

ΤΣΕ ΓΚΟΥΕΒΑΡΑ

πολιτικά κείμενα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΡΑΝΑΣΗ

**απαντα
τσε
γκουεβαρα**

**4 πολιτικά
κείμενα**

Τίτλος πρωτοτύπου:
Ernesto Che Guevara
"Textes politiques..

Καθε γνησιο αντιτυπο
εχει την σφραγιδα και
την υπογραφη
του εκδοτη

Copyright François Maspero
Copyright για την ελληνικη εκδοση
Εκδοσεις Καραναση
Ζωοδ.Πηγης49 Αθηνα
Τηλ.3622 416-3625 660

Ερνεστο Τσε Γκουεβαρα

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

τομος α'

Μεταφραση
Λίλης Ζωγράφου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
Πετερ Βαΐς

ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Συμπληρωμένη με εγχρωμες
φωτογραφίες εκτος κειμενου

ΑΘΗΝΑ 1982

περιεχόμενα

Πρόλογος	9
<i>I. Μετά τόν θρίαμβο τής επανάστασης</i>	17
1. Πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία (Μάρτης 1960)	19
2. Πρός τή νεολαία τής Λατινικής Ἀμερικής (Ἰούλιος 1960)	43
3. Σημειώσεις γιά τή μελέτη τής ἰδεολογίας τής Κουβανέζικης Ἐπανάστασης	58
4. Ἐνο ταξίδι στίς σοσιαλιστικές χώρες (Δεκέμβρης 1960).....	70
5. Κούβα: Μοναδική περίπτωση, ἡ πρωτοπόρος στόν ἀγώνα κατά τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ; (Ἀπρίλιος 1961).....	89
6. Ἡ τακτική καί στρατηγική τής Λατινο- αμερικάνικης επανάστασης (Ὀκτώβρης 1962).....	109
<i>II. Ἡ οἰκοδόμησις τοῦ σοσιαλισμοῦ</i>	127
1. Μέ τούς ἐργαζόμενους τοῦ C.T.C. (Ἀπρίλιος 1962)	129
2. Τό στέλεχος στήν Ἐπανάστασι (Σεπτέμβρης 1962).....	149
3. Ὁ Λόγος στό Ἀλγέρι (Φλεβάρης 1965)	157
4. Ὁ Σοσιαλισμός καί ὁ ἄνθρωπος στήν Κούβα (Μάρτης 1965)	172
5. Τό μαρξιστικό λενινιστικό κόμμα.....	199

Πρόλογος

Σάν διαδόθηκε ή είδηση γιά τό χαμό του Τσέ, ένα πένθιμο συναίσθημα και μιά σιωπή παγερή άρχισε ν' απλώνεται ολόγυρά μας.

Άλήθεια, άσκημη ώρα διάλεξε γιά τήν ανθρωπότητα ή μοίρα γιά νά θρηνήσει τόν πιό τρανό κι ακούραστο μαχητή τής Ειρήνης.

Πόσο μόνος στίς στερνές του στιγμές, χωρίς κανέναν δίπλα του από τούς συντρόφους πού τόν λάτρεψαν, έξαντλημένος από τόν τραυματισμό κι από τίς άρώστειες - ύπόφερε από ρευματισμούς και χρόνια άσθμα - άγέρωχος έδωκε ένα σκληρό μάθημα ύπερηφάνειας στους έχθρους του.

Σάμπως δέν είχε τή δυνατότητα αυτός, ό ίθύνων νοός τής επανάστασης νά κατευθύνει τίς έπιχειρήσεις τών άνδρων από κρησφύγετα μακρινά, θαμένα στους βράχους. Προτίμησε όμως σάν γνήσιος άρχηγός νά μοιραστεί τούς κινδύνους μαζί μέ τούς συντρόφους του και διάλεξε μόνος τό δρόμο τής θυσίας, τήν πολυάκανθη στράτα του Μάρτυρα.

Πόσο μακριά μās φαίνονται, μπροστά στην προδοσία, μπροστά στό πολυβασανισμένο πτώμα του Τσέ, τά πάθη του Χριστού και οι θυσίες τών χριστιανών μαρτύρων πού τόσο απλόχερα αντίμειψε ή εκκλησία μέ τίτλους άγιοσύνης και φωτιστέφανα!

Ποιοί οι συνένοχοι λοιπόν τής δολοφονίας; Τάχατες νάμαστε μείς οι προδότες; Πού ξένοιαστοι, γαλήνιοι μέσα στην καθημερινή μας ζωή άδιαφορούμε και κλείνουμε προκαταβολικά τά μάτια σέ κάθε απόμακρη επανάσταση πού άμεσα δέν μās χτυπά τήν πόρτα!

Άν ή άπόσταση πρύ μās χωρίζει από τίς ξεσηκωμένες περιοχές διευκολύνει τήν ουδετερόφιλη στάση μας και παρατεινεί τήν αδράνεια και τίς επιφυλάξεις μας τότε ό θάνατος του Τσέ έχει πολλά νά μās διδάξει ακόμα.

Τά λόγια μετουσιώνονταν από τόν αναντικατάστατο ηγέτη τής επανάστασης σέ πράξεις τολμηρές. Αναμετριόταν σωμα μέ σωμα μέ τούς κινδύνους, σά νάλεγε πρós τούς συντρόφους του «... μιά και σεις κι οτέψατε θά προχωρήσω μόνος».

Δέ λογάριζε και πολύ τή ζωή του κι ούτε έπαψε νά πιστεύει πώς στον άπελευθερωτικό άγώνα ήταν κάτι περισσό-

τερο από άπλός στρατιώτης πού συμεριζοταν τήν τύχη τών Γκουερίλλος. Καί μεις οι λιγόψυχοι, οι ύποταγμένοι αναρρωτιόμαστε άν είμαστε συνένοχοι ή όχι; Νομιζω πώς ή απάντηση είναι περιττή.

Είναι γνωστό πώς γύρω από τό θέμα τής επαναστατικής τακτικής στή Λατινική Ἀμερική προκύψανε οξυτάτες διαφωνίες πού δέν άργησαν νά όδηγήσουν τό κίνημα τών Γκουερίλλος σά πρόθυρα τής χρεωκοπίας. Είναι χαρακτηρισική ή στάση πολλών κομμουνιστικών και σοσιαλιστικών κομμάτων πού καταδίκασαν τόν ένοπλο άγώνα τών Γκουερίλλος και συνέβαλαν ουσιαστικά στήν άποτυχία του άπελευθερωτικού κινήματος*.

Οι άντιπθέμενοι στους Γκουερίλλος προτείνουν σά λύση τήν ουτοπία τής ειρηνικής συνύπαρξης.

Πιστεύουν πώς μόνο ή συστηματική, επίμονη και καλοπρογραμματισμένη πολιτική διαφώτιση διανοίγει ευνοϊκές προοπτικές και θά δημιουργήσει στό μέλλον κατάλληλες συνθήκες για τήν άνατροπή του σημερινού καταπιεστικού κοινωνικού συστήματος.

Στή συνέλευση τής Ἀβάνας οι σοσιαλεπαναστατικές δυνάμεις παραμέρισαν προσωρινά τις άντιθέσεις και συναδελφωμένοι άποφάσισαν νά συντονίσουν τή δράση τους για τήν οριστική άπελευθέρωση τής Λατινικής Ἀμερικής.

Ο Τσέ Γκουεβέρα και οι άρχηγοί τών άνταρτών ακολουθοϋν τήν τακτική του αιφνιδιασμοϋ και δέν διστάζουν ν' άντιμετωπίζουν τή βία μ' άπροκάλυπτη βία σκορπώντας τόν τρόπο στους άντιπάλους τους. Άνυποχώρητοι, σκληροί, έκτελοϋν τήν άποστολή τους άκόμα κι όταν οι ένέργειές τους στοιχίζουν πολλές ανθρώπινες ψυχές.

Γνωρίζουν πολύ καλά πώς ή θέση τους είναι μειονεκτική, πώς μιά χρονοτριβή, μιά άπροσεξία, μιά δστοχη άνάπαυλα μπορεί νά πληρωθεί πολύ άκριβά. Γνωρίζουν όμως πώς κι άν άκόμα δέν έπιζήσουν ύπάρχουν πίσω τους άλλοι πού θά γονιμοποιήσουν τό αίμα τους.

Οι πολιτικοί άρχηγοί παρ' όλο πού καταδίκασαν τήν ένοπλη

* Αξιζει νά αναφερθεί η περίπτωση του Μάριο Μόνχε, γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος τής Βολιβίας, πού αμφισβήτησε τήν πολιτική και στρατιωτική διοίκηση του κινήματος από τόν Τσέ και ύπονόμευσε μέ κάθε τρόπο τό κίνημα (βλ. Τσέ Γκουεβέρα « Ημερολόγιο Βολιβίας»).

δράση τῶν Γκουερίλλος δέν φαίνεται νά διαθέτουν τίς ἀπαιτούμενες δυνάμεις γιά νά συγκρατήσουν τά μαχητικά στελέχη, πού συνεπαρμένα ἀπό τό ἐπαναστατικό μεγαλεῖο, προσχωροῦν ἀθρόα στούς Γκουερίλλος.

Μπροστά στό δίλημμα σκλαβιά και πείνα ἢ ἀντάρτικο, τό ἀντάρτικο προβαλεῖ σά μοναδική και σωτήρια λύση γιά ὄλους τούς καταπιεσμένους. Ἄς μή γυρεύουμε τή λογική ἀνάμεσα στούς πεινασμένους!

Οἱ ὑπανάπτυκτες χώρες, Κούβα, Β. Κορέα, Βιετνάμ πού ἐξελιχθήκαν σέ κομμουνιστικά κράτη συγκέντρωσαν τά πυρά τῶν ἐχθρῶν τοῦ κομμουνισμοῦ.

Οἱ κατακτητικές δυνάμεις ἐγκαταλείποντας τά προσήματα κι ἐκμεταλλεούμενες τήν πολεμική και οἰκονομικοτεχνική τους ὑπεροχή, θέλησαν μέ κάθε τρόπο νά συντριψοῦν τ' ἀπελευθερωτικά κινήματα τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν.

Στάχτη γίνηκε τό Βιετνάμ ἀπό τούς συνεχεῖς βομβαρδισμούς – ἀμαρτωλός καρπός τῆς ἀνοχῆς και τῆς δειλίας μας – ἀλλά στόν πόλεμο τέλος δέν δόθηκε. Ἀντίθετα τό φρόνημα τοῦ ἀγωνιζόμενου λαοῦ ἀνυψώθηκε και τό ἀπελευθερωτικό κίνημα φούντωσε περισσότερο.

Προσπαθοῦν νά ἐντυπωσιάσουν οἱ ἐμπόλεμοι μέ κούφια λόγια και ρητορισμούς λές και δέν ξέρουν πώς γιά νά ριζώσει βαθειά τό δέντρο τῆς Εἰρήνης χρειάζεται κατάλληλες διεθνεῖς συνθήκες.

Κι ὅσοι ἀπό τούς πολιτικούς, κοινωνιολόγους, ἐπιχειρηματίες μοχθοῦν γιά τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου κι ὅσοι δέν δέχονται πώς ἡ ἔνδεια και ἡ καταπίεση τῶν λαῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου μᾶς ἀπειλεῖ, θά συνειδητοποιήσουν σύντομα τή σκληρή ἀλήθεια. « Ὁ πόλεμος θά συνεχιστεῖ ».

Βέβαια, οἱ μακρινοί τοπικοί πόλεμοι, ἔστω και οἱ πιό ἐκτεταμένοι, πού ξεκινοῦν συνήθως ἀπό πυκνά δάση, τροπικές ζούγκλες και δύσβατα ὄρη ἀντιμετωπίζονται εὐκόλα μέ τήν ἀτράνταχτη ἐπιχειρηματολογία τοῦ χορτασμένου ἀστοῦ.

Μάταιη προσπάθεια, πρaráλογο και καταδικασμένο τό ἀντάρτικο σήμερα, θά ποῦμε πάλι.

Θά ξαναρχίσουν οἱ ἐφημερίδες τό γνωστό τροπάρι, γιά τρομοκρατικές ἐνέργειες, σαμποτάζ, παραβιάσεις συμφωνιῶν στήν Ἀφρική, Λατινική Ἀμερική κι Ἀσία χωρίς νά θίγουν ἄμεσα τή

στάθμη και την αξιοπρέπεια του πολιτισμού μας!

Είμαστε ένοχοι δίχως λυτρωμό!

Δεχτήκαμε άδιαμαρτύρητα τη μοιρασιά του κόσμου σε «ζώνες έπιρροής» και υποδουλωθήκαμε οικειοθελώς στ' αντικείμενα που ονομάζονται «περιουσιακά στοιχεία» ξεπέφτοντας πιά όριστικά σε συνένοχους τής άδικίας και του πολέμου.

Από τη σύγκρουση των δύο κόσμων, του παλαιού, του πολιτισμένου και του καινούριου, του επαναστατημένου πρόβαλε τό αγωνιώδες έρώτημα:

Προσφέρει περισσότερο στον σύγχρονο άνθρωπο ό πολιτισμός για ή επανάσταση;

Ο κόσμος μας εξελιγμένος, με ταξική συνείδηση και πλήρη έπίγνωση των συμφερόντων του, διαθέτει πλήθος ειδικευμένων ατόμων, οικονομική και τεχνική ύπεροχή κι έλεει πρόθυμα με δάνεια «βιομηχανικής ανάπτυξης» τούς υπανάπτυκτους λαούς. Δέν συμβαίνει τό ίδιο και με τό προϊόν που λέγεται Έλευθερία και πού τόσο άπρόθυμα έξάγει ό πολιτισμένος κόσμος.

Γιατί ν' άπορούμε λοιπόν, όταν διαπιστώνουμε, πώς στους φτωχούς ή έλευθερία συναδελφώνεται με τόν πόλεμο και τή βία!

Υπανάπτυκτα κράτη ονομάζονται τά καταπιεζόμενα κράτη· κι όμως τά κράτη αυτά είναι πιά εξελιγμένα και πιά εύαισθητα από τά δικά μας.

Ρημαγμένα από τις άρπαχτικές διαθέσεις του ιμπεριαλισμού και του άποικισμού άνάπτυξαν «επαναστατική ιδεολογία» πού οι πολιτικοί φορείς του γηραιού κόσμου δέν τολμούν ούτε νά τήν προσφέρουν.

Ποιός θ' άρνηθει πώς τούτες οι χώρες πού ξεσηκώθηκαν για ν' ανατρέψουν τήν κεφαλαιοκρατική τυραννία και νά καταργήσουν τήν έκμετάλλευση των ανθρώπων, δέν προχώρησαν περισσότερο από μās!

Στό Βιετνάμ* μετά από μιά άεροπορική έπιδρομή άντίκρουσα ένα θέαμα πού θά μού μείνει άλησμόνητο.

* Ο Πέτερ Βάις επισκέφτηκε τή Λαϊκή Δημοκρατία του Βιετνάμ από τις 14 του Μάη μέχρι τις 21 Ιουνίου του 1968 κι είχε τήν ευκαιρία νά ζήσει από κοντά τά γεγονότα του πολέμου.

Χωρικοί κάθε ηλικίας, βουτηγμένοι στη λάσπη, κρατώντας όγκώδεις πήλινους σβώλους μαστόρευαν μ' αξιοθαύμαστο ζήλο τις ζημιές που προκάλεσε ο βομβαρδισμός.

Μπροστά σέ τούτο τό θέαμα άναρωτήθηκα, ποιός είναι ό άξιός, ό άνώτερος, ό πολιτισμένος; Αυτός που δέχεται γιά τήν ιδεολογία του νά κυλιστεί άκόμα και στή λάσπη ή μήπως αυτός που άναπαύεται στή σιγουριά και τήν ύπεροχή του πολεμικού του έξοπλισμού;

Ρομαντικούς έξωμότες άποκαλούν οι καλοβολεμένοι κάτοικοι τής καταναλωτικής κοινωνίας όσους συνεχίζουν τόν άπελευθερωτικό άγώνα του Βιετνάμ και στ' άλλα μέτωπα του Τρίτου Κόσμου!*

Λείπουν οι άντικειμενικές προϋποθέσεις γιά τήν έπιτυχία του κινήματος, ίσχυρίζονται δυτικοί και άνατολικοί, και ή διεθνής άπομόνωση τών άνταρτών άφαιρεί και τις λιγοστές έλπίδες γιά κάποιο ούσιαστικό άποτέλεσμα.

Γιά μιά άκόμη φορά οι Σοσιαλιστές λαθεύουν στους ύπολογισμούς τους και δείχνουν πώς λίγα διδάχτηκαν από τόν άθλο τής 'Οκτωβριανής 'Επανάστασης.

Στή διένεξη Τσάγκ Κάι - Σέκ κι' άνταρτών (έρυθρών επαναστατών) τά κομματικά στελέχη τής Κομμουνιστικής Διεθνούς ύποστήριξαν τήν άποψη, πώς οι συνθήκες στήν Κίνα δέν ήσαν άκόμη ώριμες γιά νά μεταφερθεί ή επανάσταση από τήν ύπαιθρο στις πόλεις, και ως έκ τούτου, ή ύποστήριξη του Τσάγκ Κάι Σέκ ήταν έκ τών πραγμάτων έπιβεβλημένη. 'Εξέλεξαν μάλιστα τόν άρχηγό τών άντεπαναστατικών δυνάμεων Τσάγκ Κάι - Σέκ έπιτιμο μέλος τής Κομιντέρν*. Τά άποτελέσματα τής λανθασμένης τακτικής τής Κομμουνιστικής Διεθνούς δέν άργησαν νά φανούν. 'Η Κίνα βυθίστηκε στόν έμφύλιο σπαραγμό και θρήνησε χιλιάδες θύματα μέ τήν αίτιολογία πώς «οι συνθήκες γιά τήν επικράτηση τής επανάστασης δέν είχαν ώριμάσει άκόμα».

'Επειδή τό Βιετνάμ μαχόταν μόνο, δίχως τή συμπαράσταση

* «Τρίτο Κόσμο» άποκαλούμε τά δύο τρίτα τής ανθρωπότητας, ήτοι τή Λατινική Αμερική στό σύνολό της, όλόκληρη τήν Αφρική, έκτός από τή Νότια, τή Μέση Ανατολή, εκτός από τό Ισραήλ, τήν Άσία, άφαιρουμένης, τής Ιαπωνίας, και τήν Ωκεανία πλην τής Αυστραλίας και τής Νέας Ζηλανδίας.

* 'Η Κομιντέρν (Κομμουνιστική Διεθνής) διαλύθηκε τό 1943.

τῶν ἀδελφῶν σοσιαλιστικῶν κρατῶν, χωρίς ἐνισχύσεις ἐθελοντῶν.

Ἐπειδὴ οἱ ἐργάτες τῶν ἀνεπτυγμένων κρατῶν προτίμησαν νὰ σωπάσουν μπροστά στίς θηριωδίες τοῦ Βιετναμικοῦ πολέμου.

Ἐπειδὴ καί τὰ ἐργατικά κόμματα τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου δὲν τοὺς συντρέξανε μὲ γιενικὲς ἀπεργίες...

Νὰ οἱ λόγοι ποὺ ὤθησαν τὸν Τσέ πρὸς τὴ Βολιβία κοντὰ στοὺς Γκουερίλλος.

Δέν ἦταν ὁ Τσέ ἓνας ρομαντικός ἐπαναστάτης, ὅπως διατείνονται πολλοί. Ἀντίθετα ὑπῆρξε ἓνας ρεαλιστής μαχητὴς μὲ ὀξύτατη διαίσθηση κι ἀπαρασάλευτες ἀρχές. Διακήρυξε ὁ Τσέ μὲ πάθος πὼς ὁ ἀχαλίνωτος ἀμερικανικός ἰμπεριαλισμός μόνον μ' ἓνα, δύο... μὲ πολλά Βιετνάμ θὰ ἀναχαιτισθεῖ.

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ποὺ ἀνέλαβε ὁ Τσέ τὴν Λατινοαμερικάνικη ἐπανάσταση διαλάλησε τὴν ἀλληλεγγύη τοῦ κινήματος πρὸς τοὺς συντρόφους τοῦ Βιετνάμ.

Κι ἂν ἀληθεύει ἡ πληροφορία πὼς πικραμένος κι ἀπογοητευμένος ἄφησε τὴν στερνὴ πνοή του χτυπημένος ἀπὸ τίς σφαῖρες τῶν δολοφόνων, ἡ πίκρα καὶ ἡ ἀπογοήτευση δέν ὀφείλονταν μόνον στὴν ἀτυχή ἐκβαση τῆς ἐπανάστασης τῆς Βολιβίας ἀλλὰ καὶ στὸ Βιετνάμ, πούχανε τὸν πιὸ πιστό καὶ μαχητικό συμπολεμιστὴ κι ἔμενε πάλι μόνον!

Τὶ νὰ κάνουμε;

Ἡ δράση μας ἐνάντια, στὸν ἐπιθετικὸ πόλεμο τῆς Ἀμερικής στὸ Βιετνάμ καὶ τῶν ἐπεμβάσεων στὴ Λατινικὴ Ἀμερική, ἐνάντια στὴν ἀπληστία τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ κερδοσκοπισμοῦ ἐξάντλησε ὅλες τίς δυνατότητες μιᾶς εἰρηνικῆς διαμαρτυρίας.

Ἀποδείχτηκε πὼς οἱ χιλιάδες διαδηλωτές, οἱ συνεχεῖς διαμαρτυρίες καὶ καταδίκες τοῦ Βιετναμικοῦ πολέμου δέν εἶχαν οὐσιαστικὸ ἀποτέλεσμα.

Εἶναι καιρὸς νὰ καταφύγουμε σ' ἄλλα μέσα ποιὸ ἀποτελεσματικά. Εἶναι καιρὸς ἡ διεθνὴς ἀντιπολίτευση νὰ ἐντείνει τὴ δραστηριότητά της. Δέν χρειάζονται πιά διαμαρτυρίες γιὰ τοὺς βομβαρδισμούς, γιὰ τίς δολοφονίες τῶν ἀγροτῶν, γιὰ τὰ βασανιστήρια καὶ γιὰ τὴν κατάργηση τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.

Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ συνειδητοποιήσαμε πὼς ὁ πόλεμος τοῦ Βιετνάμ ἀπειλεῖ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀνθρωπότητας ἡ εὐθύνη μας μεγάλωσε.

Ὁ πόλεμος τοῦ Βιετνάμ ἔρριξε σπόρο στή Λατινική Ἀμερική, στήν Ἀφρική, στή Μέση Ἀνατολή.

Παντοῦ συναντοῦμε τά ἴδια γνωρίσματα, τό αὐτό προσωπεῖο, τίς ἴδιες ληστρικές διαθέσεις. Μόνο τά μέσα πού χρησιμοποιοῦν οἱ ἀντίπαλοι ἄλλαξαν· κι αὐτό ὀφείλεται στήν τεχνολογική ἀνάπτυξη.

Τί νά κάνουμε;

Ν' ἀντιδράσουμε δυναμικά παίρνοντας πρῶτα - πρῶτα τόν ἐργάτη, τόν στυλοβάτη κάθε ταξικῆς σύγκρουσης, μέ τό μέρος μας. Νά ἀποκαλύψουμε τά συμφέροντα πού κρύβονται πίσω ἀπό τούς πολέμους τοῦ Βιετνάμ, τῆς Ἀσίας, τῆς Λατινικῆς Ἀμερικής καί τῆς Ἀφρικής. Νά διακηρύξουμε πώς κι οἱ σημερινοί πόλεμοι στό βάθος τους παραμένουν *ταξικοί, σκληρές ἀναμετρήσεις χορτασμένων καί πεινασμένων.*

Φέρνω στό νοῦ μου τά βαθυστόχαστα λόγια τοῦ Τσέ: «Τή χώρα τούτη τήν πότισα μ' ἄμα καί ἡ γῆ της εἶναι ἡ μόνη γῆ πού μου ἀνήκει». Μόνο στούς ἀγωνιστές ἀνήκει ἡ γῆς, σ' αὐτούς πού ἀπήψισαν χίλιους δυό κινδύνους, πού περιφρόνησαν καί τή ζωή τους γιά τήν πραγμάτωση τῶν μεγάλων της ἰδανικῶν.

Τί κάνουμε λοιπόν ἐμεῖς γιά τή γῆ μας;

Τί κινδύνους ἀντιμετωπίζουμε;

Μήπως ἐξακολουθοῦμε νά πιστεύουμε πώς ἀρνούμενοι τά κέρδη καί τίς διαστρεβλώσεις τῶν γεγονότων ἢ ἔστω ὑποστηρίζοντας καί διαδίδοντας τήν ἀλήθεια διακινδυνεύουμε πολλά;

Αἰσιοδοξοῦμε. Πιστεύουμε στήν προαίωνια δύναμη πού καθιστᾷ τόν ἄνθρωπο ἰκανό ν' ἀνατρέπει τούς τυράννους κι ἀδιάκοπα νά ἐξελίσσεται. Ὁραματιζόμαστε τή μέρα πού ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θάχουν συνειδητοποιήσει πώς ὁ πόλεμος σημαίνει τό θάνατο τοῦ ἀνθρώπου. Ὁραματιζόμαστε τή μέρα ὅπου ἑκατομμύρια ξεσηκωμένων ἐργατῶν θά ἐγκαταλείψουν ἐργαστήρια κι ἐργοστάσια φωνάζοντας «Ἦξι πιά ἄλλοι πόλεμοι». *Ἡ μέρα κείνη θάναί ἡ ἀρχή τοῦ τέλους, ἡ τελευταία μέρα τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.*

Μετάφραση Γ. Στεφανάκης.

Peter Weiss

Ι. Μετά τό θρίαμβο τῆς
ἐπανάστασης

1. Πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία*

Άρχίζοντας με όμιλία σὲν κι αὐτήν, ἀπευθύνω, φυσικά, τὸ χαιρετισμὸ μου σὲ δλους τοὺς ἀκροατὲς τῆς Κούβας, ὑπενθυμίζοντας ταυτόχρονα, τὴ σημασία αὐτῆς τῆς λαϊκῆς διαπαιδαγώγησης, ποὺ ἀφορᾷ ἄμεσα δλες τὶς μάξες τῶν ἐργατῶν μας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγροτῶν μας. Μὲ τὴν όμιλία μου ἐπιδιώκω νὰ ἐξηγήσω τὶς ἀλήθειες τῆς ἐπανάστασης, ἀπογυμνώνοντάς τὴν ἀπ' ὄλα τὰ ὑποκατάστατα μᾶς γλώσσας ποὺ κατασκευάστηκε εἰδικὰ γιὰ νὰ ἀποκρυφτεῖ ἡ ἀλήθεια.

Ἐχω τὴν τιμὴ νὰ ἐγκαινιάζω τὸν κύκλο τῶν όμιλιῶν. Κανονικὰ αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ ἀπὸ τὸν σύντροφο Ραούλ Κάστρο, ἀλλὰ ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ οἰκονομικὰ θέματα, μοὺ ἀνέθεσε νὰ μιλήσω ἐγὼ στὴ θέση του. Ἐμεῖς ποὺ εἴμαστε οἱ στρατιῶτες τῆς Ἐπανάστασης ἄμεσα ἐκτελοῦμε ἔργα ποὺ τὸ καθῆκον μᾶς ἐπιβάλλει καὶ συχνὰ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ προχωρήσουμε στὴν ἐκτέλεση ὀρισμένων, γιὰ τὰ ὁποῖα, τὸ ὀλιγότερο ποὺ μπορῶ νὰ πῶ εἶναι, πῶς δὲν ἔχουμε τὴν ἰδανικὴ κατάρτιση. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις εἶναι καὶ ἡ σημερινή: Ὅφειλω νὰ ἐξηγήσω μὲ ἀπλὲς λέξεις καὶ μὲ κατανοητὲς γιὰ δλους ἰδέες, τὴν τεράστια σημασία τοῦ θέματος τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς ανεξαρτησίας. Πρέπει ἐπίσης νὰ τοὺς ξεκαθαρίσω, γιὰτὶ αὐτοὶ οἱ δυὸ στόχοι εἶναι πολὺ στενὰ συνδεδεμένοι. Ὁ ἕνας μπορεῖ κάποτε νὰ προηγῆται τοῦ ἄλλου, ὅπως συνέβη μὲ ὀρισμένη στιγμή στὴν Κούβα, ἀλλὰ κανονικὰ πηγαίνουν πάντα ζευγαρωμένοι καὶ πρέπει νὰ συναντηθοῦν, εἴτε θετικὰ ὅπως στὴν Κούβα ποὺ, ἀφοῦ ἐπέτυχε τὴν πολιτικὴ τῆς ανεξαρτησία, ἀφιερώνεται ἀ-

* Ὅμιλία μεταδοθεῖσα ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο στὶς 20 Μαρτίου 1960, στὸ πλαίσιο τῶν ἐκπομπῶν εἰσακτῶ Πανεπιστήμιου.

μέσως στο να επιτύχει και την οικονομική, είτε άρνητικά στην περίπτωση των χωρών που επιτυγχάνουν την πολιτική τους ανεξαρτησία ή αποβλέπουν σ' αυτήν και που στην αδυναμία τους να εξασφαλίσουν την οικονομική τους ανεξαρτησία, αφήνουν την πολιτική τους ανεξαρτησία να αδυνατίσει, μέχρι που την χάνουν ολοκληρωτικά. Το επαναστατικό μας καθήκον, σήμερα, δεν πρέπει να ασχολείται μόνον με το φορτωμένο από απειλές παρόν μας. Πρέπει να σκεφτόμαστε επίσης και το μέλλον.

Το σύνθημά μας τούτη την ώρα πρέπει να είναι ο προγραμματισμός. Ο συνειδητός και έξυπνος προγραμματισμός όλων των προβλημάτων που θα τεθούν για την Κούβα στο μέλλον. Δεν πρέπει να αποβλέπουμε αποκλειστικά στην άπάντηση, στην αντίθεση μιας άμεσης ίσως επίθεσης: οφείλουμε να κάνουμε μια γρήγη προσπάθεια προκειμένου να επεξεργαστούμε ένα σχέδιο που θα μās επιτρέψει να προβλέψουμε το μέλλον. Οι άνθρωποι πής επανάστασης πρέπει να εκπληρώσουν τον προορισμό τους απόλυτα συνειδητά. Άλλά δεν άρκει να γίνει αυτό μόνο από κείνους που έκαναν την Έπανάσταση. Ολόκληρος ο λαός της Κούβας πρέπει να καταλάβει απόλυτα ποιές είναι όλες οι επαναστατικές άρχες και να ξέρει πως πέρα από τούτο το παρόν, για το οποίο όρισμένοι άμφιβάλλουν, ένα εύτυχιαμένο κι ένδοξο μέλλον μās περιμένει. Στην πραγματικότητα είμαστε μεϊς που βάλαμε την πρώτη πέτρα της έλευθερίας στην Άμερική, γι' αυτό κι ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι τόσο σημαντικό : όλοι, όσοι έχουν ένα μήνυμα, πρέπει να το γνωστοποιήσουν. Το 'χουμε ξαναπεί: Κάθε φορά που ο πρωθυπουργός μας έμφανίζεται στην Τηλεόραση μās δίνει ένα μεγαλειώδες μάθημα, που μόνον ένας παιδαγωγός της ποιότητάς του μπορεί να δώσει. Άλλά και γι' αυτή πην περίπτωση έχουμε προγραμματίσει την εκπαίδευσή μας και θέλουμε να την χωρίσουμε σε είδικά θέματα και να μην άρκοίμαστε μόνο σε άπαντήσεις συνεντεύξεων. Και τώρα άς έλθομε στο θέμα μας που όφο-

ρᾶ, ὅπως λίγο πρὶν εἶπαμε, τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ τὴν οικονομικὴ ἀνεξαρτησία.

Πρὶν μιλήσουμε γιὰ τὶς προσπάθειες ποὺ πραγματοποιεῖ ἡ Ἐπανάσταση αὐτὴ τῆ στιγμῆ, προκειμένου αὐτοὶ οἱ δυὸ στόχοι νὰ γίνουν πραγματικότητας, θὰ ἐξηγήσω γιὰ οἷς τοῦτες τὶς δυὸ ἔννοιες ποὺ πρέπει πάντα νὰ συμπορεύονται. Οἱ ὅρισμοὶ δὲν εἶναι ποτὲ ἱκανοποιητικοί. Ἀποβλέπουν πάντα νὰ παγώσουν τοὺς ἀπόχους καὶ νὰ τοὺς νεκρώσουν, ἀλλὰ πρέπει νὰ δώσουμε τουλάχιστον μιὰ γενικὴ ἰδέα αὐτῶν τῶν δυὸ δίδυμων στόχων. Μερικοὶ δὲν καταλαβαίνουν (ἢ δὲν θέλουν νὰ καταλάβουν, ποὺ κάνει τὸ ἴδιο) σὲ τί συνίσταται ἡ ἐξουσία, καὶ πανκοβάλλονται, ὅταν παραδείγματος χάριν ἡ χώρα μας ὑπογράφει μιὰ συμφωνία (στὴν ὁποία, ἐν παρενθέσει, εἶχα τὴν τιμὴ νὰ συμμετέχω) ὅπως ἡ ἐμπορικὴ συμφωνία μετὰ τὴν Σοβιετικὴ ἔνωση. Ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ἐξουσία ἔχει προηγουμένα στὴν ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς. Γιὰ νὰ μὴν πᾶμε πολὺ μακριά, αὐτὲς τὶς μέρες, δυὸ μέρες πρὶν γιὰ τὴν ἀκρίβεια, ἦταν ἡ ἐπέτειος τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἐταιριῶν πετρελαίων τοῦ Μεξικοῦ, ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Λάζαρο Καρνάνα. Ἐμεῖς, οἱ νέοι, εἴμασταν τότε παιδιὰ. Πᾶνε εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τότε καὶ δὲν μπορούμε νὰ διανοηθοῦμε τί πληγμὰ ἦταν, ἓνα παρόμοιο πληγμὰ μετὰ τὸ τωρινό, γιὰ τὴν Ἀμερικὴ. Πάντως οἱ δροι καὶ οἱ μομφές ἦταν οἱ ἴδιες μετὰ κείνες ποὺ ἡ Κούβα θὰ ὑποστῆ σήμερα, ἴδιες μετὰ κείνες ποὺ ὑπέστη ἡ Γουατεμάλα πρὶν λίγο καιρὸ καὶ ποὺ τὴν ἔζησα προσωπικά. Εἶναι οἱ ἴδιες ποὺ πρέπει νὰ ὑποστοῦν ἀπὸ μέλλον ὄλες οἱ χώρες ποὺ θὰ βαδίσουν ἀποφασιστικά σ' αὐτὸ τὸ δρόμο τῆς λευτεριάς. Μποροῦμε νὰ ποῦμε σήμερα, σχεδὸν χωρὶς ὑπερβολή, ὅτι οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις τοῦ Τύπου καὶ οἱ ἐκπρῶσοι τῶν Ἡν. Πολιτικῶν δίνουν τὸν τόνο τῆς σημασίας καὶ τῆς ἐντιμότητος μᾶς ἰθύνουσας χώρας. Ἀρκεῖ ν' ἀντιπρῆψουμε τοὺς δρους. Ὅσο περισσότερο βάλλεται ἓνας πρωτοπόρος, τόσο καλύτερος εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία. Κι ἔχομε σήμερα τὸ προνόμιον νὰ εἴμαστε ἡ χώρα καὶ ἡ κυβέρνησιν ποὺ μᾶς χτυποῦν ἀμελεηκτὰ. Αὐτὸ τὸ ρεκόρ δὲν περιορίζεται ἀπὸ

παρόν. Μπορούμε να πούμε πώς είμαστε οι πλέον βαλλόμενοι στην ιστορία της 'Αμερικής: περισσότερο και από τη Γουατεμάλα, Ίουα ακόμη και από το Μεξικό του '38 ή του '38, όταν ο στρατηγός Καρντένα διάταξε την έθνηκοποίηση. Την εποχή εκείνη το πετρέλαιο έπαιζε σημαντικό ρόλο: 'Η ζάχαρη παίζει σήμερα τον ίδιο ρόλο σε μας: μιάς μονοκαλλιέργειας προορισμένης για μιιά μοναδική αγορά.

«'Οχι κώρες χωρίς ζάχαρη» ούρλιάζουν οι εκπρόσωποι της αντίδρασης. Και πιστεύουν πώς αν η αγορά διακόψει και δέν αγοράσει τη ζάχαρή μας θα καταρεύσουμε τελείως.

Λές κι αυτή η αγορά που αγοράζει τη ζάχαρή μας τό 'κανε μόνο και μόνο από την έγνοιά της να μας βοηθήσει. Για αιώνες οι ιδιοκτήτες των σκλάβων κρατούσαν στα χέρια τους την πολιτική δύναμη και μετά απ' αυτούς οι φεουδάρχες. Και για να διευκολύνονται οι πόλεμοι κατά των έχθρών και κατά των επαναστάσεων των καταπιεσμένων, μεταβίβαζαν τα προνόμιά τους σ' έναν απ' αυτούς, αυτόν που τους ενσάρκωνε όλους, τον πιο άποφασισμένο, τον πιο σκληρό μάλιστα, που γινόταν ο βασιλιάς, κυρίαρχος και δεσπότης, που επέβαλε βαθμιαία τη θέλησή του στην διάκριτα ιστορικών περιόδων, ώσπου την έφτανε στο απόλυτο.

Δέν θα ανατρέξουμε φυσικά σ' δλη την ανθρώπινη ιστορία και έξ άλλου ο καιρός των βασιλιάδων είναι άμετάκλητα τελειωμένος. Δέν μένουν παρά λίγα δείγματα στην Εύρώπη. 'Ο Φουλγκένσιο Μπατίστα δέν διανοήθηκε ποτέ να βαφτιστεί σε Φουλγκένσιο τον 1ο, άρκούσε να τον αναγνωρίσει σαν πρόεδρο κάποιος Ισχυρός γείτονας και οι άξιωματικοί του στρατού, οι άφεντάδες δηλαδή των φυσικών δυνάμεων, των υλικών δυνάμεων, των εργαλείων του θανάτου, να τον σεβαστούν και να τον υποστηρίξουν σαν τον πιο δυνατό ανάμεσά τους, αναγνωρίζοντάς τον σαν τον πιο σκληρό και σαν τον καλύτερα προστατευόμενο από τους ξένους φίλους.

Τώρα υπάρχουν βασιλιάδες χωρίς στέματα: είναι τα μονοπώλια, άληθινοί άφέντες όλόκληρων χωρών, άκρομα και ήπειρων, σαν την περίπτωση της 'Αφρικής, ενός γερού

τιμήματος της 'Ασίας και δυστυχῶς ἐπίσης της 'Αμερικῆς μας. Κατὰ καιροὺς προσπάθησαν νὰ κυριαρχήσουν στὸν κόσμον. Ὅπως ὁ Χίτλερ, ὁ ἐκπρόσωπος τῶν μεγάλων γερμανικῶν μονοπωλείων, ποὺ προσπάθησε νὰ ἐπιβάλει τὴν ἰδέα τῆς ἀνωτερότητας μιᾶς φυλῆς στὸν κόσμον, μὲ ἕναν πόλεμον ποὺ στοίχισε τὴ ζωὴ 40 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ὑπάρξεων. Ἡ σημασία τῶν μεγάλων μονοπωλίων εἶναι τεράστια. Σὲ σημεῖο ποὺ νὰ ἐξουδετερώνει τὴν πολιτικὴ ἰσχύ σὲ πολλὰς ἀπὸ τὶς δημοκρατίες μας. Πρὶν μερικὰ χρόνια διάβαζα ἕνα δοκίμιον τοῦ Παπίνι, ὅπου ὁ κῆρῶς του, ὁ Γκόγκ, ἀγοράζει μιὰ δημοκρατία καὶ λέει πῶς σκέπτεται νὰ ἔχει πρόεδρο, βουλή, στρατὸ καὶ αἰσθάνεται ἄρχοντας, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔχει ἀγοράσει τὸ ἀρχοντοῦλιν. Αὐτὴ ἡ καρικατούρα εἶναι ἀπόλυτα ἀκριβής: ὑπάρχουν δημοκρατίες ποὺ ἔχουν ὅλα τὰ τυπικὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ εἶναι τέτοιες καὶ ποὺ στὴν πραγματικότητά ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν θέλησιν τῆς πανταχοῦ παρούσας Ἑταιρίας Φρούτων, ἀπὸ τὴν Στάνταρτ Ὅϊλ ἢ ἀπὸ ἕνα μονοπώλιον πετρελαίων καὶ ἄλλες πάλιν ἀπὸ τὸν βασιλιά τῶν κασσίτερων ἢ ἀπὸ τοὺς μεγαλέμπορους τῶν καφέδων (καὶ δὲν δίνω ὄχι παρὰ ἀμερικάνικα παραδείγματα, γιὰ νὰ μὴ μιλῆσουμε γιὰ τὴν Ἀφρική ἢ τὴν Ἀσία). Μὲ ἄλλα λόγια ἡ πολιτικὴ κυριαρχία εἶναι ἕνας δρος ποὺ δὲν πρέπει νὰ προσπαθοῦμε νὰ ἐξηγήσουμε μὲ ἐπιφανειακοὺς ὀρισμούς. Πρέπει νὰ ἐμβαθύνουμε περισσότερο καὶ νὰ ἐρευνῶμε τὶς ρίζες. Ὅλες οἱ συνθήκες, ὅσοι οἱ κώδικες τῶν νόμων ἐπιβεβαιώνουν ὅτι ἡ ἐθνικὴ πολιτικὴ κυριαρχία εἶναι μιὰ ἰδέα ἀδιαχώριστη ἀπὸ τὴν ἔννοια τοῦ κυρίαρχου Κράτους, τοῦ μοντέρνου Κράτους. Ἄν δὲν συνέβαινε αὐτό, ὀρισμέναι δυνάμεις δὲν θὰ αἰσθάνονταν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποκαλοῦν τὶς ἀποικίας τοὺς ἐλεύθερα συνεταιρικὰ Κράτη προσπαθώντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ καμουφλάρουν τὴν ἀποικιοποίησιν μὲ ἄλλους δρους. Τὸ ἐσωτερικὸ καθεστῶς τοῦ κάθε λαοῦ ποὺ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐξασκεῖ τὴν ἐξουσία του περισσότερο ἢ λιγότερον ἀπόλυτα, εἶναι ἕνα θέμα ποὺ πρέπει νὰ ρυθμίζεται ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν λαόν. Ἀλλὰ ἐθνικὴ κυριαρχία, κατ' ἄρχήν, ἐξασφαλίζει σὲ

μιά χώρα τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνεῖται ὁποιαδήποτε ἐπέμβαση ποὺ θέτει σὲ κίνδυνο τὴν ὑπαρξή της, καθὼς καὶ τὸ δικαίωμα νὰ διαλέγει τὸν τρόπο τῆς διακυβέρνησης ποὺ τῆς ταιριάζει καλύτερα. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ θέλησή της καὶ ὁ λαὸς της εἶναι ὁ μόνος ποὺ μπορεῖ ν' ἀποφασίσει ἂν μιὰ κυβέρνηση πρέπει ἢ ὄχι ν' ἀλλάξει. Ἄρα ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρχὲς περὶ πολιτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἰσχύος δὲν εἶναι παρὰ κούφια λόγια, δταν δὲν συνοδεύονται ἀπὸ οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία.

Εἴπαμε στὴν ἀρχὴ ὅτι πολιτικὴ κυριαρχία καὶ οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία συμβαδίζουν. Μιὰ χώρα ποὺ δὲν ἔχει δική της οἰκονομία καὶ στὴν ὁποία εἰσβάλλουν ξένα κεφάλαια δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν κηδεμονία τῆς χώρας ἀπ' ὅπου ἐξαρτᾶται. Καὶ ἐπὶ πλέον δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβάλει τὴ θέλησή της, ἂν βρεθεῖ σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας ποὺ τὴν ἐξουσιάζει οἰκονομικά. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀκόμη πολὺ ξεκάθαρο γιὰ τοὺς Κουβανέζους καὶ πρέπει νὰ ἐπιμείνω κι ἄλλο στὸ θέμα. Οἱ θάσεις τῆς πολιτικῆς κυριαρχίας ποὺ θεμελιώσαμε τὴν 1η τοῦ Γενάρη τοῦ 1959 δὲν θὰ σταθεροποιηθοῦν ἀπόλυτα παρὰ μόνον δταν θὰ ἔχουμε ἐπιτύχει μὴν ἀπόλυτη οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία. Καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς βρισκόμαστε σὲ καλὸ δρόμο, ἂν κάθε μέρα λαμβάνουμε κι ἓνα μέτρο ποὺ ἐξασφαλίζει τὴν οἰκονομικὴ μας ἀνεξαρτησία. Ἄν τὰ κυβερνητικὰ μέτρα διακόψουν αὐτὴ τὴν πρόοδο ἢ κάνουν ἔστω κι ἓνα βήμα πρὸς τὰ πίσω, ὅλα γίνονται καὶ ξαναγυρίζουμε ἀμετάκλητα στὸ σύστημα τῆς ἀποικιοποίησης λίγο πολὺ συγκαλυμμένα, ἀνάλογα μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κάθε χώρας καὶ τῆς κάθε κοινωνικῆς στιγμῆς.

Εἶναι πὰ πολὺ δύσκολο νὰ πνίξεις τὴν πολιτικὴ ἐξουσία μιᾶς χώρας μὲ τὴν καθαρὴ καὶ ἀπροσηκράτιστη βία. Τὰ δυὸ τελευταῖα παραδείγματα εἶναι ἡ ἀπάνθρωπη καὶ συμφωνημένη ἐπίθεση τῶν Γάλλων ἀποικιοκρατῶν στὸ Πόρτ-Σάϊντ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ ἀπόβαση τῶν βορειο-ἀμερικανικῶν στρατευμάτων στὸ Λίθανο. Πάντως οἱ Ἦν. Πολιτεῖες δὲν στέλλουν πὰ τὸ ναυτικὸ τους τόσο ἀτιμωρητὶ ὅσο ἄλλοτε καὶ εἶναι πολὺ πὼς εὐκαλο νὰ ἐξυφάνουν ἓνα δίκτυο ψευδολογιῶν, πα-

ρά νά καταλάβουν μιὰ χώρα μόνο και μόνο γιατί τὰ οικονομικά συμφέροντα κάποιων μονοπωλίων ζημιώθηκαν. Είναι δύσκολο νά καταλάβεις μιὰ χώρα πού διεκδικεῖ τὸ δικαίωμα νά ἐξασκήσει τὴν κυριαρχία της σὲ καιροὺς ὅπου ὅλοι οἱ λαοὶ θέλουν νά ἀκούεται ἡ φωνὴ και ἡ ψήφος τους. Και δὲν εἶναι εὐκολο νά ἀποκοιμήσεις τὴν κοινὴ γνώμη τῆς ἐν λόγω χώρας κι ἀλόκληρου τοῦ κόσμου. Χρειάζεται μιὰ τεράστια προσπάθεια προπαγάνδας προκειμένου νά προετοιμάσεις τὸ ἔδαφος ὥστε ἡ παρέμβαση νά φανεῖ λιγότερο αἰσχροί.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαμαν και μὲ μᾶς. Πρέπει πάντα και κάθε φορά πού μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νά ὑπογραμμίζουμε δι ὅλα ἐτοιμάζονται και γίνεται τὸ πᾶν γιὰ νά ὑποδουλωθεῖ ἡ Κούβα μὲ ὅποιονδήποτε τρόπο και δι δὲν ἐξαρτᾶται παρὰ ἀπὸ μᾶς νά μὴ συμβεῖ αὐτὴ ἡ ἐπίθεση. Μποροῦν νά μᾶς κτυπήσουν στὸ οικονομικὸ ὅσο θέλουν. Ἄλλὰ ἐμεῖς πρέπει νά δυναμώσουμε τὴ συνειδήσή μας μὲ κάποιο τρόπο ὥστε ἂν θελήσουν νά μᾶς ἐπιθεθοῦν ἀπ' εὐθείας μὲ συμπατριῶτες μας στρατιῶτες τῶν μονοπωλίων ἢ μὲ μισοφόρους ἄλλων χωρῶν, νά ξέρουν πὺς θὰ τὸ πληρώσουν τόσο ἀκριβὰ ὥστε νά μὴν τολμήσουν νά τὸ κάνουν. Ἐτοιμάζονται νά συντρίψουν αὐτὴ τὴν Ἐπανάσταση, πνίγοντάς τὴν στὴν ἀνάγκη και στὸ αἷμα, ἂν χρειαστεῖ, μόνο και μόνο γιατί πήραμε τὸ δρόμο τῆς οικονομικῆς μας ἐλευθερίας, μὰ και γιατί δίνουμε τὸ παράδειγμα τῶν μέτρων πού τείνουν στὴν ἀπελευθέρωση τῆς χώρας μας, προσπαθώντας νά ἐπιτύχουμε ὥστε νά συναντηθεῖ τὸ ἐπίπεδο τῆς οικονομικῆς μας ἐλευθερίας μὲ τὴν σημερινὴ μας πολιτικὴ ἐλευθερία και ὠριμότητα.

Πήραμε τὴν πολιτικὴ ἐξουσία και ἀρχίσαμε τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή μας μ' αὐτὴ τὴν ἐξουσία γερὰ στερεωμένη στὰ χέρια τοῦ λαοῦ. Ὁ λαὸς δὲν μπορεῖ οὔτε νά ὀνειρευτεῖ τὴν κυριαρχία ἂν δὲν ὑπάρχει μιὰ ἐξουσία πού νά ἀνταποκρίνεται στὰ συμφέροντα και στὶς προσδοκίες του. Λαϊκὴ ἐξουσία δὲν σημαίνει μονάχα τὸ ὅτι τὰ μέλη τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἡ ἀστυνομία, τὰ δικαστήρια και ὅλα τὰ ὄργανα τῆς κυβέρνησης πρέπει νά βρίσκονται στὰ χέρια

τοῦ λαοῦ. Σημαίνει ἐπίσης πῶς καὶ τὰ ὄργανα τῆς οἰκονομίας πρέπει κι αὐτὰ νὰ περάσουν στὰ χέρια τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις (ἢ ἡ πολιτικὴ κυριαρχία) εἶναι τὸ ὄργανο γιὰ τὴν οἰκονομικὴ κατάκτηση προκειμένου νὰ ἐδραιωθεῖ ἀπόλυτα ἡ ἔθνικὴ κυριαρχία. Στὴν περίπτωση τῆς Κούβας, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις εἶναι τὸ ὄργανο ποῦ θὰ ἐμπρέψει στοὺς Κουβανούς νὰ κυβερνοῦν τὴν Κούβα στὴν κυριολεξία, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ μέχρι καὶ τὴν διαχείριση τοῦ πλούτου τῆς γῆς μας καὶ τῆς βιομηχανίας μας. Δὲν μπορούμε ἀκόμα νὰ διακηρύξουμε πάνω ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων μας πῶς ἡ Κούβα ἔγινε οἰκονομικὰ ἀνεξάρτητη. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει, ὅσο ἓνα πολεμικὸ ἀγκυροβολημένο στὶς Ἡν. Πολιτείες, ἀρκεῖ γιὰ νὰ παραλύσει ἓνα ἐργοστάσιο στὴν Κούβα, ὅσο μιὰ ὁποιαδήποτε ἐντολὴ τῶν μονοπωλίων ἀρκεῖ γιὰ νὰ ἀκανητοποιήσει ἓνα κέντρο ἐργασίας. Ἡ Κούβα θὰ εἶναι ἀνεξάρτητη ὅταν θὰ ἔχει ἀξιοποιήσει ὅλες τῆς τῆς δυνατάτητες, ὅλον τῆς τὸν φυσικὸ πλοῦτο καὶ ὅταν θὰ ἔχει βεβαιωθεῖ, διὰ τῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν τῆς μετὰ τὸν κόσμο ὁλόκληρο, ὅτι καμιὰ μονάπλευρη ἐνέργεια μᾶς ὁποιασδήποτε δυνάμεις δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἐμποδίσει νὰ διατηρήσει τὸν ρυθμὸ τῆς παραγωγῆς τῆς, σὲ ὅλα τῆς τὰ ἐργοστάσια καὶ σ' ὅλες τῆς τῆς ἐξορμήσεις μέσα στὰ πλαίσια τοῦ προγραμματισμοῦ ποῦ ἔχουμε θεμελιώσει. Μποροῦμε μόνον νὰ ποῦμε ὅτι ἡ πολιτικὴ κυριαρχία, ποῦ εἶναι τὸ πρῶτο βῆμα, κατακτήθηκε τὴν ἡμέρα ποῦ ἡ λαϊκὴ δύναμις θριάμβευσε, τὴν ἡμέρα ποῦ ἡ ἐπανάστασις νίκησε, τὴν 1η τοῦ Γενάρη τοῦ 1959.

Αὐτὴ ἡ ἡμερομηνία ἐπαληθεύεται καθημερινὰ ὡς τὸ ξεκίνημα μιᾶς ἐξαιρετικῆς χρονίᾳς στὴν ἱστορία τῆς Κούβας, καθὼς ἐπίσης καὶ ὡς τὸ ὄροσημο μιᾶς καινούριας ἐποχῆς. Ἔχουμε τὴ φιλοδοξία νὰ πιστεύουμε πῶς δὲν πρόκειται γιὰ ἓνα καινούριο ὄροσημο μόνον γιὰ τὴν Κούβα, ἀλλὰ γιὰ ὁλόκληρη τὴν Ἀμερικὴ. Γιὰ τὴν Κούβα, αὐτὴ ἡ 1η τοῦ Γενάρη εἶναι τὸ τέλος τῆς 28ης Ἰουλίου 1953 καὶ τῆς 12ης Αὐγούστου 1933, ὅπως τῆς 24ης Φεβρουαρίου 1895 ἢ τῆς 10ης τοῦ

‘Οκτώβρη τοῦ 1868¹. Ἄλλὰ εἶναι ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν Ἀμερικὴ μιὰ ἔνδοξη ἡμερομηνία. Μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ προέκταση ἐκείνης τῆς 25ης Μαΐου 1809 ὅπου ὁ Μουρίλλο ξεσηκώθηκε στὸ Ἄνω Περού ἢ τῆς 25ης Μαΐου 1810 ἡμερομηνία τῆς Συνέλευσης τοῦ Μπουένος Ἀῦρες ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης ἡμερομηνίας ποὺ σημαδεύει τὸ ξεκίνημα τοῦ ἀγῶνα τοῦ ἀμερικάνικου λαοῦ γιὰ τὴν πολιτικὴ του ἀνεξαρτησία στὸν 20ῦ αἰῶνα.

Αὐτὴ ἡ 1η τοῦ Γενάρη ποὺ τόσο στοίχισε στὸ λαὸ τῆς Κούβας συνοψίζει τοὺς ἀγῶνες πολλῶν Κουβανέζικων γενεῶν, μετὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἔθνους, γιὰ τὴν κυριαρχία, τὴν πατρίδα, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν καθολικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Κούβας. Δὲν πρέπει πλέον νὰ περιορίζουμε τὴ σημασία αὐτῆς τῆς ἡμερομηνίας σὲ ἓνα αἱματηρὸ ἐπεισόδιο, θεαματικὸ, οὔτε κὰν ἀποφασιστικὸ, ἀλλὰ σὲ μιὰ μόνη στιγμὴ στὴν ἱστορία τῆς Κούβας, γιατί ἡ 1η τοῦ Γενάρη εἶναι ἡ μέρα τοῦ θανάτου τοῦ δεσποτικοῦ καθεστώτος τοῦ Φουλγκένσιο Μπατίστα, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἡμερομηνία ποὺ γεννήθηκε ἡ πραγματικὴ ἐλευθερία πολιτικὰ ἐλεύθερη καὶ κυρίαρχη καὶ ποὺ υἱοθετεῖ σὰν ἀνώτατο νόμο τῆς τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια.

Αὐτὴ ἡ 1η Γενάρη ἀντιπροσωπεύει τὸν θρίαμβο ὅλων τῶν προηγούμενων μαρτύρων μας, τοῦ Χοσέ Μαρτί Ἀντόνιο Μασέο, τοῦ Μάξιμο Γκομέθ, Καλιξτο Γκαρθία, Μονκάντα ἢ Χουάν Γκουαλμπέρτο Γκομέθ καὶ τοὺς προηγούμενους ἀπ’ αὐτοὺς Ναρσίζο Λοπέθ, Ἰγνάθιο Ἀγκναμόντε καὶ Κάρλος Μανουέλ ντὲ Σέσπεδες ποὺ τοὺς ἀκολούθησε μιὰ πλειά-

1. 10 Ὀκτωβρίου 1868 Ἐξέγερση τῆς Γιάρα ἀπὸ τὸν Μανουέλ ντὲ Σέσπεδες, ἀρχὴ τοῦ πρώτου Κουβανέζικου πολέμου ἀνεξαρτησίας κατὰ τῆς Ἰσπανίας. 24 Φεβρουαρίου 1895 τῶν Μάρτι Μασέο καὶ Γκομέθ γιὰ τὸν δεύτερο πόλεμο ἀνεξαρτησίας. 12 Αὐγούστου 1933, ὁ δικτάτορας Μαχάντο πέφτει ὀπισθερὰ ἀπὸ ἓνα γενικὸ ξεσηκωμό. 26 Ἰουλίου 1958 ἐκπέση τοῦ Φιντέλ Κάστρο κατὰ τῶν στρατιῶνων τῆς Μονκάντα.

δα μαρτύρων για την ιστορία της δημοκρατίας μας, τους Μέλλα, τους Γκουιτέρας, τους Φράνκ Παίς, τους Χοσέ Άντόνιο Έτσεβέρια και τους Καμίλο Σενφουέγκος.

Ό Φιντέλ είχε απόλυτη συνείδηση, όπως πάντα, από τη στιγμή που δόθηκε ολοκληρωτικά στους αγώνες για τον λαό του, για το μέγεθος και την επαναστατική αξία και την έπισημότητα αυτής της ημερομηνίας που, έκανε πραγματικότητα τον μαζικό ήρωισμό ενός ολοκληρωμένου λαού: αυτού του θαυμαστού Κουβανέζικου λαού απ' όπου θγήκε η ένδοξη Άντάρτικη Στρατιά, κληρονόμος του επαναστατικού στρατού που ξεσπράχθηκε κατά της Ίσπανίας. Γι' αυτό άρέσει πάντα στον Φιντέλ να παραλληλίζει το έγχείρημά του εκείνο, που αντιμετώπισε με τη φούκτα των έπαζώντων τη στιγμή της θρυλικής αποβίβασης στη Γκράνμα με τον ξεσηκωμό κατά της Ίσπανίας. Τη στιγμή που άφηναν πη Γκράνμα έγκατέλειπαν όλες τους τις προσωπικές ελπίδες. Ό αγώνας άρχιζε. Ένας ολοκληρωμένος λαός έπρόκειτο να θριαμβέψει ή να καταστραφεί. Μά θριαμβέψει χάρις σ' αυτή την πίστη και στον τόσο στενό σύνδεσμο άνάμεσα στον Φιντέλ και τον λαό του, που δέν δέχλιασε ποτέ, άκόμα και στις πιο δύσκολες στιγμές των έπιχειρήσεων, γιατί ήξερε πως ό αγώνας δέν περιοριζόταν μόνο στα βουνα της Σιέρρα Μαέστρα, αλλά σ' ολοκληρη την Κούβα, όπου ένας άντρας ή μια γυναίκα σήκωναν τη σημαία της αξιοπρέπειας. Ό Φιντέλ ήξερε, όπως το μάθαμε όλοι μετά, πως ό αγώνας δέν διεξαγόταν σ' ένα μέτωπο αλλά ότι παιζόταν ή μοίρα όλου του λαού της Κούβας άκριβώς όπως συμβαίνει και με τον σημερινό μας αγώνα. Το υπογραμμίζει έξ άλλου κάθε στιγμή λέγοντας: «Ή θά σωθούμε όλοι ή θά καθούμε όλοι». Την γνωρίζετε αυτή τη φράση. Έχουμε να υπερνησιήσουμε πολλά έμπόδια, όσα και τις μέρες που ακολουθήσαν την απόβαση στη Γκράνμα. Άλλα σήμερα οι άγωνιστές δέν είναι μονάδες ή δεκάδες, αλλά εκατομμύρια. Όλοκληρη ή Κούβα έχει γίνει μια Σιέρρα Μαέστρα για να δώσει την αποφασιστική μάχη της έλευθερίας για το μέλλον και για την τμη της πατρίδας μας και της Άμερικης, γιατί

δυστυχώς είναι και η μόνη ανάμεσα στις χώρες που είναι έτοιμη για τον αγώνα.

Η μάχη της Κούβας δεν είναι αποφασιστική σε σχέση με την Αμερική, με την Έννοια πως αν η Κούβα χάσει τη μάχη δεν θα την χάσει και η Αμερική. Αντίθετα, αν η Κούβα κερδίσει θα κερδίσει η Αμερική ολόκληρη. Αυτή είναι η σημασία του νησιού μας, γι' αυτό θέλουν να καταστρέψουν αυτό «το κακό παράδειγμα» που δίνουμε. Στα 1956 ο στρατηγικός μας στόχος, ο γενικός στόχος δηλαδή του πολέμου μας ήταν η ανατροπή της τυραννίας του Μπατίστα, η αποκατάσταση των αρχών της δημοκρατίας, της εξουσίας και της ανεξαρτησίας, που είχαν χυθεί από τα ξένα μονοπώλια. Από τις 10 του Μάρτη¹ η Κούβα δεν ήταν πια παρά ένας στρατώνας. Η 10η Μαρτίου δεν ήταν έργο ενός ανθρώπου, αλλά μιας κάστας, μιας ομάδας ανθρώπων, ένωμένων από ορισμένο αριθμό προνομίων, και που ο ένας απ' αυτούς ο πιο φιλόδοξος και ο πλέον θρασύς, ο Φουλγκένσιο, ο Ιός της ιστορίας μας, ήταν ο αρχηγός τους. Αυτή η κάστα υπάκουε στην αντιδραστική τάξη της χώρας μας, στους μεγαλοϊδιοκτῆτες, στα παρασιτικά κεφάλαια, σε στενή συμμαχία με τους ξένους αποικιοκράτες. Ήταν αρκετοί, μια σειρά δειγμάτων εξαφανισθέντων ως διά μαγείας, οι σάπιοι πολιτικοί εκείνοι, που συντρίβανε τις απεργίες και οι πρίγκιπες του παιχνιδιού και της εκπόρευσης. Την 1η του Γενάρη πέτυχε ο βασικός στρατηγικός στόχος της επανάστασης, η καταστροφή δηλαδή της τυραννίας που επί έπτα χρόνια ρουφούσε το αίμα της Κούβας. Άλλα η επανάστασή μας, που είναι μια συνειδητή επανάσταση, γνωρίζει πως πολιτική κυριαρχία και οικονομική έξουσία είναι στενότερα συνδεδεμένα.

Η επανάστασή μας δεν θέλει να επαναλάβει τα σφάλματα που έγιναν στα 1930: Με το να δολοφονήσεις απλώς έναν άνθρωπο, χωρίς να αντιληφτείς ότι αυτός ο άνθρωπος

1. 10 Μαρτίου 1952 προξυκόπημα του Μπατίστα την παραμονή των εκλογών.

έκπροσωπεί μιὰ τάξη και ένα σύστημα και πώς αν δεν κατατραφεί δλο αυτό τὸ σύστημα οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ θὰ ἐφεύρουν έναν ἄλλον ἄνθρωπο. Ἡ Ἐπανάσταση λοιπόν, ὀφείλει νὰ καταστρέψει ἀπὸ τις ρίζες τὸ κακὸ ποὺ τσακίζει τὴν Κούβα. Πρέπει νὰ μμηθοῦμε τὸν Μαρτί και νὰ ἐπαναλαβαίνουμε ἀδιάκοπα πώς ριζοσπαστικὸς δὲν σημαίνει ἄλλο τίποτα, παρὰ τοῦτο: αὐτὸ ποὺ πᾶει στὶς ρίζες. Ὁ ριζοσπαστισμὸς δὲν ἐφαρμόζεται αν δὲν βλέπεις τὸ βάθος τῶν πραγμάτων και αν δὲν συνεργάζεσαι γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Φιντέλ τοῦ ἔδωσε ἕναν καινούριο ὄρισμό: «Αὐτὴ ἡ Ἐπανάσταση προτίθεται νὰ ξεριζώσει τις ἀδικίες ἀπὸ τὴ ρίζα», λέγοντας ἀκριβῶς ὅτι ἐνοούσε και ὁ Μαρτί ἄλλα μὲ ἄλλα λόγια. Μιὰ και ὁ μεγάλος ἀντικειμενικὸς στόχος πέτυχε μὲ τὴν ἀνατροπὴ τῆς τυραννίας και τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας γεννημένης ἀπὸ τὸν λαό, ὁ νέος στρατηγικὸς στόχος αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, ποὺ τὸ ὀπλισμένο της χέρι εἶναι ἀπὸ τώρα και ἔπειτα ἕνα ὄπλο τοῦ λαοῦ, θὰ γίνεῖ ἡ κατάκτηση τῆς οἰκονομικῆς ἀνεξαρτησίας, ἡ καθολικὴ δηλαδὴ ἐθνικὴ κυριαρχία. Χθὲς οἱ ἀντικειμενικοὶ στόχοι τῆς τακτικῆς τοῦ ἀγῶνα ἦταν ἡ Σιέρρα, οἱ πεδιάδες, ἡ Σάντα Κλάρα, τὸ Παλάτι, τὰ κέντρα παραγωγῆς ποὺ ἔπρεπε νὰ κατακτηθοῦν μὲ μιὰ κατὰ μέτωπο ἐπίθεση ἢ μὲ πολιορκία ἢ μὲ παράνομη δράση.

Οἱ στόχοι τῆς σημερινῆς μας τακτικῆς εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς Ἀγροτικῆς Μεταρρύθμισης, ποὺ θ' ἀποτελέσει τὴ βάση τῆς βιομηχανοποίησης τῆς χώρας, ἡ ἐξάλωση τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἡ ἀνύψωση τοῦ βιοτικῆς λαϊκοῦ ἐπιπέδου, προκειμένου νὰ ἐπιτύχουμε τὸ μεγάλο στρατηγικὸ μας στόχο ποὺ εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας. Τὸ οἰκονομικὸ μέτωπο εἶναι σήμερὰ στὸ προσκήνιο τοῦ ἀγῶνα, ἀκόμα και αν ὑπάρχουν και ἄλλα, τεράστιας σημασίας προβλήματα, ὅπως τῆς παιδείας παραδείγματος χάριν. Ἡ παιδεία θὰ μᾶς ἐπιτρέψει νὰ φτιάξουμε τεχνικοὺς ποὺ εἶναι ἀναγκαῖοι γι' αὐτὴ τὴ μάχη. Ἀλλὰ και αὐτὸ ἀκόμη ἐπιβεβαιώνει πώς τὸ οἰκονομικὸ μέτωπο εἶναι τὸ σημαντικότερο και ὅτι ὁ προορισμὸς τῆς παιδείας θὰ εἶναι νὰ προμηθεύει ἀγωνιστὲς γι' αὐ-

τὸν τὸν ἀγῶνα στὶς καλύτερες δυνατὲς συνθήκες. Μπορῶ νὰ ἀποκαλέσω τὸν ἑαυτὸ μου στρατιωτικὸ, στρατιωτικὸ ποῦ θηγήκε ἀπὸ τὸ λαό, ποῦ πῆρε τὸ ὄπλο ὅπως τόσοι ἄλλοι ὑπακούοντας ἀπλὰ σὲ ἓνα προσκλητήριον, ποῦ πραγματοποιήσῃ τὸ καθήκον ποῦ πῆ στιγμή ποῦ χρειάστηκε καὶ ποῦ θρίσκειται σήμερα στὸ πόστο ποῦ ξέρετε. Δὲν ἰσχυρίζομαι πὼς εἶμαι ἓνας οἰκονομολόγος. Ἄπλᾶ, ὅπως ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες ἀγωνιστὲς θρίσκειμαι σ' αὐτὸ τὸ ὄχυρὸ ποῦ μὲ ταποθέτησαν καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀνησυχῶ περισσότερο ἀπ' ὅποσονδήποτε γὰρ τὴν τύχη τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐξαρτᾶται ἡ μοῖρα τῆς Ἐπανάστασης. Αὐτὴ ἡ μάχη στὸ οἰκονομικὸ πεδίο εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ κείνες ποῦ δώσαμε στὴ Σιέρρα: Αὐτὴ ἐδῶ εἶναι μάχη θέσεων, ὅπου τὸ ἀπρόσπτο δὲν δημιουργεῖται σχεδὸν ποτέ, ὅπου οἱ δυνάμεις συγκεντρώνονται καὶ ὅπου οἱ ἐπιθέσεις προετοιμάζονται συστηματικά. Στὴ παρούσα περίπτωση οἱ νέκες εἶναι προϊόντα ἐργασίας, σταθερότητας καὶ προγραμματισμοῦ. Πράκεται γιὰ ἓναν πόλεμον ποῦ ἀπαιτεῖ τὸν συλλογικὸ ἠρωϊσμό, τὴν θυσία τοῦ συνόλου καὶ ποῦ δὲν κρατᾶει μόνον μιὰ μέρα, οὔτε μιὰ βδομάδα, οὔτε καν ἓνα μῆνα. Εἶναι ἓνας μακρὸς πόλεμος καὶ θὰ γίνεταὶ ἀκόμη μακρύτερος, ὅσο δὲν μελετοῦμε ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐδάφους καὶ δὲν ἀναλύουμε στὸ βάθος τὸν ἐχθρό.

Αὐτὸς ὁ πόλεμος γίνεταὶ ἐπὶ πλέον μὲ πολλῶν λογικῶν ὄπλα: ἀπὸ τὴν συνεισφορά τοῦ 4% τοῦ μισθοῦ τῶν ἐργαζομένων γιὰ τὴ βιομηχανοποίηση, ὡς τὴν ἐργασία στὴν κάθε κοοπερατίβα καὶ στὴν ἀποκατάσταση ἀγνωστων μέχρι σήμερα κλάδων στὴν ἐθνικὴ μας βιομηχανία, ὅπως εἶναι ἡ χημεία, ἡ βαριά χημεία ἢ ἡ σιδηρουργία... Ὁ κύριος στρατηγικὸς μας στόχος, αὐτὸ νὰ τὸ θυμόσαστε συνεχῶς, εἶναι ἡ κατάκτηση τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας.

Γιὰ νὰ κατακτήσουμε ἓνα πράγμα πρέπει νὰ τὸ πάρουμε ἀπὸ κάποιον. Νὰ μιᾶμε καθαρά καὶ νὰ μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπὸ λέξεις, ποῦ μποροῦν νὰ ἐρμηνευτοῦν λανθασμένα. Αὐτὸ ποῦ πρέπει νὰ κατακτήσουμε, τὴν κυριαρχία τῆς χώρας, πρέπει νὰ τὸ ἀφαιρέσουμε ἀπ' αὐτὸν τὸν κάποιον ποῦ

ονομάζεται μονοπώλιο. "Αν και τὰ μονοπώλια δὲν ἔχουν πατριδα γενικῶς, ἔχουν ὅμως ἓνα κοινὸ γνώρισμα: ὅλα τὰ μονοπώλια ποὺ βρέθηκαν στὴ Κούβα καὶ ποὺ ἐκμεταλλεύθηκαν τὴν κουβανέζικη γῆ εἶναι στενότατα συνδεδεμένα μὲ τὴς Ἡν. Πολιτείες. Αὐτὸ πάει νὰ πεῖ, πῶς ὁ οικονομικὸς μας πόλεμος θὰ δοθεῖ μὲ τὴν μεγάλη δύναμη τοῦ Βορρᾶ καὶ πῶς δὲν εἶναι ἀπλὸς πόλεμος. Ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἐλευθερία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν νίκη κατὰ τῶν ἀμερικανικῶν μονοπωλίων. Ὁ ἔλεγχος τῆς οικονομίας μιᾶς χώρας ἀπὸ μιὰν ἄλλη μειώνει μοιραῖα τὴν οικονομία τῆς ἐλεγχόμενης χώρας.

Ὁ Φιντέλ, ἐδήλωσε στὴς 24 Φεβρουαρίου στὴν C. T. C. (Συννομοσπονδία Κουβανῶν Ἑργατῶν) : πῶς νὰ φανταστοῦμε μιὰ ἐπανάσταση ποὺ θὰ περῆμε ἀπὸ ἐπενδύσεις ξένου ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου τὴν λύση τῶν προβλημάτων τῆς; Πῶς νὰ διακηθοῦμε, πῶς μιὰ ἐπανάσταση ποὺ διεκδικεῖ τὰ δικαιώματα τῶν ἐργατῶν ποὺ ποδοπατήθηκαν ἐπὶ χρόνια, θὰ ἀναμένει λύσεις ἀπὸ τὸ ξένο κεφάλαιο ποὺ πηγαίνει ἐκεῖ ὅπου ἔχει τὰ περισσότερα συμφέροντα καὶ ποὺ ἐπενδύεται ὀχι στὰ εἶδη τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ χώρα, ἀλλὰ σὲ κεῖνα ποὺ τοῦ ἐπιτρέπουν, τὰ περισσότερα κέρδη τοῦ κεφαλαίου;

Ἡ Ἐπανάσταση δὲν θὰ μπορούσε, λοιπόν, νὰ πάρει αὐτὸ τὸ δρόμο τῆς διεργασίας. "Ἐπρεπε νὰ βρεῖ ἓναν ἄλλο. "Ἐπρεπε νὰ κτυπήσει τὸ παρὼ ἐξοργιστικὸ ἀπ' ὅλα τὰ μονοπώλια, τὸ τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς, νὰ τὸ καταστρέψει, νὰ τὸ μεταβιβάσει στὰ χέρια τοῦ λαοῦ καὶ ν' ἀρχίσει μετὰ τὸν ἀληθινὸ ἀγῶνα. Ἡ μάχη στὸ ἐπίπεδο τῆς ἀγροτικῆς Μεταρρύθμισης δὲν ὀλοκληρώθηκε, αὐτὸ εἶναι γεγονός. Δίδεται τώρα καὶ θὰ δοθῆ στὸ μέλλον. Γιατὶ βέβαια τὰ μεγάλα μονοπώλια κατεῖχαν ἐδῶ μεγάλες ἐκτάσεις γῆς, δὲν ἦσαν ὅμως καὶ τὰ ἰσχυρότερα τῆς περιοχῆς, ὅπως τῆς χημικῆς βιομηχανίας, τῆς μηχανικῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ πετρελαίου.

"Ἐπρεπε πάντως ν' ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ Μεταρρύθμιση. Οἱ μσοὶ περίπου ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες γαιῶν, Κουβαρὶ καὶ μὴ, κατεῖχαν τὸ 48% τῆς ἐθνικῆς ἐπιφάνειας καὶ τὸ 70% δὲν κατεῖχε παρὰ τὰ 12% τῆς ἐθνικῆς ἐπιφάνειας. Ὑπῆρ-

χαν 62.000 άγροί μικρότεροι από τὰ ¼ τῆς καμπαλλερίας (ἡ καμπαλλερία ἴση περίπου μὲ 13,50 ἑκτάρια), ἐνῶ ἡ ἀγροτική μας Μεταρύθμιση προβλέπει ὅτι δύο καμπαλλερίες ἀντιπροσωπεύουν τὸ μίνιμουμ ἀναγκαῖο, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ζήσει μιά οἰκογένεια 5 προσώπων σὲ μὴ ἀρδευόμενη γῆ μὲ ἐλάχιστα εἰσοδήματα. Στὴν ἐπαρχία Καμαγκουαίη πέντε ἑταιρίες ζάχαρης ἔλεγχαν 56.000 καμπαλλερίες, δηλαδὴ τὸ 20% τῆς ὅλικῆς ἐπιφάνειας τῆς ἐπαρχίας.

Τὰ μονοπώλια κατεῖχαν ἐπὶ πλέον τὸ νάκελ, τὸ κοβάλτιο, τὸ σίδηρο, τὸ κρῶμιο, τὸ μαγγάνιο καὶ ὅλη τὴν ἐκμετάλλευση τῶν πετρελαίων. Στὸ πετρέλαιο, π.χ. τὸ μεταξὺ τῶν συμφωνηθέντων καὶ ἀπαιτηθέντων ἐκχωρήσεων ξεπερνοῦσε τὸ σύνολο τὴν ἐθνική μας ἐπιφάνεια. Ὅλο μας δηλαδὴ τὸ ἐθνικὸ ἔδαφος ἦταν διανεμημένο, ἐπὶ πλέον τὸ σύνολο τῶν βράχων, καὶ ὅλη ἡ ἐπιφάνεια τῆς μεσογειακῆς Κούβας. Τελικὰ ὁρισμένες ζώνες διακδικοῦνταν ἀπὸ δύο καὶ τρεῖς ἑταιρίες ποὺ καταφεύγανε στὰ δικαστήρια. Χρειάστηκε λοιπὸν νὰ ξεκαθαρίσουμε κι αὐτὲς τίς ἀνακατεμένες ἰδιοκτησίες τῶν ἀμερικάνικων ἑταιριῶν. Ἡ κερδοσκοπία ἐπὶ τῶν ἀκινήτων κτυπήθηκε ἐπίσης μὲ τὴν πτώση τῶν ἐνοικίων καὶ τώρα μὲ τὰ σχέδια τοῦ I.N.A.V. (Ἐθνικὸ Ἴνστιτούτο Ἀποταμιεύσεως καὶ Οἰκισμοῦ) ποὺ θὰ παρέχει φτηνὲς κατοικίες. Ἐδῶ ὑπῆρχαν πολλὰ μονοπώλια ἀκινήτων. Ἀκόμα κι ἂν δὲν ἦταν ὅλα ἀμερικάνικα, ἦταν παρασιτικὰ κεφάλαια συνεταιρίων τῶν Ἀμερικανῶν. Μὲ τὴν παρέμβαση τῶν μεγάλων ἀγορῶν καὶ τὴν δημιουργία λαϊκῶν μαγαζιῶν ποὺ φτάνουν σήμερα στὰ 1.400 στὴν κουβανέζικη ὑπαιθρο, κατορθώσαμε νὰ ἀνακόψουμε ἢ τουλάχιστον ἀρχίσαμε νὰ ἀνακόψουμε τὴν κερδοσκοπία καὶ τὸ μονοπώλιο στὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο.

Ξέρετε πῶς ὑψώνουν τίς τιμὲς τῶν προϊόντων καὶ ἂν οἱ χωρικοὶ μᾶς ἀκοῦνε αὐτὴ τὴ στιγμή, γνωρίζουν καλὰ τὴν μεγάλη διαφορά ἀνάμεσα στὶς σημερινὲς τιμὲς καὶ τίς τιμὲς ποὺ ἐπιβάλανε οἱ τυχοδιώκτες σ' ἐκείνη τὴ θλιβερὴ ἐποχὴ σ' ὅλη τὴν κουβανέζικη ὑπαιθρο. Ἡ ἀσύδοτη δρᾶση τῶν μονοπωλίων ἀνακατιόστηκε τουλάχιστον.

Είχαμε ακόμη να ξεπεράσουμε έναν από τους σημαντικότερους σταθμούς στον αγώνα για την απελευθέρωσή μας: την επίθεση εναντίον των μονοπωλίων του έξωτερικού εμπορίου. Έχουμε ήδη υπογράψει πολλά εμπορικά συμφωνία με διάφορες χώρες και όλο και νέες χώρες επιζητούν την κουβανέζικη αγορά με όρους απόλυτης ισότητας. 'Απ' όλα τα συμφωνία που έχουμε υπογράψει, το σημαντικότερο αναμφισβήτητο είναι αυτό που επιτύχαμε με τη Σοβιετική Ένωση. Της πουλήσαμε κάτι το τελείως ασυνήθιστο: όλο μας το ποσοστό ζάχαρης χωρίς να αφήσουμε τίποτα για την παγκόσμια αγορά. Έτσι εξασφαλίσαμε για μια πενταετία την πώληση ενός εκατομμυρίου τόννων το χρόνο. Φυσικά δεν παίρνομε σε δολάρια παρά το 20% γι' αυτή τη ζάχαρη. 'Αλλά το δολάριο δεν είναι παρά ένα όργανο αγοράς, ούτε κι έχει άλλη αξία παρά την αγοραστική του και μεις πληρωνόμενοι σε πρώτες ύλες ή σε βιομηχανικά προϊόντα χρησιμοποιούμε απλά τη ζάχαρη σαν δολάριο. Κάποιος μου έλεγε τελευταία ότι αυτό το είδος της συμφωνίας είναι καταστρεπτικό γιατί η απόσταση που χωρίζει τη Σοβιετική Ένωση από την Κούβα υπωπώνει σημαντικά τις τιμές όλων των εισαγόμενων ειδών. Το συμφωνία που υπογράψαμε για το πετρέλαιο καταρρίπτει όλες του τις προφητείες. Η Σοβιετική Ένωση αναλαμβάνει να προμηθεύει στην Κούβα ένα πετρέλαιο που κυμαίνεται σε μία τιμή κατώτερη κατά 33% από αυτήν των αμερικάνικων μονοπωλίων που βρίσκονται στην πόρτα μας. Αυτό σημαίνει οικονομική απελευθέρωση.

Υπάρχουν φυσικά και κείνοι που ισχυρίζονται ότι όλες αυτές οι πωλήσεις στην Σοβιετική Ένωση είναι πωλήσεις με πολιτική χροιά που δεν αποβλέπουν παρά να ένοχλούν τις 'Ην. Πολιτείες. 'Ας το παραδεχτούμε. Η Σοβιετική Ένωση είναι ελεύθερη να ένοχλεί τις 'Ην. Πολιτείες αν αυτό της άρήσει. 'Αλλά σε μας πουλάει το πετρέλαιο και από μας αγοράζει τη ζάχαρη για να ένοχλήσει τις 'Ην. Πολιτείες και όποιες κι αν είναι οι προθέσεις της, εμείς δεν πουλάμε παρά εμπορεύματα και όχι την πολιτική μας κυριαρχία όπως το κά-

ναμε άλλοτε. Σήμερα μιλάμε σάν Ίσος πρὸς Ίσον. Σήμερα δταν μᾶς ἐπισκεφτεῖ ὁ ἀντιπρόσωπος μιᾶς καινούριας χώρας μᾶς ἀντιμετωπίζει σάν Ίσους πρὸς Ίσον. Καὶ δὲν ἔχει καμιά σημασία τὸ μέγεθος τῆς χώρας ἀπὸ τὴν ὁποία ἔρχεται οὐτε καὶ ἡ δύναμη τῶν κανονιῶν τῆς. Ἡ Κούβα, ἔθνος ἐλεύθερο ἔχει δικαίωμα ψήφου στὰ Ἠνωμένα Ἐθνη. Ἀκριβῶς ὁπως καὶ οἱ Ἡν. Πολιτεῖες καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπογράφηκαν ὅλα τὰ σύμφωνα καὶ μ' αὐτὸ θὰ ὑπογραφοῦν καὶ ὅλες οἱ μελλοντικὲς ἐμπορικὲς συμφωνίες. Ὁ Μαρτί, τὸ εἶχε σωστὰ προβλέψει, πρὶν τόσα χρόνια, δταν εἶχε δηλώσει πὺς τὸ ἔθνος ποὺ ἀγοράζει εἶναι κείνο ποὺ ἐξουσιάζει, ἐνῶ τὸ ἔθνος ποὺ πουλάει εἶναι κείνο ποὺ ὑποτάσσεται. Ὅταν ὁ Φιντέλ Κάστρο ἐξήγησε πὺς τὸ ἐμπορικὸ σύμφωνο μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἦταν πολὺ εὐνοϊκὸ γιὰ τὴν Κούβα, μποροῦμε νὰ ποῦμε πὺς ἐκφραζόταν μὲ πᾶ ἀισθημάτων ὁλόκληρου τοῦ κουβανέζικου λαοῦ. Γιατὶ ὅλοι αἰσθανθήκαμε λίγο πὺς ἐλεύθεροι δταν διαπιστώσαμε πὺς μπορούσαμε νὰ ὑπογράψουμε ἐμπορικὲς συμφωνίες μὲ ὁποιον θέλαμε. Καὶ πρέπει νὰ αἰσθανόμαστε ἀκόμη πὺς ἐλεύθεροι, σήμερα, γκατὶ εἴμαστε ἀπόλυτα βέβαιοι πὺς αὐτὴ ἡ ἐμπορικὴ συμφωνία ποὺ ὑπογράψαμε εἶναι πρὸς τιμὴ τῆς ἐξουσίας μας, πολὺ εὐνοϊκὴ γιὰ τὴν Κούβα. Ἐὰν μελετήσουμε τὰ ἐπαχθῆ δάνεια τῶν ἀμερικάνικων ἐταιριῶν καὶ ἂν τὰ συγκρίνουμε μὲ τὴν πίστωση ποὺ μᾶς παραχώρησε ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση μὲ 2½% τόκο γιὰ 12 χρόνια, ἕνα ἀπὸ τὰ χαμηλότερα ἐπιτόκια στὴν ἱστορία τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, τότε μόνο θὰ καταλάβουμε τὴ σημασία τῆς. Αὐτὴ ἡ πίστωση θὰ χρησιμεύσει φυσικὰ γιὰ τὴν ἀγορὰ σοβιετικῶν ἐμπορευμάτων, ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης φανερὸ πὺς τὰ παραχωρούμενα δάνεια ἀπὸ τὴν Ἐξपोर्ट Μπάνκ π.κ. ποὺ εἶναι δῆθεν ἕνας διεθνῆς ὀργανισμὸς, χρησιμεύουν γιὰ νὰ ἀγοράζουν προϊόντα προκαθορισμένα ἀπὸ τὰ ξένα μονοπώλια. Ἄς πάρουμε μιὰ Ἠλεκτρικὴ Ἐταιρία τῆς Βερμανίας π.κ. Ἡ Ἐξपोर्ट Μπάνκ τῆς προσφέρει 8, ἢ καὶ 15 ἑκατομμύρια πέζος. Ἐγκαθιστᾷ ὕστερα τὰ μηχανήματα παράγει μιὰ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια πολὺ ἀκριβὴ καὶ

πολύ κακής ποιότητας. Κερδίζει τεράστια ποσά και έν συνε-
χεια τὸ κράτος πληρώνει. Αὐτὰ εἶναι τὰ συστήματα τῶν διε-
θνῶν πιστώσεων, πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ μιὰ πίστωση παραχω-
ρηθεῖσα σ' ἓνα ἔθνος γιὰ νὰ ἐπωφεληθεῖ αὐτὸ τὸ ἴδιο καὶ ὅ-
λοι οἱ ἀπόγονοί του. Θὰ ἦταν τελείως διαφορετικὸ ἂν ἡ Σο-
βιετικὴ Ἐνωση δάνειζε 100 ἑκατομμύρια πέλzos σὲ μιὰ ἀπ'
αὐτὲς τὶς ἐταιρίες γιὰ νὰ ἐγκαταστήσει καὶ νὰ ἐξαγάγει μετὰ
τὰ κέρδη στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Ἄλλὰ τελικὰ θὰ ἐγκατα-
στήσουμε μιὰ μεγάλη ἐπιχείρηση σιδηρουργίας καὶ ἓνα διυ-
λιστήριο πετρελαίου, καθ' ὁλοκληρία ἔθνικὰ καὶ γιὰ τὴν ἐ-
ξυπηρέτηση τοῦ λαοῦ.

Μὲ ἄλλα λόγια: ὅτι πληρώνουμε ἀντιπροσωπεύει ἀπο-
κλειστικὰ τὸ ἀντίτιμο ἐκείνων πού λαβαίνουμε καὶ πρόκειται
γιὰ ἓνα ἀντίτιμο σωστὸ καὶ τίμιο, ὅπως τὸ εἶδαμε ἤδη στὴν πε-
ρίπτωση τοῦ πετρελαίου. Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι σὲ ὅλες τὶς συμ-
φωνίες, πού θὰ ὑπογράφουμε πάντα καὶ μὲ τὸν ἴδιο εἰλικρι-
νὴ τρόπο πού ἡ κυβέρνησις ἐξηγεῖ ὅλες τὶς ἐνέργειες,
θὰ μπορούμε νὰ σῶς ἀναγγέλουμε τὸ ἴδιο ἐξαιρετικὰ χαμη-
λὲς τιμὲς γιὰ ὅλα τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὰ βιομηχανικὰ εἶδη
πού θ' ἀγοράζουμε. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἀναφέρουμε πὺς ὁ Ντά-
ριο ντὲ λα Μαρίνα¹ ἔχει ἀντιρρήσεις. Λυπούμαι πού δὲν κρα-
τῶ μαζί μου ἓνα ἄρθρο παλὺ ἐνδιαφέρον, ὅπου ἐξηγεῖ μὲ 5,
6 ἢ 7 ἐπιχειρήματα τοὺς λόγους πού τὸν κάνουν νὰ κριτικάρ-
ει αὐτὴ τὴν ἐμπορικὴ συμφωνία. Ὅλα εἶναι λανθασμένα,
τόσο στὴν ἐρμηνεία τους, πού εἶναι ἤδη σοβαρό, ὅσο καὶ στὶς
πληροφορίες τους. Ἰσχυρίζεται π.χ. πὺς αὐτὴ ἡ συμφωνία ση-
μαίνει πὺς ἡ Κούβα ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωση νὰ ὑποστη-
ρῆκε τοὺς σοβιετικούς ἐλιγμούς στὰ Ἴνωμένα Ἐθνη. Γιὰ
τὴν ἀκρίβεια πρόκειται γιὰ μιὰ δήλωση τελείως ἀνεξάρτητη
ἀπ' αὐτὴ τὴ συμφωνία καὶ πού συντάχτηκε κοινῇ συνανέ-
σει, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ Κούβα ὑποχρεώνεται νὰ ὑπο-
στηρῆκε τὴν εἰρήνην στὰ Ἴνωμένα Ἐθνη. Οὕτε λίγο, οὕτε

1. Ὁ ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τῆς κουβανέζικης μπουρζουαζίας πού
μετανάστεψε σὲ Μαϊάμι.

πολύ κατηγοροῦν τὴν Κούβα, ὅπως ἴδῃ τὸ ἐξήγησε ὁ Φιντέλ, γιατί κάνει ἀκριβῶς αὐτὸ γιὰ τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκαν τὰ Ἴνωμ. Ἐθνη σύμφωνα μὲ τὸ καταστατικὸ τους. Ὁ ὑπουργὸς μας Ἐμπορίου, ἀνέτρεψε ὅλα τὰ ἄλλα οἰκονομικὰ του ἐπιχειρήματα τὰ γεμάτα ἀνακρίβειες καὶ χοντροκομμένες ψευτιές. Ἄπ' αὐτὲς ἡ φοβερότερη ἀφορὰ τὴν τιμὴ. Ξέρετε πῶς ἡ τιμὴ τῆς ζάχαρης στὴν παγκόσμια ἀγορὰ, ἐξαρτᾶται φυσικὰ ἀπὸ τὴν προσφορὰ καὶ τὴ ζήτηση. Ὁ Ντάριο ντὲ λὰ Μαρίνα λέει πῶς ἂν αὐτὸ τὸ ἑκατομμύριο τόννοι πού πουλάει ἡ Κούβα ξαναπουληθεῖ ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση, ἡ Κούβα δὲν θὰ κερδίσει τίποτα. Εἶναι ψέμα γιὰ τὸν ἀπλοῦστατο λόγο διὰ τὴν ἐμπορικὴ συμφωνία διευκρινίζεται καθαρὰ πῶς ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐξαγάγει τὴ ζάχαρη παρὰ μόνο στὶς κῶρες πού ἀγοράζουν πάντα ἀπ' αὐτήν. Ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση εἰσαγάγει ζάχαρη, ἀλλὰ καὶ ἐξαγάγει διυλισμένη ζάχαρη σὲ ὀρισμένες γειτονικὲς (συνορεύουσες) κῶρες πού δὲν διαθέτουν διυλιστήρια, ὅπως τὸ Ἰράν. Ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση θὰ συνεχίσῃ φυσικὰ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὶς κῶρες τὶς ὁποῖες ἐπρομήθευε συνήθως, ἀλλὰ ἡ ζάχαρή μας θὰ καταναλώνεται ἐξ ὀλοκλήρου στὰ πλαίσια τῆς αὐξήσεως τῆς λαϊκῆς κατανάλωσης σ' αὐτὴ τὴ κῶρα.

Ἄν οἱ Ἀμερικανοὶ ἀνησχοῦν τόσο πολὺ (τὸ ἴδιο τὸ Κογκρέσσο ἰσχυρίζεται πῶς ἡ Σοβ. Ἐνωση τοὺς συναγωνίζεται) κι ἂν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παστεύουν στὴ Σοβ. Ἐνωση, γιατί δὲν θὰ τὴν πιστέψουμε καὶ μεῖς ὅταν τὸ λέει καὶ σ' ἐπάμετρο τὸ ὑπογράφει πῶς αὐτὴ ἡ ζάχαρη προορίζεται γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ τῆς κατανάλωση; Καὶ γιατί μὴ ἐφημερίδα διασπείρει τὴν ἀμφιβολία πού κυκλοφορώντας μπορεῖ πραγματικὰ νὰ βλάψῃ τὶς τιμὲς τῆς ζάχαρης; Γιατὶ ὀπλοῦστατα αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς ἀντεπανάστασης. Ὁ ρόλος ἐκείνων πού δὲν ἀποφασίζουν νὰ χάσουν τὰ προνόμιά τους. Ἐξάλλου ὅσον ἀφορὰ τὴν τιμὴ τῆς κουβανέζικης ζάχαρης ἡ Λίνγκολν Πράις!

1. Τιμὴ ἀσφαλείας κατόπιν συμφωνίας μὲ τὴν κυβέρνηση τῶν Η. Π.Α. γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ ἐτήσιου ἐγκόθου ζάχαρης στὴν Κούβα.

Έκανε μιὰ ειδική ανακοίνωση ἀπὸ μέρους τῶν ἀντιπάλων: Αὐτοὶ ἰσχυρίζονται πὼς αὐτὰ τὰ ἑκατὸ ἢ ἑκατὸν σαράντα ἑκατομμύρια πέζος πού οἱ Ἦν. Πολιτ. πληρώνουν ἐπὶ πλεόν γιὰ τὴ ζάκαρη εἶναι ἕνα δῶρο πρὸς τὴν Κούβα. Δὲν εἶναι ἀκριβές: Σύμφωνα μὲ τὰ τελωνειακὰ σύμφωνα πού ὑπέγραφε ἡ Κούβα, ἐπλήρωνε γιὰ κάθε πέζος πού ξόδευαν γιὰ τὴν Κούβα οἱ Ἀμερικάνοι, ἕνα πέζος καὶ δεκαπέντε σέντσια. Πού σημαίνει πὼς σὲ δέκα χρόνια χιλία ἑκατομμύρια δολλάρια πέρασαν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κουβανέζικου λαοῦ στὰ ἀμερικάνικα μονοπώλια. Δὲν ἔχουμε λόγους νὰ κάνουμε δῶρα σ' ὀποιονδήποτε, καὶ θὰ προτιμούσαμε αὐτὰ τὰ λεφτὰ νὰ πήγαιναν στὰ κουβανέζικα χέρια παρὰ στὰ ἀμερικάνικα. Γιατὶ τὰ μονοπώλια δὲν εἶναι παρὰ ὄργανα καταπίεσης πού ἐμποδίζουν τοὺς σκλαβωμένους λαοὺς τοῦ κόσμου νὰ πάρουν τὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας. Τὰ εὐτελεῖ δάνεια πού ἔκαναν οἱ Ἦν. Πολιτεῖες στὴν Κούβα, μᾶς στοίχισαν 61 σέντσια τόκο κατὰ πέζος κι αὐτὸ μὲ μικρὲς προθεσμίες. "Ἄς μὴ συζητήσουμε τί θὰ μᾶς στοίχιζε ἕνα μακροπρόθεσμο δάνειο σὰν αὐτὸ πού πετύχαμε ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Γι' αὐτὸ ἀκολουθώντας τις συμβουλὲς τοῦ Μαρτί ἀποφασίσαμε νὰ διαφοροποιήσουμε τελείως τὴν τακτικὴ μας στὶς συναλλαγὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, χωρὶς νὰ δεσμευόμαστε μὲ κανέναν ἀγοραστὴ ἀλλὰ καὶ νὰ ποικιλοῦμε τὴν ἐσωτερικὴ μας παραγωγή ὥστε νὰ ἐξυπηρετήσουμε πλατύτερα τις ἀγορές.

Ἡ Κούβα πάει μπροστά. Ζοῦμε σὲ μιὰ ἀληθινὰ κοσμογονικὴ ἐποχὴ τῆς ἱστορίας μας, μιὰ περίοδο πού ὄλες οἱ κῶρες τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν τὰ μάτια καρφωμένα πάνω σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ νησί καὶ πού ὄλα τὰ ἀντιδραστικὰ καθεστῶτα κατηγοροῦν τὴν Κούβα σὰν ὑπεύθυνη γιὰ ὄλες τις λαϊκὲς ἐκδηλώσεις ἀγανάκτησης πού ξεποῦν σὲ μερικὰ σημεῖα τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ διευκρινίσαμε ἤδη πὼς ἡ Κούβα δὲν κάνει ἐξαγωγή ἐπαναστάσεων. Οἱ ἐπαναστάσεις δὲν ἐξάγονται. Δημιουργοῦνται, σὲ μιὰ χώρα τῆ στιγμῆ πού οἱ ἀντιθέσεις φτάνουν σὲ ὀξύτητα. Ἀλλὰ ἡ Κούβα ἐξάγει ἀποτελεσματικὰ τὸ παράδειγμα τῆς. Τὸ παράδειγμα ἑνὸς μικροῦ λαοῦ πού ἀψηφᾷ τοὺς ψεύ-

τικους ἐπιστημονικούς νόμους, τούς «γεο-πολιτικούς» λεγόμενους καὶ πὺν παρ' ὄλο πὺν βρίσκεται στὸ στόμα τοῦ θηρίου τολμᾶ νὰ δαλαλεῖ τὴ λευτεριά του. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐγκλημὰ του καὶ τὸ παράδειγμα πὺν τρέμουν οἱ ἰμπεριαλιστές. Θέλουν νὰ μᾶς συντρίψουν γιατί γίναμε μιὰ σημαία γιὰ τὴ λατινικὴ Ἀμερικὴ. Θέλουν νὰ μᾶς ἐπαβάλουν τὸ δόγμα Μονρόε. Μιὰ νέα του ἐκδοχὴ προτάθηκε στὸ Κογκρέσσο, ἀλλὰ νομίζω πὺς ἀπορίφτηκε καὶ εὐτυχῶς γιὰ τὴν Ἰδια τὴν Ἀμερικὴ. Διάβασα τὶς προτάσεις πὺν προδίδουν μιὰ τέτοια πρωτόγονη νοοτροπία, τόσο ἀποικιοκρατικὴ, ὥστε πιστεύω πὺς θὰ ἴτανε μιὰ ντροπὴ γιὰ τὸν ἀμερικάνικο λαὸ νὰ δεχτεῖ παρόμοια πρόταση. Αὐτὴ ἢ εἰσῆγησὴ ἀνάσταινε τὸ δόγμα Μονρόε, ἀλλὰ μὲ μεγαλύτερη ὀξυτάτα. Θυμᾶμαι ἀκριβῶς μιὰ ἀπὸ τὶς παραγράφους του: «Γι' αὐτούς τούς λόγους τὸ δόγμα Μονρόε διευκρινίζει συγκεκριμένα ὅτι καμία χώρα, ξένη πρὸς τὴν Ἀμερικὴ, δὲν μπορεῖ νὰ μετατρέψει σὲ σκλάβους τὶς ἀμερικάνικες χώρες». Μὲ ἄλλα λόγια οἱ χώρες τῆς Ἀμερικῆς μποροῦν νὰ τὸ κάνουν. Τὸ κείμενο συνεχίζει «...αὐτὸς εἶναι ἕνας ἐπὶ πλέον λόγος πὺν ἐπιτρέπει τὴν παρέμβασή μας χωρὶς νὰ ἐπικαλεστοῦμε τὸν Ο.Ε.Α.». Καὶ θὰ φέρουν τὸν Ο.Ε.Α. πρὸς τετελεσμένων γεγονότων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πολιτικοὶ κίνδυνοι πὺν ἐπισύρει ἢ οικονομικὴ μας ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή μας. Τὸ τελευταῖο πρόβλημα εἶναι ἢ ἐπένδυση τῶν συμβόλων μας, ἢ ἐπένδυση τῆς ἐθνικῆς μας προσπάθειας γιὰ νὰ πετύχουμε τὸ γρηγορότερο τούς οικονομικούς μας στόχους. Στὶς 24 Φεβρουαρίου ὁ Φιντέλ Κάστρο ἐδήλωσε στοὺς ἐργάτες δεχόμενος συμβολικὰ τὸ 4%.

«...Ὅταν ἢ Ἐπανάσταση πῆρε τὴν ἐξουσία τὰ ἀποθέματα δὲν μποροῦσαν νὰ ἐλαττωθοῦν περισσότερο καὶ ὁ λαὸς μας εἶχε συνηθίσει στὴν εἰσαγωγὴ περισσότερων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἀπ' αὐτὰ πὺν ἐξήγαγε».

Μιὰ χώρα πὺν βρίσκεται σὲ τέτοια κατάσταση πρέπει ἢ νὰ κάνει οἰκονομίες ἢ νὰ δεχθεῖ ξένο κεφάλαιο. Εἶχαμε ἀποφασίσει νὰ εἰσάγουμε ἰδιωτικὸ κεφάλαιο. Ὅταν πρόκειται γιὰ ἰδιωτικὸ ἐθνικὸ κεφάλαιο, τὸ κεφάλαιο βρίσκεται μέσα στὴ

χώρα. Ἄλλὰ δταν πρόκειται γιὰ εἰσαγωγή ξένων κεφαλαίων ἐξ ἀνάγκης κι δταν ἡ λύση πού προτείνεται εἶναι ἡ ἐπένδυση ξένων κεφαλαίων, τότε τὰ κίνητρα δὲν εἶναι θέβαια οὔτε γενναιοδωρία οὔτε εὐγένεια ἀπὸ συμπόνια, οὔτε καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ βοηθηθοῦν οἱ λαοί. Τὸ ἰδιωτικὸ κεφάλαιο κινητοποιεῖται μὲ τὸ σκοπὸ νὰ βοηθηθεῖ γιὰ λογαριασμὸ του. Τὸ ξένο ἰδιωτικὸ κεφάλαιο εἶναι τὸ πλεόνασμα τοῦ κεφαλαίου μιᾶς χώρας, πού μεταφέρεται σὲ μιὰ ἄλλη χώρα δπου οἱ μισθοὶ θὰ εἶναι παλὺ χαμηλότεροι, οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς καὶ οἱ πρῶτες ὕλες σὲ χαμηλὸ κόστος καὶ ἔτσι τὰ κέρδη θὰ εἶναι περισσότερα. Δὲν εἶναι ἡ γενναιοδωρία πού διαγείρει τὴν ἐπιθυμία τῶν ἐπενδύσεων τοῦ ξένου ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου, ἀλλὰ τὸ κέρδος καὶ ἐμεῖς ἀντισταθήκαμε πάντα στὴ λύση τοῦ νὰ λύσουμε τὰ προβλήματα τῆς ἐκβιομηχανοποίησής μας σὲ ὄφελος τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου. Θὰ ἐπενδύσουμε 300 ἑκατομμύρια στὴ γεωργία καὶ τὴ θιομηχανία. Θὰ δώσουμε τὴ μάχη γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς χώρας μας καὶ γιὰ νὰ ἐπουλώσουμε τίς πληγές της. Ἀσφαλῶς ὁ δρόμος δὲν εἶναι εὐκολος. Ξέρετε ὅτι μᾶς ἀπειλοῦν, ὅτι μελετοῦν οἰκονομικὰ ἀντίποινα, μὲ Ἰντριγκες, μὲ σχέδια νὰ μᾶς καταργήσουν ἀπὸ τὴν ἀγορὰ κλπ. σὴν προσπάθειά μας νὰ πουλήσουμε τὰ προϊόντα μας. Αὐτὸ σημαίνει πῶς πρέπει νὰ ὀπισθοχωρήσουμε; Νὰ ἐγκαταλείψουμε κάθε προσπάθεια ἀνάδου μόνο γιὰτι μᾶς ἀπειλοῦν; Ποιὸς εἶναι ὁ σωστὸς δρόμος γιὰ τὸν λαό; Ποιὸν ἀδικοῦμε ἐπιδιώκοντας τὴν πρόδὸ μας; Μήπως θέλουμε νὰ ζήσουμε ἐκμεταλλευόμενοι τὴν ἐργασία ἄλλων λαῶν; Τί θέλουμε ἐμεῖς οἱ Κουβανοί; Δὲν θέλουμε νὰ ζήσουμε ἀπὸ τὸν ἰδρώτα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν δικό μας. Δὲν θέλουμε νὰ ζήσουμε ἀπὸ τὰ πλοῦτη τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ δικά μας, γιὰ νὰ ἐκανοποιήσουμε ὅλες τίς ὑλικὲς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ μας καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸ νὰ λύσουμε τὰ ἄλλα προβλήματα τῆς χώρας: παιδεία, ὑγιεινὴ, ἀνεση. Τὸ πῶς θὰ διαθέσουμε αὐτὰ ὅλα τὰ ἑκατομμύρια, αὐτὸ θὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσει ἓνας ἄλλος συνάδελφος στὴν ὁμιλία του. Καὶ θὰ σᾶς πεῖ ἀκόμη, γιὰτί (καὶ ὄχι μόνο πῶς) θὰ τὰ διαθέσουμε ὅπως ἀποφασίσαμε.

Και τώρα απευθύνομαι στους αδύνατους, σε κείνους που φοβούνται, σε κείνους που σκέπτονται πώς βρισκόμαστε σε μια κατάσταση μοναδική στα ιστορικά χρονικά, σε κατάσταση απελπισίας. Απευθύνομαι σε όσους πιστεύουν πως αν δεν σταματήσουμε ή αν δεν υποχωρήσουμε είμαστε χαμένοι και θα σ'ας διηγηθώ ένα σύντομο ανέκδοτο του Γέζους Σίλβα Χέρζογκ, μεξικανού οικονομολόγου, συντάκτη του νόμου εξαγωγής πετρελαίου, ανέκδοτο που αναφέρεται ακριβώς στην εποχή που άνηθε στο Μεξικό το διεθνές κεφάλαιο. Σ' αυτό συνοψίζονται όλα όσα λέγονται σήμερα για την Κούβα. Ακούστε το: «Φυσικά θα ισχυριστούν πως το Μεξικό ήταν μια κομμουνιστική χώρα. Το φάντασμα του κομμουνισμού έμφανίστηκε. Ο πρεσβευτής Ντάνιελς, στο βιβλίο που ήδη ανέφερα άλλοτε, γράφει πως κάνει ένα ταξίδι στην Ούάσιγκτον εκείνες τις δύσκολες μέρες κι ότι ένας Άγγλος κύριος του μιλάει για τον μεξικάνικο κομμουνισμό. Κι' ο Ντάνιελς απαντά: "Ε, λοιπόν, ο μόνος κομμουνιστής που γνωρίζω εγώ στο Μεξικό είναι ο Ντιέγκο ντε Ριβέρα. Άλλα τί είναι ένας Κομμουνιστής; ρωτάει άμέσως μετά τον Άγγλο κύριο. Αυτός κάθεται σε μια άνετη πολυθρόνα, σκέπεται, σήκώνεται και δίνει τον πρώτο όρισμό. Άλλα δεν τον ικανοποιεί. Ξανακάθεται, σκέπεται πάλι, έμπνέεται για λίγο, ξανασηκώνεται και δίνει ένα καινούριο όρισμό. Μά πάλι δεν του άρεσει. Το πήγαιν - έλα συνεχίζεται ώσπου λέει απελπισμένος στον Ντάνιελς: Κύριε, ένας κομμουνιστής είναι κάτι που μάς σκανδαλίζει».

Μπορείτε να διαπιστώσετε πως η ιστορία επαναλαμβάνεται. Είναι βέβαιος πως σκανδαλίζουμε αρκετά τους άλλους. Φαίνεται πως ο Ραούλ και γώ έχουμε την τιμή να θεωρούμαστε από τους πλέον σκανδαλώδεις. Η ιστορία λοιπόν επαναλαμβάνεται. Ακριβώς όπως και το Μεξικό, όταν έθνικοποίησε το πετρέλαιό του και επέμεινε στα σχέδιά του, (και ο Καρντένα θεωρήθηκε ο μεγαλύτερος πρόεδρος της χώρας) έτσι θα επέμεινουμε και μείς. Όλοι όσοι βρίσκονται από την άλλη παράταξη θα μάς πούν όπως θέλουν. Και πάντα θα

ἔχουν κάτι νὰ λένε. Ἐμεῖς θὰ δουλέψουμε γιὰ τὸ καλὸ τοῦ
λαοῦ καὶ δὲν θὰ ὑποχωρήσουμε, ὅσο δὲ γιὰ κείνους ποὺ ἡ
Ἐπανάσταση κατέσχεσε καὶ ἀπαλλοτρίωσε τὰ ἀγαθὰ τους,
ὅς μὴν ξαναγυρίσουν.

2. Πρός τήν νεολαία τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς

Πολλοί ἀπό σᾶς, μέ διάφορες πολιτικές τάσεις θ' ἀναρωτηθοῦν σήμερα ὅπως ἀναρωτήθηκαν χθές κι' ὅπως ἴσως θ' ἀναρωτηθοῦν κι αὔριο, τί εἶναι ἡ κουβανέζικη ἐπανάσταση, ποιά εἶναι ἡ ἰδεολογία της; Κι' ἀμέσως θά προκύψει ἡ ἐρώτηση πού ἐχθροί καί φίλοι κάνουν πάντα σ' αὐτή τήν περίπτωση. «Εἶναι κομμουνιστική ἡ κουβανέζικη Ἐπανάσταση;». Ἄλλοι θ' ἀπαντήσουν μέ ἐλπίδα ναι, ἢ ὅτι βρίσκεται σ' αὐτό τὸ δρόμο κι' ἄλλοι, ἀπογοητευμένοι ἴσως θά σκεφτοῦν τὸ ναι καί θά ὑπάρξουν καί κείνοι πού ἀπογοητευμένοι σκέφτονται τὸ ὄχι, ὅπως ὄχι ἐλπίζουν καί κάποιοι ἄλλοι. Ἄν μέ ρωτοῦσαν ἐμένα, ἂν αὐτή ἡ Ἐπανάσταση πού ἔχετε μπροστὰ σὰ μάτια σας εἶναι μιά ἐπανάσταση κομμουνιστική, ἀφοῦ θά καθόριζα ἀκριβῶς τί εἶναι κομμουνισμός ἀγνοώντας τίς κατηγορίες πού ἐξύφανε ὁ ἰμπεριαλισμὸς καί οἱ ἀποικιοκρατικές δυνάμεις πού τ' ἀνακατεύουν ὅλα, θά κατέληγα νὰ πῶ πῶς αὐτή ἡ Ἐπανάσταση, στήν περίπτωση πού θά θεωρηθεῖ μαρξιστική — καί ἀκοῦστε καλά πῶς λέω μαρξιστική—θά εἶναι, γιατί ἀνακαλύψαμε ἐμεῖς καθὼς κι' αὐτὴ μέ τίς δικές της μέθοδες τοὺς δρόμους πού ὑπέδειξε ὁ Μάρξ.

Μιά ἀπὸ τίς μεγάλες προσωπικότητες τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὁ ἀντιπρόεδρος ὑπουργὸς Μικογιάν, πιστὸς μαρξιστής, ἀναγνώρισε πρόσφατα, εὐχόμενος ἐπιτυχία στήν κουβανέζικη Ἐπανάσταση ὅτι πρόκειται γιὰ ἕνα φαινόμενο πού ὁ Μάρξ δὲν πρόβλεψε. Καί ἐβεβαίωνε πῶς ἡ ζωὴ διδάσκει πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὸ σοφώτερο βιβλίον καί ἀπὸ τὸν πιὸ βαθὺ στοχαστή.

* Ὁμιλία πού δόθηκε στὸ ἀνοιγμα τοῦ πρώτου Λατινοαμερικανοῦ Συνεδρίου Νεότητος (28 Ἰουλίου 1960).

Αυτή ή κουβανέζικη επανάσταση χωρίς νά προσηλωθεί σέ συνθήματα και άγνοώντας τά δσα λεγόντουσαν γι' αυτήν, φροντίζοντας όμως συνεχώς γιά κείνο πού ό λαός της περίμενε άπ' αυτήν, προχώρησε μπροστά γιά νά διαπιστώσει ξαφνικά, πώς όχι μόνο είχε συντελέσει στήν εύτυχία του λαού της (ή ότι πλησίαζε συνεχώς στήν πραγματοποίησή της). άλλα όλα επί πλέον ήταν στραμένα άπάνω σ' αυτό τό νησί τά περίεργα βλέμματα έχθρών και φίλων, βλέμματα γεμάτα έλπιδες άπό μιá όλόκληρη ήπειρο καθώς και τά λυσσασμένα βλέμματα του βασιλιά τών μονοπωλίων.

'Αλλά όλ' αυτά δέν έγιναν άπό τή μιá μέρα στήν άλλη. 'Επιτρέψτε μου νά σās μιλήσω λίγο γιά τήν πείρα μου πού μπορεί νά γίνει πολύ χρήσιμη σέ λαούς πού ζούν σέ παρόμοιες συνθήκες, γιά νά έχετε μιá δυναμική ιδέα του τρόπου με τόν όποίο γεννήθηκε ή σημερινή επαναστατική ιδέα. Στήν πραγματικότητα ή σημερινή κουβανέζικη 'Επανάσταση δέν είναι ή κουβανέζικη 'Επανάσταση του χθές, άκόμα και ή μετá τή νίκη. 'Ανάμεσα σέ κείνους τούς ογδόντα δυό νέους πού διάσχιζαν μ' ένα καράβι πού έκανε νερά, τήν άγρια θάλασσα του κόλπου του Μεξικού γιά νά διακεραιωθεί στίς άκτές της Σιέρρα Μαέστρα και τούς σημερινούς εκπρόσωπους της Κούβας, ή άπόσταση δέν μετριέται με χρόνια, τουλάχιστον με τόν καθιερωμένο τρόπο, με μέρες είκοσι τεσσάρων ώρων και ώρες εξήντα λεπτών. Όλα τά μέλη της κουβανέζικης Κυβέρνησης ήταν νέα, τόσο στήν ήλικία όσο και στόν ένθουσιώδη χαρακτήρα. 'Αλλά ώρμήσαν στό υπέροχο πανεπιστήμιο της πείρας και άπό τή ζωντανή έπαφή με τό λαό, της άνάγκες και τις έλπιδες του. Είχαμε όλα όνειρευτεί νά φτάσουμε μιá μέρα στή Κούβα και νά πάρουμε τήν έξουσία άνάμεσα σέ κραυγές και ήρωϊσμούς, λόγους και διαδηλώσεις διώχνοντας τόν δικτάτορα Μπατίστα. 'Η ιστορία μās έμαθε πώς ήταν πολύ δύσκολο νά νικήσεις μιá όλόκληρη κυβέρνηση πού είχε τήν ύποστήριξη ένός στρατού δολοφόνων πού συνεργάζονταν με αυτή τή κυβέρνηση πού και αυτός με τή

σειρά του στηριζόταν στη μεγαλύτερη αποικιακή δύναμη της γης.

Έτσι άλλαξαν σιγά σιγά, όλες μας οι γνώμες. Μάθαμε, μείς, παιδιά των πόλεων να σεβόμαστε τον χωρικό, το αίσθημα της ανεξαρτησίας του και την έντιμότητά του. Μάθαμε να αναγνωρίζουμε τις εκατόχρονες ελπίδες του για τη γη που του είχαν αρπάξει και εκτιμήσαμε την πείρα του για τα καλλιάδες μονοπάτια του βουνού. Από μέρους τους και οι χωρικοί δίδαχτηκαν από μας τί αξίζει ένας άνθρωπος με ένα τουφέκι στα χέρια και ότι αυτό το τουφέκι είναι έτοιμο να τραβήξει πάνω σε κάποιον, δποιος κι' αν είναι ο αριθμός των τουφεκιών που τον συνοδεύουν.

Οι χωρικοί μας δίδαξαν τη σοφία τους και μείς τους δίδαξαμε την ιδέα μας για την επανάσταση. Από τότε και για πάντα οι χωρικοί της Κούβας και οι αντίρρυθκες δυνάμεις της Κούβας, μαζί και η σημερινή επαναστατική κουβανέζικη κυβέρνηση είναι ενωμένοι σε έναν άνθρωπο.

Η Έπανάσταση λοιπόν προόδευε: διώξαμε τις συμμορίες της δικτατορίας από τις απόκρημνες πλαγιές της Σιέρρα Μαέστρα κι' ύστερα χρειάστηκε να συγκρουστούμε με μια άλλη κουβανέζικη πραγματικότητα: τον εργάτη, τον εργαζόμενο, είτε για εργάτη γεωργό πρόκειται ή για εργάτη των βιομηχανικών κέντρων. Κι' απ' αυτόν κάτι μάθαμε αλλά του μάθαμε επίσης πως έρχεται μια στιγμή που μια τουφεκιά με σωστό στόχο είναι πολύ πιο δυνατή και πιο αποτελεσματική από την πιο δυνατή και την πιο αποτελεσματική ειρηνική διαμαρτυρία. Μάθαμε την αξία της οργάνωσης αλλά διδάξαμε την αξία της επανάστασης κι' απ' αυτό τον συνδυασμό γεννήθηκε η οργανωμένη αντίσταση σ' όλη τη γη της Κούβας.

Πέρασε καιρός και ήδη αρκετοί νεκροί, άλλοι πολεμιστές κι' άλλοι άθωοι χάραζαν το δρόμο μας προς τη νίκη. Οι αποικιοκρατικές δυνάμεις άρχισαν να αντιλαμβάνονται πως στα ύψιματα της Σιέρρα Μαέστρα βρισκόταν πολύ περισσότεροι από μια ομάδα τυχοδιώκτες, κάτι παραπάνω από μια ομάδα φιλόδοξων που απόβλεπε να καταλάβει την εξουσία.

Τότε πρόσφεραν γενναιόδωρα στη δικτατορία τις μπόμπες τους, τις σφαίρες τους, τα αεροπλάνα και τα τάνκς τους. Και με τέτοια έμπροσθοφυλακή φιλοδόξησαν να άναρικηθούν ξανά και για τελευταία φορά τη Σιέρρα Μαέστρα.

Ό καιρός είχε περάσει και τα άντάρτικα στρατεύματά μας είχαν φύγει με τον προορισμό να κατακτήσουν άλλες περιοχές της Κούβας. Το Δεύτερο Άνατολικό Μέτωπο «Φράνκ Παίς» είχε ήδη όργανωθεί υπό την διοίκηση του κυβερνήτη Κάστρο. Παρ' όλ' αυτά, παρ' όλη τη δύναμη που έξασκούσαμε στην Κοινή γνώμη, παρ' όλο που ό διεθνής τύπος μάς άφιέρωνε καθημερινά τις γραμμές του, ή κουβανέζικη Έπανάσταση διέθετε διακόσα τουφέκια. "Όχι διακόσους άντρες, μά διακόσα τουφέκια για να κάνουμε την όμυνά μας ένάντια στο καθεστώς που έριχνε άπάνω μας δέκα χιλιάδες στρατιώτες και κάθε είδος όπλα θανάτου. Ή ιστορία του καθενός άπ' αυτά τα διακόσα όπλα ήταν μά ιστορία θυσιών και αίματος, γιατί ήταν ήμπεριαλιστικά τουφέκια που το αίμα και ή άποφασιστικότητα των μαρτύρων μας είχαν τιμήσει και μεταβάλει σε τουφέκια του λαού. Έτσι έξελίχθηκε το τελευταίο στάδιο της μεγάλης έπίθεσης του στρατού, αυτήν που όνόμασαν «περικύκλωση και έξολόθρευση».

Φαιτητές όλης της Άμερικής, για όλους αυτούς τους λόγους, έαν κάνουμε δώ κάτι που λέγεται μαρξισμός, το κάνουμε γιατί το άνακαλύψαμε μέσα δώ. Όταν τρέψαμε σε φυγή το στρατό της δικτατορίας και άφου του προξενήσαμε άπώλειες χίλιων άνδρών, το πενταπλάσιο δηλαδή, άπό τις όικές μας μαχώμενες δυνάμεις και κυρέψαμε και έξακόσα όπλα, μάς έπεσε τυχαία στα χέρια μά μπροσοūra του Μάο Τσέ Τούγκ. Μέσα σ' αυτή τη μπροσοūra, που άφορούσε κατά σύμπτωση προβλήματα στρατηγικής του άνταρτοπόλεμου στην Κίνα, περιγράφονταν έπίσης και οι μάκες του Τσαγκ Κάι - Σέκ έναντίον των λαϊκών δυνάμειν, που ό δικτάτορας άποκαλούσε άκριβώς όπως και έδω «έκστρατείες κύκλωσης κα' έξολόθρευσης». Δέν έπαναλαμβάνόταν λοιπόν μόνο τα όνόματα με τα όποια βάφτιζαν τις έκστρατείες τους οι δυο δικτάτορες στα

δυο άκρα του κόσμου, αλλά επαναλαμβάνονταν επίσης και ο τύπος της έκστρατείας που οι δυο αυτοί δικτάτορες έπυχειρούσαν προκειμένου να καταστρέψουν τις λαϊκές δυνάμεις. Όσο για τις λαϊκές δυνάμεις, αυτές, χωρίς να έχουν ιδέα για τα κείμενα τα γραμμένα σχετικά με την στρατηγική και την τακτική του άνταρτοπολέμου επανέλαβαν όλα όσα έκθειάζανε στην άλλη άκρη του κόσμου. Πράγματι, συμβαίνει να έκθεται κάποιος την πείρα του και να έπωφελεϊται οποιοσδήποτε απ' αυτήν αλλά μπορεί να δημιουργηθεί και μόνη της, χωρίς ή προηγούμενη πείρα να της είναι άναγκαστικά γνωστή.

Δέν γνωρίζαμε τις έμπειρείες του κινέζικου στρατού από τα είκοσι χρόνια που άγωνίστηκε στη χώρα του, αλλά ξέραμε τη χώρα μας, έδω, γνωρίζαμε τον έχθρό μας και χρησιμοποιήσαμε κάτι που όλοι οι άνθρωποι φέρουν στους άμους τους και που είναι πολύ πολύτιμο όταν ξέρουν να το χρησιμοποιήσουν: για να πολεμήσουμε τον έχθρο χρησιμοποιήσαμε το κεφάλι μας. Και μ' αυτό τον τρέψαμε σε φυγή.

Άκολούθησε μετά ή πορεία δυτικά, ή καταστροφή των μέσων επικοινωνίας και ή μεγαλοπρεπή κατάρευση της δικτατορίας που κανείς δέν περίμενε. Κι' έπειτα ήρθε ή 1η του Γενάρη. Και ή Έπανάσταση για μιá άκόμενη φορά, χωρίς να σκεφτεί όσα είχε διαβάσει, έμαθε από το στόμα του λαού, εκείνο που όφειλε να κάμει: άποφάσισε, πριν απ' όλα, να τιμωρήσει τους ένοχους και τους τιμώρησε.

Άμέσως οι άποικιοκρατικές δυνάμεις σκηνοθέτησαν αυτό το έπεισόδιο της τιμώρίας σε έγκλημα και προσπάθησαν άμέσως να στείρουν τη δικόνοια, αυτό που πάντα έπυχειρούν να κάνουν οι ίμπεριαλιστές: «Υπήρχαν έδω δολοφόνοι κομμουνιστές που σκότωναν, ένw υπήρχε κι' ένας άθώος πατριώτης, όνομαζόμενος Φιντέλ Κάστρο, που δέν είχε καμιά σχέση μαζί τους και που μπορούσε να σωθεί». Προσπάθησαν άκόμενη να δικάσουν τους ανθρώπους που είχαν άγωνιστεί για ένα κοινό σκοπό, με εύτελη προσχήματα και έπυχειρήματα. Για ένα διάστημα νόμισαν πως θα πετύχαιναν. Άλλά κάποτε άνταλήφτηκαν πως ο νόμος της Μεταρύθμισης ήταν πο-

λὺ αὐστηρότερος καὶ πολὺ βαθύτερος ἀπ' ὅσο εἶχαν διατάξει οἱ ἐμπνευσμένοι σύμβουλοι τῆς Κυβέρνησης (βρίσκονται ὅλοι τους τώρα στὸ Μαϊάμι, ἢ ἄλλου στὶς Ἡν. Πολιτείες) ὁ Ρελὲν Ριβέρι ἢ ὁ Ντάριο ντε λα Μαρίνα ἢ Μεντράνο ὑπῆρχε μάλιστα στὴν κυβέρνησή μας ἕνας πρωθυπουργὸς ποὺ συνιστοῦσε πολλὴ μετριοπάθεια γιατί «σὲ κάτι τέτοια πράγματα πρέπει νὰ φέρεσαι μὲ πολλὴ μετριοπάθεια».

Ἡ «μετριοπάθεια» εἶναι μὰ ἀκόμη ἀπὸ τὶς λέξεις ποὺ οἱ πράκτορες τῶν ἀποικιοκρατῶν συνηθίζουν πολὺ νὰ χρησιμοποιοῦν: ὅλοι ὅσοι φοβοῦνται εἶναι μετριοπαθεῖς ἢ ὅλοι ὅσοι ἀκέπτονται μ' ἕναν ὅποιονδήποτε τρόπο νὰ προδώσουν. Ὁ λαός, αὐτός, δὲν εἶναι καθόλου μετριοπαθής. Συμβούλευαν νὰ διανέμουν τὰ ζιζάνια ποὺ φυτρώνουν στὰ χωράφια μας καὶ ποὺ οἱ χωρικοὶ μας δὲν εἶχαν παρὰ νὰ ξεριζώσουν. Οἱ χωρικοὶ μπορούσαν ἀκόμη νὰ ἐγκατασταθοῦν στοὺς θάλτους ἢ καὶ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ κανένα κομάτι κρατικῆς γῆς ποὺ θὰ 'χε ξεφύγει ἀπὸ τὴν ἀρπακτικότητα τῶν λατιφουντισῶν¹. Ἀλλὰ ν' ἀγγεῖς στὴ γῆ τῶν λατιφουντισῶν, αὐτὸ ἦταν ἕνα ἁμάρτημα ποὺ τὸ θεωροῦσαν ἀδιανόητο. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἔγινε.

Θυμᾶμαι μὰ κουθέντα ποὺ ἔκανα κείνη τὴν ἐποχὴ μὲ ἕναν κύριο ποὺ μοῦ ἔλεγε πὼς δὲν ἀντιμετώπιζε κανένα πρόβλημα μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ Κυβέρνηση, γιατί δὲν εἶχε στὴν κατοχὴ του παρὰ 900 κομπαλλερῖες. Ἐνιακόσιες κομπαλλερῖες ἀντιπροσωπεύουν πάνω ἀπὸ χίλια ἑκτάρια. Καὶ φυσικὰ αὐτὸς ὁ κύριος εἶχε προβλήματα μὲ τὴν Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνηση. Οἱ ἑκτάσεις του κατασχέθηκαν καὶ διανεμήθηκαν σὲ μικρὰ τμήματα σὲ ἀγρότες. Ἐπὶ πλέον δημιουργήθηκαν κοοπερατίβες σὲ ἑκτάσεις γῆς ποὺ ὁ ἀγρότης - ἐργάτης εἶχε συνηθίσει νὰ ἐργάζεται σὲ κοινὸβια μὲ μισθό.

Ἐδῶ παρουσιάζεται καὶ μὰ ἀπὸ τὶς ἰδιομορφίες ποὺ πρέπει νὰ μελετηθεῖ σχετικὰ μὲ τὴν κουβανέζικη ἐπανά-

1. Στὴν Ἰταλία τὰ λατιφούντια ἦταν μεγάλες ἰδιοκτησίες ποὺ καλλιεργοῦσαν χωρικοὶ γιὰ λογαριασμὸ τοῦ ἰδιοκτῆτη. (Σ.τ.μ.).

σταση: αυτή ή επανάσταση έφερε τήν 'Αγροτική της Μεταρύθμιση, για πρώτη φορά στην 'Αμερική, σε σύγκρουση με κοινωνικά προβλήματα ιδιοκτησίας που δέν ησαν φεουδαρχικά. Υπήρχαν αρκετά φεουδαρχικά Ήνη στα καπνά και στον καφέ. Καί αυτές οι καλλιέργειες δόθηκαν σε μικρούς άτομικούς καλλιεργητές που ζούσαν από χρόνια σ' αυτό το κομάτι τής γής και που ήθελαν νά 'χουν μιá γή δική τους. 'Αλλά το ζαχαροκάλαμο, το ρύζι, άκόμα και ή κτηνοτροφία τά διαχειρίζονται από κοινού οι έργάτες, που εργάζονται από κοινού και κατέχουν από κοινού όλα αυτά τά έδάφη. Αυτός είναι ο τρόπος διαχείρησης αυτών των προϊόντων στην Κούβα. Οι άγρότες στην περίπτωση αυτή δέν κατέχουν μιá λουρίδα γής, μιá σύνολο μεγάλων εκτάσεων που λέγεται κοοπερατίβα. Αυτά τά μέτρα συντέλεσαν πολύ στην γρήγορη εξέλιξη τής άγροτικής μας μεταρύθμισης. Καθένας από σās πρέπει νά καταλάβει σάν μιá άναμφισβήτητη αλήθεια ότι καμιά επαναστατική κυβέρνηση δέν μπορεί νά θεωρηθεί έδώ στην 'Αμερική επαναστατική κυβέρνηση, αν δέν εφαρμόσει, σάν πρώτο της μέτρο, τήν άγροτική μεταρύθμιση. 'Η κυβέρνηση επίσης που θά ίσχυριστεί πως θά κάνει μιá περιορισμένη άγροτική μεταρύθμιση δέν μπορεί νά ονομασθεί επαναστατική. 'Επαναστατική κυβέρνηση είναι κείνη που κάνει μιá άγροτική μεταρύθμιση τροποποιώντας το σύστημα τής ιδιοκτησίας τής γής, όχι μονάχα με το νά παραχωρήσει στον χωρικό το πλεόνασμα τής γής αλλά με το νά του δώσει άκριβώς εκείνη που δέν πλεονάζει, αυτήν που έχουν στα χέρια τους οι λατιφουντίστες, τήν καλύτερη τήν πιο άποδοτική και που εξάλλου τήν έχουν κλέψει στο παρελθόν από τους χωρικούς.

Αυτό θά πει άγροτική μεταρύθμιση κι από κεί πρέπει νά αρχίζουν όλες οι επαναστατικές κυβερνήσεις. Με βάση τήν άγροτική μεταρύθμιση θά δοθεί και ή μάχη τής βιομηχανοποίησης τής χώρας, που είναι λιγότερο άπλή. 'Εκεί πρέπει ν' άγωνιστούμε έναντίον πολύπλοκων φαινομένων και θά είχαμε εύκολα ναυαγήσει, αν δέν υπήρχαν στον κόσμο

πολύ μεγάλες φιλικές δυνάμεις μικρών χωρών. Χώρες σαν την Κούβα αυτή τη στιγμή, χώρες επαναστατικές και καθόλου μετριοπαθείς μπορεί ν' αναρωτηθούν αν ή Σοβ. Ένωση και ή Λαϊκή Κίνα είναι φίλες της. Στην έρώτηση αυτή δέν πρέπει ν' απαντήσουμε κλιαρά, αλλά νά βεβαιώσουμε με όλη μας τή δύναμη ότι ή Σοβ. Ένωση, ή Κίνα και όλες οι σοσιαλιστικές χώρες, καθώς και όλες οι άποικίες ή ήμιοικίες που έχουν απελευθερωθεί είναι φίλες μας. Σ' αυτή τή φιλία άπάνω μπορεί νά θεμελιωθεί ή πραγματοποίηση μιάς άμερικανικής επανάστασης. Στην πραγματικότητα θά 'χαν χρειαστεί τεράστιες δυνάμεις κι άπέραντη άφοσίωση του λαού μας για ν' άντέξουμε αν ή Σοβιετική Ένωση δέν είχε βρεθεί αυτή τήν ώρα για νά μās δώσει πετρέλαιο και ν' αγοράσει ζάχαρη. Οι δυνάμεις του δικασμού θά 'χαν βρει τήν εύκαιρία νά δουλέψουν ένισχυμένες από τό άποτέλεσμα που θά είχε τό χτύπημα στο έπίπεδο τής ζωής όλόκληρου του κουβανέζικου λαού, παράλληλα με τά μέτρα τής «βορειο-άμερικάνικης δημοκρατίας». Μερικές κυβερνήσεις τής Άμερικής μās συμβουλεύουν άκόμη νά γλείφουμε τό χέρι εκείνου που θέλει νά μās χτυπήσει και νά φτύνουμε τά πρόσωπα εκείνων που θέλουν νά μās υπερασπιστούν. Άπαντούμε ο' αυτούς που συνιστούν τήν ταπείνωση στον 20ό αιώνα, πρώτα δι ή Κούβα δέν ταπεινώνεται μπροστά σέ κανέναν και επί πλέον ή Κούβα, που γνωρίζει από πείρα τις άδυναμίες αυτών των καθεστώτων, δέν καταδέχτηκε ποτέ νά συμβουλέψει αυτές τις χώρες νά τουφεκίσουν όλους τους προδότες τους και νά έθνικοποιήσουν όλα τους τά μονοπώλια.

Ό λαός τής Κούβας τουφέκισε τους δολοφόνους του και διέλυσε τό δικτατορικό στρατό, αλλά δέν πήγε νά πει σέ καμιά κυβέρνηση τής Άμερικής νά τήν μμηθει. Και όμως ή Κούβα ξέρει πως υπάρχουν δολοφόνοι ο' όλες αυτές τις χώρες. Για νά μη μιλήσουμε για τους σημερινούς που έπιζήσανε από τήν παλιά δικτατορία και που δολοφόνησαν σέ μιά φιλική χώρα Κουβανούς, μέλη του κινήματός μας...

Δέν ζητήσαμε τήν εκτέλεση του δολοφόνου των άγω-

νιστών μας κι όμως εδῶ θά τὸν εἶχαμε ἐκτελέσει... Θέλουμε νὰ μὴν μᾶς ἐπαναλάβουν ποτὲ πῶς πρέπει νὰ συμμαχήσουμε μὲ τὸν μεγάλο μας ἐκμεταλλευτὴ, γιατί πρόκειται γιὰ τὸ πῶδ δειλὸ καὶ τὸ πῶδ ἐξευτελιστικὸ ψέμα ποὺ μπορεῖ νὰ πει μὴ κυβέρνηση τῆς Ἀμερικῆς. Ἐμεῖς ποὺ κάνουμε τὴν κουβανέζικη Ἐπανάσταση, ποὺ εἴμαστε σύσσωμος ὁ κουβανέζικος λαός, λέμε τοὺς φίλους μας φίλους μας καὶ τοὺς ἐχθροὺς μας ἐχθροὺς μας. Ἐμεῖς ὁ λαὸς τῆς Κούβας δὲν ἐξηγοῦμε οὐ κανένα λαὸ τῆς γῆς τί πρέπει νὰ κάνει μὲ τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Κεφάλαιο, π.χ. καὶ δὲν ἀνεχώμαστε νὰ ὀκοντίζα νὰ μᾶς δίδουν συμβουλές.

Ξέρουμε τί πρέπει νὰ γίνει. Ἄν θέλουν νὰ τὸ κάνουν τόσο τὸ καλύτερο. Ἄν δὲν θέλουν, δικαίωμά τους. Ἄλλὰ δὲν ἀνεχώμαστε συμβουλές, γιατί εἴμαστε μόνοι ἐδῶ ὡς τὴν τελευταία στιγμή. Περμιέναμε ὄρθιοι τὴν ἀμεση ἐπίθεση τῆς πῶδ ἰσχυρῆς καπιταλιστικῆς δύναμης τοῦ κόσμου καὶ δὲν ζητήσαμε τὴ βοήθεια κανενός. Καὶ εἴμαστε ἔτοιμοι, ἐμεῖς καὶ ὁ λαός μας νὰ ὑποστοῦμε ὡς τὸ τέλος τῆς συνέπειας τῆς ἀνταρσίας μας.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο μποροῦμε νὰ μιλήσουμε μὲ τὸ μέτωπο ψηλά καὶ τὴ φωνὴ καθαρή σ' ὅλα τὰ Συνέδρια κι ὅλα τὰ Συμβούλια ὅπου συγκεντρύνονται τὰ ἀδέρφια μας ἀπὸ τὸν κόσμο. Ὅταν ἡ Κουβανέζικη Ἐπανάσταση μιλεῖ, μπορεῖ νὰ σφάλει, ἀλλὰ δὲν ψεύδεται. Σὲ κάθε βῆμα ποὺ πρέπει νὰ μιλήσει ἡ Κουβανέζικη Ἐπανάσταση ἐκφράζει τὴν ἀλήθεια τῶν γιῶν τῆς γῆς τῆς καὶ τὴν ἐκφράζει πάντα κατὰ πρόσωπο στοὺς φίλους τῆς ἢ ἐχθροὺς τῆς. Δὲν κρύβεται πατὲ γιὰ νὰ πετάξει μὴ πέτρα καὶ δὲν δίνει πατὲ συμβουλές ποὺ κρύβουν μὴ γροθιά κρυμμένη στὸ βελούδο. Μᾶς ἐπιτίθενται πολὺ γι' αὐτὸ ποὺ εἴμαστε ἀλλὰ μᾶς ἐπιτίθενται ἀκόμη περισσότερο, γιατί δείχνουμε στὸν καθένα ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀμερικῆς αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει. Καὶ αὐτὸ ἐνδιαφέρει πολὺ περισσότερο τὸν ἰμπεριαλισμὸ παρὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ νίκελ ἢ τὰ κέντρα ζάχαρης τῆς Κούβας, τὸ πετρέλαιο τῆς Βενεζουέλας, τὸ μπαμπάκι τοῦ Μεξικοῦ, τὸ χαλκὸ τῆς Χιλῆς,

τήν κτηνοτροφία τῆς Ἀργεντινῆς ἢ τὸν καφέ τῆς Βραζιλίας. Κι ὅμως τὸ σύνολο αὐτῶν τῶν πρώτων ὑλῶν ποὺ τρέφουν τὰ μονοπώλια εἶναι πολὺ σημαντικὰ γιὰ τὸν ἰμπεριαλισμό. Οἱ ἰμπεριαλιστὲς θάζουν ἐπίσης ἐμπόδια στὸ δρόμο μας κάθε φορά ποὺ μποροῦν. Κι ὅταν δὲν μποροῦν νὰ τὸ κάνουν ἀπ' εὐθείας, ὑπάρχουν δυστυχῶς στὴν Ἀμερικὴ ἐκεῖνοι ποὺ προσφέρονται γι' αὐτό. Τὰ ὀνόματά τους δὲν ἐνδιαφέρουν. Κανεὶς δὲν εἶναι ἔνοχος. Δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ἐδῶ ὅτι ὁ Πρόεδρος Μπετανκούρ εἶναι ἔνοχος τοῦ θανάτου τοῦ συμπατριώτη μας. Εἶναι ἀπλὰ αἰχμάλωτος ἐνὸς καθεστῶτος ποὺ λέγεται δημοκρατικό. Αὐτὸ τὸ δημοκρατικὸ καθεστῶς ποὺ θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἕνα ἄλλο παράδειγμα γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ἔκαμε τὸ μεγάλο σφάλμα νὰ μὴν χρησιμοποιοῦσε ἔγκαιρα τὸ δικαίωμα τῶν ἐκτελέσεων. Σήμερα ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις τῆς Βενεζουέλας εἶναι αἰχμάλωτος τῶν παλιῶν αμπίρων, ὅπως εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀμερικῆς, κι' ὅπως συνέβαινε ἄλλοτε καὶ στὴν Κούβα.

Δὲν μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε τὸν Πρόεδρο Μπετανκούρ ὑπεύθυνο ἐνὸς ἐγκλήματος. Τὸ μόνο ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε ἐδῶ, στηριζόμενοι στὴν ἱστορία μας τῶν ἐπαναστατῶν καὶ στὴν ἐπαναστατικὴ μας πίστις εἶναι πῶς τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ Πρόεδρος Μπετανκούρ ἐκλεγμένους ἀπὸ τὸν λαὸ του θὰ αἰσθανθεῖ αἰχμάλωτος σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ προχωρήσει, καὶ θὰ ζητήσει τὴ βοήθεια ἐνὸς λαοῦ ἀδελφοῦ, ἢ Κούβα θὰ εἶναι παρούσα γιὰ νὰ διδάξει στὴ Βενεζουέλα μὰ ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες τῆς σὲ ἐπαναστατικὸ ἔδαφος. Ὁ πρόεδρος Μπετανκούρ πρέπει νὰ γνωρίζει πῶς δὲν εἶναι βέβαια ὁ διπλωματικός μας ἐκπρόσωπος ποὺ προκάλεσε τὸ σκάνδαλο ποὺ κατέληξε μ' ἕνα θάνατο. Εἶναι δουλειὰ αὐτῶν τῶν Βορειο-ἀμερικάνων στὴν ἄλλη ἄκρη ἢ τῆς βορειο-ἀμερικάνικης κυβέρνησις. Λίγο πλησιέστερα εἶναι οἱ παρτιζάνοι τοῦ Μπατίστα κι' ἀκόμη πὸ κοντὰ ὄλοι ἐκεῖνοι ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴ ρεζέρβα τῆς βορειο-ἀμερικάνικης κυβέρνησις σ' αὐτὴ τὴ χώρα καὶ ποὺ μεταμφιέζονταν σὲ ἐχθροὺς τοῦ Μπατίστα. Ἐκεῖνοι ποὺ ἤθελαν νὰ διώξουν τὸν Μπατίστα καὶ νὰ διατη-

Χαρακτηριστική φωτογραφία του Τσε Γκαουβόρα

ρήσουν τὸ σύστημα: οἱ Μιρό, οἱ Κεβέντο, οἱ Ντιάζ Λάντζ, οἱ Χουμπερτ Μάτος... Καὶ προφανῶς οἱ ἀντιδραστικὲς δυνάμεις ποὺ δροῦν στὴ Βενεζουέλα. Εἶναι θλιβερὸ ποὺ τὸ λέμε, ἀλλὰ ἡ κυβέρνησις τῆς Βενεζουέλας εἶναι καταδικασμένη νὰ τσακιστεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο της τὸ στρατό, ὅπως συνέβη πρόσφατα μὲ ἓνα παγιδευμένο ἀμάξι. Γιὰ τὴν ὥρα ὁ πρόεδρος τῆς Βενεζουέλας εἶναι φυλακισμένος ἀπὸ τὶς καταπιεστικὲς τοῦ δυνάμεις.

Μᾶς στοιχίζει πολὺ γιατί ἡ Βενεζουέλα πρόσφερε στὸν λαὸ τῆς Κούβας τὴν ἀπόλυτη ἀλληλεγγύη της καὶ τεράστια βοήθεια ὅταν εἴμασταν στὴ Σιέρρα Μαέστρα. Λυπούμαστε γιατί ἡ Βενεζουέλα εἶχε πετύχει νὰ ἐλευθερωθεῖ πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ μᾶς, ἀπὸ τὸ πλεόν θρασὺ καταπιεστικὸ σύστημα ποὺ ἐκπροσωποῦσε ὁ Περὲζ Χιμένεθ. Καὶ λυπούμαστε ἀκόμα βαθιά γιατί ἡ Βενεζουέλα δέχτηκε τὴν ἀντιπροσωπεῖα μας μὲ ἐκδηλώσεις μεγάλης φιλίας, ὅταν τὴν ἐπισκέφτηκε ὁ Φιντέλ Κάστρο στὴν ἀρχή, κι ὁ Πρόεδρος μας Ντορτίκος μετὰ.

Ἕνας λαὸς ποὺ κατὰκτησε τὴν ὑψηλὴ πολιτικὴ συνείδηση καὶ τὴν μεγάλῃ ἀγωνιστικὴ πίστη, οἶον τὸν λαὸ τῆς Βενεζουέλας, δὲν γίνεται νὰ μείνει γιὰ πολὺ αἰκμάλωτος σὲ μερικὲς μπαγιονέτες ἢ καὶ σὲ λίγες σφαῖρες: σφαῖρες καὶ μπαγιονέτες μποροῦν ν' ἀλλάξουν κέρια κι οἱ δολοφόνου νὰ μεταβληθοῦν σὲ θύματα.

Δὲν εἶναι ὁ ρόλος μου ἐδῶ ν' ἀπαριθμήσω τὰ καθεστῶτα, οὔτε τὰ ὄθλια χτυπήματα ποὺ μᾶς ἔδωσαν, οὔτε καὶ νὰ ρίξω λάδι στὴ φωτιὰ τῆς ἀνταρσίας. Δὲν εἶναι ὁ ρόλος μου κατ' ἀρχήν, γιατί ἡ Κούβα δὲν εἶναι ἀκόμα ἐκτὸς κινδύνου, ἀλλὰ καὶ γιατί ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ὁ στόχος τῶν ἱμπεριαλιστῶν σ' αὐτὴ τὴ γωνιά τοῦ κόσμου. Κι ἐπὶ πλεόν γιατί ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀλληλεγγύη ὅλων σας. Εἶναι σίγουρο πὺς οἱ ἀποικιοκράτες τρώμαζαν, κι αὐτοὶ ἐπίσης, ὅπως κι ὅλοι φοβοῦνται τὶς μπόμετες καὶ τὰ βλήματα. Διαπίστωσαν γιὰ πρώτη φορὰ πὺς οἱ καταστρεπτικὲς μπόμετες μποροῦν νὰ πέσουν στὶς φάρμες καὶ στὰ παιδιὰ τους καὶ σ' ὅλα ὅσα ἔφτια-

Ξαν με τόση αγάπη. "Αρχισαν να κάνουν υπολογισμούς με τις ηλεκτρονικές τους μηχανές και είδαν πως το σύστημα δεν ήταν καλό. Άλλά αυτό δε σημαίνει πως εγκαταλείψανε την ιδέα να εξαφανίσουν την κουβανέζικη δημοκρατία. Θα ξαναρχίσουν δραστήριους υπολογισμούς για να βρουν την καλύτερη μέθοδο απ' όσες διαθέτουν, για να έπαυτοῦν ένάντια στην Κουβανέζικη Έπανάσταση. Έχουν την μέθοδο Ίντιγκόρας, την μέθοδο Νικαράγουα, την μέθοδο Άιγής. Για την ώρα έχουν εγκαταλείψει την μέθοδο του Άγιου Δομίνικου, έχουν όμως εκείνη των μισοφόρων της Φλωρίδας, την μέθοδο Ο.Ε.Α. Διαθέτουν πολλές μέθοδες και πολλή δύναμη για να τις τελειοποιήσουν.

Ό πρόεδρος "Αρμπενιζ και ό λαός του έκαναν το πείραμα. Δυστυχώς για τη Γουατεμάλα διέθετε ένα στρατό παλιού συστήματος και δεν είχε άντιληφτεί αρκετά πως η άλληλεγγύη των λαών μπορεί να ανατρέψει οποιαδήποτε επίθεση.

Αυτή η άλληλεγγύη, που παραμερζει όλες τις πολιτικές δικόννοες για να άμυνθει, ύπήρξε μιá από τις μεγάλες δυνάμεις στην δεδομένη στιγμή για την Κουβανέζικη Έπανάσταση. Τολμώ να πώ, πως είναι καθήκον για την νεολαία της Άμερικης να μελετήσει βαθιά αυτό που συμβαίνει έδω γιατί είναι κάτι το τελείως καινούριο. Δεν θέλω να σάς πώ ποιá είναι τα καλά του, θα τα δείτε μόνοι σας.

Πως υπάρχουν πολλά άσκημα... το ξέρω. "Ότι μής χρειάζεται πολύ η όργάνωση έδω, το ξέρω. Και το ξέρετε άσφαλώς όλοι όσοι έχετε περάσει από τη Σιέρρα. Πως ύπάρκει άκόμη «φιλανταρτισμός», το ξέρω. Ξέρω πως έχουμε τεράστια έλλειψη τεχνικών σε σχέση με τις άνάγκες μας. Ξέρω ότι ό στρατός μας δεν κατάκτησε άκόμα το έπίπεδο της αναγκαίας ώριμότητας και πως οι έθνοφρουροι δεν είναι άκόμα έπαρκώς συντονισμένοι για να συγκροηθοῦν σε στρατό. Άλλά αυτό που ξέρω, αυτό που θέλω να ξέρετε όλοι σας, είναι ότι αυτή η Έπανάσταση έγινε υπολογίζοντας πάντα στην άπό κοινού έπαθυμία του κουβανέζικου λαού και πως ό κάθε κω-

ρκός, ό κάθε εργάτης δέν χειρίζεται Ίουκ καλά τώ τουφέκι, αλλά άσκειται καθημερινά για νά μάθει νά τώ χειρίζεται τελειότερα, προκειμένου νά υπερασπιστεί τήν Έπανάστασή του. Κι άν δέν μπορεί για τήν ώρα νά καταλάβει τόν πολυσύνθετο μηχανισμό τής λειτουργίας μις μηχανής, πού ό τεχνίτης της έφυγε για τίς Ήν. Πολιτείες, μελετά καθημερινά για νά τόν μάθει και για νά δουλεύει καλύτερα τώ εργοστάσιό του. Και ό χωρικός θά μελετήσει τώ τραπέζι του για νά λύσει τίς τεχνικές του δυσκολίες και νά πετύχει καλύτερη παραγωγή στά χωράφια τής κοοπερατίβας του. Όλοι οι Κουβανοί, τών πόλεων και τής ύπαιθρου, ένωμένοι με μιά αδελφική πνοή, προχωρούν στό μέλλον, ένωμένοι κάτω από μιή κοινή σκέψη, κατευθυνόμενοι από έναν άρχηγό πού τούς έμπνέει άπώλυτη έμπιστοσύνη, γιατί άπόδειξε σέ χιλίες μάχες και χίλιες εύκαιρίες τώ αίσθημα τής θυσίας, τής δύναμης και τής διαύγειας τής σκέψης του.

Ό λαός πού έχετε σήμερα μπροστά σας, σās δηλώνει πώς, άκόμα κι άν έπρεπε νά εξαφανιστεί από τώ πρόσωπο τής γής, άκόμα κι άν έξ αίτίας του έπράκκετο νά έκραγει Ένας άτόμικός πόλεμος τού όποιου θά άποτελούσε τόν πρώτο στόχο, άκόμα κι άν αυτό τώ νησι κι οι κάτοικοί του εξαφανίζονταν όριστικά, αυτός ό λαός θά έθεωρείτο άπώλυτο εύτυχής και θά πσίτευε πώς είχε όνταμεικτεί, άν ό καθένας από σās έπιστρέφοντας θά μπορούσε νά πει:

Νά μας. Τώ πετρέλαιο φτάνει ως έμάς ύγρό από τώ κουβινέζικο δάση. Άνεθήκαμε στη Σιέρρα Μαέστρε και γνωρίσαμε τήν αύγή. Τώ μυαλό και τώ χέρια μας είναι γεμάτα από τούς σπόρους τής αύγής κι είμαστε έτοιμοι νά τούς σπείρουμε σ' αύτήν έδώ τή γή και νά τήν υπερασπιστούμε για νά φέρει τούς καρπούς της. Και άπ' όλες τίς αδελφές κώρες τής Άμερικής, τής γής μας, άν έκει μένει άκόμη τώ παράδειγμα, ή φωνή τών λαών θ' άπαντήσει από τώρα κι έπειτα και για πάντα: «Άμήν! Έτσι νά κατακτηθεί ή λευτεριά σέ κάθε πατουσιά τής Άμερικής».

3. Σημειώσεις για τή μελέτη τής ιδεολογίας τής Κουβανέζικης ἐπανάστασης *

Ἡ Ἐπανάστασή μας εἶναι ἓνα ὑπέροχο φαινόμενο πού μερκοὶ θέλησαν νά δοῦν σ' αὐτή, μιά ἀντίφαση μὲ μιά ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ ὀρθοῶξου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ὅπως τὸ ἐκφράζει ὁ Λένιν: «Δὲν ὑπάρχει ἐπαναστατικὸ κίνημα χωρὶς ἐπαναστατικὴ θεωρία». Θά ἔπρεπε νά ποῦμε πῶς ἡ ἐπαναστατικὴ θεωρία, σὰν ἔκφραση μιᾶς κοινωνικῆς ἀλήθειας, εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε τύπο (φόρμουλα). Μιά ἐπανάσταση δηλαδὴ μπορεῖ νά γίνεῖ ἀν ἐρμηνευτεῖ ἐπακριβῶς ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ ἀν χρησιμοποιηθοῦν σωστὰ οἱ δυνάμεις πού ἐμφανίζονται ἀκόμη καὶ ἀν ἡ θεωρία εἶναι ἀγνωστὴ.

Μιά καλὴ γνώση αὐτῆς τῆς θεωρίας διευκολύνει φυσικὰ τὴν προσπάθεια καὶ σὲ βοηθᾷ ν' ἀποφύγετε ἐπικίνδυνα σφάλματα, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι ἡ δεδομένη θεωρία ἀνταποκρίνεται στὴν ἀλήθεια. Πρέπει νά ὑπενθυμίσουμε ἐπὶ πλεόν πῶς ἀν οἱ κύριοι πρωταγωνιστὲς τῆς Ἐπανάστασῆς μας δὲν ἦταν κατὰ κυριολεξία θεωρητικοί, δὲν ἀγνοοῦσαν ὅμως τὰ μεγάλα κοινωνικὰ φαινόμενα, οὔτε τὰ δεδομένα τῶν νόμων πού τὰ διέπουν.

Αὐτὸ πού λέω πρέπει νά θεωρηθεῖ σὰν μιὰ εἰσαγωγὴ στὴν ἐξήγησι αὐτοῦ τοῦ περίεργου φαινομένου πού ἐρεθίζει ὅλον τὸν κόσμον: ἡ Κουβανέζικη Ἐπανάστασι. Πῶς καὶ γιατί μιὰ ομάδα ἀνδρῶν ἔτρεψε σὲ φυγὴ ἓνα στρατὸ ἀσύγκριτα ἀνώτερο ἀπὸ ἄποψη τεχνικῆς καὶ ὀπλισμοῦ καὶ ἐπέτυχε νά ἐπιβιώσει ἀρχικὰ, νά γίνεῖ δυνατότερη μετὰ (μετὰ μάλιστα ἀκόμη δυνατότερη ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ στὶς ζώνες τοῦ μετώπου) καὶ νά μετακινήσει ἀργότερα σὲ νέα ἐδάφη τὸν ἀγῶνα, γιὰ νά νικήσει τελικὰ τὸν ἐχθρὸ σὲ τακτικὲς μάχες μὲ

* Ὀκτώβριος 1960.

πάντα πολύ κατώτερο σ' αριθμό στρατό. Ίδου τί πρέπει να μελετηθεί για την ιστορία του σύγχρονου κόσμου.

Εμείς που τόσο συχνά παραλείψαμε να γνιαστούμε, όπως θά 'πρεπε, για τη θεωρία δεν θα εκθέσουμε τώρα την αλήθεια της Κουβανέζικης Έπανάστασης παριστάνοντας τις αβθεντίες. Προσπαθούμε απλά να δώσουμε τις βάσεις της έρμηνείας αυτής της αλήθειας. Στην ουσία πρέπει να διαχωρίσουμε την Κουβανέζικη Έπανάσταση σε δυο σταθμούς απόλυτα ξεκάθαρους: Αύτον της στρατιωτικής δράσης ως την 1η του Γενάρη 1959 και αυτόν της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής διαφοροποίησης απ' αυτή την ημερομηνία κι έπειτα.

Αυτοί οι δυο σταθμοί πρέπει με τη σειρά τους να υποδιαιρεθούν, αλλά δεν το θεωρούμε σημαντικό από ιστορική άποψη. Θα σταθούμε στην εξέλιξη της επαναστατικής προόδου των Ιθυόντων της, όσον αφορά την έπαφή με τον λαό. Με την εύκαιρία αυτή πρέπει να δευκρινήσουμε τη στάση μας απέναντι σε μιά από τις πλέον άμφιοθητούμενες σχέσεις του σύγχρονου κόσμου: τον μαρξισμό. Σαν μδς ρωτούν αν είμαστε μαρξιστές ή όχι, ή συμπεριφορά μας είναι σαν εκείνη του φυσικού που τον ρωτούν αν είναι «νευτωνικός» ή του βιολόγου που θα τον ρωτούσαν αν είναι «παστερικός». Υπάρχουν αλήθειες τόσο φανερές που είναι τελικά άσκοπο να συζητούνται. Πρέπει να είναι κανείς «μαρξιστής» τόσο φυσικά όσο είναι «νευτωνικός» ο φυσικός και «παστερικός» ο βιολόγος, υπολογίζοντας ότι αν νέα φαινόμενα προκαλέσουν νέες αντιλήψεις, εκείνα που πέρασαν δεν χάνουν τη συμμετοχή τους στην αλήθεια. Είναι η περίπτωση της σχετικότητας του Άϊνστάϊν π.χ. ή η θεωρία των κβάντα του Πλάνκ σε σχέση με τις ανακαλύψεις του Νεύτωνα, γεγονός που δεν άφαιρεί τίποτα από το μεγαλείο του Άγγλου σοφού. Χάρη στο Νεύτωνα η φυσική προχώρησε και ανακάλυψε τις νέες έννοιες του διαστήματος. Και ο Άγγλος σοφός είναι ένα άναγκαίο σκαλοπάτι.

Μπορεί φυσικά να κάνει κανείς όρισμένες παρατηρήσεις

στών Μάρξ σάν άνθρωπος σκεπτόμενος και σάν έρευνητής άπάνω στά κοινωνικά δόγματα και στά καπιταλιστικά συστήματα πού μόρεσε νά γνώρσει. Έμείς πού είμαστε λατινο-άμερικάνοι μπορεί, π.χ. νά μη παραδεχόμαστε τήν έρμηνεία του Μπολιβάρ ή τήν άνάλυση του Μεξικού πού έκανε με τόν "Εγκελς, όπου παραδεχόταν όρισμένες θεωρίες σχετικά με τις φυλές και τις έθνικότητες πού στίς μέρες μας είναι άπάρδεκτες. Άλλά οι μεγάλοι άνδρες πού ανακαλύπτουν φωτεινές άλήθειες μένουν ζωντανοί, παρά τά μικρά τους λάθη, πού δέν χρησιμεύουν παρά νά μās δείξουν πώς είναι άνθρωποι, γι' αυτό και μπορεί νά υποπέσουν σέ σφάλματα, παράλο πού έχουμε άπάλυτη συνείδηση γιά τις κορυφές πού κατάκτησαν αυτοί οι γίγαντες τής σκέψης. Νά γιατί θεωρούμε τόν μαρξισμό σάν τμήμα τής πατριωτικής και έποσημονικής παιδείας των λαών και γιατί τόν δεχόμαστε τόσο φυσικά όπως κάθε τι πού δέν έχει πλέον άνάγκη νά συζητηθεί.

Οι πρόοδοι των κοινωνικών και παλιτικών έπιστημών, όπως και σέ άλλες περιοχές, άνήκουν σέ μιá μακρά ιστορική εξέλιξη πού οι κρήκοι τους συναρμολογούνται, πολλαπλασιάζονται, δένονται και τελειοποιούνται συνεχώς. Στους παλαιότατους χρόνους υπήρχαν μαθηματικά κινέζικα, άραβικά ή Ινδικά. Σήμερα τά μαθηματικά δέν έχουν σύνορα. Υπάρχει θέση στήν ιστορία τους γιά ένα Έλληνα Πυθαγόρα, γιά έναν Γαλιλαίο Ιταλό, ένα Νεύτωνα Άγγλο, ένα Γκάους Γερμανό, ένα Λαμπάτσεσκι Ρώσο, ένα Άϊνστάϊν κλπ. Τό ίδιο συμβαίνει και στήν περιοχή των κοινωνικών και πολιτικών έπιστημών μιá μακρά άλυσίδα φιλοσόφων άπό τόν Δημόκριτο ως τόν Μάρξ έπλούτισαν τις πρωτότυπες τους έρευνες και συγκροτήσανε τό σύνολο των έμπειριών και των δογμάτων.

Αυτό πού άξίζει στόν Μάρξ είναι πώς προκάλεσε εξαφνικά μιá χαρακτηριστική άλλαγή στήν κοινωνική σκέψη. Έρμηνεύει τήν ιστορία καταλαβαίνει τόν δυναμισμό της, προβλέπει τό μέλλον, αλλά δέν πιστεύει ότι ικανοποιεί με τόν τρόπο αυτό μιá έποσημονική άναγκαιότητα, γι' αυτό έκφρά-

ζει ἐπὶ ἰλιόν μιὰ ἐπαναστατικὴ ἰδέα: δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐρμηνεύουμε τὴ φύση πρέπει καὶ νὰ τὴν μεταβάλουμε. Ἐκτοτε ὁ ἄνθρωπος παύει νὰ εἶναι ὁ σκλάβος καὶ γίνεται ὁ ἀρχιτέκτονας τοῦ πεπρωμένου του. Ἄπ' αὐτὴ τῆ στιγμῇ κι ἔπειτα ὁ Μάρξ γίνεται ὁ στόχος ὄλων ἐκείνων ποὺ ἔχουν ἕνα ἰδιαίτερο συμφέρον στὸ νὰ διατηρηθεῖ ἡ παλιὰ τάξι, ὅπως ἔγινε ἄλλοτε στὴν περίπτωση τοῦ Δημόκριτου, ποὺ τὸ ἔργο του κἀηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Πλάτωνα καὶ τοὺς δικούς του, ἰδεολόγους τῆς ἀθηναϊκῆς ἀριστοκρατίας τῶν σκλάβων.

Ἄπὸ τὸν Μάρξ κι ἔπειτα μιὰ πολιτικὴ ὁμάδα συγκροτεῖται σὲ ἐπαναστατικὴ, ὅταν ἔχει συγκεκριμένες ἰδέες, ποὺ στηριζόμενες στοὺς γίγαντες Μάρξ καὶ Ἔγκελς περνᾶει ἀπὸ τοὺς σταθμοὺς τῆς ἐξέλιξης ποὺ χρωστᾶμε σὲ μισοσωπικότητες σὰν τὸν Λένιν καὶ τὸν Μάο τσε Τούγκ ὡς τοὺς νέους σοβιετικούς καὶ κινέζους ἡγέτες ποὺ ἀποκατάστησαν ἕνα σύνολο διδασκαλιῶν καὶ παραδειγμάτων. Ἡ Κουβανέζικη Ἐπανάσταση παίρνει τὸν Μάρξ ἀπὸ τὸ σημεῖο ἐκείνου ποὺ ἐγκατέλειψε τὴν ἐπιστῆμη γιὰ νὰ πιᾶσει τὸ ἐπαναστατικὸ ἰουφέκι. Καὶ τὸν πᾶνει ἀπὸ κεῖ, ὅσα ἀπὸ ρεβιζιονιστικὸ πνεῦμα, οὔτε καὶ γιὰ νὰ ἀγωνιστεῖ ἐναντίον ἐκείνου ποὺ ἔπεται τοῦ Μάρξ μὲ τὴν πρόθεση νὰ ἀποκαταστήσει ἕναν «καθαρὸ» Μάρξ, ἀλλὰ ἀπλᾶ γκαπί, μέχρι τότε ὁ ἐπιστήμων Μάρξ, θρισκόμενος ἔξω ἀπὸ τὴν ἱστορία, μελετοῦσε καὶ ἐπρόβλεπε τὸ μέλλον. Ἄπὸ κεῖ κι ἔπειτα ὁ Μάρξ, ὁ ἐπαναστάτης τῆς ἱστορίας, ἐμπαινε στὸν ἀγῶνα. Πρακτικοὶ ἐπαναστάτες ἐμεῖς, ὑπακούουμε ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνοντας τὸν ἀγῶνα στοὺς νόμους ποὺ πρόβλεψε ὁ ἐπιστήμωνας Μάρξ καὶ πάνω σ' αὐτὸ τὸ δρόμο τῆς ἀνταρσίας, ἀγωνιζόμενοι ἐναντίον τῆς παλιᾶς δομῆς τῆς ἐξουσίας, στηριζόμενοι στὸ λαὸ προκειμένου νὰ καταστρέψουμε αὐτὴ τὴ δομὴ καὶ μὲ κίνητρο τοῦ ἀγῶνα μας τὴν εὐτυχία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, δὲν κάνουμε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ συμμορφωνόμαστε μὲ τὶς ἐπιστημονικὲς προβλέψεις τοῦ Μάρξ. Οἱ νόμοι δηλαδὴ τοῦ μαρξισμοῦ περιέχονται εἰς τὰ συμβάντα τῆς Κουβανέζικης Ἐπανάστασης —καὶ καλὸ εἶναι νὰ τὸ τονίσουμε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ— ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ γεγονός δὲν

οι ηγέτες του εφαρμόζουν ή γνωρίζουν στο βάθος αυτούς τους νόμους από θεωρητική άποψη.

Για να καταλάβουμε το επαναστατικό κουβανέζικο κίνημα μέχρι την 1η του Γενάρη θά 'πρεπε να το υποδικαρέσουμε σε πολλά στάδια: πριν από την απόβαση στη Γκράνμα, από την απόβαση στη Γκράνμα ως τις νίκες στη ντε λα Πλάτα και στο 'Αρρόγιο ντελ 'Ινφέρνη, απ' αυτές τις μάχες ως τη μάχη του 'Ελ 'Υβερο και στην συγκρότηση της δεύτερης αντίτακτης φάλαγγας. 'Από κεί στη συγκρότηση της τρίτης και της τέταρτης φάλαγγας με την προέλαση προς την Σιέρρα Κριστάλ και την δημιουργία του δευτέρου Μετώπου. Την άπεργία του 'Απρίλη και την άποτυχία της. Την αντίσταση στη μεγάλη επίθεση και την προέλαση προς Λας Βίλλας. Κάθε μιά από τις μικρές αυτές ιστορικές στιγμές του άνταρτοπολέμου όροθετεί κοινωνικές έννοιες και διαφορετικές έκτιμήσεις της κουβανέζικης πραγματικότητας που διαμόρφωσαν τη σκέψη των στρατιωτικών άρχηγών της επανάστασης, πράγμα που θεμελίωσε τη θέση τους σε πολιτικούς άρχηγούς.

Πριν την απόβαση στη Γκράνμα κυριαρχούσε μιά νοοτροπία που θά μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε ιδεαλιστική: πολλοί πίστευαν τυφλά σε μιά λαϊκή έκρηξη άστραπαία και ένθουσιάζονταν με την ιδέα να ανατρέψουν το καθεστώς του Μπατίστα μ' ένα γρήγορο ξεσηκωμό συνδυασμένο με άυθόρμητες επαναστατικές άπεργίες, που θά προκαλούσαν πην άμεση πώση του δικτότορα. Αύτη ή κίνηση ήταν ή άμεση κληρονομιά του όρθόδοξου κόμματος και της βασικής του άρχης: «'Η τιμή κατά του χρήματος». Με άλλα λόγια ή νέα κουβανέζικη κυβέρνηση θά βασιζόταν στην έντιμότητα της διοικήσεως.

'Όσοο ο Φιντέλ Κάστρο είχε υποδειξει στο «'Η 'Ιστορία θά με άθωώσει» τους στόχους που πέτυχε σχεδόν όλοκληρωτικά ή επανάσταση και που τους ξεπέρασε μάλαστα έμβαθύνοντας στον άγώνα επί του οικονομικού πεδίου, που όδήγησε με τη σειρά του σε ένα ριζοσπαστικό στα έθνικά και διεθνή πολιτικά μέτρα.

Μετά την απόβαση οι έπαναστατικές δυνάμεις νικήθηκαν, άφου καταστράφηκαν σχεδόν τελείως. Ύστερα ανασυγκροτήθηκαν και δημιούργησαν τὸ αντίρτικο. Οι όλίγοι έπιζήσαντες — άποφασισμένοι για τὸν άγώνα — κατάλαβαν πώς γελάσθηκαν πιστεύοντας στὸν αὐθόρμητο ξεσηκωμὸ δλου τοῦ νησιού. Όπως καί, ότι ὁ άγώνας προμηνυόταν μακρός. Έπί πλέον έπρεπε νά εξασφαλιστεῖ μεγάλη συμμετοχή τῶν χωρικών. Αὐτή τὴν έποχή οι χωρικοί αρχίζουν νά προσχωροῦν στὸ αντίρτικο και δίδονται δυὸ μάχες, άσήμαντες από αριθμὸ πολεμιστῶν, αλλά σημαντικότερες ψυχολογικά ως πρὸς τοὺς χωρικούς, γιατί σβήνουν τὴν προκατάλειψη τῆς άρχικῆς αντίρτικης ομάδας πού τὴν αποτελοῦσαν μόνον άντρες τῶν πόλεων. Οι χωρικοί ήταν έπιφυλακτικοί άπέναντι σ' αὐτές τις ομάδες και κυρίως φοβόντουσαν τὰ σκληρὰ άντίποινα τῆς κυβέρνησης.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή προκύψανε δυὸ αλήθειες και οι δυὸ πάρα πολὺ σημαντικές: οι χωρικοί κατάλαβαν πώς οι παράνομες φορολογίες τοῦ στρατοῦ και οι διωγμοί δὲν θά κατάφερναν νά εξολοθρεύσουν τὸ αντίρτικο, μπορούσαν όμως νά εξολοθρεύσουν τὰ σπίτια τους, τὴ συγκομιδὴ και τις οικογένειές τους. Και κατὰ συνέπεια ήταν μὰ καλή λύση νά καταφύγουν στοὺς κόλπους τοῦ αντίρτικου πού ἡ ζωὴ τους ήταν προστατευμένη. Οι αντίρτες έμαθαν άπ' τὴν πλευρά τους ότι γινόταν δλο και πὸ άναγκαῖο νά συμμαχήσουν μὲ τις μάχες τῶν χωρικών και πώς θά 'πρεπε ὅπωςδήποτε νά τοὺς προσφέρουν κάτι πού θά τοὺς έμψύκωνε. Και δὲν ὑπάρχει τίποτα πὸ έπιθυμητὸ για ἕναν χωρικό από τὴ γῆ.

Άκολουθεῖ λοιπὸν ἕνα στάδιο νομάδων όπου ὁ Άντίρτικός Στρατὸς κατακτᾷ προοδευτικά ζώνες έπιροῆς στις ὁποῖες θέβαια δὲν μπορεῖ νά παραμείνει για πολὺ, αλλά ὅτε και ὁ έχθρικός στρατὸς τὸ έπιτυγχάνει ἢ μᾶλλον δὲν μπορεῖ καν νά εἰσχωρήσει. Άνάλογα μὲ τις μάχες άποκαθίσταται άνάμεσα στὰ δυὸ στρατόπεδα ἕνα εἶδος ακαθόριστου μετώπου.

Ἡ 28 Μαρτίου 1957 εἶναι μὰ άποφασιστική ἡμερομηνία. Εἶναι ἡ έπίθεση κατὰ τοῦ ΈΛ Ύβερο, μᾶς Ισχυρῆς φρουρᾶς,

καλά δχυρωμένης πού θά μπορούσε επί πλέον νά πάρει εύκολα ένισχύσεις, καθώς βρισκόταν σέ παραλία και διέθετε και άεροδρόμιο. Σ' αὐτή τή μάχη, πού σιάθηκε ἀπό τις αϊματηρότερες, γιατί τὸ 30% τῶν ἀγωνιστῶν σκοτώθηκαν ἢ πληγώθηκαν, ἡ νίκη τῶν ἀντάρτικων δυνάμεων ἄλλαξε τελείως τὴν κατάσταση. Ἐξασφαλίστηκε ἐπὶ πλέον ἓνα ἔδαφος ὅπου τὸ ἀντάρτικο μπορούσε νά κινεῖται ἐλεύθερα, ἀπ' ὅπου δὲν διέφευγαν πληροφορίες πρὸς τὸν ἐχθρὸ και ἀπὸ ὅπου ἦταν εὐκόλο νά καταλάβει κανεὶς ἀστραπιαία τὴν πεδιάδα και νά κάνει ἐφόδους στὶς ἐκθρῶκές θέσεις.

Λίγο ἀργότερα δημιουργήθηκε ὁ πρῶτος δουλαιασισμὸς και συγκροτήθηκαν δυὸ μαχητικὲς φάλαγγες. Μ' ἓνα τέχνασμα ἀπάκρυψης λίγο ἀπλοϊκὸ, ὀνομάσαμε τὴ δεύτερη, τέταρτη φάλαγγα. Οἱ δυὸ φάλαγγες βγαίνουν ἀμέσως στὴ δράση και στὶς 28 Ἰουλίου πραγματοποιεῖται ἡ ἐπίθεση στὴν Ἐστράδα Πάλμα. Καὶ πέντε μέρες ἀργότερα στὸ Μπουεῦστο, 30 χιλιόμετρα μακρότερα. Οἱ ἐπαδειξέες δυνάμεις γίνονται ἤδη σημαντικὲς και ἀναμένεται ἡ ἀντεπίθεση μετὸ ἠθικὸ ψηλά. Οἱ προσπάθειές τους ν' ἀνέβουν στὴ Σιέρρα ἀπωθοῦνται ἐπανειλημμένα και τὰ μέτωπα ἑαπλώνονται σὲ μεγάλες περιοχὲς ὅπου και ἀπὸ τὰ δυὸ στρατόπεδα γίνονται ἐπιθέσεις ἀντιποίνων. Τὰ μέτωπα μένουν σχεδὸν σταθερά.

Μετὸν καιρὸ τὸ ἀντάρτικο ἐνισχύεται λίγο λίγο μετὴν οὐσιαστικὴ συμμετοχὴ τῶν χωρικῶν τῆς περιοχῆς και με μερικὰ μέλη τοῦ Κινήματος ἀπὸ τις πόλεις. Ἡ μαχητικὸτης μεγαλώνει και σπηρεῖνεται ἡ ἀγωνιστικὴ ἀποφασιστικὸτητα. Τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1958 ἀφοῦ ἀποκρούστηκαν μερικὲς ἐπιθέσεις ἡ φάλαγγα τῆς Ἀλμιέδα, ἡ 3η, φεύγει γιὰ νά καταλάβει τὴν περιοχή τῆς τοῦ Σαντιάγκο και ἡ τοῦ Ραούλ Κάστρο (πού ἔχει τὸν ἀριθμὸ 6 και τὸ ὄνομα τοῦ ἡρώα μας τοῦ Φράνκ Παῖς, πού πέθανε λίγους μῆνες πρὶν) ἔξκινᾶ. Ὁ Ραούλ πραγματοποιεῖ τὸ ἐγχείρημα νά διασχίσει τὴν Κεντρικὴ Ὀδὸ τις πρῶτες μέρες τοῦ Μάρτη. Εἰσὸδεῖ στὶς κορυφὲς τοῦ Μαγκαρέ και δημιουργεῖ τὸ Δεύτερο Μέτωπο τοῦ Ὀριέντε Φράνκ Παῖς. Τὰ νέα τῶν ἀντάρτικων δυνάμεῶν μας μετὸλο και με-

γαλύτερες έπιτυχίες έφταναν στον λαό, παρά την λογοκρισία, που η έπαναστατική του δραστηριότητα θα τέλειωνε σύντομα. Τότε ξέσπασε ο άγώνας σέ όλο το έθνικό έδαφος, ξεκινώντας από τη Χαβάνα με τη μορφή μιας γενικής έπαναστατικής άπεργίας που κατέσπρωξε τον έχθρό, χτυπώντας τον ταυτόχρονα σ' όλα τα μέτωπα. Ο ρόλος του 'Αντάρτικου Στρατού σ' αυτή την περίπτωση στάθηκε ένα είδος καταλύτη ή Ίσως ενός «κεντρίσματος» που συνετέλεσε από να ξεσπάσει το κίνημα. Αύτη την έποχή οι άντάρτες μας αύξησαν την δραστηριότητά τους και ο ήρωϊκός θρύλος του Καμίλο Σιενφουέγκος άρχισε. Πολεμοϋσε για πρώτη φορά στην πεδιάδα του 'Οριέντε σέ σύνδεσμο με την κεντρική διοίκηση και με όξύτατη γνώση όργάνωσης.

'Αλλά η έπαναστατική άπεργία δέν ήταν σωστά όργανωμένη. Δέν έφρόντισαν άρκετά την έργατική ένότητα και δέν προσπάθησαν να δράσουν οι έργάτες την κατάλληλη στιγμή. Θέλησαν να κάμουν μια μυστική έπαχείρηση καλώντας στην άπεργία από το ραδιόφωνο χωρίς να ξέρουν ότι το μυστικό της καθορισμένης ήμερομηνίας και ώρας ήταν ήδη γνωστό από τους σμπόρους αλλά όχι και από το λαό. Το κίνημα της άπεργίας απέτυχε και πολλοί έπαναστάτες πατριώτες, από τους καλύτερους, δολοφονήθηκαν χωρίς όλκτο. Και μια παράξενη λεπτομέρεια που πρέπει να σημειωθεί κάπου στην ιστορία αυτής της έπανάστασης: ο Ζϋλ Ντυμπουά, ο καφιερός των βορειο-άμερικάνικων μονοπωλίων γνώριζε από πριν την μέρα που έπρόκειτο να ξεσπάσει η άπεργία.

Κείνη τη στιγμή δημιουργήθηκε μια από τις πιο σπουδαίες και χαρακτηριστικές άλλαγές στην εξέλιξη του πολέμου, όταν δημιουργήθηκε η βεβαιότητα πως ο θρίαμβος δέν θα 'ρθει παρά με την αύξηση των άντάρτικων δυνάμεων που θα συντελέσει στη συντριβή του έχθρικού στρατού σέ κανονικές μάχες.

Οι σχέσεις με τους χωρικούς έχουν ήδη γίνει πολύ σπενές. Η 'Αντάρτικη Στρατιά έχει δημοσιεύσει τον ποινικό της κώδικα και τον άστικό της κώδικα. 'Αποδίδει δικαιοσύνη,

διανέμει τὰ τρόφιμα καὶ εἰσπράττει φόρους στὶς περιοχὲς ποὺ διοικεῖ. Οἱ γεγονικὲς περιοχὲς δέχονται τὴν ἐπίδραση τῆς Ἀντάρτικης Στρατιάς. Ἐτοιμάζονται μεγάλες ἐπιθέσεις ποὺ στοιχίζουν σὲ δυὸ μῆνες ἀγώνα χιλίους νεκροὺς στοὺς εἰσβολεῖς, ποὺ ἔχουν χάσει τελειῶς τὸ ἠθικὸ τους καὶ μᾶς προμηθεύουν ἑξακόσια ὄπλα ἐπὶ πλέον.

Ἡ δοκιμὴ πλέον ἔχει γίνῃ καὶ ἀποδεικνύεται πὺς ὁ στρατὸς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς νικήσει. Εἶναι γεγονός πὺς δὲν ὑπάρχει στὴ Κούβα δύναμη ἱκανὴ νὰ ὑποτάξῃ τὶς κορυφὲς τῆς Σιέρρα Μαέστρα καὶ τοὺς Μακί τοῦ δευτέρου μετώπου τοῦ Ὀριέντε Φράνκ Παῖς. Γιὰ τὸ στρατὸ τῆς τυραννίας οἱ δρόμοι πρὸς τὴν Ὀριέντε γίνονται ἀδιόρθατοι. Μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπίθεσης, ὁ Καμίλο Σιενφουέγκος (μὲ τὴ 2η ταξιαρχία) καὶ ὁ συγγραφέας αὐτῶν τῶν γραμμῶν (μὲ τὴν ταξιαρχία 8 Σίρο Ρεντόντο) ἀναλαμβάνουν νὰ διασχίσουν τὴν ἐπαρχία τῆς Καμαγκουαίη νὰ σταθμεύσουν στὴν Λὰς Βίλλας καὶ νὰ κόψουν τὶς ἐπικοινωνίες τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Καμίλλο θὰ συνέλαξε μετὰ τὴν προέλασή του γὰρ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἥρωικὸ του κατόρθωμα (ποὺ τὸ σύνταγμα του φέρνει τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντώνιο Μασέο) εἰσβάλλοντας στὸ νησί ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Ὁ πόλεμος παίρνει τότε καινούρια μορφή. Ἡ ἀναλογία τῶν δυνάμεων κλείνει πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐπανάστασης. Δυὸ μικρὰ συντάγματα τῶν 80 ὡς 140 ἀνδρῶν θὰ διασχίσουν ἐπὶ τρισίμηση μῆνες τὶς πεδιάδες τῆς Καμαγκουαίη συνέχεια κυκλωμένα ἢ παρακολουθούμενα ἀπὸ ἓνα στρατὸ ποὺ κινητοποιεῖ χιλιάδες ἄντρες. Τελικὰ οἱ δυνάμεις μας θὰ φτάσουν στὴν Λὰς Βίλλας καὶ θ' ἀρχίσουν τὴν ἐπιχείρηση ποὺ θὰ κόψῃ στὰ δυὸ τὸ νησί.

Φαίνεται κάποτε παράξενο ἢ ἀδιανόητο καὶ συχνὰ ἀπίστευτο ἄκόμη, πὺς δυὸ τόσο μικροῦ ἀναστήματος συντάγματα, χωρὶς ἐπικοινωνίες, χωρὶς μεταφορικὰ μέσα, οὔτε κἀν τὰ στοιχειώδη ὄπλα τοῦ σύγχρονου πολέμου μπόρεσαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τόσο καλὰ συντηρημένο καὶ τέλεια ὀπλισμένο στρατὸ. Τὸ σημαντικότερο εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς κάθε στρα-

τιās. Ὅσο μεγαλύτερες δυσκολίες ἀντιμετωπίζει ὁ ἀντάρτης τόσο σκληρότερος γίνεται καὶ ὅσο πρὸ πολὺ αισθάνεται σὲ ἀσφάλεια στὸν τόπο του τόσο καλύτερο εἶναι τὸ ἠθικὸ του. Συγκρόνως ἤρθαν στιγμὲς πού διακινδύνεψε τὴ ζωὴ του, τὴν ἔπαιξε κορώνα γράμματα καὶ γενικὰ εἶναι τελείως ἀδιάφορο γιὰ τὸν ἀντάρτη, σὰν ἄτομο, τὸ ἂν θὰ ἐπιζήσει ἢ ὄχι στὸ τέλος μᾶς μάχης. Ὁ στρατὸς τοῦ ἐχθροῦ, ἀπὸ κουβανέζικο παράδειγμα πού μᾶς ἀπασχολεῖ, εἶναι ὁ κατώτερος συνεταῖρος τοῦ δικτάτορα, ἐκεῖνος πού δέχεται τὸ τελευταῖο ψίκουλο πού τοῦ ἀφήνει ὁ προτελευταῖος τῶν κερδοσκοπῶν, στὴν ἄκρη μᾶς μακριᾶς ἀλυσσίδας πού ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Γουὶλ Στρήτ καὶ τελειώνει σ' αὐτόν. Εἶναι ἔτοιμος νὰ ὑπερασπιστεῖ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἐνδιάμεσους ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι εἶναι σπουδαῖοι. Τὰ ἔσοδά του καὶ τὰ προνόμιά του ἀξίζουν ἀρκετὰ λίγες ταλαιπωρίες καὶ λίγους κινδύνους ἀλλὰ σὲ καμιά περίπτωση δὲν ἀξίζουν τὴ ζωὴ του. Ἄν γιὰ νὰ τοὺς σώσει πρέπει νὰ πληρώσει μὲ τὴ ζωὴ του, εἶναι καλύτερο νὰ τοὺς ἐγκαταλείψει, νὰ ὑποχωρήσει δηλαδὴ μπροστὰ στὸν ἀντάρτη. Ἀπ' αὐτὲς τὶς δυὸ ἀντιλήψεις καὶ ἀπ' αὐτὲς τὶς δύο ἠθικὲς προκύπτει ἡ διαφορὰ πού ἔμελε νὰ τελειώσει στὴν 31 τοῦ Δεκεμβρίου 1958.

Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἀντάρτικου Στρατοῦ θεβαιώνεται λοιπὸν ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ἐνῶ ἡ ἀφιξὴ τῶν συνταγμάτων μας στὴν Λὰς Βίλλας δείχνει πὺς τὸ κίνημα τῆς 26ης Ἰουλίου εἶναι πολὺ πρὸ λαϊκὸ ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο: Ἐπαναστατικὸ Διευθυντήριο, Δεύτερο Μέτωπο τῆς Λὰς Βίλλας, Λαϊκὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα καὶ μικρὸ ἀντάρτικο τῆς Αὐθεντικῆς Ὀργάνωσης. Αὐτὴ ἡ δημοτικότης προερχόταν οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὴν ἀξιοσημείωτη προσωπικότητα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κινήματος Φιντέλ Κάστρο, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλη ἀκρίβεια τῆς ἐπαναστατικῆς του γραμμῆς.

Ἐδῶ τερματίζει ἡ σύγκρουση. Ἄλλὰ οἱ ἄντρες πού φτάνουν στὴ Χαβάνα ὑπερα ἀπὸ δυὸ χρόνων λυσοσασμένου ἀγῶνα μέσα στὴ Σιέρρα καὶ στὶς πεδιάδες τοῦ Ὀριέντε, στὶς πεδιάδες καὶ στὰ βουνὰ τῆς Καμαγκουαίη, τὶς πεδιάδες καὶ

τά θουνά της Λας Βάλλας, δέν είναι πιά οι Ίδια στην Ιδεολογική γραμμή μ' αυτούς που ξεμπάρκαραν στις παραλίες της Λας Καλοράντας ούτε μ' αυτούς που στρατεύτηκαν στην πρώτη περίοδο του αγώνα. Ή έπιφυλακτικότητα τους απέναντι στους χωρικούς έχει μεταβληθεί σε φιλία και σεβασμό για τὰ προτερήματά τους. Ή ολοκληρωτική τους άγνοια της άγροτικής ζωής μεταβλήθηκε σε άπόλυτη γνώση των άναγκών των χωρικών μας. Τά παραμύθια για στατιστικές και θεωρίες έξουδετερώθηκαν άπό τὸ τοιμέντο της πρακτικότητας.

Μέ σημαία τους την Άγροτική Μεταρύθμιση που ή πραγματοποιήσή της άρχίζει στη Σιέρρα Μαέστρα, αυτοί οι άντρες συγκρούονται με τὸν ἱμπεριαλισμό. Ξέρουν πως ή Άγροτική Μεταρύθμιση είναι ή βάση πάνω στην οποία θα οικοδομηθεί ή νέα Κούβα. Ξέρουν επίσης πως ή Άγροτική Μεταρύθμιση θα δώσει γῆ σ' όλους τούς μη κατέχοντες, άπογυμνώνοντας εκείνους που την είχαν παράνομα σφετεριστεί. Γνωρίζουν άκόμη πως οι μεγαλύτεροι σφετεριστές είναι άνθρωποι που έξασκοῦν την έπιροή τους στην Κρατική Διοίκηση, ή στην κυβέρνηση των Η.Π. Άλλά έμαθον νά νικούν τις δυσκολίες με θάρρος, με κουράγιο και κυρίως με την ύποστήριξη του λαού. Και βλέπουν ήδη στο μέλλον, πέρα από τις δοκιμασίες την άπελευθέρωση που μᾶς περιμένει.

Για νά φτάσουμε σ' αυτή την όριστική έπίγνωση των στόχων μας, χρειάστηκε νά κάνουμε μιὰ μεγάλη διαδρομή και νά έξελιχτοῦμε πολύ. Παράλληλα με τις ούσιαστικές, διαδοχικές αλλαγές που έγιναν στα πεδία της μάχης δημιουργήθηκαν και διαφοροποιήσεις από σύνολο των ανταρτικών σχέσεων και στις ἱδεολογικές θέσεις των άρχηγών τους. Πραγματικά ή κάθε μιὰ άπ' αυτές τις αλλαγές, άποτελεί μιὰ διαφοροποίηση στη σύνθεση, στη δύναμη, στην έπαναστατική ώριμότητα του στραπού μας. Ή άγραπὰ του δίνει τὸ σφρίγος της, την αντίστασή της στις δοκιμασίες, την γνώση της για τὸ έδαφος, τὸν έρωτά της για τῆ γῆ, την έπιθυμία της για την άγροτική μεταρύθμιση. Ή διανοούμενος όποιος κα ἄν εἶναι συνεισφέρει τὸν κόακο της ὄμμου για ν' άρχίσει τὸ προσκέ-

διο τῆς θεωρίας. Ὁ ἐργάτης εἶναι ποὺ δίνει τὴν αἴσθησι τῆς ὀργάνωσιν μὲ τὴν ἐμφυτὴ τάση του στὴ συγκέντρωσι καὶ τὴν ἔνωσι. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν σὺν ὑπόδειγμα τὴς ἀντάρτικης δυνάμει μας ποὺ εἶχαν ἤδη ὁποδεῖξει πὺς ἦταν κάτι περισσότερο ἀπὸ ἓνα «κέντρισμα», γι' αὐτὸ φλόγισαν καὶ ξεσήκωσαν τὴς μάζες σὲ σημεῖο νὰ τὴς κάνει νὰ χάσουν τὸν φόβο τους γιὰ τοὺς δημίους τους. Ποτὲ δὲν εἶχαμε μὰ γνώση τόσο διαυγῆ, ὅσο σήμερα, αὐτῆς τῆς ἀμοιβαίας ἐπίδρασιν. Αἰσθανθήκαμε ἀκόμη τὸ πὺς ὠρῆμαζε αὐτὴ ἡ ἀμοιβαίότης: ἐμεῖς δεῖχναμε τὴν ἀποτελεσματικότητι τῆς ἐνοπλῆς σύγκρουσιν, τὴ δύναμη ποὺ διαθέτει ἓνας ἀνθρώπος ὅταν ἔχει γιὰ ν' ἀμυνθεῖ κι ἄλλους ἀνθρώπους, ἓνα ὄπλο στὸ χέρι καὶ στὰ μάτια τὴν ἀπόφασιν νὰ νικήσῃ. Οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὴν πλευρά τους μᾶς ἔδειχναν τὴς παγίδες τῆς Σιέρρα, τὴν ἀναγκαῖα δύναμη γιὰ νὰ ζήσῃς καὶ νὰ νικήσῃς καὶ τὴν δόση τῆς ὀρμῆς, τὴν αἴσθησι τῆς αὐτοθυσίας ποὺ πρέπει νὰ ἔχεις γιὰ νὰ μπόρῃς νὰ ὀδηγήσῃς πρὸς τὰ μπρὸς τὸ πεπρωμένο ἑνὸς λαοῦ.

Ἐπιὸ ὅταν μουςκεμένοι ἀπὸ τὸν ἰδρωτὰ τῆς ἐξοχῆς, ὁ ἀραχηγὸς τῶν ἀνταρτῶν καὶ ἡ συνοδεία του, ἀφῆναν πίσω τους ἓναν ὀρίζοντα βουνῶν καὶ σύννεφων καὶ τὸ φλογερὸ ἔδαφος τοῦ νησιοῦ κι ἔμπαιναν στὴ Χαθάνα «Ἡ ἱστορία ἀνέβαινε μὲ τὰ πόδια τοῦ λαοῦ» ἓνα καινούριο «σκαλοπάτι τοῦ κρημινιάτικου παλατιοῦ».

4. "Ένα ταξίδι στις σοσιαλιστικές χώρες"

Θέλω, κατ' αρχήν, να χαιρετήσω όλους τους ακροατές της Κούβας ύστερα από την μακρόχρονη απουσία μου από τη δημόσια ζωή και να τους ανακοινώσω ότι τα κίνητρα αυτής της παρεμβολής είναι να τους εξηγήσω καθαρά, στα περιορισμένα όρια μιας τέτοιας ομιλίας, την έκταση των συμφωνιών που υπογράψαμε με τις σοσιαλιστικές χώρες και κυρίως με την Σοβιετική Ένωση και την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Θα ήθελα επίσης να προσδιορίσω τον ρόλο του καθενός σ' αυτές τις πολύ δύσκολες διαπραγματεύσεις όπου η κουβανέζικη αντιπροσωπεία θριάμβησε, αφού επέβαλλε τις συμφωνίες της αγοράς στη Σοβιετική Ένωση και στις σοσιαλιστικές χώρες. Αυτές οι συμφωνίες αφορούν τέσσερα εκατομμύρια τόννους ζάχαρης προς τέσσερα σεντάβος την λίβρα, τιμή δηλαδή, πολύ υψηλότερη από εκείνες που καθορίζουν τα μεγάλα χρηματιστήρια του Λονδίνου και της Ν. Υόρκης.

Τα πράγματα θέβαια δεν έγιναν έτσι απλά. Από την αρχή οι συζητήσεις που είχαμε με τη Σοβιετική Ένωση κύλησαν θέβαια πολύ εύκολα, χάρις στο πνεύμα με το οποίο οι ιδύνοντες των σοσιαλιστικών χωρών ανέλυσαν το κουβανέζικο αίτημα. Φυσικά δεν μπορούσαμε να ζητήσουμε από τον σοσιαλιστικό κόσμο να κάμει την προσπάθεια να μās αγοράσει αυτή την ποσότητα ζάχαρης σε τέτοια τιμή, γιατί δεν είχαμε κανένα οικονομικό έπιχείρημα και γιατί σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους στην παγκόσμια αγορά δεν υπήρχε άλληθινά κανένας λόγος για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο. Στην πραγματικότητα όμως στηρικτήκαμε σε πολιτικές θέσεις.

* Ομιλία μεταδοθείσα από την τηλεόραση το 1960.

Ἡ Κούβα βρίσκεται αὐτὴ τῆ στιγμῇ μπροστὰ σὲ μιὰ παράλογη οἰκονομικὴ ἐπίθεση τοῦ ἀμερικάνικου ἱμπεριαλισμοῦ καὶ εἶναι ἀκόμα μιὰ χώρα μονοκαλλιέργειας. Γιὰ νὰ ἐξελιχθεῖ ἡ Κούβα καὶ ν' ἀναπτύξει καὶ τὸ ἐξωτερικὸ τῆς ἐμπόριου πρέπει νὰ βασιστεῖ στὴ ζάχαρὴ τῆς. Ἡ πούλαει τὴ ζάχαρὴ τῆς ἢ παθαίνει μεγάλες ζημιές στὸ ἐξωτερικὸ τῆς ἐμπόριου. Ἐπὶ πλέον τὴν πούλαει σὲ μιὰ καθορισμένη τιμῇ, εἰδάλλως παραλύει οἰκονομικά, ἀν τὸ κύριον προϊόν τῆς πρέπει νὰ πούληθεῖ πολὺ καμηλότερα ἀπὸ τὸ κόστος τοῦ.

Τὸ κουβανέζικο αἴτημα, λοιπόν, συντάχθηκε μὲ πολιτικούς δρους ἀπὸ τὴν κυβέρνησι καὶ ὑπογράφηκε ἀπὸ τὸν πρωθυπουργὸ Φιντέλ Κάστρο. Οἱ σοσιαλιστικὲς χώρες τὸ δέχτηκαν μὲ πολλὴ συμπάθεια καὶ κατανόηση. Σὲ μιὰ πρώτη συγκέντρωσι πού ἔλαβε χώρα στὴ Μόσχα, ὑπογράφηκε ἕνα πολύπλευρον σύμφωνον πληρωμῶν. Πρόκειται γιὰ μοναδικὴ περίπτωση. Ἐνῶ συγκεντρωνόμαστε, οἱ ἀντιπρόσωποι 81 κομμουνιστικῶν χωρῶν συγκεντρώνονταν ἐπίσης γιὰ νὰ λύσουν ὀρισμένα σοβαρὰ προβλήματα πού εἶχαν προκαλέσει τὴν προσοχὴ τόσο σημαντικῶν προσωπικοτήτων τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόσμου, ὡς τοῦ Λιὸ - Τσάο - Τσι καὶ τοῦ Χρουστσάφ.

Βρῆκαν ὅμως τὸν καιρὸ νὰ συγκαλέσουν ἕνα συμβούλιον ὑπουργῶν ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, κατηγορία πού ἐμεῖς δὲν διαθέτομε ἀκόμη. Αὐτὲς οἱ χώρες διαχωρίζουν στὴν οἰκονομία τους τὸ ἐσωτερικὸ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριον. Διάφοροι ὑπουργοὶ ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καὶ ἄλλες προσωπικότητες συγκεντρώθηκαν στὴ Μόσχα γιὰ νὰ συζητήσουν μαζί μας καὶ τὸ μοναδικὸ θέμα μας ἦταν ἡ ποσότητα ζάχαρης πού μπορούσε νὰ ἀποροφήσει ἢ κάθε χώρα προκειμένου νὰ βοηθήσει τὴ Κούβα.

Ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἀναλαμβάνει νὰ ἀγοράσει δύο ἑκατομμύρια ἐφτακόσιες χιλιάδες τόννους ζάχαρη, ἐφ' ὅσον οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες δὲν μᾶς ἀγοράσουν, πού εἶναι καὶ τὸ πιθανότερον. Ἡ Κίνα ἀγοράζει ἕνα ἑκατομμύριον τόννους ζάχαρη καὶ οἱ ἄλλες σοσιαλιστικὲς χώρες, οἱ ὁποῖες δυστυχῶς παράγουν οἱ ἴδιες, ἀναλαμβάνουν νὰ ἀγοράσουν 300.000 τόννους.

Αυτά από τις Ευρωπαϊκές χώρες. Έξ άλλου η Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας αγοράζει 20.000 τόννους, η Λαϊκή Δημοκρατία του Βιετνάμ 5.000 τόννους και για την συμβολική μονομερική υποστήριξη δλου του σοσιαλιστικού μπλόκ προς την κυβέρνηση μας, αγοράζει και η Λαϊκή Δημοκρατία της Μογγολίας χιλιάδες τόννους ζάχαρης.

Σε ένα μέρος του ταξιδιού προέδρευα της αποστολής, που τώρα προεδρεύεται από τον ύφυπουργό Έξωτερικών Ροντρίγκεζ Λιομπάρ, που θα έπισκεφτεί όλες τις χώρες του σοσιαλιστικού μπλόκ. Τώρα βρίσκεται στη Βουλγαρία. Δεν μένει πια παρά η επίσκεψη στη Ρουμανία και την Άλβανία. Η αποστολή θα υπογράψει επί πλέον και έμπορικά πρωτόκολλα για το 1961 και για τα επόμενα έτη με όλες τις χώρες του μπλόκ.

Ήταν μια δύσκολη προσπάθεια γιατί χρειάστηκε ν' αλλάξουμε μέσα σε λίγους μήνες την δομή του έμποριού μας. Στο τέλος του 1959, μόλις πριν ένα χρόνο η χώρα είχε μια καθολοκληρίαν αποικιακή δομή, με ένα σύστημα έξωτερικού και έσωτερικού έμποριού έξουσιαζόμενο απόλυτα από τους μεγάλους εισαγωγείς που εξαρτώνται από τα μονοπωλιακά κεφάλαια. Σε δέκα μήνες η Κούβα έγινε μια χώρα όπου το Κράτος κατέχει το απόλυτο μονοπώλιο του έξωτερικού έμποριού και ένα μεγάλο μέρος του έσωτερικού έμποριού.

Αυτή η τροποποίηση έπαιρει αναγκαία θύκους κλονισμούς και πολύ μεγάλες δυσκολίες. Οι σοσιαλιστικές χώρες μας συγκαμήκανε, όχι γιατί λύσαμε όλα μας τα προβλήματα —θά 'ταν αδύνατο— αλλά γιατί δεν πέσαμε πολύ έξω έχοντας υπ' όψη την τεράστια σε πλάτος προσπάθειά μας. Καταφέραμε να δώσουμε μια γραμμή στις βασικές ανάγκες της χώρας μας για το 1961 και βρισκόμαστε μπροστά σε μια άλλη δυσκολία. Οι σοσιαλιστικές χώρες χρησιμοποιούν το δεκαδικό σύστημα, ενώ έμεις είχαμε διατηρήσει το αποικιακό να ζυγίζουμε με λίθρες, να μετράμε με γιάρδες ή με μίλια κλπ. Όλα τα βιομηχανικά όργανα μετρήσεως ήταν διαφορετικού τύπου. Το πρόβλημα παρουσιάζεται ακόμα και στο ήλεκτρι-

κό: στις σοσιαλιστικές χώρες ή συχνότες είναι τῶν πενήντα κύκλων κατὰ δευτερόλεπτο. Ἐδῶ είναι τῶν ἐξήναι κύκλων. Ὅλα τὰ μηχανήματα πρέπει τώρα νὰ προσαρμοστοῦν σ' αὐτὴ τὴ διαφορετικὴ συχνότητα.

Ὅλες αὐτὲς οἱ χώρες ἔχουν μὲ οἰκονομία ἐξαιρετικὰ προγραμματισμένη καὶ τὰ σημαντικότερα παραγωγικὰ ἔργα ἔχουν προβλεφτεῖ γιὰ τὸ 1981. Ὅρισμένες, σὺν τὴν Τσεχοσλοβακία, ἔχουν ἤδη προγραμματίσει τὴν ἐξελικτικὴ δομὴ γιὰ τὸ 1980. Αὐτὲς οἱ χώρες ἀναγκάστηκαν ν' ἀλλάξουν τὸ ἔμπορό τους, νὰ τὸ παυτίσουν μὲ τὶς ἀνάγκες τῆς Κούβας γιὰ νὰ τῆς προμηθεύουν ὀρισμένα βασικὰ ἔμπορεύματα μὲ προκαθορισμένες προθεσμίες, μὲ κίνδυνο νὰ παρεμποδίσει τὴ δική τους ἐξέλιξη.

Πρόκειται γιὰ μὲ τελείως ἐξαιρετικὴ περίπτωση στὰ χρονικὰ τοῦ ἔμπορίου, νὰ μετατρέψει τὴν παραγωγή του ἕνα ὀλοκληρο μιλὰκ χωρῶν γιὰ νὰ βοηθήσει μὲ χώρα σὺν τὴν δική μας τόσο μικρὴ σὲ ἔκταση καὶ πληθυσμὸ καὶ τόσο ἀπογυμνωμένη ἀπέναντι στὴν βοραιοαμερικάνικη ἰσχύ.

Βρήκαμε πολὺ καλὴ ὑποδοχὴ ἀπ' ὅλες τὶς χώρες ποὺ ἐπισκεφτήκαμε. Διαπιστώσαμε πὺς ὑπάρχουν ἀσύλληπτες δυνατότητες ἐξάπλωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔμπορίου γιὰ τὴν Κούβα, στὴν Κίνα κυρίως. Αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἀποροφήσει ἀπᾶλυτα τὸ κύριο προϊόν μας, τὴ ζάχαρη. Θὰ μπορούσε νὰ ἀποροφήσει κα ἄλλη, ἂν εἶχαμε τὰ μέσα νὰ τὴν μεταφέρουμε, γιατί ἔχουμε τὴ δυνατότητα ἀνταλλαγῆς προϊόντων.

Ἡ Κίνα π.χ. εἶναι μὲ χώρα ποὺ καταναλίσκει λιγότερα ἀπὸ δυὸ κιλά ζάχαρη κατ' ἄτομο τὸ χρόνο. Στὴν Κούβα αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς εἶναι 40 κιλά καὶ στὶς βιομηχανοποιημένες χώρες τοῦ κόσμου κυμαίνεται ἀνάμεσα στὰ 30 καὶ 40 κιλά κατ' ἄτομο. Ἄλλὰ ἡ ἀβξηση κατανάλωσης στὴν Κίνα κατὰ ἕνα κιλό κατ' ἄτομο, ἀντιπροσωπεύει 650 ὡς 700.000 τόννους. Μὲ ἄλλα λόγια ἂν ἡ Κίνα αὐξήσει τὴν κατανάλωσή της σὲ δέκα κιλά κατ' ἄτομο τὸ χρόνο, ποὺ εἶναι πάλι λίγο, θὰ ἀποροφήσει τὴν συγκομιδὴ τῶν 7 ἑκατομμυρίων ζάχαρης τῆς Κούβας.

Θά μπορούσαμε βέβαια νά προωθήσουμε τὸ ἐμπόριο τῆς ζάχαρης ἀνταλλάσσοντάς το μὲ ἄλλα προϊόντα τῆς Κίνας. Ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση δὲν βρίσκεται πᾶ στὴν ἴδια κατάσταση. Αὐτὴ τῆ στιγμή εἶναι ἡ μεγαλύτερη παραγωγὸς ζάχαρης στὸν κόσμον. Πᾶνε δυὸ χρόνια πού ξεπέρασε τὴν Κούβα.

Γιὰ τὴν ὥρα ἡ κατανάλωση ζάχαρης στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση εἶναι πολὺ χαμηλότερη ἀπ' ὅτι στὶς Ἡν. Πολιτείες, ἀλλὰ σὲ λίγα χρόνια θά τὴν ξεπεράσει. Οἱ δυνατότητές μας στὴν πώληση εἶναι ἐξαιρετικὲς, ἀλλὰ πρέπει νά γίνουν ἀκόμα πολλὰ γιὰ νά προσαρμόσουμε τὴν οἰκονομία μας, νά τὴν ὁλοκληρώσουμε, ὅπως λένε οἱ Βόρειο - ἀμερικάνοι. (Ποῦ γι' αὐτοὺς βέβαια σημαίνει, νά ἀποροφήσουν ὅλον τὸν πλοῦτο τῶν ἀποικιοκρατούμενων χωρῶν ἀλλὰ πού, σὲ περίπτωσι ἑνὸς σχεδίου ἰσότητος μπορεῖ νά σημαίνει τὴν ἀρμονικὴ ἐξέλιξι τῆς χώρας ὅπως ἡ δική μας).

Τὸ πολὺπλευρο σύμφωνο πληρωμῶν πού ὑπογράφηκε ἐπιτρέπει στὴν Κούβα νά παίζει λίγο μὲ τις πωλήσεις τῆς ζάχαρης καὶ τις ἀγορὲς βιομηχανικοῦ ὑλικοῦ καὶ τῆς εἰσαγωγῆς κάθε εἶδους προϊόντων σὰ πλαίσια παραγωγῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, πού συμπηφίζουν μεταξὺ τους τὰ ποσά. Πουλάμε π.χ. δυὸ ἑκατομμύρια 700.000 τόννους ζάχαρη στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ ἔχουμε μιά πίστωση στὴ χώρα αὐτή. Μποροῦμε νά ἀγοράσουμε ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία ἐμπόρευμα ἀξίας ἑνὸς ἑκατομμυρίου πέζος π.χ. Ἀλλὰ ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἔχουν μὲ τέτοιο τρόπο ρυθμίσει τις συναλλαγές τους ὥστε ἡ πίστωση πού ἔχουμε ἀπὸ τὴ Ρωσία νά ἰσχύει στὴν Οὐγγαρία. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀπακαθίσταται μιά ἰσότης μεταξὺ ὄλων τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μπλοκ καὶ τῆς Κούβας. Σ' αὐτὸ τὸ σύμφωνο συμμετέχουν ὄλες οἱ σοσιαλιστικὲς χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Μογγολίας.

Προωθήσαμε ἐπὶ πλέον ἕνα σύμφωνο γιὰ τὴν πλήρη ἐξόφλησι τῆς πίστωσης τῶν ἑκατὸ ἑκατομμυρίων πέζος πού μᾶς εἶχε ἀνοίξει ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς

έπίσκεψης του 'Αντιπροέδρου, ύπουργού Μικογιάν στην Κούβα.

Ξέρετε ότι όλα τα βιομηχανικά προβλήματα δεν είναι άπλά. Μετά την ύπογραφή των συμβολαίων χρειάζονται μελέτες και διαπραγματεύσεις για να πραγματοποιηθούν ολοκληρωτικά.

Υπογράψαμε επίσης και συμβόλαια για τη χρησιμοποίηση των εκατό εκατομμυρίων πέζος της πρώτης άπ' αυτές τις πιστώσεις. Οί μελέτες για την εγκατάσταση της σιδηροδρογίας άρχισαν. Ό τόπος της εγκατάστασης δεν έχει ακόμη καθοριστεί. Αυτό εξαρτάται από την έντοψηση του μεταλλευτικού πλούτου μας, αλλά θα είναι κατά πάσα πιθανότητα στην περιοχή ανάμεσα Όριέντε και Λας Βίλλας.

Υπογράψαμε έξ άλλου κι ένα πρωτόκολλο σύμφωνα με το οποίο ή Σοβιετική Ένωση αναλαμβάνει την γεολογική διερεύνηση του έδάφους μας. Έχουμε πολύ μεγάλο πλούτο —χαλκό, νίκελ, μαγνήσιο— που θα αξιοποιήσουμε, καθώς και άλλα λιγότερο σημαντικά μεταλλεύματα όπως το κράμμο κι άλλα κατώτερα.

Τεχνικοί των σοσιαλιστικών χωρών μελετούν ήδη στα μεταλλεία μας και δουλεύουν για να τα αξιοποιήσουν. Ό προϋπολογισμός των επενδύσεων στη μεταλλευτική βιομηχανία για το 1961 φτάνει στα 27 εκατομύρια πέζος. Πρόκειται για ένα πολύ φιλόδοξο πρόγραμμα που θα μας επέτρεψει σε λίγα χρόνια να έχουμε τεράστια κέρδη από τα πλούτη των μεταλλείων μας.

Το νίκελ παρουσιάζει ένα πρόβλημα ακόμα σημαντικότερο: Όλοι ξέρετε πως ή Νήκαρο έχει μισοδιαλυθεί και πως ή Μόα διαλύθηκε τελείως. Είναι απλό. Η Μόα εκπροσωπεί το 70% της παραγωγής του επεξεργασμένου προϊόντος που είναι το μεταλλικό νίκελ. Η επεξεργασία του προϊόντος γίνεται στις Ήν. Πολιτείες. Οί Ήνωμένες Πολιτείες έφερναν στην Κούβα όλα τα αναγκαία ύλικά για την παραγωγή του νίκελ. Είχαμε λοιπόν παστεί σ' ένα δίχτυ, άπ' όπου ήταν αδύνατο να θγούμε σ' άλλη εποχή, έκτος από την έπιναστα-

τική. Και αποφασίσαμε πώς ήταν προτιμότερο να διακόψουμε την παραγωγή της Μόα, παρά να ανεχόμεστε όλες τις πιέσεις και τους έκβιασμούς που μας στοίχιζε αυτό το μεταλλείο.

Τώρα οι Σοβιετικοί έστειλαν τεχνικούς και αναλαμβάνουν να το θέσουν σε λειτουργία πολύ σύντομα. Αυτό θα φέρει περάσια όφελη στη χώρα. Αναλαμβάνουν επίσης να γίνεται από μεταλλείο, σε λίγα χρόνια, ή πλήρης επεξεργασία του νίκελ που είναι ένα από τα κυριότερα στοιχεία της μοντέρνας βιομηχανίας σχετικά με την ανάπτυξη της χημείας. Το νίκελ είναι από τα ούσιαστικότερα συνθετικά για τη σύγχρονη χημεία καθώς και για τα διαστημικά όργανα κάθε τύπου.

Και το Νίκαρο θα αξιοποιηθεί επίσης όσο γίνεται. Η πρώτη ύλη θα 'ρθει κυρίως από την Σοβ. Ένωση, αλλά και από την Τσεχοσλοβακία και η όλη λειτουργία θα γίνεται κάτω από την επίβλεψη σοβιετικών και τσέκων τεχνικών.

Υπογράψαμε επίσης στη Σοβιετική Ένωση πρωτόκολλα λιγότερο σημαντικά για διάφορα εργοστάσια. Ένα εργοστάσιο όπου θα κατασκευάζονται λίμες και ένα εργοστάσιο ανταλλακτικών που έχουν σημαντική σημασία για όλα μας τα μελλοντικά σχέδια. Πρέπει να κατασκευάζουμε εδώ τα ανταλλακτικά που χρειαζόμαστε για τον απλούστατο λόγο, ότι οι σοσιαλιστικές χώρες — που είναι πάντα πρόθυμες να μας παράσχουν κάθε βοήθεια — δεν έχουν ανταλλακτικά που ταιριάζουν σε βορειοαμερικάνικες μηχανές και τα περισσότερα μηχανήματα που έχουμε στον τόπο μας είναι βορειοαμερικάνικα.

Έχουμε, λοιπόν, ένα προπαρασκευαστικό πρόγραμμα ανάπτυξης. Εκείνο που προέρχεται από τη Σοβ. Ένωση θα αποτελέσει τη βάση των εργοστασίων που θα κατασκευάζουν τα ανταλλακτικά των βιομηχανικών μηχανημάτων, γενικά. Θα γίνει άλλο ένα για τις μηχανές λεωφορείων και αυτοκινήτων κλπ... Η Σοβ. Ένωση θα μας εγκαταστήσει επίσης ένα πλήρες διύλιστήριο, που θα μπορεί να παράγει ένα εκατομμύριο

τόνους τὸ χρόνο καὶ ἀναλαμβάνει νὰ κάνει τὶς ἀναγκαῖες ἐρευνες γιὰ τὸ πετρέλαιό μας, μὰ κι αὐτὲς πού 'γιναν ὡς τώρα ἦταν χωρὶς ἀποτέλεσμα.

Βρήκαμε βέβαια μικρὲς ποσότητες σὲ ὀρισμένες περιοχές, ὅπως στὴν Ζατιμπόνικο καὶ κοντὰ στὴ Χαβάνα, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ ποσότητες πού δὲν καλύπτουν οὔτε τὸ 1% τῆς ἐθνικῆς μας κατανάλωσης.

'Ελπίζουμε ὅτι οἱ νέες ἐργασίες τοῦ Κουβανέζικου Ἰνστιτούτου πετρελαίου, καθὼς καὶ οἱ ἐργασίες τῶν σοβιετικῶν τεχνικῶν θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ ἐπιτύχουμε σημαντικὲς ποσότητες πετρελαίου.

Στὴν Τσεχοσλοβακία πού ἦταν ὁ πρῶτος μας σταθμός, ὑπογράψαμε ἓνα σημαντικό σύμφωνο γιὰ τὴν αὔξηση τῆς πίστεως πού μᾶς εἶχε παραχωρηθεῖ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπίσκεψης τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορίου Μ. Κρατογι. Τὸ ποσὸν ἀνέβηκε ἀπὸ εἴκοσι σὲ σαράντα ἑκατομμύρια καὶ προορίζεται γιὰ τὴν οὐκοδόμησι σὲ πρῶτο στάδιο ἐργαστηρίων κατασκευῆς ὀχημάτων: τρακτέρ, καμπόνα, μοτέρ γενικῶς, μοτοσυκλέτες καὶ ἀργότερα λεωφορεῖα καὶ αὐτοκίνητα. Αὐτὸ τὸ βιομηχανικὸ συγκρότημα πού θὰ 'ναι ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα τῆς Κούβας θὰ ἐγκατασταθεῖ πιθανότατα στὸ Σαντιάγο τῆς Κούβας.

Ὑπογράψαμε πρωτόκολλα μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία γιὰ τὴν ἀγορὰ πολλῶν μικρῶν ἐργοστασίων πού ἄρξισαν ἤδη νὰ καταφάνουν. Στὸ Σαντιάγο τῆς Κούβας πηζεται τώρα ἓνα ἐργοστάσιο σωλῆνων πού ἡ ξυλεῖα του ἔχει ἤδη τελεωθεῖ. Ἐξήντα ἓνα (61) ἐργοστάσια ἀγορασιμένα ἀπὸ τὶς σοσιαλιστικὲς κῶρες θὰ κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους σ' ὅλη τὴ χώρα κατὰ τὴ διάρκειά τῆς χρονιάς.

Πρόσφατα ὑπογράφηκαν ὀριστικὰ συμβόλαια γιὰ τὴν ἐγκατάστασι ἑκατὸ ἐργοστασίων καὶ ἄνω, ἀνάμεσα 1961—1965. Ἄλλα τόσα ἢ καὶ περισσότερα συζητοῦνται γιὰ νὰ σπῆθουν τὴν ἴδια περίοδο.

Ἡ δυναμικότης μας παραγωγῆς ρεύματος, βασικοῦ γιὰ τὴν βιομηχανία μας, θὰ αὐξηθεῖ κατὰ 80% τὰ πέντε ἐπόμενα

χρόνια. Η όλική παραγωγή θ' αύξηθει περίπου 100%, επίσης κάρη στις αγορές που πετύχαμε κυρίως στη Σοβ. Ένωση και την Τσεχοσλοβακία.

Δημιουργούνται προβλήματα γιατί πρέπει να παράγουμε ηλεκτρική ενέργεια με το πετρέλαιο. Δεν μπορούμε να παράγουμε με νερό, γιατί δεν έχουμε πολύ. Πρέπει λοιπόν να εξασφαλίσουμε τον έφοδιασμό μας με πετρέλαιο και θα υπογράψουμε σύντομα συμβόλαιο με την Σοβ. Ένωση που θα μās έγγυεται τον έφοδιασμό μας σε πετρέλαιο, γιά πολλά χρόνια. Παράλληλα εξασφαλίσουμε την πώληση μιας σημαντικής ποσότητας ζάχαρης γιατί μ' αυτήν πληρώνουμε το πετρέλαιο.

Έξ άλλου πετύχαμε και από την Άνατολική Γερμανία την έγκατάπαση μεγάλου αριθμού βιομηχανιών και την ύπόσχεση πίστωσης δέκα εκατομμυρίων πέζος. Αυτό το δάνειο είναι σημαντικό γιατί ή Γερμανία περνάει μιά δύσκολη περίοδο. Η Δ. Γερμανία, που ήταν ο σημαντικότερός της πελάτης από τη Δύση, άποφάσισε να μην αγοράσει τίποτα κατά το 1981. Κατήγγειλε τη σύμβαση που ίσχυε από χρόνια και ή Άν. Γερμανία βρίσκεται σήμερα υποχρεωμένη να κρατήσει κάθε είδος προϊόντων που μόνο ή Δ. Γερμανία κατανάλωνε, που δεν έχουν άλλη αγορά στον κόσμο και που ή παραγωγή τους είχε ήδη προγραμματιστεί. Παρ' όλα αυτά άποφάσισε να μās δώσει και κείνη ένα δάνειο, όχι πολύ σημαντικό άσφαλώς, αλλά που άποδεικνύει πως και ή Άν. Γερμανία είναι διαπεθειμένη να μās βοηθήσει. Έξ άλλου ή Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας είναι μιά μεγάλη παραγωγός και εξαγωγέας ζάχαρης. Αυτό δεν την έμποδισε να μās αγοράσει 80.000 τόννους προς 4 τσεντάβος¹. Άνακοίνωσε δε δημοσία πως ή ζάχαρη θα κρατηθεί γιά ρεζέρβα. Πράγμα που σημαίνει πως δεν πρόκειται να την ρίξει στην παγκόσμια αγορά.

Το ίδιο ίσχύει φυσικά και γιά τη Σοβιετική Ένωση. Θα φυλάξει γιά τα έπόμενα χρόνια όλη τη ζάχαρη που δεν θα

1. Τποδιάθεση νομίσματος.

καταναλώσει έφέτο, ύψώνοντας την καταναλωση στο έσωτερικό τής χώρας.

Ή Λαϊκή Δημοκρατία τής Κίνας δέν έχει τέτοια προβλήματα, γιατί πάσχει πολύ από έλλειψη ζάχαρης. Τό ένα εκατομμύριο τόννων πού είμαστε ύποχρεωμένοι νά τής προμηθεύσουμε και ή συμφωνία γιά τά έκατό έκατομμύρια πέζος δέν παρουσιάζουν περιπλοκές.

Άξίζει τόν κόπο νά ύπογραμμίσουμε τó εξαιρετικό έπίπεδο ανάπτυξης πού πέτυχε ή Κίνα. Καί είναι άπίστευτο, γιά όλους εκείνους πού γνωρίζουν τήν ιστορία τών καθυστερημένων χωρών τού κόσμου και πού γνωρίζουν έπίσης πώς δυό χώρες συμβόλιζαν στο παρελθόν τήν πείνα, τήν έξαθλίωση και τó αίσχος τής άποικιοκρατίας: Ή Κίνα και οι Ίνδίες.

Κατά τή διάρκεια τού ταξιδιού μας στα 1959 μπορούσαμε νά έπισκεφτούμε τics Ίνδίες. Είναι άναμφισβήτητα ένα λαϊκό καθεστώς πού προσπαθεί νά άνεβάσει τó θιστικό έπίπεδο τού λαού. Άλλά βρίσκεις άκόμα μιá φοβερή πείνα μιá άπέραντη άθλιότητα, τήν έκμετάλλευση σέ άπαράδεκτα έπίπεδα και κυρίως διαπιστώνεις πώς τó καθεστώς με τή σημερινή του μορφή είναι άνίκανο ν' άνταποκριθεί στις τεράστιες άποκτήσεις αύτης τής μάζας πών άληθινά πειναλέων άνθρωπίνων ύπάρξεων.

Όλοι θυμόμαστε πώς πριν λίγα χρόνια ή Κίνα ήταν ó παράδεισος τών λαθρεμπόρων τού όπλου. Όστε κα έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε πού πουλούσαν τics γυναίκες και πού οι χωρικοί σκότωναν τά κορίτσια τους, άκριβώς όπως γίνεται γιά τά θηλυκά πού γεννούν οι γάτες ή οι σκύλοι. Συνέβαναν τραμακτικά πράγματα μέχρι και άνθρωποφαγία.

Γιά όποιον γνωρίζει όλα αυτά τά πραγματικά γεγονότα πού παρελθόντος τής Κίνας, αύτό πού διαπιστώνει σήμερα είναι κάτι πó έξαιρετικό. Ή Κίνα έχει πάνω από 650 έκατομμύρια κατοίκους. Οι Κινέζοι δέν γνωρίζουν άκριβώς πόσοι είναι. Κάτι παρόμοιο με μς. Άλλά αν έμεις δέν τó ξέρουμε είναι γιατί δέν μπορούσαμε άκόμη νά κάνουμε άπογραφή και γιατί παλαιότερα φρόντιζαν νά μñ ξέρουμε άπολύ-

τως τίποτα και νά μήν ἔχουμε καμιά ἀπογραφή, κανενός εἰ-
δους. Μὲ τὴν Κίνα εἶναι διαφορετικό, γιατί ἔχουν τὸ πρό-
βλημα νά εἶναι πάρα πολλοὶ και νά ζοῦν σὲ μιὰ τεράστια χῶ-
ρα ποῦ δὲν διαθέτει ἀκόμη ὀρεκτὰ μέσα ἐπικοινωνίας. Κα-
τὰ προσέγγιση ὑπολογίζουν ὅτι εἶναι περίπου 670 ἑκατομ-
μύρια κάτοικοι.

Κανείς, φυσικά, δὲν ἰσχυρίζεται πῶς τὸ ἐπίπεδο ζωῆς
στὴν Κίνα φτάνει τὸ ἐπίπεδο τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν τοῦ
καπιταλιστικοῦ κόσμου ἀλλὰ και δὲν βλέπεις πουθενά κανέ-
να σημάδι τῆς ἀθλιότητος ποῦ βρίσκεις στὶς ἄλλες χῶρες τῆς
Ἀσίας, ποῦ εἶχαμε τὴν εὐκαιρία νά ἐπαεφτούμε, ἀκόμα κι
ἂν εἶναι πολὺ πιδ ἀναπτυγμένες, ὅπως και ἡ Ἰαπωνία ἀκό-
μη. Ὁλος ὁ κόσμος τρέφεται, ὅλος εἶναι ντυμένος, πανομοιό-
τυπα φυσικά, ἀλλὰ εὐπρεπῶς. Καὶ ὅλος ὁ κόσμος δουλεύει
μέσα σ' ἓνα ὑπέροχο πνεῦμα ἀληθινά.

Ἡ Κίνα εἶναι μιὰ χῶρα ὅπου διαπιστώνεις ὅτι ἡ κουβα-
νέζικη ἐπανάσταση δὲν εἶναι ἓνα μοναδικὸ γεγονός και ὅτι
εἶναι φυσιολογικὸ γιὰ τὴν ἱστορία τῶν λαῶν νά συναντᾶς
τὴν κοσμογονία ποῦ συναντᾶς και στὴν Κούβα. Ἡ Κίνα ζεῖ
αὐτὴ τὴ στιγμή τὴν ἴδια περίοδο τῆς ἐπαναστατικῆς τῆς ἱστο-
ρίας μὲ τὴν Κούβα: ὅλος ὁ κόσμος εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἐνθου-
σιασμό, ὅλος ὁ κόσμος ἐργάζεται πάνω ἀπὸ τίς κανονικὲς ὥ-
ρες, ὅλος ὁ κόσμος ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν παραγωγή, και τὴν
αὔξηση τῆς παραγωγικότητος. Δὲν ὑπάρχει ἓνας σχεδὸν ἐρ-
γαζόμενος χωρὶς βιβλίο στὸ χέρι και χωρὶς νά μελετᾷ κάποιο
τεχνικὸ θέμα. Ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ ἀναλαβητισμοῦ, μὲ ἀ-
ληθινὸ πάθος, γι' αὐτὸ και σὲ λίγα χρόνια θὰ ἔχει τελείως
ξεπεραστεῖ.

Ξέρω πῶς, πρὶν λίγο καιρό, πρὶν τέσσερις πέντε μῆνες
περίπου, ὁ συνάδελφος Νουνιέλ Χιμένεθ πραγματοποιίησε ἓ-
να ταξίδι σὲ σοσιαλιστικὲς χῶρες. Ὑστερα μίλησε δημόσια
γιὰ νά διηγηθεῖ ὅλα ὅσα εἶδε και ὁ κόσμος τὸν ἀποκάλεσε:
«Ἡ Ἀλίκη στὴ χῶρα τῶν θαυμάτων». Μπορῶ νά οἶς βεβαιώ-
σω πῶς ἐγώ, ποῦ ταξίδεψα πολὺ περισσότερο σ' ὅλο τὸ σο-

σοσιαλιστικό κόσμο δέχομαι να με ονομάσουν: «Η Άλίκη στον κόσμο των θαυμάτων».

Άλλά πρέπει να λέμε την αλήθεια σ' ότι βλέπουμε και να είμαστε τίμιοι. Και τὰ έπιτεύγματα τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, ἢ ἐκείνων πού ἔχουν ἀκόμα μπροστά τους πολλά στάδια προόδου παρόμοια μέ τὰ τῆς Κούβας, εἶναι πράγματι ἐξαιρετικά. Δέν ὑπάρχει δυνατή σύγκριση ἀνάμεσα στά συστήματά τους ζωῆς καί στά συστήματα ἀνάπτυξῆς τους μέ τὰ τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. Καί κυρίως δέν ὑπάρχει περίπτωση σύγκρισης στήν προοπτική ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς χώρες καί σέ μιὰ ὁποιαδήποτε καπιταλιστική χώρα, προκειμένου γιά ἕνα γεγονός σάν τήν δική μας ἐπανάσταση. Παντοῦ ἐκεῖ συναντᾷς ἕναν ὑπέροχο ἐνθουσιασμό.

Ἡ πῶς εὐαίσθητη ἀπ' ὄλες εἶναι φυσικά ἡ Σοβιετική Ἐνωση. Οἱ Σοβιετικοί ἀριθμοῦν 43 χρόνια ἐπανάστασης. Βρίσκονται ὄλοι σέ μιὰ πολύ ὑψηλή στάθμη πολιτικῆς κουλτούρας καί εἶναι ἀλήθεια πολύ συγκινητικό νά ἀναγνωρίζεσαι ἀπό ἀγνωστούς. Γάργασαν ἀμέσως τήν κουβανέζικη Ἐπανάσταση διακηρύσσοντας τήν ἀλληλεγγύη τους. Ὅταν πηγαίναμε σέ μιὰ γιορτή ἢ ἕνα θέαμα μᾶς περιβάλανε ὄλοι μέ θερμές ἐκδηλώσεις.

Μᾶς προσκάλεσαν στήν ἀνάγνωση τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ἀντιπροέδρου ὑπουργοῦ Κοσλῶφ. Μπήκαμε πρῶτοι στήν αἴθουσα καί μόλις τὸ Κοινὸ μᾶς ἀναγνώρισε ξέσπασε σέ παρατεταμένα χειροκροτήματα. Ὑστερα μᾶς κάλεσαν ν' ἀνεβοῦμε στό «Πρεζίντιουμ» καί ὅταν ἀναφέρθηκε τὸ ὄνομα τῆς Κούβας ξεσηκώθηκε γιά πολλά λεπτά ἕνας ἑξαλλος ἐνθουσιασμός, πού δέν εἶχε τὸ προηγούμενό του, ἀκόμα κι ὅταν πρόκειται γιά προβλήματα οὐσιαστικά πού ἀφοροῦν τήν ἴδια τήν Σοβιετική Ἐνωση, τὰ ἅμεσα προβλήματα τοῦ λαοῦ τῆς τὸ μέλλον του καθῶς καί τὸ μέλλον τοῦ κόσμου ὄλου. Σᾶς βεβαίω αὐτὸ πού προκάλεσε τὸν πῶς μεγάλο ἐνθουσιασμό ἦταν τὸ ὄνομα τῆς Κούβας.

Τὸ ἴδιο φυσικά συνέβη καί στήν Κίνα. Χρειάστηκε νά μιλήσουμε καί κεῖ σέ διάφορες σημαντικές συγκεντρώσεις καί

ή επίσκεψη τής κουβανέζικης αντιπροσωπείας, πού ήταν ή πρώτη επίσημη οικονομική αντιπροσωπεία είχε μεγάλη απήχρηση. Ή Κίνα μās έκχώρισε ένα δάνειο έξήντα εκατομμυρίων πέζος (ή δολλαρίων) χωρίς τόκους πού έχουμε περιθώρια εξόφλησής του, σε δεκαπέντε χρόνια.

Συζητήσαμε με ιθύνοντες σοσιαλιστές πού μās υπόδειξαν τη μορφή αύτης τής βοήθειας, —δέν υπάρχει άλλη έκφραση— πού παραχωρήθηκε στην Κούβα.

Είχαμε μιά συζήτηση με τόν Πρώτο Γραμματέα Τσου έν Λάι, γιατί υπογράψαμε ένα κοινό ανακοινωθέν. Σε μιά παράγραφο αύτου του ανακοινωθέντος ή κουβανέζικη αντιπροσωπεία έκανε λόγο γιά «την άνιδιοτελή βοήθεια» τών σοσιαλιστικών χωρών. Αυτό προκάλεσε μιά μακρά συζήτηση σχεδόν φιλοσοφική, γιατί οι Κινέζοι άρνήθηκαν άπολύτως να παραδεχτούν τó επίθετο «άνιδιοτελής». Δήλωσαν πως ή βοήθειά τους είναι ιδιοτελής άκόμα κι αν δέν παρουσιάζει οικονομικά συμφέροντα, έξ αίτίας του γεγονότος ότι ή Κούβα αύτή πη στιγμή βρίσκεται στην πρωτοπορία του άγώνα κατά του ίμπεριαλισμού. Έφ' όσον λοιπόν ό ίμπεριαλισμός είναι κοινός έκθρός όλων τών λαών, άρα συμφέρει όλες τις σοσιαλιστικές χώρες να βοηθήσουν την Κούβα. Κι επέμειναν τόσο πολú ώστε «ή άνιδιοτελής βοήθεια» έμεινε σκέτη «βοήθεια».

Μās έξήγησαν ότι ό τύπος πού δανείου ήταν άναγκαίος, γιατί έτσι τόν θέλει τó Διεθνές Δίκαιο και ό σεβασμός άνάμεσα σε δυο αύτεξούσιες χώρες, αλλά πως ή Κούβα δέν είναι ύποχρεωμένη να τó εξοφλήσει παρά τη στιγμή πού θά μπορεί, αλλά και αν άκόμη δυσκολεύεται να τó εξοφλήσει αυτό δέν έχει καμιά σημασία.

Μ' αύτό τόν τρόπο δέχτηκαν οι σοσιαλιστικές χώρες τά αίτήματά μας. "Αν είχαμε παρουσιάσει τέτοια αίτήματα στις Ήν. Πολιτείες, σε κανονικές εποχές, όχι τώρα, θά είχαμε προκαλέσει την Ιλαρότητα όλων τών κυβερνήσεων κι όλάκληρου του έμπορικου κόσμου.

Οί συμφωνίες και τó άνθρωπιστικό πνεύμα αύτών τών

λαών, μᾶς ἔπεισαν ὅτι ἀναμφισβήτητα αὐτὲς τὶς κῶρες πρέπει νὰ θεωροῦμε πρῶτα ἅπ' ὅλα φίλους μας. Ἐξ ἄλλου, ἡ δύναμη, τὸ ἐπίπεδο τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης, ἡ ἀνάταση αὐτῶν πᾶν λαῶν, ἡ ἀνάπτυξη ὄλων τους τῶν λαϊκῶν δυνάμεων, μᾶς ἀποδεικνύουν πὺς τὸ μέλλον ἀνήκει ἀποφασιστικὰ στὶς κῶρες ἐκεῖνες ποὺ ἀγωνίζονται σὰν κι αὐτὲς γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου καὶ γιὰ τὴ δικαιοσύνη ἀνάμεσα σὲ ὅλες τὶς ἀνθρώπινες ὑπάρξεις.

Ὅλα αὐτὰ δὲν σημαίνουν πὺς δὲν εἶδαμε παρὰ θαύματα. Ὑπάρχουν φυσικὰ πράγματα ποὺ γιὰ ἓνα Κουβανὸ τοῦ 20οῦ αἰώνα, ποὺ ζεῖ στὶς πόλεις μ' ὅλες τὶς ἀνάσεις στὶς ὁποῖες μᾶς συνήθισε ὁ ἰμπεριαλισμὸς, θὰ φαινόνταν ἀκόμα καὶ σὰν ἑλλειψη πολιτισμοῦ. Γιατὶ αὐτὲς οἱ κῶρες πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦσιν ὡς καὶ τὴν τελευταία δεκάρα τῆς παραγωγῆς τους στὴν ἀνάπτυξη.

Πρέπει νὰ τὸ πῶ, πὺς ὅταν βρεθήκαμε κεῖ καὶ θέσαμε τὰ προβλήματά μας ντραπήκαμε λιγάκι. Εἶπαμε π.χ. πὺς ὁ κουβανέζικος λαὸς εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ πρῶτες ὕλες γιὰ νὰ κατασκευάσει ἀποσμητικά (ἀντιδρωτικά), καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι δὲν καταλάβαιναν κὰν τί ἐννοοῦσαμε, γιατί πρόκειται γιὰ λαοὺς ποὺ ἀναπτύσσουν ὅλη τους τὴν παραγωγή γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ, ποὺ πρέπει ἀκόμη νὰ κερδίσουν τεράστιες καθυστερήσεις καὶ ποὺ θέλουν νὰ ἐξισωθοῦν μὲ τὶς πρῶτες ἀναπτυγμένες κατατασιατικὲς κῶρες τοῦ κόσμου στὴν παραγωγή πᾶν βασικῶν προϊόντων. Δὲν μποροῦν νὰ νιάζονται γιὰ ἀποσμητικά. Στὴ χώρα μας, ναί... Καὶ ξέρω πὺς ἔχουμε πάντα τὸ πρόβλημα ξυραφιῶν καὶ ἀποσμητικῶν καὶ ἄλλων προϊόντων αὐτοῦ τοῦ εἴδους ποὺ μᾶς λείπουν, γιατί καὶ μεῖς φυσικὰ τώρα πρέπει ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ πολὺ σημαντικότερα πράγματα. Καὶ σὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, τὸ σαμποῦνι κι ὅλα τὰ παρεμφερῆ εἶδη δὲν τρώγονται καὶ πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴ διατροφή πᾶν ἀνθρώπων, γιατί βρισκόμαστε σὲ πόλεμο.

Βρισκόμαστε σὲ πόλεμο, οἰκονομικὰ, ἀλλὰ καὶ ἀλλοίως, πάλι σὲ πόλεμο βρισκόμαστε, ἐναντίον μιᾶς τεράστιας δύνα-

μης. Και μείς υποστηρίζομαστε από μια τεράστια δύναμη, αλλά πρέπει να παίξουμε και το ρόλο μας. Δεν είμαστε θεατές σ' αυτό τον αγώνα μεταξύ δυο κολοσσών έξ αιτίας της Κούβας. Είμαστε ένα σημαντικό μέρος αυτού του αγώνα. Πρέπει να διατηρήσουμε την ενότητα του λαού μας, το πνεύμα του λαού μας, το αίσθημα της θυσίας στο λαό μας. Πρέπει να τα αναπτύξουμε όλα αυτά ακόμη περισσότερο. Γιατί εδώ επί τέλους, για όποιον γνωρίζει την ιστορία όλων αυτών των χωρών, δεν συνέβη εύτυχως ακόμη τίποτα. Έδώ μιλάμε για 20.000 νεκρούς, αλλά εκεί μιλούν για είκοσι εκατομμύρια νεκρούς — και δεν πρόκειται για μια λέξη, ούτε για έναν αριθμό, αλλά για είκοσι εκατομμύρια ανθρώπους που τους λείπουν, που τους θυμούνται ακόμη και που κάθηκαν στον τελευταίο πόλεμο πριν δεκαπέντε χρόνια. Αυτή η χώρα που αγαπά τόσο βαθιά την ειρήνη, σαν τη Σοβιετική Ένωση, που είναι διαποτισμένη από την ιδέα της ειρήνης και από την πεποίθηση πως τα ειρηνικά μέσα οδηγούν σ' όλους τους στόχους που έθεσε σαν προορισμό της, αυτή η χώρα είναι έτοιμη να διακανδυνέψει τα πάντα σε ένα ατομικό πόλεμο με ασύλληπτες καταστρεπτικές συνέπειες, όπου ο αριθμός των νεκρών θα μπορούσε να είναι πολύ ανώτερος, μόνο και μόνο για να υπερασπιστεί τις αρχές της και να προστατέψει την Κούβα.

Αυτό το διαπιστώσαμε σε όλες τις χώρες, αλλά φυσικά αυτό αφορά τις μεγάλες χώρες, αυτές που θα σηκώσουν και το βάρος ενός τέτοιου πολέμου, που από τη συμπεριφορά τους μπορούμε να εκτιμήσουμε τη σημασία που έχουμε σήμερα, αλλά και την πρόοδο που πρέπει να αναπτύξουμε για να φανούμε αξιολογούμενη αυτής της εμπιστοσύνης.

Άνεμεσα από τις σοσιαλιστικές χώρες που επισκέφθηκα προσωπικά η Κορέα ήταν μια από τις εξαιρετικές. Αυτή μας εντυπωσίασε περισσότερο απ' όλες. Δεν έχει παρά δέκα εκατομμύρια κατοίκους και η έκτασή της είναι λίγο μικρότερη από της Κούβας: 110.000 τ. κλμ. Έχει την ίδια επιφάνεια με τη Νότιο Κορέα, αλλά τους μισούς κατοίκους.

Κατακλύστηκε από ένα τόσο καταστρεπτικό πόλεμο που δεν έμεινε κυριολεκτικά τίποτα όρθιο στις πόλεις της. Συνέβη κάτι παρόμοιο, όπως με τα δικά μας μακρά χωριά του Γκουανό που ο Μερόμπ Σόζα και ο Σάνκεθ Μοσκέρα έκαψαν και δεν απόμειναν παρά οι στάχτες τους. Το ίδιο συνέβη στο Πυόγκυάγκ π.χ. μετά πόλη ενός εκατομμυρίου κατοίκων. Σήμερα δεν υπάρχει κανένα σημάδι απ' όλη αυτή την καταστροφή. Όλα είναι καινούρια. Το μόνο ένθymi που μένει σε όλους τους δρόμους, τις λεωφόρους και τις σιδηροδρομικές γραμμές είναι οι τρύπες που άνοιξαν οι βόμβες πέφτοντας ή μία δίπλα στην άλλη.

Οι Κορεάτες μου έδειξαν πολλά εργοστάσια, ολοκαίνουρια, που είχαν δεχτεί τριάντα ως πενήντα χιλιάδες βόμβες. "Αν σκεφτούμε τί ήταν οι δέκα δώδεκα βόμβες που έπεσαν γύρω μας στη Σιέρρα, που παρ' όλο που ήταν ένας άμφιβολος θομβαρδισμός απαίτησε μια γερή δόση κουράγμου για να τον άντέξουμε, μόνο τότε μπορούμε ίσως να συλλάβουμε τί σημαίνουν 30.000 βόμβες που έπεφταν σε μια επιφάνεια μικρότερη από μια καμπαλλερία.

Η Βόρειος Κορέα βρέθηκε μετά τον πόλεμο, χωρίς ένα εργοστάσιο όρθιο, χωρίς ένα σπίτι όρθιο και χωρίς ζώα επίσης. Σε μια εποχή που ή από άερος ύπεροχή των Αμερικανών ήταν τέτοια ώστε δεν είχε πια τί να καταστρέψει, οι αεροπόροι της διασκέδαζαν σκοτώνοντας βόδια κι ό,τι άλλο βρίσκανε. Πρόκειται για ένα αληθινό όργιο θανάτου που δραματίστηκε πάνω από την Βόρειο Κορέα μέσα σε δυο χρόνια μόνο. Την τρίτη χρονιά εμφανίστηκαν τα Μίγκ - 15 και ή κατάσταση άλλαξε. Άλλα κείνα τα δυο χρόνια πολέμου αντιπροσωπεύουν τη συστηματική καταστροφή, αλλά και την πό βάρβαρη, ίσως, που συντελέστηκε ποτέ.

Κάθε αφήγηση που αφορά την Κορέα φαίνεται άπιστευτη. Στις φωτογραφίες π.χ. βλέπει κανείς τους ανθρώπους γεμάτους μίσος, από κείνο τό μίσος που σφραγίζει τα πρόσωπα του λαού σαν διαπεράσει βαθιά την ύπαρξή τους. Το βλέπεις στις φωτογραφίες με τις σπηλιές και τα 200, 300, 400

δολοφονημένα παιδιά, από φωτιά ή άερια. Οί σφαγές, οί ξεκοιλιασμένες έγκυες γυναίκες άπ' όπου έχει ξεριζωθεί τό παιδί, οί πληγωμένοι και οί καμένοι από τό φλογοβόλα, αυτά ήταν τό έργα του βορειοαμερικάνικου στρατού κατοχής που έπνόησε τις πλέον άπάνθρωπες πράξεις που μπορεί κανείς νά διανοηθεί. Καί έφτασε περίπου μέχρι τό κινεζοκορεατικά σύνορα και σέ μιá όρισμένη στιγμή ήταν κύριος όλόκληρης της χώρας σχεδόν. "Αν προσθέσουμε πως όταν άρχισαν νά άποσύρονται κατέστρεψαν κι ό,τι είχε άπομείνει, μπορούμε νά πούμε πως ή Βόρειος Κορέα ξανακτίστηκε πάνω σέ νεκρούς. Τήν βοήθησαν φυσικά οί Σοσιαλιστικές χώρες και ή Σοβιετική Ένωση ιδιαίτερα, πλατιά και γενναϊόδωρα. Άλλά κείνο που σέ άγγίζει περισσότερο είναι τό πνεύμα αυτού του λαού. Πρόκειται για έναν λαό που θριάμβεψε πάνω σ' όλα, ύστερα από τριάντα χρόνια γιαπωνέζικης κατοχής, χωρίς νά ξέρει ούτε τό αλφάβητο. Με άλλα λόγια, έπρόκειτο για έναν από τους πλέον καθυστερημένους λαούς σ' αυτό τό σημείο. Καί σήμερα έχει μιá λογοτεχνία και μιá έθνική παιδεία, μιá έθνική τάξη και άπεριόριστες προοπτικές στην εξέλιξη της κουλτούρας. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι ύποχρεωτική.

Τό πρόβλημα της κορεάτικης βιομηχανίας, που πολύ θά θέλαμε νά αντιμετώπιζαμε και μείς σήμερα, άλλα που θά προκύψει και για μās σέ δυό τρία χρόνια, είναι ή έλλειψη εργατικών χεριών. Η Κορέα προωθείται προς μιá γρήγορη μηχανοποίηση της γεωργίας για νά διατηρήσει τό εργατικό κέρμα και νά τό χρησιμοποιήσει στα σχέδιά της. Έτοιμάζεται έξ άλλου νά προμηθεύσει σ' άδέλφια της της Νότιας Κορέας προϊόντα ύφαντουργικά και άλλα είδη βιομηχανικά για νά τους βοηθήσει ν' άντέξουν τό βάρος της βορειοαμερικάνικης άπουασκρατίας.

Η Κορέα είναι τό παράδειγμα μās χώρας που χάρις σ' ένα σύστημα και σέ άξιοθαύμαστους Ιθύνοντες σαν τον στρατάρχη Κιμ Ίλ Σούγκ κατάφερε νά επιζήσει από τις φοβερό-

τερες δοκιμασίες και να γίνει σήμερα μία έκβιομηχανισμένη χώρα.

Έδω στην Κούβα μπορεί να πιστεύουν πως ή Βόρειος Κορέα είναι μια καθυστερημένη χώρα της 'Ασίας ανάμεσα σε τόσες άλλες. Κι όμως της πουλήμε ζάχαρη ήμπεπεξεργασμένη και άλλα προϊόντα τελείως πρωτόγονα, όπως το κένκεν (φυτικές ίνες) ενώ έκείνη μῆς προμηθεύει τρυπάνια, μηχανήματα για τὰ μεταλλεία και κάθε είδος προϊόντων που ἀπαιτεί μια προχωρημένη τεχνική. Γι' αὐτὸ και εἶναι μὴ ἀπὸ τις χώρες που θαυμάζουμε ιδιαίτερα.

Ἄλλὰ νὰ πού πήρα μὴ ὥρα κόλας ἀπὸ τὰ λεπτὰ που εἶχα δακαίωμα γι' αὐτὴ τὴ σύντομη ἀναφορά.

Ἦθελα νὰ σῶς πῶ ἀκόμη ὅτι ἀπὸ τὴν πίστωση τῶν ἑξήντα ἑκατομμυρίων τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Κίνας, που δὲν τὴν ἐξαντλήσαμε ἀκόμη, ἀγοράσαμε ἓνα ἐργοστάσιο ὑφαντουργίας που θὰ μῶς ἐπιτρέψει νὰ λύσουμε τὸ πρόβλημα τῶν ὑφασμάτων.

Ἀγοράσαμε ἐπίσης βιομηχανίες που θὰ μῶς ἔπαιρνε πολὺ χρόνο νὰ τις ἀπαριθμήσω και που θὰ μῶς ἐπιτρέψουν, ὡς τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ πενταετοῦς σχεδίου που τελειώνει τὸ 1965, νὰ θεωρούμαστε σὴν μὴ ἀγροτική και βιομηχανική χώρα. Ἄν μὴ ἀπὸ τις σημαντικότερες μας ἐπιχειρήσεις ἐπιτύχει σὴν αὐτὴ που θὰ μῶς ἐπιτρέψει νὰ μετατρέψουμε τὴ ζάχαρη σὲ δευτερεύον προϊόν, νὰ χρησιμοποιήσουμε, δηλαδή, ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς ὑδατάνθρακες τοῦ ζαχαροκάλαμου για σπουδαίους χημικοὺς μετασχηματισμοὺς, ὁπότε ἡ ζάχαρη δὲν θὰ εἶναι παρὰ ἓνα μεταξὺ τῶν ἄλλων μας προϊόντων, τότε θὰ μπορούμε νὰ πούμε πως εἴμαστε μὴ βιομηχανική ἀγροτική χώρα και ὄχι πῶ μὴ ἀγροτική βιομηχανία. Ἄλλὰ θὰ εἶναι ἤδη πάρα πολὺ ὥραϊο ἂν στὰ πέντε ἐπόμενα χρόνια γίνουμε μὴ χώρα με ἀγροτική βιομηχανία.

Ἴσως νὰ μὴν πρόκειται για τίποτα πολὺ σπουδαῖο. Τώρα ξέρουμε ὅτι τίποτα δὲν εἶναι ποτὲ πολὺ σπουδαῖο και πως μπορούμε πάντα νὰ προχωροῦμε περισσότερο. Εἶναι όμως πολὺ, σὲ σύγκριση με τις ἄλλες χώρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερι-

κής, τὰ ἀκριβέστερα ἀδέλφια μας. Ὄταν ἄρχισε ἡ κρουσανέζικη ἐπανάσταση, βριακόμαστε αὐτοὶ καὶ μεῖς στὸ ἴδιο ἐπίπεδο ὑποανάπτυξης καὶ μετὰ πέντε χρόνια, ἂν δὲν συμβεῖ τίποτα σοβαρὸ στὴν Ἀμερική, ἐκεῖνοι θὰ μένουν δυστυχῶς στὸ ἴδιο σημεῖο ὑποανάπτυξης, ἂν ὀχι καμνηλότερα κάτω ἀπὸ τὴν ἡμπεριαλιστικὴ μπόττα.

Καὶ τώρα νομίζω πὼς εἶμαι στὴ διάθεση ἐκεῖνων ποὺ θὰ ἔθελαν νὰ θέσουν ἐρωτήσεις.

5. Κούβα: Μοναδική περίπτωση ή πρωτοπόρος στον αγώνα κατά του ιμπεριαλισμού;*

Δέν είχαν ξανασυμβεί στην 'Αμερική γεγονότα με τόσο ασυνήθιστα χαρακτηριστικά, με ρίζες και συνέπειες τόσο βαθιές για τὸ πεπρωμένο τῶν προοδευτικῶν κινημάτων τῆς ἡπείρου, ὅσο ὁ ἐπαναστατικὸς μας πόλεμος. Ὅρισμένοι μάλιστα τὸν ἀπεκάλεσαν τὸ ὑπ' ἀριθμὸν I γεγονός ἐπὶ τὴν ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ τοποθετοῦν δίπλα ἐπὶ τὴν τριλογία ποὺ ἀποτελοῦν ἡ Ρούσικη Ἐπανάσταση, ἡ κοινωνικὴ διαφοροποίηση ποὺ ἀκολούθησε τὴν ἡττα τῶν κυλιερικῶν στρατευμάτων ἐπὶ τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπη καὶ ἡ Κινέζικη Ἐπανάσταση.

Καὶ ἐνῶ αὐτὸ τὸ κίνημα παρουσίαζε ἐξαιρετικὴς μεταπτώσεις ἐπὶ τὴν μορφή καὶ τὴν ἐκδηλώσεως του, ἀκολούθησε —καὶ δὲν θὰ μπορούσε νὰ συμβεῖ ἄλλιως— τὴν γενικὴν γραμμὴν δλων τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων ποὺ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοὺς κατὰ τοῦ ἀποσπαστικισμοῦ καὶ τὴν μετάβασή τοὺς πρὸς τὸν σοσιαλισμό.

Ὅρισμένοι κατὰ καιροὺς, εἶτε ἀπὸ καλὴ πίστη, εἶτε ἀπὸ πολιτικὸ ἐνδιαφέρον, προσπάθησαν νὰ δοῦν μέσα ἐπὶ τὴν Κουβανέζικη Ἐπανάσταση μιὰ σειρά αἰτίων καὶ ἰδιοζόντων χαρακτηριστικῶν. Ὑπερβάλλουν ἐπὶ τὴν σημασία καὶ προχωροῦν μάλιστα μέχρι τὸ νὰ περιορίσουν τοὺς συντελεστὲς προκειμένου νὰ ἐρμηνεύσουν αὐτὰ τὰ βαθιὰ κοινωνικὰ καὶ ἱστορικὰ γεγονότα. Μιλοῦν γὰρ τὴν «ιδιόζουσα» μορφή τῆς Κουβανέζικης Ἐπανάστασης σὲ σύγκριση μετὰ τὴν γραμμὴν δράσεως τῶν ἄλλων προοδευτικῶν κινημάτων τῆς Ἀμερικῆς. Βεβαιώνουν μάλιστα ὅτι ἡ μορφή καὶ οἱ δρόμοι τῆς Κουβανέζικης Ἐπανάστασης εἶναι ἓνα μοναδικὸ γεγονός καὶ ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἐξέλι-

* Ἄρθρο ποὺ δημοσιεύτηκε ἐπὶ τὸ περιοδικὸ «Βέγγις Ὀλίβο» 1961.

ξη τῶν λαῶν στίς ἄλλες χώρες τῆς Ἀμερικῆς θά εἶναι διαφορετική.

Ἀναγνωρίζουμε ὅτι ξεχωριστοὶ συντελεστὲς ἔδωσαν στήν Κουβανέζικη Ἐπανάσταση ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά. Εἶναι μιὰ δεδομένη ἀλήθεια τὸ ὅτι κάθε ἐπανάσταση περιέχει αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν ξεχωριστῶν συντελεστῶν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ λιγότερο δεδομένο τὸ γεγονὸς πὺς ὄλες οἱ ἐπαναστάσεις ὑπακούουν ἐξ Ἰσου σὲ ὀρισμένους νόμους ἀπὸ τοὺς ὁποῖους οἱ κοινωνίες δὲν μποροῦν νὰ ξεφύγουν. Ἄς ἀναλύσουμε λοιπὸν αὐτοὺς τοὺς δῆθεν «ιδιάζοντες» συντελεστὲς.

Ὁ πρῶτος, ὁ πιὸ καινούριος καὶ ὁ σημαντικότερος Ἰσως εἶναι αὐτὴ ἡ φυσικὴ δύναμη ποὺ ὀνομάζεται Φιντέλ Κάστρο Ρούζ, ποὺ πῆρε σ' ἓνα χρόνο ἱστορικὲς διαστάσεις. Οἱ ἀρετὲς τοῦ τὸν κατατάσσουν δίπλα στίς μεγαλύτερες φυσιογνωμίες τῆς ἱστορίας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ποιὲς εἶναι οἱ ἰδιάζουσες συνθήκες ποὺ περιβάλλουν τὴν προσωπικότητα τοῦ Φιντέλ Κάστρο; Ποιά εἶναι τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτήρα τοῦ ποὺ τὸν κάνουν νὰ ἀκτινοβολεῖ πάνω στούς συντρόφους τοῦ καὶ ἐκείνους ποὺ τὸν ἀκολουθοῦν; Ὁ Φιντέλ ἔχει μιὰ προσωπικότητα τόσο ἐξαιρετικὴ, ποὺ θά γινόταν ἀρχηγὸς ὁποιοῦδήποτε κινήματος καὶ ἂν μετεῖχε. Αὐτὸ ἐξ ἄλλου γινόταν πάντα σ' ὄλη του τὴ σταδιοδρομία, ἀπὸ τότε ποὺ ἦταν φοιτητῆς, ὡς τὴ στιγμή ποὺ ἔγινε ὁ ἀρχηγὸς τῆς χώρας μας καὶ τῶν καταπιεσμένων λαῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἔχει τίς ἀρετὲς τοῦ μεγάλου ὀδηγοῦ. Μὲ τὴν ἰκανότητά του νὰ συνδέει, νὰ ἐνώνει καὶ νὰ ἀντιστέκεται στὴ διαίρεση ποὺ ἀδυνατίζει· μὲ τὴν ἐπιδεξιότητά του νὰ διευθύνει τὴ δράση τοῦ λαοῦ σὰν ἀνώτατος ἀρχηγός· μὲ τὴν ἐξαιρετικὴ του ἐπιθυμία νὰ ἀκούει πάντα τὴ θέληση τοῦ λαοῦ, ὁ Φιντέλ Κάστρο ἔκανε περισσότερα ἀπὸ ὁποιοῦδήποτε στὴν Κούβα γιὰ νὰ οἰκοδομήσει ἀπὸ τὸ μηδὲν αὐτὸ τὸ ὑπέροχο ἔργο ποὺ λέγεται σήμερα Κουβανέζικη Ἐπανάσταση.

Ἀσφαλῶς κανεὶς δὲν θά μπορούσε νὰ ἰσχυριστεῖ πὺς οἱ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς συνθήκες στὴν Κούβα ἦταν τελείως διαφορετικὲς ἀπὸ κείνες ποὺ χαρακτηρίζουν τίς ἄλλες χώ-

Το έ Γκουεβέρα: Εκπρόσωπος τής επανάστασης τού Τρίτου Κόσμου. • Η νεολαία τής Δύσης τόν τιμά μέ τό φωτιστέφανο τού ρομαντικού επαναστάτη•

Περιοδικό Stern

ρες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὅτι ἡ Κουβανέζικη Ἐπανάσταση ἔγινε ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν διαφορῶν. Ὅπως δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυριστεῖ ἐπίσης κανεὶς πῶς ὁ Φιντέλ ἔκανε τὴν Ἐπανάσταση παρ' ὄλες αὐτὲς τὶς διαφορὲς. Ὁ Φιντέλ ὁδήγησε τὴν Ἐπανάσταση στὴν Κούβα τὴν ὥρα καὶ μὲ τὸν τρόπο πού τὴν πραγματοποιοῖησε συνειδητοποιώντας τὶς βαθιὲς πολιτικὲς ἀναστατώσεις πού προετοίμαζαν τὸ λαὸ γιὰ τὸ μεγάλο ἔλμα στὸ δρόμο τῆς Ἐπανάστασης.

Ἐπῆρχαν ἐπίσης ὀρισμένες συνθήκες πού, παρ' ὄλο πού δὲν συμβαίνουν στὴν Κούβα ἰδιαίτερα, θὰ εἶναι δύσκολα ἐκμεταλλεύσιμες ἀπὸ ἄλλους λαούς. Γιατὶ ὁ ἰμπεριαλισμὸς, ἀντίθετα μὲ ἄλλα προοδευτικὰ κόμματα, παίρνει μαθήματα ἀπὸ τὰ λάθη του.

Τὴν κατάστασι πού θὰ μπορούσαμε νὰ θεωρήσουμε ὡς ἰδιόζουσα, εἶναι πῶς ὁ βορειοαμερικάνικος ἰμπεριαλισμὸς ἦταν ἀπροσανατόλιστος καὶ δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ ἀναμετρήσει τὸ πραγματικὸ βάθος τῆς Κουβανέζικης Ἐπανάστασης. Ἔτσι μποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν πολλὲς ἀπὸ τὶς φανερὲς ἀντιφάσεις στὴ βορειοαμερικάνικη πολιτικὴ. Τὰ μονοπώλια, ὅπως συμβαίνει σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, πίστεψαν κατ' ἀρχὴν πῶς πράκειται γιὰ ἕναν διάδοχο τοῦ Μπατίστα, ἀκριβῶς γιατί ἤξεραν πῶς ὁ λαὸς δυσαρεστημένος, ἀναζητοῦσε ἐπίσης κάποιον γιὰ μιὰ ἐπαναστατικὴ προοπτικὴ. Κι ἦταν ἀσφαλῶς πολὺ πᾶρ ἔξυπνο καὶ προνοητικὸ νὰ ἀποτραβήξουν τὸν μικρὸ δικτάτορα πού δὲν χρειαζόταν πιά, γιὰ νὰ βάλουν στὴ θέση του «νέου» πού σὲ καιροὺς χαλεποὺς θὰ ἦταν πολὺ πρόθυμοι νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ συμφέροντα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Οἱ ἰμπεριαλιστὲς ἔπαιξαν γιὰ ἕνα διάστημα αὐτὸ τὸ καρτί. Καὶ ἔχασαν θλιβερά. Πρὶν τὴ νίκη τοὺς ἀνησυχούσαμε, ἀλλὰ δὲν μᾶς φοβόντουσαν. Ἡ μᾶλλον ἔπαιξαν σὲ δυὸ καρτέ, χρησιμοποιώντας τὴν ἐμπειρία τους σ' αὐτὸ τὸ διπλὸ παιχνίδι, στὸ ὁποῖο, κατὰ παράδοσι, δὲν μπορούσαν νὰ χάσουν. Ἀπεσταλμένοι τοῦ Κράτους, μεταμφιεσμένοι σὲ δημοσιογράφους, ἦρθαν πολλὲς φορὲς νὰ βολιδοσκοπήσουν αὐτὴ τὴν ἀίρετη ἐπανάστασι, ἀλλὰ δὲν κατάφεραν ποτὲ νὰ διαγνώσουν τὸ πα-

ραμκρό σύμπτωμα του υποδόκιαντος κινδύνου. Όταν ο Ιμπεριαλισμός θέλησε να αντιδράσει, όταν κατάλαβε πως η ομάδα των άπειρων νέων που παρήλαυε θριαμβευτικά στους δρόμους της Χαβάνας, είχε μια πολύ ξεκάθαρη γνώση του πολιτικού της καθήκοντος και την σταθερή απόφαση να οργανώσει τη ζωή της, ήταν πια πολύ άργα. Έτσι γεννήθηκε το Γενάρη του 1959 η πρώτη κοινωνική επανάσταση σ' όλη τη ζώνη της Καραϊβικής και η πιο ούσιαστική από τις αμερικάνικες επαναστάσεις.

Δέ νομίζουμε πως είναι ιδιαίτερα ξεχωριστό το γεγονός ότι η άστική τάξη ή τουλάχιστον ένα μεγάλο μέρος της, φάνηκε ευνόικη στην επανάσταση κατά της τυραννίας και ότι ταυτόχρονα υποστήριξε και έπιδίωξε κινήσεις που αποβλέπανε σε διαπραγματεύσεις που θα έππρέπανε μια αντικατάσταση του Μπιατίστα, από στοιχεία διατεθημένα να ελέγχουν την Έπανάσταση.

Παίρνοντας υπ' όψη τις συνθήκες που προκάλεσαν τον επαναστατικό πόλεμο και τις συγκεχυμένες πολιτικές δυνάμεις που ήταν έναντιον της τυραννίας δέν είναι περίεργο το ότι άρισμένα στοιχεία από τους λατιφουντίστες υιοθέτησαν μια στάση ουδετερότητας ή τουλάχιστον όχι έχθρική απέναντι στις αντίστασιακές δυνάμεις. Όπως είναι εύνηγο ότι η έθνική άστική τάξη τσακισμένη από τον Ιμπεριαλισμό και την τυραννία είδε με κάποια συμπάθεια αυτούς τους νεαρούς όρεσιβίους να τημωρούν το μοσθοφόρο στρατό, όργανο στην ύπηρεσία του Ιμπεριαλισμού. Αύτη η δύναμη, η όχι επαναστατική πάντως, βοήθησε πράγματι την Έπανάσταση να κέρδισει την έξουσία.

Πηγαίνοντας ακόμη πιο μακριά, μπορούμε να προσθέσουμε έναν καινούριο ιδιάζοντα συντελεστή, που είναι η προλεταριοποίηση του λαού στο μεγαλύτερο τμήμα της κουβανέζικης γής, αποτέλεσμα της δράσης του μεγάλου κεφαλαίου στην Κούβα, της ήμμηχανοποίησης της γεωργίας που άπαιτούσε μια όργάνωση και που είχε σε συνέπεια μια μεγαλύτερη ανάπτυξη ταξικής συνείδησης.

Αυτό μπορούμε να το παραδεχτούμε. Ἄλλα πρέπει να δηλώσουμε ἐν ὀνόματι τῆς ἀλήθειας, ὅτι τὸ πρῶτο ἔδαφος ποὺ κατέλαβε ἡ ἀντάρτικη Στρατιά, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν οἱ ἐλαχίσταντες τῆς ἀποδεκαταμῆνης ταξιαρχίας ποὺ ἀποδιβάστηκε στὴ Γκράνμα, τὸ κατοικοῦσε μὴ τάξη χωρικῶν, διαφορετικῶν ἀπὸ ἄποψη κοινωνικῶν καταβολῶν καὶ παιδείας, ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν περιοχῶν τῆς μεγάλης ἢ ἡμιμηκανοποιημένης καλλιέργειας τῆς Κούβας. Ἡ Σιέρρα Μαέστρα πραγματικὰ στάθηκε τὸ πρῶτο ἐπαναστατικὸ κέντρο, τὸ καταφύγιο ὄλων ἐκείνων τῶν χωρικῶν ποὺ πολεμοῦσαν καθημερινὰ ἐναντίον τῶν λατιφουντιστῶν. «Κατοικοῦσαν σὲ γῆ ποὺ ἀνῆκε στὸ κράτος ἢ σὲ μεγάλους γαιοκτήμονες, ἐλιτίζοντας νὰ κερδίσουν ἓνα ψίκουλο γῆς, μὴ στάλα ἀγαθὰ. Ἔπρεπε ν' ἀγωνίζονται συνεχῶς κατὰ τῶν παράνομων φορολογιῶν τῶν στρατιωτῶν, πάντοτε σύμμακων τῶν λατιφουντιστῶν. Ὁ ὀρίζοντάς τους δὲν ξεπερνοῦσε τὴν κατάκτηση ἐνὸς τίτλου ἰδιοκτησίας. Οἱ χωρικοὶ στρατιῶτες ποὺ πλασιῶναν τὸ πρῶτο μας ἀντάρτικο προήλθαν ἀπ' αὐτὴ τὴ μερίδα τῆς κοινωνικῆς τάξης, ποὺ ἐκδηλώνει σκεδὸν ἐπιθετικὰ τὴν ἐπιθυμία της γιὰ κατοχὴ γῆς καὶ ποὺ ἐκφράζει μὲ ἰδανικὸ τρόπο τὸ πνεῦμα τοῦ «μικροαστοῦ». Ὁ χωρικὸς πολεμᾷ γιατί θέλει γῆ, γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὰ παιδιά του. Θέλει νὰ τὴ διευθύνει νὰ τὴν πουλᾷ καὶ νὰ πλουτίσει ἀπὸ τὴ δουλειά του».

«Παρὰ τὸ «μικροαστικό» τοῦ πνεῦμα ὁ χωρικὸς μαθαίνει πολὺ γρήγορα, πὺς δὲν μπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσει τὴν ἐπιθυμία του νὰ γίνῃ κάτοχος γῆς, ἀν δὲν σπάσει τὸ σύστημα τῆς ἰδιοκτησίας στὰ λατιφούντια. Μιὰ ριζικὴ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση, ὅμως ἢ μόνη ποὺ μπορεῖ νὰ δώσει γῆ στοὺς χωρικοὺς, θίγει ὅμοια τὰ συμφέροντα τῶν ἡπηρεσιαστῶν, τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων καὶ τοὺς μεγαλοεπιχειρηματίες τῆς ζάχαρης καὶ τῆς κτηνοτροφίας. Ἡ ἀστικὴ τάξη τρέμει μὴ θιγοῦν τὰ συμφέροντά της. Τὸ προλεταριάτο δὲν ἔχει παρόμοιους φόβους. Μὲ αὐτὴ τὴν ἐννοια, ἡ γραμμὴ τῆς Ἐπανάστασης ἐνώνει πὸν ἐργάτη μὲ τὸν χωρικό. Οἱ ἐργάτες ὑποστηρίζουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν λατιφούντιων. Ὁ φτωχὸς χωρικός, αὐ-

τὸς ποὺ δέκεται τῇ γῆ, ὑποστηρίζει τόμα τὴν ἐπαναστατικὴ ἐξουσία καὶ τὴν ὑπεραστίζεται ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς ἱμπεριαλιστῶν καὶ ἐπαναστατῶν.

Πιστεύουμε πῶς ἄλλος ἰδιόζων συντελεστής δὲν ὑπάρχει. Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τὶς μόνιμες βάσεις κάθε κοινωνικοῦ φαινομένου στὴν Ἀμερικὴ, τὶς ἀντιθέσεις ποὺ ἔχουν δημιουργηθεῖ στοὺς κόλπους τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν καὶ οἱ ὁποῖες προκαλοῦν διαφοροποιήσεις ποὺ μποροῦν νὰ πάρουν τὶς διαστάσεις μιᾶς Ἐπανάστασης σὰν αὐτὴ ποὺ ἐγίνε στὴν Κούβα.

Κατ' ἀρχὴν, ἀπὸ χρονολογικὴ ἀποψη, ἂν ὀχι κατὰ σειρὰ ἐκταμίσεως, σήμερα ὑπάρχει τὸ σύστημα τῶν λατιφουντιῶν. Ὑπῆρξε ἡ βάση τῆς οἰκονομικῆς ἐξουσίας τῆς ἀρχουσας τάξης, ὀλη τὴν περίοδο ποὺ ἀκολούθησε τὶς ἀπελευθερωτικὰς καὶ ἀνταρσιακὰς ἐπαναστάσεις τοῦ τελευταίου αἰῶνα. Αὐτὴ ἡ τάξη τῶν γαιοκτημόνων, ποὺ ὑπάρχει σ' ὀδες τὶς κῶρες, εἶναι γενικὰ ἀπληροφόρητη γιὰ τὰ κοινωνικὰ γεγονότα ποὺ ἀπευθύνουν τὸν κόσμο. Μερικὰς φορὲς οἱ παῶ συνετοὶ καὶ ὀσαι βλέπουν μακρύτερα ἀπὸ τὴν τάξη τῶν γαιοκτημόνων μιρίζονται τὸν κίνδυνο κα ἀρχίζουν ν' ἀλλάζουν τρόπο ἐπένδυσης τῶν κεφαλαίων τους, ἄλλοτε μηχανοποιώντας τὴν ἀγροτικὴ παραγωγή, μεταφέρουν ἕνα μέρος τοῦ πλοῦτου τους στὴν βιομηχανία ἢ γίνονται οἱ Ἴδιοι οἱ ἐμπορικὸι πράκτορες τῶν μονοπωλίων. Ἐποῖνη ἡ πρώτη ἀπελευθερωτικὴ ἐπανάσταση δὲν κατέστρεψε τὰ λατιφούντια ποὺ παραμείνανε σὰν οἰκονομικὴ βάση, διατηρώντας ἔτσι ἕνα ἀντιδραστικὸ στοιχεῖο ποὺ ἔσωζε τὴν ἀρχὴ τῆς δουλείας στὴν ἐργασία. Εἶναι ἕνα φαινόμενο ποὺ παρουσιάζεται χωρὶς ἐξαίρεση σ' ὀδες τὶς κῶρες τῆς Ἀμερικῆς καὶ χρησιμεύει σὰν ὑπόβαθρο ὀλων τῶν ἀδικιῶν ποὺ ἐγιναν, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ βασιλιάδες τῆς Ἰσπανίας παραχωροῦσαν ἀκανεῖς ἐκτάσεις στοὺς εὐγενέστερους ἀπὸ τοὺς κωνισταδόρους τους, ἀφήνοντας μόνο γιὰ τοὺς «ἰθαγενεῖς» μαύρους ἢ μιγάδες, ὀπως στὴν περίπτωση τῆς Κούβας τὰ ριλέγκος¹, τὸ κομμάτι τῆς γῆς δη-

1. Ριλέγκος: κρατικὲς γαῖες.

λαδή που αφήνεται ανάμεσα σε τρεις μεγάλες κυκλικές εκτάσεις που συνορεύουν μεταξύ τους. Ό γαιοκτήμονας που στις περισσότερες χώρες καταλάβαινε πως δεν μπορούσε να ζήσει μόνος, συμμάχησε γρήγορα με τα μονοπώλια που ήταν βέβαια, οι ισχυρότεροι και σκληρότεροι δυνάστες στους αμερικάνικους λαούς.

Η Άμερική υπήρξε το πεδίο της μάχης για τις μεγάλες ιμπεριαλιστικές εταιρίες. Στο τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου —αυτός ο πόλεμος άποφασίστηκε σχεδόν αποκλειστικά προς όφελος των βορειοαμερικάνικων μονοπωλίων— και έπειτα οι ιμπεριαλιστές άνασκουμπώθηκαν για να ένκοχύσουν την παράνομη κατοχή τους στις άποικίες τους και να τελειοποιήσουν το σύστημα κατά της λαθραίας εισχώρησης πολιτών και νέων άντατάλων από άλλες ιμπεριαλιστικές χώρες. Όλα αυτά έδημιούργησαν μιá οικονομία τερατωδώς παραμορφωμένη, που οι οικονομολόγοι των καταταλιστικών καθεστώτων εκφρόζουν με μιá άκακη λέξη που άποδεικνύει τη βαθιά συμπόνια που έχουν για μās οι «ύποανάπτυκτοι». (Άποκαλούν τους δυατυχείς μας 'Ινδάνους, που έκμεταλλεύτηκαν, καταδίωξαν και καταδίκασαν στην άγνοια: οι μικροί Ινδιάνοι». Όλους τους ανθρώπους της μαύρης ράτσας και τους μγάδες τους καταδικασμένους στην περιφρόνηση και στις διακρίσεις τους λένε οι «εγκρωμοί» και έφευρίσκουν τρόπους σαν άτομα και σαν σύνολα για να δικάζουν τις έργατικές μάζες στον άγώνα τους για ένα καλύτερο οικονομικό μέλλον).

Τί είναι ή ύποανάπτυξη;

Ένας νάνος με ένα τεράστιο κεφάλι κι ένα γερό στήθος είναι ύποανάπτυκτος με την έννοια πως τα άδύνατα πόδια του και τα κοντά χέρια του δεν άνταποκρίνονται στην ύπόλοιπη άνατομία του. Είναι το περατώδες προϊόν μās έλαττωματικής διάπλασης που παραμόρφωσε την άνάπτυξή του. Είναι αυτό που στην πραγματικότητα είμαστε έμείς τελικί,

οί εύγενώς έπωνομαζόμενοι «ύποανάπτυκτοι» τών άποικιών ή τών έξαρτωμένων χωρών. Οί κώρες μας έχουν οικονομίες παραμορφωμένες από την Ιμπεριαλιστική πολιτική που ανάπτυξε άνώμαλα τούς βιομηχανικούς και γεωργικούς κλάδους κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να καταντήσουν συμπληρώματα τών πολύπλοκων Ιμπεριαλιστικών οικονομιών.

Ή «ύποανάπτυξη», ή παραμορφωμένη ανάπτυξη προκαλεί στις πρώτες ύλες μιά επικίνδυνη είδίκευση, που διατηρεί δλους τούς λαούς κάτω από την άπειλή τής πείνας. Έμείς, οί «ύποανάπτυκτοι», είμαστε επίσης κώρες μονοκαλλιέργειας. Ένα μοναδικό προϊόν που ή άθέβαιη πώλησή του έξαρτάται από μιά μοναδική αγορά, ή όποία έπιβάλλει και καθορίζει τούς όρους, ίδου ή μεγάλη συνταγή τής Ιμπεριαλιστικής οικονομικής κυριαρχίας που συναντιέται με τò παλιό και αώνιο ρωμαϊκό ρητό, «διαίρει και βασίλευε».

Τò σύστημα τών λατιφουντίων ως πρòς τις σχέσεις του με τόν Ιμπεριαλισμό καθορίζει τέλεια τόν Ισχυρισμό «ύποανάπτυξη» που έχει σαν αποτέλεσμα την άνεργία και τούς χαμηλούς μισθούς. Τò φαινόμενο τών χαμηλών μισθών και τής άνεργίας είναι ένας φαύλος κύκλος που δημιουργεί ακόμα χαμηλότερους μισθούς και μιά άνεργία ακόμη μεγαλύτερη όσο οί αντίφάσεις του συστήματος όξύνονται. Πάντοτε εις τò έλεος τών οικονομικών διακυμάνσεων, δημιουργείται ένας κοινός παρανομαστής για τούς λαούς τής Άμερικης, από τò Ρίο Μπράβο ως τò Νότιο Πόλο. Αύτòς ό κοινός παρανομαστής, που θά τόν τυπώσουμε με κεφαλαία, άποτελεί τò σημείο έκκίνησης για δλους δσους άσχολοῦνται με αυτά τὰ κοινωνικά φαινόμενα και είναι ή πείνα τών ανθρώπων ή κατάπτωση του άτομου πάντοτε στη διάθεση τής έκμετάλλευσης, καταπιεζόμενου και διωκόμενου· ή κούρασή του, του να πουλάει την ικανότητά του για έργασία από μέρα σε μέρα σε χαμηλές τιμές (μπροστά στον κίνδυνο να μεγαλώσει την ούρά τών άνέργων) προκειμένου να άντληθεί τò μεγαλύτερο δυνατό όφελος από κάθε άνθρωπινο κορμί και να σπαταληθεί στην πολυτέλεια τών κεφαλαιοκρατών.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, πώς υπάρχουν στην 'Αμερική συ-
σιαστικοί και αναλόφευκοι κοινοί παρανομαστές και δέν μπο-
ροῦμε νὰ ἰσχυριστοῦμε πὼς ἐξαιρούμαστε ἀπὸ κανέναν ἀπ'
αὐτοὺς τοὺς ἀλληλέγγυους συντελεστές. Τὸ σύστημα πῶν
λατιφουντίων τόσο στὴ μορφὴ του τῆς πρωτόγονης ἐκμετάλ-
λευσης, ὅσο και στὴ μονοπωλιακὴ του γραμμὴ προσαρμύζε-
ται στὶς νέες καταστάσεις και εὐθυγραμμίζεται μὲ τὸν ἱπε-
ριαλισμό: αὐτὴ ἡ μορφὴ ἐκμετάλλευσης ἀπὸ τὸ ξένο κεφάλαιο
δημιουργεῖ μὰ οἰκονομία ἀποικιοκρατικοῦ τύπου ποὺ ὀ-
νομάστηκε κατ' εὐφημισμὸ «ὑποανάπτυξη».

Ὅλα αὐτὰ ὑπῆρχαν στὴν Κούβα. Ὑπῆρχε ἐπιπλέον ἡ
πεῖνα, τὸ ποσοστὸ τῶν ἀνέργων ἦταν τὸ ὑψηλότερο τῆς λα-
τινικῆς Ἀμερικῆς, ὁ ἱμπεριαλισμὸς ἦταν ἀκόμα πῶ ἀγριος
παρὰ σ' ὅποιαδήποτε ἄλλη χώρα. Τὰ λατιφούντια ἦταν τὸ ἴ-
διο πανίσχυρα ὅσο και σ' ὅποιαδήποτε ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀδελ-
φές Δημοκρατίες.

Τί ἐκάναμε μεῖς γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπ' αὐτὸ τὸ παν-
τοδύναμο ἱμπεριαλιστικὸ σύστημα, μὲ τὴν ἀκαλουθία του πῶν
κυβερνήσεων μαριονετῶν σὲ κάθε χώρα και τοὺς μισθοφό-
ρους στραποὺς ποὺ ἠμύνονταν γι' αὐτὸ τὸ πολὺπλοκο σύστη-
μα ἐκμετάλλευσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο; Οἱ ἀν-
τικειμενικὲς συνθήκες γιὰ τὸν ἀγῶνα καθορίστηκαν ἀπὸ τὴν
πεῖνα τοῦ λαοῦ και σὰν ἀντίδραση ἐναντίον αὐτῆς τῆς πεί-
νας ἀπὸ τὴ βία ποὺ προκαλοῦσε τὴ λαϊκὴ ἀντίδραση και ἀπὸ
τὸ κύμα τοῦ μίσους ποὺ ἡ καταπίεση δημιουργοῦσε μόνη της.
Οἱ ὑποκειμενικὲς συνθήκες ἔλειπαν στὴν Ἀμερικὴ και τὸ ση-
μαντικότερο ἦταν ἡ συνείδηση μιᾶς πιθανῆς νίκης κάτω ἀπὸ
ἓνα σκληρὸ ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ἱμπεριαλιστικῆς δυνάμεως
και πῶν συνεταίρων της τοῦ ἑσπερικοῦ. Αὐτὲς οἱ συνθήκες
δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸν ἔνοπλο ἀγῶνα μας, ποὺ βοήθησε νὰ
γίνει πὼς συγκεκρμένη ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἀλλαγῆς και ἐπέτρε-
ψε ἐπίσης τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐξολόθρευση τοῦ στραποῦ (ἀ-
παραίτητος ὁρος γιὰ κάθε πραγματικὴ Ἐπανάσταση) ἀπὸ τὶς
λαϊκὲς δυνάμεις.

Ἡ ἔνοπλὴ μας δύναμη ποὺ δημιουργεῖται κατὰ τὶς ἐκ-

στρατείες κυρίως απ' έξω τις πόλεις, ενώθηκε με την έργατική μάζα και διαμόρφωσε την πολιτική της συνείδηση, από την έπαφή της μ' αυτήν.

Είναι αυτό δυνατόν να γίνει σε άλλες χώρες της λατινικής Αμερικής; Θα εξηγήσουμε τις δυσκολίες πού, κατά τη γνώμη μας, θα κάμουν πού επίπονους τους επαναστατικούς αγώνες στην Αμερική. Έπαισαν ήδη, στην αρχή αυτού του άρθρου ότι ορισμένοι συνεπειαστές μπορούν να θεωρηθούν σαν ιδιόζοντες: τη συμπεριφορά του ιμπεριαλισμού, πού αφινιδιάστηκε πρὸς στιγμή από την Κουβανέζικη Έπανάσταση και ως ένα ορισμένο σημείο τη στάση της έθνικης άστικης τάξης, επίσης αφινιδιασμένης, πού έβλεπε την αντίρτικη δράση με μιὰ κάποια συμπάθεια, γιατί δέν είχε υποκατεί λίγες ζημιές κι αυτή από τον ιμπεριαλισμό (αυτή η κατάσταση θα φαίνεται έξ' έσου και στις άλλες χώρες). Αλλά ο ιμπεριαλισμός κατάλαβε τὸ μάθημα της Κούβας και δέν θα αφινιδιαστεί πιά σε καμιά από τις είκοσι Δημοκρατίες της Αμερικής. Αυτό είναι σημαντικό, γιατί αν ο κουβανέζικος απελευθερωτικός πόλεμος υπήρξε δύσκολος με τις συνεχείς μάχες πού έδωσε επί δυο χρόνια. Οι καινούριες μάχες πού περαμένουν τους λαούς στα άλλα μέρη της λατινικής Αμερικής θα είναι άφάνταστα πού δύσκολες. Οι Έν. Πολιτείες προσφέρουν συμπληρωματικώς δίπλα στις κυβερνήσεις τῶν μαριονεττῶν πού βλέπουν να κινδυνεύουν. Υπογράφουν μαζί τους συμβάσεις υποταγής προκειμένου να διευκολύνουν με νόμιμα μέσα την καταπίεση, την ανάμιξη, άκόμη και την επέμβαση. Χωρίς να λογαριάσουμε ότι δραστηριοποιούν την εκγύμναση στρατού καταπίεσης με την πρόθεση να τον χρησιμοποιήσουν άποτελεσματικά σαν όργανο κατά του λαού.

Και η άστικη τάξη; Αυτό τὸ θέμα θα τεθεί, γιατί σε πολλές χώρες της Αμερικής υπάρχουν αντίκειμενικές αντίθεσεις, ανάμεσα στην έθνικη άστικη τάξη πού αγωνίζεται να άναπτυχθεί και του ιμπεριαλισμού πού πνίγει τις άγορές κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να καντοκάνει τη βιομηχανία στον άνιστο συναγωνισμό.

Παρ' όλες αυτές τις αντιθέσεις, η έθνική ύστική τάξη είναι άνίκανη να πάρει μιá άγωνιστική θέση κατá του ίμπεριαλισμού. Αυτό άποδεικνύει πώς φοβάται περισσότερο τη λαϊκή επανάσταση, παρά τη δεσποτική πίεση τών μονοπωλίων που κακοποιούν τον έθνικό χαρακτήρα προσβάλουν τá πατριωτικά αίσθήματα και άποικιοποιούν την οίκονομία.

Ή ύψηλή άστική τάξη (Μπουρζουαζία) δέν διστάζει να συμμαχίσει με τον ίμπεριαλισμό και τοίς λατιφουντίστες για να πολεμήσει τον λαό και να έμποδίσει το δρόμο του πρós την Έπανάσταση.

Αύτες είναι οι δυσκολίες που πρέπει να προστεθούν ύστερα άπό την παγίωση της αναπότρεπτης κουβανέζικης επανάστασης σέ όλες εκείνες που θά προκύψουν άπό άγώνες στη Λατινική Άμερική.

Ύπάρχουν κι άλλα πιο είδικά προβλήματα: είναι δυσκολότερο να δημιουργήσεις άντάρτικο σέ χώρες με ισχυρή ύστική αντίδραση, έλαφρά και μέση βιομηχανία πιο έξελιγμένες κι άς μην ύπάρχει σήν κυριολεξία ή βιομηχανοποίηση. Ή ίδεολογική επίδραση τών πόλεων άναχαιτίζει την άνταρσία δίνοντας έλπίδες για άγώνα στις ειρηνικά οργανωμένες μάζες. Αυτό δημιουργεί μιá κάποια νομιμοποίηση, που στούς κόλπους της, για περιόδους λίγο πολύ «όμαλές», οι συνθήκες δέν είναι το ίδιο σκληρές για το λαό, όσο σέ άλλες περιπτώσεις.

Ή έλπίδα ενισχύεται επιπλέον και με μιá ποσοτική αύξηση στο κοινοβούλιο τών επαναστατικών στοιχείων που θά επέφεραν μιá ούσσιαστική άλλαγή. Κατá τη γνώμη μας είναι πολύ άπίθανο να πραγματοποιηθεί αυτή ή έλπίδα ύπό τις παρούσες συνθήκες σέ καμιά χώρα της Άμερικής.

Παρά το ότι δέν θά 'πρεπε να αποκλείσουμε μιá άλλαγή που θά άρχιζε με την εκλογική διαδικασία, οι συνθήκες που ίσχύουν σ' όλες τις χώρες κάνουν τη δυνατότητα να φαίνεται πολύ μακρινή.

Οι επαναστάτες δέν μπορούν να προβλέψουν όλες τις ποικιλίες τακτικής που θά παρεμβληθούν κατá τη διάρκεια

τοῦ ἀγώνα γὰρ τὴν ἀπελευθέρωσή τους. Οἱ πραγματικὲς ἰκανότητες ἐνὸς ἐπαναστάτη κρίνονται ἀπὸ τὴν εὐχέρειά του νὰ βρεῖ ἀμέσους ἐπαναστατικὸς πρόπους γιὰ κάθε ἀλλαγὴ κατάστασης. Εἶναι ἀσυγκώρητο λάθος νὰ ὑποτιμησοῦμε τὸ τί μπορεῖ νὰ κερδίσει ἓνα ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα ἀπὸ μιὰ δεδομένη ἐκλογικὴ διεργασία. Ἄλλὰ θὰ ἴταν ἐξ ἴσου ἀσυγκώρητο λάθος, νὰ μὴν ὑπολογίζει κάποιος παρὰ στὶς ἐκλογὰς καὶ νὰ παραμεληθοῦν οἱ ἄλλες μορφὲς τοῦ ἀγώνα, ἀκόμα καὶ τοῦ ἔνοπλου γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας, τοῦ ἀπαραίτητου ὄργανου γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ καὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος.

Ὅταν μᾶς μιλοῦν γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας μὲ κανονικὲς ἐκλογὰς, ἡ ἐρώτησή μας εἶναι πάντα ἡ ἴδια: ἂν ἓνα λαϊκὸ κίνημα κατακτήσει τὴν ἐξουσία μὲ μεγάλη πλειοψηφία καὶ ἀποφασίσει νὰ ἀρχίσει τίς μεγάλες κοινωνικὲς ἀλλαγὰς, κατὰ τὸ πρόγραμμα, δὲν θὰ βρεθεῖ ἀμέσως σὲ σύγκρουση μὲ τίς ἀντιδραστικὰς τάξεις τῆς χώρας; Ὁ στρατὸς δὲν ὑπῆρξε πάντα τὸ ὄργανο αὐτῶν τῶν τάξεων; Καὶ ἂν συμβεῖ αὐτό, εἶναι λογικὸ νὰ ὑποθέσοῦμε πῶς ὁ στρατὸς θὰ σταθεῖ στὸ πλευρὸ τῆς τάξης του καὶ θὰ ἀγωνιστεῖ κατὰ τῆς κυβέρνησης. Μὲ ἓνα πραξικόπημα λίγο πολὺ αἱματηρὸ ἢ κυβέρνηση μπορεῖ ν' ἀνατραπεῖ καὶ τὸ παλιὸ παιχνίδι ξαναρχίζει «διὰ τὴν αἰωνιότητα». Μπορεῖ νὰ συμβεῖ πιθανὸν νὰ νικηθεῖ ὁ στρατὸς τῶν καταπιεσῶν, ἀπὸ μιὰ ἔνοπλη λαϊκὴ ἀντίδραση ποὺ θὰ ὑπερασπιστεῖ τὴν κυβέρνηση. Πράγμα μᾶλλον ἀπίθανο, νὰ ἀποδεχτοῦν οἱ ἔνοπλες δυνάμεις ριζικὲς κοινωνικὲς ἀλλαγὰς καὶ νὰ παραδεχτοῦν τὴ διάλυση τῆς κάστας τους.

Ἄν παραδεχτοῦμε ὅμως πῶς μπορεῖ νὰ ὑπολογίσουμε στὴ βοήθεια τῆς στρατιωτικῆς κάστας κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τῆς μάχης, πρέπει ν' ἀναλύσουμε δυὸ προβλήματα. Κατ' ἀρχήν, ἂν ὁ στρατὸς ἐνωθεῖ πραγματικὰ μὲ τίς λαϊκὲς δυνάμεις μὲ τὴν προϋπόθεση πῶς ὑπάρχει ἓνας ὀργανωμένος πυρήνας μὲ αὐτόνομη ἐξουσία τότε ἔχουμε ἓνα «πραξικόπημα» ἐνὸς μέρους τοῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ ἄλλου, ποὺ δὲν θίγει ἴσως κα-

θόλου τη στρατιωτική κάστα. Ἡ ἄλλη ἐκδοχή, κατὰ τὴν ὁποία ὁ στρατὸς ἐνώνεται αὐθόρμητα μὲ τις λαϊκὲς δυνάμεις, δὲν μπορεῖ νὰ συμβεῖ κατὰ τὴ γνώμη μας, παρὰ στὴν περίπτωσηὴ πού ὁ στρατὸς θὰ ἔχει ἄγρια χτυπηθεῖ καὶ καταστραφεί ἀπὸ ἕνα ἰσχυρὸ καὶ ἐπίμονο ἐχθρὸ, ὅποτε δηλαδὴ ἡ ἰσχύουσα ἐξουσία βρίσκεται ἐξουθετημένη. Ὅταν ὁ στρατὸς βρεθεῖ κατεστραμμένος καὶ ἐξουθενωμένος ἠθικά, τότε τὸ φαινόμενο μπορεῖ νὰ δημιουργηθεῖ. Ἄλλὰ εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖος ἕνας προκαταρκτικὸς ἀγῶνας καὶ ξαναγυρίζουμε πάντα στὴν ἐρώτηση, πῶς θὰ τὸν ἐπιτύχουμε αὐτὸν τὸν ἀγῶνα; Καὶ πάλι φτάνουμε στὴν ἀπάντησιν τοῦ ἀντίρροκου σὴν ὑπαιθρο, σὲ ἔδαφος εὐνοϊκόν, ὑποστηριζόμενο ἀπὸ ἕναν ἀγῶνα στὶς πόλεις. Ὑπολογίζοντας πάντοτε στὴν ὄλο καὶ μεγαλύτερη συμμετοχὴ τῶν ἐργατικῶν μαζῶν καὶ ὀδηγούμενοι φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἰδεολογία τους.

Μιλήσαμε ἄρκετὰ γιὰ τις δυσκολίες πού θὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα στὴ Λατινικὴ Ἀμερικὴ. Τώρα μπορούμε ν' ἀναρωτηθοῦμε ἐὰν ὑπάρχουν ἢ ὄχι οἱ εὐνοϊκὲς συνθήκες στὸ προκαταρκτικὸ στάδιον, ὡς αὐτὸ τοῦ Φιντέλ Κάστρο στὴ Σιέρρα Μαέστρα. Πιστεύουμε πῶς, καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν, ὑπάρχουν γενικὲς συνθήκες πού διευκολύνουν τὴν ἐκδήλωσιν τῶν κέντρων ἀνταρσίας καὶ σὲ ὀρισμένες κῶρες πάλι εἰδικὲς συνθήκες πού εἶναι ἀκόμη πᾶρ εὐνοϊκὲς. Θὰ ἐπιμείνουμε σὲ δυὸ ὑποκειμενικοὺς συντελεστὲς πού εἶναι οἱ σημαντικότεροι τῆς Κουβανέζικης Ἐπανάστασης: κατ' ἀρχὴν ἡ δυνατότητα μιᾶς ἐπαναστατικῆς κίνησιν πού ξεκινᾷ τὴ δράσιν της ἀπὸ τὴν ὑπαιθρο, παρασύρει τις μάζες τῶν χωρικῶν, σπινώνοντας ἀπὸ τὴν ἀδυναμία στὴ δύναμιν, καταστρέφει τὸ στρατὸ σὲ μιὰ κατὰ μέτωπον μάχην, κατακτᾷ τις πόλεις ἐνισχύοντας μὲ τὸν ἀγῶνα της, τις ὑποκειμενικὲς ἀναγκαῖες συνθήκες γιὰ τὴν κατάληξιν τῆς ἐξουσίας.

Οἱ πραγματικὰ «ιδιάζοντες», εἶναι αὐτὰ τὰ παράξενα ὄντα πού βρίσκουν πῶς ἡ κουβανέζικη Ἐπανάστασις εἶναι ἕνα μοναδικὸ καὶ ἀμήμητο γεγονός σ' ὄλο τὸν κόσμον. Δὲν ὑπάρ-

χει μεγαλύτερο ψέμα. Ἡ δυνατότητα τοῦ θριάμβου τῶν λαϊκῶν μαζῶν στή Λατινική Ἀμερική διαγράφεται καθαρά ὑπό τή μορφή τοῦ ἀνταρποπολέμου, διεξαγόμενου ὀπό ἐνόπλους χωρικούς πού θά κατοσπρέψουν τελείως τή δομή τοῦ σταλιού ἁποικιακοῦ κόσμου.

Μποροῦμε νά θεωρήσουμε ὡς δεῦτερο ὑποκειμενικό συντελεστή, τὸ γεγονός ὅτι οἱ μάζες δὲν γνωρίζουν μόνο τή δυνατότητα τοῦ θριάμβου, ἀλλά ὅτι γνωρίζουν ἐξ ἴσου καλά τὸ πεπρωμένο τους. Γνωρίζουν μὲ πιά ὄλο καὶ αὐξανόμενη βεβαιότητα πῶς, ὅποιοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι οἱ μεταπτώσεις τῆς ἱστορίας καὶ γιὰ σύνταμες περίοδες, τὸ μέλλον ἀνήκει ἀπὸ λαό, γκατὶ τὸ μέλλον θά φέρει τή δικαιοσύνη. Αὐτὴ ἡ ἐπίγνωση θά δώσει τὸν ἐπαναστατικό προσανατολισμό σιτὴ Λατινική Ἀμερική.

Μποροῦμε νά ἀναφερθοῦμε σὲ συντελεστές, λιγότερο γενικούς, κυμαινόμενους σὲ ἔνταση ἀπὸ χώρα σὲ χώρα. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, πολὺ σημαντικός, εἶναι ἡ ἐκμετάλλευση τῶν χωρῶν πού, κατὰ κάποιον τρόπο, ἦταν μικρότερη σιτὴν Κούβα παρὰ ὅσο σὲ ἄλλες χώρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ἐκεῖνοι πού ἰσχυρίζονται πῶς βλέπουν σιτὴν περίοδο τοῦ ἐνοπλοῦ ἀγῶνα μας, τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς προλεταριαστικοῦ τῆς ὑπαίθρου, θά πρέπει νά μὴν ξεχνοῦν πῶς ὅποια κι ἂν ἦταν ἡ προσφορά αὐτῆς τῆς προλεταριαστικοῦ τῆς ἐπιτάχυνση τοῦ σχηματισμοῦ τῶν κοσπερατίβων, πού ἀκολούθησε τὴν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας καὶ τὴν ἀγροτική Μεταρύθμιση, οἱ χωρικοί πού ἦταν βασικά τὸ κέντρο, ὁ νωπταῖος μυελὸς τοῦ ἀντάρτικου στρατοῦ, εἶναι οἱ ἴδιοι πού ἐπισπρέψανε σήμερα σιτὴν Σιέρρα Μαέστρα, περήφανοι ἰδιοκτῆτες τῆς γῆς τους καὶ ἔντονα ἀπομιστές. Ὑπάρχουν, φυσικά, ἰδιομορφίες σιτὴν Ἀμερική. Ἐνας χωρικός τῆς Ἀργεντινῆς δὲν μοιάζει μ' ἕνα Περουβιανὸ ἢ Βολιβιανὸ χωρικό. Ἀλλὰ ὁ πῶθος τῆς γῆς εἶναι συνεχῶς παρῶν σὲ ὄλους καὶ εἶναι αὐτοί, γενικά, πού δίνουν τὴ μορφή τῆς Ἀμερικῆς. Δεδομένου, λοιπόν, πῶς σιτὴς περισσότερες ἀπὸ τίς ἄλλες χώρες τοὺς ἐκμεταλλεύονται ἀκόμη

Ο Τσάι με το συντρόφου του Φιντέλ Κάστρο

πό πολύ άπ' όσο συνέβαινε στην Κούβα, υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες του ξεσηκωμού αυτής της τάξης.

Υπάρχει ακόμα ένα άλλο δεδομένο. Ο στρατός του Μπατίστα, παρ' όλες του τις ατέλειες, ήταν ένας στρατός οργανωμένος κατά τέτοιο τρόπο, ώστε όλοι από τόν άπλό στραπίυτη ως τόν στρατηγό, είχαν ειδικευθεί στην έκμετάλλευση του λαού. Ήταν έξ όλοκλήρου μισθοφόροι, γεγονός που αποτελούσε τó συνδετικό κρίκο στον μηχανισμό της καταπίεσης. Οί στρατοί της Άμερικης από σύνολό τους, αποτελούνται από ένα σώμα επαγγελματιών αξιωματικών και στρατολογημένους, όχι επαγγελματίες, που τούς καλούν περιοδικώς. Κάθε χρόνο, οί στρατολογούμενοι νέοι αφήνουν τó σπίτι τους, όπου έχουν ακούσει τούς γονιούς τους να μιλούν για τά καθημερινά τους βάσανα, που τά έχουν έξ άλλου δεί με τά Ίδια τους τά μάτια και έχουν γνωρίσει οί Ίδιοι τή δυστυχία και τήν κοινωνική άδικία. Και αν μιá μέρα σταλούν για να πολεμήσουν κατά τών ύπερασπιστών μιás Ιδέας που τή νιώθουν δίκαιη μέσα στο Ίδιο τó πετσί τους, ή επιθετική τους ικανότητα θά μειωθεί παρόξενα.

Μιά συστηματική προπαγάνδα που θ' άνοιγε τά μάτια αυτών τών νέων για τή δικαιοσύνη και τούς λόγους που οδηγούν τó λαό στον ένοπλο άγώνα, μπορεί να έχει πολύ θετικά αποτελέσματα.

Μετά άπ' αυτή τή σύντομη άνασκόπηση τών επαναστατικών γεγονότων μπορούμε να πούμε πως ή Κουβανέζικη Έπανάσταση περιέχει Ιδιάζοντες συντελεστές που της δίνουν πήν Ιδιομορφία της και καινούς συντελεστές για όλους τούς λαούς της Άμερικης, που έξηγούν άπόλυτα τήν έσωτερική άνάγκη μιás τέτοιας Έπανάστασης. Διαλυσιώνουμε επίσης πως διαμορφώθηκαν νέες συνθήκες που θά κάνουν εύκολότερο τó ξεκίνημα ενός επαναστατικού κινήματος: τή συνείδηση που άπόκτησαν οί μάζες για τó πεπρωμένο τους, τή συνείδηση μιás αναγκαιότητας και τής πραγματοποίησης κατά κάποιο τρόπο αυτής της δυνατότητας. Ταυτόχρονα υπάρχουν συνθήκες που θά κάνουν δυσκολότερη, για τις μάζες, τήν προσέγ-

γηση τοῦ σκοποῦ, τὴν κατάκτηση, δηλαδή, τῆς ἐξουσίας: οἱ ἄσποὶ εἶναι τόσο στενὰ δεμένοι μὲ τὸν ἡπερβαλισμὸ πού θὰ χτυπήσουν ἀπ' εὐθείας τίς λαϊκὲς μάζες.

Μαῦρες μέρες περιμένουν τῇ Λατινικῇ Ἀμερικῇ. Πρέπει νὰ χτυποῦμε βαθιὰ καὶ ἀδιάκοπα ὄπου τοὺς πονεῖ. Δὲν πρέπει νὰ γλιστρήσουμε πρὸς τὰ πίσω, ἀλλὰ νὰ προχωρήσουμε θαρραλέα, ἀπαντώντας σὲ κάθε ἐπίθεση, μὲ μὴ ἀκόμη μεγαλύτερη πίεση τῶν λαϊκῶν μαζῶν: αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς δρόμος γιὰ τὴ νίκη.

6. Ἡ τακτική καί στρατηγική τῆς Λατινοαμερικάνικης ἐπανάστασης

Ἡ τακτική διδάσκει τὴ χρησιμοποίηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων στὶς ἐπιχειρήσεις καὶ ἡ στρατηγικὴ τὴ χρησιμοποίηση τῶν ἐπιχειρήσεων γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ πολεμικοῦ στόχου.

Κάρλ φον Κλαούζεβιτς

Ἀρχίζουμε μὲ τὸν παραπάνω συλλογισμό τοῦ Κλαούζεβιτς, τοῦ στρατιωτικοῦ συγγραφέα, ποὺ πολέμησε κατὰ τοῦ Ναπολέοντα καὶ ποὺ ἔγραψε μιὰ πολὺ σοβαρὴ μελέτη - θεωρία τοῦ πολέμου. Ἄρεσε στὸν Λένιν νὰ τὸν ἀναφέρει γιὰ τὴν διαύγεια τῶν ἰδεῶν του, παρὰ τὸ ὅτι ἡ ἀνάλυσή του ἦταν φυσικὰ ἡ ἀνάλυση ἑνὸς ἀποῦ.

Ἡ τακτικὴ καὶ ἡ στρατηγικὴ εἶναι τὰ δύο οὐσιαστικὰ στοιχεῖα τῆς πολεμικῆς τέχνης, ἀλλὰ ὁ πόλεμος καὶ ἡ πολιτικὴ εἶναι στενὰ συνδεδεμένα κάτω ἀπὸ ἕνα κοινὸ παρανομαστί, τὴν ἀναζήτηση, δηλαδή, ἑνὸς τελικοῦ σκοποῦ, εἴτε πρόκειται γιὰ τὴν ἐξολόθρευση τοῦ ἀντιπάλου σὲ μιὰ ἐνοπλὴ μάχη, ἢ γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Δὲν γίνεται φυσικὰ νὰ περιορίσουμε σὲ μιὰ σχηματοποιημένη φόρμουλα τὴν ἀνάλυση τῶν ἀρκῶν τακτικῆς καὶ στρατηγικῆς ποὺ διέπουν τοὺς πολεμικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἀγῶνες.

Ὁ πλοῦτος κάθε μᾶς ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀρχές δὲν μπορεῖ

Αὐτὸ τὸ βιβλίο γράφτηκε τὶς πρώτες μέρες τῆς κρίσης τοῦ Ὀκτώβρη 1962, ἀλλὰ δημοσιεύτηκε μόνο μετὰ τὸ θάνατό του, τὴν πρώτη ἑβδομάδα τοῦ Ὀκτώβρη 1968 ἀπὸ τὴν ἐπιθεώρηση «Βέγκεντς Ὀλίδο», ὄργανο τῶν ἐνόπλων ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τῆς Κούβας.

νά εκτιμηθεί παρά με τή δράση, συνδυασμένη με τήν ανάλυση τῶν πολύ περίπλοκων ἐνεργειῶν πού περικλείει.

Δέν υπάρχουν ἀναλλοίωτοι στόχοι τακτικῆς ἢ στρατηγικῆς. Οἱ στόχοι τακτικῆς καλύπτουν κάποτε μιά στρατηγική σημασία καί ἀντιθέτως, σέ ἄλλες περιπτώσεις οἱ στρατηγικοί στόχοι ἀποδεικνύουν ἀπλά στοιχεῖα τακτικῆς.

Μέ τήν προσεκτική μελέτη τῆς σχετικῆς σημασίας, ἐπιτυχάνουν οἱ ἐπαναστατικές δυνάμεις νά χρησιμοποιήσουν ὅλα τά γεγονότα καί ἄλλες τίς συνθήκες πού ἀποβλέπουν στόν μεγάλο, τελικό στρατηγικό στόχο: τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας.

Ἡ ἐξουσία εἶναι ὁ ἐπιτακτικός στρατηγικός στόχος πῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί ὅλα πρέπει νά ὑποταχθοῦν σ' αὐτό τὸ μεγάλο σκοπό.

Ἄλλα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο πού ἔχει παλωθεῖ σέ δυὸ δυνάμεις τόσο ἀπόλυτα διαφορετικές, πού ἀντιπροσωπεύουν τελείως ἀντιφατικά συμφέροντα, ἡ κατάκτηση τῆς ἐξουσίας δέν μπορεῖ νά περιοριστεῖ σέ μιά ἀφηρημένη γεωγραφική ἢ κοινωνική ἰδέα. Ἡ κατάκτηση τῆς ἐξουσίας εἶναι ἕνας παγκόσμιος στόχος τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων. Ἡ κατάκτηση τοῦ μέλλοντος εἶναι τὸ στρατηγικό στοιχεῖο τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἀκίνητοποίηση τοῦ παρόντος εἶναι ἡ ἀντίθετη στρατηγική τῶν ἀντιδραστικῶν δυνάμεων, σὸ σύγχρονο κόσμο, γιατί ἀμύνονται.

Σ' αὐτὴ τήν παγκόσμια πάλι ἡ θέση εἶναι πολὺ σημαντική. Κάποτε μάλιστα καί ἀποφασιστική. Ἡ Κούβα π.χ. εἶναι ἕνα προχωρημένο φυλάκιο ἀπ' ὅπου παρακολουθεῖ τὸ ἀέρανο παραμορφωμένο οἰκονομικὸ πεδίο τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ παράδειγμά της φωτίζει ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ κουβανέζικη προφυλακὴ εἶναι σημαντικῆς ἀξίας γιὰ τοὺς μεγάλους ἀντιπάλους πού διεκδικοῦν τὴν ἡγεμονία τοῦ κόσμου: τὸν ἱμπεριαλισμὸ καὶ τὸν σοσιαλισμὸ.

Ἡ ἀξία της θά ἦταν διαφορετικὴ σέ ἄλλα γεωγραφικά καί κοινωνικά πλαίσια. Ἦταν διαφορετικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴ πού ἡ Κούβα δέν ἀποτελοῦσε παρά ἕνα στοιχεῖο τακτικῆς τοῦ ἱμ-

περιαλιστικοῦ κόσμου, πρὶν γίνει ἡ ἐπανάσταση. Ἄν σήμερα μεγαλώνει, αὐτὸ δὲν συμβαίνει μόνο γιατί ἡ Κούβα εἶναι μιά πόρτα ἀνοικτὴ στὴν Ἄμερική. Ἄλλὰ γιατί προσθέτει στὴν στρατηγική, στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ τῆς θέσης, τὴν ἰσχὺ τῆς ἠθικῆς τῆς ἐπιροῆς. Τὰ «ἠθικὰ βλήματα» ἔχουν τέτοια καταστρεπτικὴ ἀποτελεσματικότητα, ὥστε νὰ ἀποτελοῦν τὰ σημαντικότερα στοιχεῖα πού καθορίζουν τὴν ἀξία τῆς Κούβας. Γιὰ ν' ἀναλυθεῖ λοιπὸν κάθε στοιχεῖο πολιτικοῦ ἀγώνα δὲν μπορούμε ν' ἀφαιρέσουμε τὸ σύνολο μέσα στὸ ὁποῖο βρίσκεται αὐτὸς ὁ ἀγώνας. Ὅλα τὰ προηγούμενα εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ ξανά μιά γραμμὴ ἢ μιά θέση συνεπῆς ἀπέναντι στοὺς μεγάλους στρατηγικοὺς σκοποὺς.

Ἄν ἡ συζήτηση τοποθετεῖται στὸ ἀμερικάνικο ἔδαφος πρέπει νὰ τεθεῖ ἀπαραιτήτως ἡ ἐρώτηση: ποιά εἶναι τὰ στοιχεία τακτικῆς πού θὰ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ μεγάλου σκοποῦ, τὴν κατάρτιση τῆς ἐξουσίας; Εἶναι ἢ ὀχι δυνατόν ὑπὸ τῆς παρούσας συνθήκες, στὴν ἡπειρὸ μας, νὰ τὴν κατακτήσουμε (τὴ σοσιαλιστικὴ ἐξουσία ἐννοεῖται) διὰ τῆς εἰρηνικῆς ὁδοῦ; Ἡ ἀπάντησή μας εἶναι κατηγορηματικὴ: Στὶς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι ἀδύνατον.

Καὶ γιὰ νὰ γίνω πῶς συγκεκριμένος, ἂν καταφέρναμε νὰ κατακτήσουμε τυπικὰ τὸ ἐποικοδόμημα τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, ἢ μετάβαση πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ αὐτῆς τῆς κυβέρνησης, πού πέτυχε τὴν τυπικὴ ἐξουσία, μὲ τὸ κύρος τῆς ἀστικῆς τάξης σὲ ἀπόλυτη ἰσχὺ θὰ χρειαζόταν τρομακτικὰ σκληροὺς ἀγῶνες ἐναντίον ὄλων ἐκείνων πού, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, θὰ προσπαθοῦσαν νὰ παρεμποδίσουν τὴν πρόοδό της πρὸς νέα κοινωνικὰ συστήματα.

Αὐτὴ ἡ ἐρώτηση εἶναι ἀπὸ τίς πῶς συζητημένες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τίς σπουδαιότερες. Ἐκεῖ εἶναι ἐξ ἄλλου καὶ τὸ σημεῖο τῶν μεγάλων διαφορῶν τῆς Ἐπανάστασός μας μὲ τὰ ἄλλα ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς Ἄμερικής. Πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε τελείως καθαρὰ τὴ θέση μας καὶ νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀναλύσουμε τοὺς λόγους.

Σήμερα ἡ Ἄμερική εἶναι ἕνα ἡφαίστειο. Δὲν βρίσκεται

έν ενεργεία αλλά υπόκωφοι βρόνται την ταράζουν και προαναγγέλλουν αυτή την έκρηξη. Από παντού εμφανίζονται προμηνύματα. Η Δεύτερη Διακήρυξη της Χαβάνας είναι ή έκφραση και ή σύνθεση αὐτῶν τῶν ὑπόγειων κινήσεων. Προσπαθεῖ νά συλλάβει τή συνείδηση τοῦ σκοποῦ τους, τή συνείδηση δηλαδή, τῆς ἀναγκαιότητος κι ἀκόμα περισσότερο τή βεβαιότητα γὰ τή δυνατότητα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀλλαγῆς. Ἀναμφισβήτητα αὐτό τὸ ἀμερικάνικο ἠφαίστειο δὲν διαφέρει ἀπ' ὅλα τὰ κινήματα πού θράζουν σιὸ σύγχρονο κόσμο, σ' αὐτὴ τὴν ὥρα τῆς κρίσιμης ἀντιμετώπισης τῶν δυνάμεων, ἀνάμεσα σὲ δυὸ διαφορετικὲς ἀντιλήψεις τῆς ἱστορίας.

Γιὰ νά μιλήσουμε γιὰ τὴν πατρίδα μας μπορούμε νά ἐπαναλάβουμε αὐτὲς τίς λέξεις ἀπὸ τὴν Διακήρυξη τῆς Χαβάνας: «Τί εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Κούβας, ἂν δὲν εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς! Τί εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ἂν δὲν εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας; Καὶ τί εἶναι ἡ ἱστορία ὅλων αὐτῶν τῶν λαῶν ἂν δὲν εἶναι ἡ ἱστορία τῆς πλέον ἀπάνθρωπης ἐκμετάλλευσης καὶ τοῦ πῶδ οὐλητοῦ ἱμπεριαλισμοῦ σιὸ σύγχρονο κόσμο;».

Ἡ Ἀμερικῆ, ἡ Ἀφρικῆ, ἡ Ἀσία, ἡ Ὠκεανία εἶναι τμήματα ἑνὸς συνόλου πού οἱ οἰκονομικὲς τους δυνάμεις παραμορφώθηκαν ἀπὸ τὸν ἱμπεριαλισμό. Ἀλλὰ οἱ ἡπειροὶ δὲν παρουσιάζουν ὅλες τὴν ἴδια μορφή. Οἱ τρόποι ἀποικιακῆς καὶ νεοαποικιακῆς οἰκονομικῆς ἱμπεριαλιστικῆς ἐκμετάλλευσης πού χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τίς ἀστικὲς δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, χρειάστηκαν ν' ἀντιμετωπίσουν ὄχι μόνον τοὺς ἀπελευθερωτικoὺς ἀγῶνες τῶν καταπιεσμένων λαῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας, ἀλλὰ καὶ τὴ διείδουση τοῦ βοραιοαμερικάνικου ἱμπεριαλιστικοῦ κεφαλαίου. Αὐτὴ ἡ ἀντιμετώπιση καθώρισε τίς σχέσεις τῶν διαφορετικῶν δυνάμεων σὲ ὀρισμένους χῶρες καὶ ἐπέτρεψε τὴν εἰρηνικὴ μετὰβαση πρὸς τύλους ἐθνικῶν ἀστικῶν τάξεων, ἀνεξάρτητων ἢ νεοαποικιοκρατικῶν.

Στὴν Ἀμερικῆ, ὄχι. Ἡ Ἀμερικῆ εἶναι τὸ ἐπιτελεῖο τῶν

μηχανοραφιῶν τοῦ βορειοαμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ. Δὲν ὑπάρχουν στὸν κόσμον οἰκονομικὲς δυνάμεις ποὺ νὰ μποροῦν νὰ ἀνακατευτοῦν στοὺς ἀγῶνες ποὺ διεξάγουν οἱ ἔθνικες ἀστικὲς τάξεις καὶ ὁ βορειοαμερικάνικος ἰμπεριαλισμός. Γι' αὐτό, αὐτὲς οἱ ἀστικὲς τάξεις ποὺ εἶναι σχετικὰ πολὺ πρὸ ἀδύνατες ἀπ' ὅπουδήποτε ἄλλου, διατάζουν καὶ συνθηκολογοῦν μὲ τὸν ἰμπεριαλισμό.

Μπρὸς τὸ ἀνυπόφορο δράμα ποὺ εἶναι, γιὰ τὸν φοροδεῖ ἄσπὸ, ἡ ἐκλογὴ ἀνάμεσα στὸ νὰ ὑποταχθεῖ στὸ ξένο κεφάλαιο ἢ νὰ καταστραφεῖ ἀπὸ τὴς ἐσωτερικὲς λαϊκὲς δυνάμεις, διλημμα ποὺ ἡ Κουβανέζικη Ἐπανάσταση ἔκανε ἀκόμη δεξύτερο μὲ τὴν πάλωση ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὸ παράδειγμα της, δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύση παρὰ ὁ συμβιβασμός. Ὅταν παρῆμει αὐτός, καὶ ἡ συμφωνία κλείσει, οἱ δυνάμεις τῆς ἐσωτερικῆς ἀντίδρασης συμμαχοῦν μὲ τὴ διεθνή ἀντίδραση, τὴν ἀκόμη ἰσχυρότερη, ὅποτε ἡ εἰρηνικὴ ἐξέλιξη τῶν κοινωνικῶν ἐπαναστάσεων γίνεται ἀδύνατη.

Ἡ Δεύτερη Διακήρυξη τῆς Χαβάνας λέει σχετικὰ μὲ τὴ σημερινὴ κατάσταση:

«Σήμερα ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀνασπαστικὴ σὲ πολλὰς ἀπὸ τὴς κῆρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Κανενὸς ἡ θέληση δὲν καθορίζει αὐτὴ τὴν κατάσταση. Ὅφειλεται σὲς ἀνυπόφορες συνθήκες ἐκμετάλλευσης μέσα σὲς ὅποιες ζεῖ ὁ Ἀμερικανὸς ἄνθρωπος, σὲν πρόοδο τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν, σὲν παγκόσμια κρίση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ στὸν παγκόσμιο ξεσηκωμὸ τῶν καταπιεζομένων λαῶν.

»Ἡ σημερινὴ ἀνησυχία εἶναι τὸ οἶγουρο σημάδι τῆς ἐξέγερσης. Αὐτὴ ἡ ἡπειρος δονεῖται σὲ βάθος της, μάρτυρας τεσσάρων αἰώνων ἐκμετάλλευσης σκλάβων, ἡμισκλάβων καὶ φεουδαρχισμοῦ, ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς καὶ τοὺς σκλάβους ποὺ ἔφεραν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ ὡς τὴς ἔθνικες ὁμάδες ποὺ ἐμφανίστηκαν μετὰ: ἄσπροι, μαῦροι, μιγάδες καὶ Ἰνδιάνοι ποὺ μοιράζονται σήμερα τὴν περιφρόνηση, τὴν ταπείνωση καὶ τὸν ζυγὸ τῶν γιάνγκηδων ὅπως μοιράζονται τὴν ἐλπίδα ἑνὸς καλύτερου αὔριου».

Μπορούμε λοιπόν να συμπεράνουμε ότι αν έχει αποφασιστεί να αποκαταστήσουμε στην 'Αμερική πάλι δίκαια κοινωνικά συστήματα, ο ένοπλος αγώνας πρέπει να αντιμετωπιστεί ούσιαστικά. Παρ' όλα αυτά υπάρχει μια δυνατότητα ειρηνικής μετάβασης. Βρίσκεται στις μελέτες των κλασικών του μαρξισμού, αλλά υπό τις σημερινές συνθήκες της 'Αμερικής κάθε λεπτό που περνά κάνει όλο και πιο δύσκολη την ειρηνική προσπάθεια και τα παρατηρηθέντα τελευταίως γεγονότα της Κούβας δίνουν ένα παράδειγμα για τη συνεργασία των άσπικων κυβερνήσεων με τον έπιθετικό ιμπεριαλιστή για τις ριζικές αιτίες της σύγκρουσης.

Επιμένουμε σ' αυτό το σημείο: η ειρηνική μετάβαση δεν είναι έπιτευγμα μιας τυπικής εξουσίας κατόπιν εκλογών ή χάρη σε κινήματα της κοινής γνώμης χωρίς άμεσο αγώνα· είναι η εγκαθίδρυση της σοσιαλιστικής εξουσίας μ' όλες της τις δικαιδοσίες, χωρίς τη χρήση του ένοπλου αγώνα. Είναι λογικό, να μην είναι διαπεθημένες όλες οι προοδευτικές δυνάμεις να πάρουν το δρόμο της ένοπλης επανάστασης και να έξαντλήσουν ως την τελευταία στιγμή, κάθε δυνατότητα του νόμιμου αγώνα μέσα από άσπικό κατεστημένο.

Τίθενται πολύ ενδιαφέροντα προβλήματα για τη μορφή που πρέπει να υιοθετήσουν τα επαναστατικά κινήματα μετά την κατάκτηση της εξουσίας. Η διακήρυξη των 81 κομμάτων αναφέρει τα έξης γι' αυτή την περίοδο:

«Η έποχή μας, που το ούσιαστικό της νόημα συνίσταται από πέρασμα από τον καπιταλισμό στο σοσιαλισμό, που ξεκίνησε με τη μεγάλη σοσιαλιστική επανάσταση του 'Οκτώβρη, είναι η έποχή του αγώνα δυο κοινωνικών συστημάτων εκ διαμέτρου αντίθετων· η έποχή των σοσιαλιστικών επαναστάσεων και των έθνικών απελευθερωτικών επαναστάσεων· η έποχή του καταπιονταισμού του ιμπεριαλισμού, της διάλυσης του άποικιοκρατικού συστήματος· η έποχή του πείραματος όλο και περισσότερων λαών στη σοσιαλιστική γραμμή· η έποχή του θριάμβου του σοσιαλισμού και του παγκόσμιου κομμουνισμού.

»Το κύριο χαρακτηριστικό της έποχής μας συνίσταται στο

ὅτι τὸ παγκόσμιο σοσιαλιστικὸ σύστημα γίνεται ὀλίγο κατ' ὀλίγο ὁ ἀποφασιστικὸς παράγων τῆς ἐξέλιξης τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας».

Εἶναι γεγονὸς τὸ ὅτι, ὅσο καὶ ἂν ὁ ἀγῶνας τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν λαῶν εἶναι σημαντικώτατος, ἡ ἐποχὴ μας χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ μετάβαση τοῦ καπιταλισμοῦ στὸ σοσιαλισμό.

Σὲ ὅλες τὶς ἠπείρους ποὺ ὑφίστανται ἐκμετάλλευση ὑπάρχουν κῶρες ὅπου τὰ κοινωνικὰ συστήματα πέτυχαν ἕνα ὀρισμένο ἐπίπεδο ἀνάπτυξης, ἀλλὰ παρουσιάζουν σχεδὸν ὅλες τὸ γνώρισμα νὰ ἔχουν σημαντικὰ κοινωνικὰ στρώματα φεουδαρχικοῦ χαρακτήρα καὶ νὰ ἐξαρτῶνται πολὺ ἀπὸ τὸ ξένο κεφάλαιο. Εἶναι λογικὸ νὰ σκεφτοῦμε πῶς μέσα στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση, σύμφωνα μὲ τὴ φυσικὴ ἐξέλιξη, θὰ φτάσουμε σὲ κυβερνήσεις ἐθνικῆς δημοκρατίας μὲ μιὰ προόγκουσα ἐπικράτηση τῶν ἀσπῶν. Αὐτὸ πραγματικὰ συνέβη σὲ πολλὲς περιπτώσεις. Ἄλλὰ οἱ λαοὶ ποὺ κατέφυγαν στὴ βία γιὰ νὰ κατακτήσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τους, προχώρησαν ἀκόμη μακρότερα πρὸς τὶς κοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς προσχώρησαν στὸ σοσιαλισμό. Ἡ Κούβα καὶ ἡ Ἀλγερία εἶναι τὰ ἀπτὰ καὶ πὸ πρόσφατα παραδείγματα, τῶν ἀποτελεσμάτων ποῦ ἐναπλοῦ ἀγῶνα γιὰ τὶς κοινωνικὲς ἀλλαγές. Ἄν καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα πῶς ἡ δυνατότητα τῶν εἰρηρικῶν λύσεων ἀπακλείεται σχεδὸν τελείως γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, μπορούμε νὰ προσθέσουμε πῶς ὁ θρίαμβος τῶν ἐπαναστάσεων σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ τοῦ κόσμου θὰ φέρει ἀσφαλῶς καθεστῶτα σοσιαλιστικῆς δομῆς.

Γιὰ νὰ φτάσουμε κεῖ θὰ χρειαστεῖ νὰ κυθοῦν ποτάμια αἵματος. Οἱ πληγὲς τῆς Ἀλγερίας δὲν ἐκλείσαν ἀκόμη, τὸ Βιετνάμ ἐξακολουθεῖ νὰ αἰμοραγεῖ, ἡ Ἀγκόλα ἀγωνίζεται γενναῖα, στὴν ἀπομόνωσή της γιὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἡ Βενεζουέλα, ποῦ οἱ πατριῶτες της, ἀδέλφια τοῦ κουβανέζικου δίκου, ἔδωσαν τελευταῖα τὸ πὸ ψηλὸ καὶ ἀπόλυτο παράδειγμα τῆς ἀλληλεγγύης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δικῆς μας ἐπανάστασης, ἡ Γουατεμάλα ποῦ ἀγωνίζεται δύσκολα, μὲ κλε-

φροπόλεμο σχεδόν, όλες αυτές οι περιπτώσεις είναι αδιάσειστα παραδείγματα.

Τό αίμα τοῦ λαοῦ είναι ὁ ἀκριβότερός μας θησαυρός, ἀλλά πρέπει νά τό ἐξοδέσουμε γιά νά οἰκονομήσουμε περισσότερο στό μέλλον.

Σέ ἄλλες ἠπείρους, ὀριασμένοι λαοί κατόρθωσαν νά κερδίσουν τή λευτεριά τους ἀπό τοὺς ἀπαισιόκρατες καί κυβερνῶνται ἀπό ἀσπικά καθεστώτα λίγο, πολύ στέρεα. Αὐτό συνέβη χωρίς ἢ σχεδόν χωρίς βία, ἀλλά είναι φανερό καί μέσα στή λογική τῶν γεγονότων, ὅτι αὐτή ἡ ἔθνική ἀσπική ἐξουσία διαρκῶς ἐξελισσόμενη θά συγκρουσθεῖ σέ μιὰ δεδομένη στιγμή, μέ ἄλλα κοινωνικά στρώματα. "Ὅταν ἐξουδετερωθεῖ ὁ ζυγός τῆς κατατιέζουσας χώρας αὐτή ἡ ἀσπική τάξη θά πάψει νά είναι μιὰ ἐπαναστασιακή δύναμη γιά νά μεταβληθεῖ μέ τή σειρά της, σέ ἐκμεταλλεύτρια τάξη κλείνοντας ἔτσι τόν κύκλο πῶν κοινωνικῶν ἀγώνων. "Αν ὅλα αὐτά γίνουν διά τῆς εἰρηνηςκῆς ὁδοῦ ἢ ὄχι, πὸ βέβαιο είναι πῶς οἱ δυὸ μεγάλοι ἀντίπαλοι θά ξαναβρεθοῦν ἀναπόφευκτα ἀντιμέτωποι: Οἱ ἐκμεταλλευτές καί οἱ ἐκμεταλλευόμενοι.

Τὸ δίλημμα τῆς ἐποχῆς μας σχετικά μέ τόν τρόπο πού θά κατακτηθεῖ ἡ ἐξουσία δέν διέφυγε ἀπὸ τοὺς ἀσιδίες γιάγκηδες ἰμπεριαλιστές. Κα αὐτοὶ ἐπίσης θέλουν τὴν «εἰρηνική μετάβαση». Συμφωνοῦν γιά τὴν κοπή γρησι πῶν παλαιῶν φεουδαρχικῶν καθεστώτων πού ὑπάρχουν ἀκόμη στήν Ἄμερική καί γιά νά συμμάχησουν μέ τὰ πὸ προοδευτικά στοιχεία τοῦ ἔθνικοῦ ἀσπιαμοῦ θέλουν νά πραγματοποιήσουν μερικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις, ἕνα ὀριασμένο τύπο μεταρρύθμισης σὸ καθεστῶς τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς, μιὰ μετρομημένη μηχανοποίηση ἐξαρτημένη κατὰ πρῶτη μὴ ἀπὸ καταναλωτικά προϊόντα πού ἡ τεχνική καί οἱ πρῶτες ὕλες τους θά εἰσάγονται ἀπὸ τῆς Ἑν Πολιτείας.

Ἡ ἰδανική φόρμουλα είναι ἡ περίπτωση, ὅπου ἡ ἔθνική ἀσπική τάξη συνεταιρίζεται μέ τὰ ξένα συμφέροντα. Δημιουργοῦν μαζί νέες βιομηχανίες σὸ μιὰ χώρα, ἐπιτυγχάνουν τελωνιακά προνόμια πού τοὺς ἐπιτρέπουν τὴν πλήρη ἐξαοφά-

λση κατά τοῦ πιθανοῦ συναγωνισμοῦ, ἄλλων ἡμπεριαλιστικῶν χωρῶν, καί τὰ κέρδη τους ἀπ' αὐτὲς τῆς ἐπιχειρήσεως μποροῦν νὰ θγοῦν ἀπὸ τὴ χώρα, προστατευόμενα ἀπὸ ἐλαστικούς κανονισμούς ἀνταλλαγῶν.

Χάρη σ' αὐτὸ τὸ πολὺ καινούριο καὶ πολὺ ἔξυπνο σύστημα ἐκμετάλλευσης οἱ «ἐθνικιστικὲς» χώρες ἀναλαμβάνουν νὰ προστατεύσουν αὐτὲς οἱ ἕαες τὰ συμφέροντα τῶν Ἦν. Πολιτικῶν, νομοθετώντας τιμὲς προτίμησης ποὺ ἐπιτρέπουν τὰ ὑπερκέρδη (ποὺ οἱ βορειαμερικανοὶ θὰ ξαναμεταφέρουν στὴ χώρα τους). Οἱ τιμὲς πώλησης τοῦ, χωρὶς συναγωνισμό, προϊόντος, εἶναι φυσικὰ καθορισμένες ἀπὸ τὰ μονοπώλια.

Ὅλα αὐτὰ ἀντανακλοῦν στὰ σχέδια τῆς Ἐνωσης γιὰ τὴν Πρόοδο, ποὺ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ μιὰ προσπάθεια τοῦ ἡμπεριαλισμοῦ, ἀποβλέπουσα ν' ἀνακόψει τὴν πρόοδο τῶν ἐπαναστατικῶν προθέσεων τῶν λαῶν, μὲ τὴ διανομὴ ἑνὸς μικροῦ μέρους τῶν κερδῶν ἀνάμεσα στὶς ἐκμεταλλεῦστες ἐθνικὲς τάξεις. Καὶ αὐτὲς γίνονται οἱ ἰσχυροὶ σύμμαχοι κατὰ τῶν ὑπὸ ἐκμετάλλευση τάξεων. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ Ἐνωση προσπαθεῖ ὅσο τὸ δυνατόν νὰ ἔξαφανίσει τὶς ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις.

Ὅπως τὸ εἴπαμε ἤδη, δὲν ὑπάρχει δύναμη στὴν Ἀμερικὴ ἱκανὴ νὰ παρέμβει σ' αὐτὸ τὸν οικονομικὸ ἀγῶνα, γι' αὐτὸ τὸ παιχνίδι τοῦ ἡμπεριαλισμοῦ εἶναι ἀρκετὰ ἀπλό. Ἡ μόνη δυνατότητα ποὺ μένει εἶναι ὀλο καὶ μεγαλύτερη ἀνάπτυξη τῆς εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὑπὸ τὴ διεύθυνση τῆς Γερμανίας, ποὺ μπορεῖ νὰ φτάσει σὲ μιὰ οικονομικὴ εὐρωστιά, ἐπαρκῆ γιὰ νὰ συναγωνιστεῖ τὰ κεφάλαια τῶν γαγγκιδων στὶς χώρες μας. Ἀλλὰ ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀντιθέσεων εἶναι τέτοια καὶ ἡ βίαιη λύση τους τόσο γρήγορη σήμερα καὶ τόσο ἐκρηκτικὴ, ὥστε νὰ ὑπάρχει ἡ ἐντύπωση πὺς ἡ Ἀμερικὴ θὰ γίνῃ τὸ πεδῖον τῆς μάχης μεταξὺ ἐκμεταλλευτῶν καὶ ἐκμεταλλευόμενων, πολὺ πρὶν γίνῃ τὸ προσκήνιο τοῦ οικονομικοῦ ἀγῶνα ἀνάμεσα στοὺς δύο ἡμπεριαλισμούς. Πράγμα ποὺ σημαίνει πὺς οἱ προθέσεις τῆς, ἡ Ἐνωση γιὰ τὴν πρόοδο, δὲν θὰ ὑλοποιηθοῦν, γιὰτὶ ἡ συνείδηση τῶν μαζῶν καὶ οἱ ἀν-

τις πενηνταετες συνθηκες ωρμασαν παρα πολυ για να αφησουν να λειτουργησει μα τόσο απλοικη παγίδα.

Αυτό που είναι σήμερα βέβαιο, είναι η συνύπαρξη του μετώπου ημπεριαλισμός - έθνικη άστικη τάξη. Στις τελευταίες ψηφοφορίες του Ο.Η.Ε. δεν υπήρξαν άσυμφωνίες σε θεμελιώδη προβλήματα και μόνο μερικές κυβερνήσεις κάλυψαν σεμνά τη γύμνια τους, κάτω από φόρμουλες νομιμότητας, χωρίς κανείς ποτέ να καταγγελλει τον έπιθετικό χαρακτήρα αυτών των αποφάσεων των ένόντιο κάθε δικαιοσύνης.

Το γεγονός ότι η Κούβα κατέχει άτομικά όπλα, χρησίμευε σαν πρόσχημα για να τοποθετηθούν όλοι στο πλευρό των Ήν. Παλιτειών: ο Πλάγια Γκρόν δεν πέτυχε το αντίθετο αποτέλεσμα. Ξέρουν επίσης ποιος είναι ο έπιτιθέμενος. Άλλα να τί συμβαίνει, ακόμη και αν δεν το λένε, γνωρίζουν όλοι τον πραγματικό κίνδυνο της Κουβανέζικης Έπανάστασης. Οί πλέον έκτεθιμένοι χώρες και κατά συνέπεια οί πιο κινητές, μαλούν για τον κίνδυνο της κουβανέζικης ανατροπής, και έχουν δίκιο. Ο χειρότερος κίνδυνος που άναπροσπιεύει η Κουβανέζικη Έπανάσταση είναι το ίδιο το παράδειγμα της στην έξάπλωση των επαναστασιακών της ιδεών και από γεγονός πως η κυβέρνησή της άδηγημένη από έναν άρχηγό παγκόσμιας άκτινοβολίας, μπόρεσε να σηκώσει το ίερο αυτού του λαού σε ύψη που σπάνια πέτυχε άποιοσδήποτε στην ιστορία.

Αυτό το τρομακτικό παράδειγμα ενός λαού άποφασισμένου να θυσιάσει από τα άτομικά όπλα για να χρησιμεύουν οί σπάχτες του σαν το ταμμένο πών νέων κοινωνιών και πού, όταν ύπογράφηκε ένα σύμφωνο για τον άτομικό άφοπλισμό, χωρίς να τον συμβουλευτούν δεν βγάξει ένα άνασπασμαγμό, δεν άρπάξει με εύγνωμοσύνη την έκεχειρία, αλλά ρίχνεται στην άρρένα για να άκουσει η προσωπική και μοναδική του φωνή, να έπιβεβαιώσει την άγωνιστική του θέση προσωπική και μοναδική, και προχωρώντας ακόμη μακρότερα, να διακηρύξει την άπόφασή του να άγωνιστεί, έστω και όλομόναχος,

έναντίον όλων τών κινδύνων και έναντίον τής Ίδιας τής άτομικῆς ἀπειλῆς τών γιάγκηδων ἰμπεριαλιστῶν.

Μὰ τέτοια στάση συγκλονίζει τοὺς λαοὺς. Ἀκοῦνε τὸ κάλεσμα τής καινούριας φωνῆς ποὺ ὑψώνεται ἀπὸ τὴν Κούβα, δυνατότερη ἀπ' ὄλους τοὺς φόβους, ὅλα τὰ ψέματα, τὶς πρακαπαλήψεις και τὴν προαιώνια πείνα· παρ' ὄλες τὶς μηχανορραφίες προκεπημένου νὰ τὴ συγκάλυψουν. Ἔτσι δυνατότερη τοῦ φόβου τών ἀντιποίνων, τής πὰ θάρβαρης τιμωρίας, τής πὰ ἀγρίας καταπίεσης τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Μὰ φωνὴ νέα, πεντακάθαρη και συγκεκριμένη ἀντήχησε ἐπ' ἄκρη σ' ἄκρη τής Ἀμερικῆς μας.

Ἦταν τὸ χρέος μας και τὸ ἐκπληρώσαμε. Θὰ συνεχίσουμε μὲ ὄλη τὴν ἀποφασιστικὴ ἐπαναστατικὴ μας πεποίθηση.

Θὰ μπορούσε ν' ἀναρωτηθεῖ κανεὶς ἂν πρόκειται γιὰ τὴ μοναδικὴ φωνή· ἂν δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὶς ἀντιθέσεις τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ στρατοπέδου, ζητώντας τὴν ὑποστήριξη μερίδας τῶν ἀσπῶν ποὺ κατὰ καιροὺς, φυλακίστηκαν, κτυπήθηκαν, ταπεινώθηκαν ἀπὸ τὸν ἰμπεριαλισμό· ἂν δὲν θὰ μπορούσε νὰ βρεθεῖ μὰ στάση λιγότερο καταστρεπτικὴ, ἀπ' αὐτὴν τής Κούβας καὶ ἄκμα ἂν δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισεῖ ἡ ἐπιβίωση τής Κούβας μὲ τὸν συνδυασμὸ τής δυνάμεις και τής διπλωματικῆς μηχανορραφίας. Ἀπαντοῦμε πῶς, σὺν ἀντιμετωπιζέεις τὴν κτηνώδη βία, χρειάζεται δύναμη και ἀποφασιστικὸτητα. Ἀντιμέτωποι ἐκείνων ποὺ θέλουν νὰ μῶς καταστρέψουν δὲν ὑπάρχει τίποτα ἄλλο γὰ νὰ ἀμυνθοῦμε παρὰ ἡ θέληση ν' ἀγωνιστοῦμε μέχρι τὸν τελευταῖο.

Αὐτὴ ἡ ἀπόφαση ἰσχύει γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ὀλόκληρη ἀπέναντι σὲ κείνους ποὺ θέλουν νὰ διατηρήσουν μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐξουσία ἐναντίον τής θέλησης τοῦ λαοῦ. Ἡ φωτιὰ και τὸ αἷμα θὰ χύνονται μέχρι νὰ νικηθεῖ και ὁ τελευταῖος ἐκμεταλλευτής.

Πῶς νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὴ ἡ ἐπανάσταση στὴ Λατινικὴ Ἀμερικῇ; Ἄς δώσουμε τὸ λόγο στὴ Δεῦτερη Διακήρυξη τής Χαβάνας:

«Τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς οἰκονομίας τῶν χωρῶν μας εἶναι ἡ ὑποανάπτυξη τῆς βιομηχανίας καὶ ὁ φεουδαρχικός χαρακτήρας στὴ γεωργία. Ἐπίσης, παρὰ τὴ σκληρότητα πῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ἐργατῶν στὶς πόλεις, ὁ γεωργικός πληθυσμὸς γνωρίζει ἀκόμη χειρότερες συνθήκες κατωπείσεως καὶ ἐκμετάλλευσης· ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης αὐτός, μὲ ἐλάχιστες ἐξαίρεσεις καὶ ὁ πομπὸς τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας, ποὺ ἡ ἀναλογία τοῦ ξεπερνᾷ, σὲ πολλές περιπτώσεις τὸ ἑβδομήντη τὰ ἑκατὸ τοῦ γενικοῦ πληθυσμοῦ.

» Ἄν ἀφαιρέσουμε τοὺς μεγάλους γαιοκτῆμονες ποὺ συνήθως, ζοῦν στὶς πόλεις, τὸ ὑπόλοιπο αὐτῆς τῆς μεγάλης μάζας κερδίζει τὸ ψυμὶ τῆς δουλεύοντος μεροκάματο στὶς φυτεῖες μὲ ἡμερομίσθια πείνας, ἢ καλλιεργώντας τὴ γῆ, κάτω ἀπὸ συνθήκες ποὺ δὲν ἔχουν τίποτα νὰ ζητήσουν ἀπὸ τίς τοῦ Μεσαίωνα. Αὐτὲς εἶναι οἱ συνθήκες ποὺ συντελοῦν ἀπὸ νὰ ἀποτελεῖ ὁ φτωχὸς πληθυσμὸς τῆς ὑπαίθρου στὴ Λατινικὴ Ἰαμερικὴ μὴ μὲν μεγάλη ἐπαναστατικὴ δύναμη.

» Ὁ σπρωτός, ἡ μοναδικὴ δύναμη ποὺ ἀπάνω του στηρίζονται οἱ τάξεις τῶν ἐκμεταλλευτῶν, διαθέτει μὴ δομὴ καὶ ἕναν ἐξοπλισμὸ προσαρμοσμένα σὸ συμβατικὸ πόλεμο. Οἱ δυνάμεις τοῦ ἐξουδετερώνονται τελείως, ὅταν ἀντιμετωπίσει τὸν ἀπαικτὸ πόλεμο τῶν χωρικῶν, ποὺ ἔχουν γιὰ θέατρο ἐπαχειρήσεων τὴν ἴδια τους τὴ γῆ. Χάνουν δέκα ἄντρες γιὰ κάθε ἐπαναστατικὴ ἀγωνιστὴ ποὺ πέφτει. Ἡ ἥθικὴ κατάπτωση προοδεύει γρήγορα στὶς γραμμὲς τοῦ πολεμῶντος ἕναν ἀθέατο καὶ ἀήττητο ἐχθρό, ποὺ δὲν τοὺς δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ βάλουν σὲ πράξη τίς ἀκαδημαϊκὰς τους γνώσεις τακτικῆς καὶ τίς φιλοπόλεμες φαντασιώσεις τους, ποὺ ἐμβυθεύουν τόσο προκλητικὰ ὡς πρόκειται νὰ κυνηγήσουν τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς φοιτητὲς στὶς πόλεις.

» Στὸν ἀρχικὸ ἀγῶνα τῶν μικρῶν πολεμικῶν πυρήνων προσκολλοῦνται συνεχῶς νέες δυνάμεις, τὸ κίνημα τῶν μαζῶν ἀρχίζει νὰ ἐκδηλώνεται, ἡ παιδιὰ τάξη πραγμάτων καταρτίζει λίγο λίγο: αὐτὴ εἶναι ἡ στιγμή ποὺ ἡ ἐργατικὴ τάξη καὶ οἱ λαϊκὲς μάζες καθορίζουν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνα.

»Πού όφελεται όμως τὸ ἀήγητο αὐτοῦ τοῦ πρώτου πυρῆνα ἀμέσως ἀπὸ τὴν ὄρχη τοῦ ἀγώνα, παρὰ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ ἐχθροῦ σὲ ἀντρες καὶ σὲ ὄπλισμό; Στὴν ὑποστήριξη τοῦ λαοῦ. Σ' αὐτὴ τῇ λαϊκῇ ὑποστήριξη μποροῦν πόντια νὰ ὑπολογίζουσι οἱ ἐπαναστάτες καὶ μὲ τὸν καιρὸ ὄλο καὶ περισσό-τερο.

»Ἄλλὰ ἡ ἀγροτιά εἶναι μιὰ τάξη πού, δεδομένης τῆς ἀμορφωσιᾶς καὶ τῆς ἀπομόνωσης πού τὴν εἶχαν καταδικάσει, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολιτικὴ καὶ ἐπαναστατικὴ καθοδήγησι ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ τοὺς διανοοῦμενους ἐπαναστάτες καὶ χωρὶς αὐτὴν θὰ ἔναι ἀδύνατο νὰ θγει μόνη τῆς σὸν ἀγώνα καὶ νὰ τὸν κερδίσει.

»Ὑπὸ τίς παρούσας ἰσπορικὲς συνθηκὰς τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, δὲν μπορεῖ ἡ ἔθνικὴ ἀσιακὴ τάξη νὰ κατευθύνει ἕνα ἀντιφασοδαρακὸ καὶ ἀντι-ιμπεριαλιστικὸ ἀγώνα. Ἡ πείρα ἀπέδειξε ὅτι στὶς κῶρες μας αὐτὴ ἡ τάξη, ὁκόμα κα ὅταν τὰ συμφέροντά της συγκρούονται μὲ τὰ τῶν γαγγκιδίων ἱμπεριαλιστῶν σιόθηκε πάντα ἀνίσκινη νὰ τοὺς ἀντισταθεῖ γιὰ πιαρλίσει ἀπ' τὸ φόβο τῆς κοινωσιακῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν καταπιεσμένων μαζῶν».

Ἰδοὺ τί λέει ἡ Δεύτερη Διακήρυξη τῆς Χαθάνας, καὶ εἶναι ἕνα εἶδος νόμου γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐπανάστασι στὴν Ἀμερικῇ. «Νὰ μὴ σκέφτεστε συμμαχίες πού δὲν κατευθύνονται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Νὰ μὴ σκέφτεστε συνεργασίες μὲ φοροθεεῖς καὶ προδότες ἀσπούς, πού καταπιεφούν τίς δυνάμεις πάνω στὶς ὁποῖες στηρίχτηκαν γὰ ν' ἀναρικήθουσι στὴν ἐξουσία. Τὰ ὄπλα σὲ κέρια τοῦ λαοῦ. Γιὰ πεδίο δράσεως τίς ἀκανεῖς ἐπιτάσεις γῆς τῆς Ἀμερικῆς μας. Ἡ ἀγροτιά σὸν ἀγώνα γιὰ τὴ γῆ της. Ἡ ἐνέδρα. Ὁ θάνατος χωρὶς σέκτο γιὰ τὸν καταπιεσθῆ, καὶ γι' αὐτὸν πού πὸν δίδει, τὸ θάνατο πού τοῦ ἀέξει μὲ τὴν ἀξιοπρέπεια ἑνὸς ἐπαναστάτη. Αὐτὰ ὄλα μετροῦν».

Αὐτὸ εἶναι τὸ πανόραμα τῆς Ἀμερικῆς, μὰς ἠπείρου πού προσφέρεται νὰ πολεμήσει ἢ μᾶλλον θὰ κουφτώσει τ' ὄρματα, μᾶλλον θὰ σηκώσει τὸ ξίφος πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν

μεγάλων γαιοκτημόνων, τών βιομηχάνων, τών τραπεζιτών, τών εκμεταλλευτῶν κάθε μορφῆς καὶ τῆς ὁρατῆς τους κεφαλῆς ποὺ εἶναι τὸ δῆλο τῆς καταπίεσης, αὐτὸ θὰ ἴναι τὸ καλύτερο.

Μποροῦμε νὰ ποῦμε πολλὰ γιὰ τὴν τακτική: ἂν πρέπει νὰ ἴναι πάντα ἀντάρτικη ἡ δράση ἢ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἄλλη μορφή δράσης σὲν κεντρικὸς ἄξονας τοῦ ἀγώνα. Ἄλλα κατὰ τὴ γνώμη μας εἴμαστε ἀντίθετοι γιὰ ἄλλη τακτικὴ ἀγώνα στὴν Ἀμερικῇ, ἐκτός ἀπὸ τὸ ἀντάρτικο, γιὰ δύο λόγους:

Π ρ ῶ τ ο ν: Ἄν ὑποθέσουμε πῶς ὁ ἐχθρὸς θὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ νὰ παραμείνῃ στὴν ἐξουσία, πρέπει νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν καταστροφή τοῦ στρατοῦ τῆς καταπίεσης. Γιὰ νὰ τὸν καταστρέψουμε πρέπει νὰ πετύχουμε νὰ τοῦ ἀντιπαρατάξουμε ἓνα λαϊκὸ στρατό. Αὐτὸς ὁ λαϊκὸς στρατὸς δὲ γεννιέται αὐθόρμητα, πρέπει νὰ ὀπλιστεῖ μὲ αὐτὸ ποὺ τοῦ προμηθεύει ὁ ἐχθρὸς του καὶ αὐτὸ προϋποθέτει ἕναν ἀγώνα δύσκολο καὶ μακροχρόνιο ποὺ κατὰ τὴ διάρκεια του οἱ λαϊκὲς δυνάμεις καὶ οἱ ἄρχηγοὶ τους θὰ εἶναι πάντα ἐκτεθημένοι στὴν ἐπίθεση ἀνῦπερων δυνάμεων, χωρὶς νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀμυνθοῦν οὔτε νὰ ἐλιχθοῦν ἀνάλογα. Ἀντίθετα ὁ πυρήνας τοῦ ἀντάρτικου, παμπουρωμένος σ' ἓνα ἔδαφος εὐνοϊκὸ γιὰ τὸν ἀγώνα, ἐξασφαλίζει τὴ σιγουριά καὶ τὴ διάρκεια στὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοβουλία, ἐνῶ ταυτόχρονα οἱ δυνάμεις τῶν πόλεων κατευθυνόμενες ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ λαϊκοῦ στρατοῦ μποροῦν νὰ συνεχίσουν μὲ δράση ἀνυπολόγιστης σημασίας.

Ἡ ἐνδεχόμενη καταστροφή τῶν ὁμάδων τῶν πόλεων, δὲν θὰ συντελοῦσε σὸ νὰ πεθάνει ἡ ψυχὴ τῆς ἐπανάστασης, οὔτε ἡ ἡγεσία της, ποὺ θὰ συνέχιζε ἀπὸ τὸ χωρὶστικὸ της φρούριο νὰ ἐπηρεάζει τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα τῶν μαζῶν καὶ νὰ ὀργανώνει νέες δυνάμεις γιὰ προσεχεῖς ἀγῶνες.

Δ ε ῦ τ ε ρ ο ν: Ὁ παγκόσμιος χαρακτήρας τοῦ ἀγώνα. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἐπινοήσει αὐτὸ τὸ καινούριο στάδιο χειροφέτης τῆς Ἀμερικῆς σὲν τὴν παράθεση τῶν δύο το-

πακῶν δυνάμεων γιὰ τὴν ἐξουσία σ' ἓνα δεδομένο ἔδαφος; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὁ ἀγώνας ἀνάμεσα σ' ἄλλες τὶς λαϊκὲς δυνάμεις καὶ σ' ἄλλες τὶς δυνάμεις καταπίεσης θὰ εἶναι ἓνας ἀγώνας θανάτου.

Οἱ γιόγκιδες θὰ παρέμβουν ἀπὸ ἀλληλεγγύη συμφερόντων ἀλλὰ καὶ γιατί ὁ ἀγώνας εἶναι ἀποφασιστικὸς στὴν Ἀμερικῇ. Θὰ τὸ κάνουν μὲ ἄλλες τοὺς τὶς δυνάμεις. Θὰ τιμωρήσουν τὶς λαϊκὲς δυνάμεις μὲ ὅλα τὰ ὄπλα καταστροφῆς ποὺ διαθέτουν· δὲν θ' ἀφήσουν μὰ ἐπαναστατικὴ ἐξουσία νὰ παγιωθεῖ καὶ ἂν κάποιος τὸ ἐπιτύχει, θὰ τὸν ξαναχτυπήσουν, δὲν θὰ τὸν ἀναγνωρίσουν, θὰ προσπαθήσουν νὰ δικάσουν τὶς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις, θὰ προωθήσουν σαμποτέρ κάθε εἴδους, θὰ προσπαθήσουν νὰ πνίξουν τὸ νέο κράτος στὴν οἰκονομία του, ἐν ὀλίγοις θὰ κἀμουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ τὸ ἐξολοθρεύσουν.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθήκες, νομίζουμε πὺς εἶναι δύσκολο στὴν Ἀμερικῇ νὰ νικήσει μὴ ἀπομονωμένη χώρα. Στὴν ἔνωση τῶν δυνάμεων καταπίεσης πρέπει νὰ ἀπαντήσουμε μὲ τὴν ἔνωση τῶν λαϊκῶν δυνάμεων. Σ' ἄλλες τὶς χώρες ποὺ ἡ καταπίεση γίνεται ἀνυπόφορη, πρέπει νὰ ὑψωθεῖ ἡ σημαία τῆς ἐπανάστασης καὶ αὐτὴ ἡ σημαία θὰ πάρει, ἀπὸ ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα, μὴ παγκόσμια σημασία. Ὅπως τὸ εἶπε ὁ Φιντέλ, ἡ Κορντιλιέρ τῶν Ἀνδῶν κλήθηκε νὰ γίνῃ ἡ Σιέρα Μαάτρα τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἄλλες οἱ ἀπέραντες ἐκπύσεις αὐτῆς τῆς ἡμετέρας καλοῦνται νὰ γίνουν πεδία τοῦ θανάτου ἀγῶνα κατὰ τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἰσχύος.

Δὲν μπορούμε νὰ πούμε ποτε ὁ ἀγώνας θὰ πάρει αὐτὸ τὸ πανηπειρωτικὸ πλάτος, ὅσοι πόσο θὰ διαρκέσει. Ἀλλὰ μπορούμε νὰ προαναγγελοῦμε πὺν ἔρχομό του γιατί εἶναι τὸ παιδί τῶν ἱστορικῶν οἰκονομικῶν, πολιτικῶν συνθηκῶν καὶ δὲν θὰ χάσει τὸ δρόμο.

Ἐντὶ αὐτῆς τῆς ποιτικῆς καὶ αὐτῆς τῆς πανηπειρωτικῆς στρατηγικῆς, χρησιμοποιοῦν περιορισμένους φόρμουλες: ἐκλογικοὺς ἀγῶνες ἀσχημαντοῦς, μὴ ἐκλογικὴ νίκη ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ δυὸ βουλευτές, ἓνας γεροῦσαπτής, τέσσερις δέ-

μαρκοι, μιὰ μεγάλη έκδήλωση που διαλύεται με πυροβολισμούς· μιὰ έκλογη που κάνεσαι με διαφορά ελάχιστων ψηφίων από την προηγούμενη· μιὰ άπεργία που κερδίζεται, δέκα που κάνουνται· ένα βήμα μπροστά, δέκα πίσω· μιὰ νίκη σ' ένα ταμέα, δέκα άποτυχίες σ' έναν άλλο. Και μονομαχίες οι κανόνες του παιχνιδιού αλλάζουν και όλα πρέπει ν' άρχίσουν ξανά από την άρχη.

Γιατί αυτή ή στάση; Γιατί αυτή ή απατάλη της λαϊκής ένέργειας; Για ένα μοναδικό λόγο: στις προοδευτικές δυνατόσεις άρασιμένων χωρών της Άμερικής, υπάρχει μιὰ τρομερή σύγκυση ανάμεσα στους στόχους τακτικής και στους στρατηγικούς στόχους. Θέλησαν νά δούν σε μικρές θέσεις τακτικής μεγάλους στρατηγικούς στόχους. Πρέπει ν' αναγνωρίσουμε στην αντίδραση την έξυπνάδα του δι καταφέρει νά κόψει αυτές τις άσήμαντες άμυνικές θέσεις θεμελιώδη στόχο της αντίπαλου της τάξης.

Στις κώρες που γίνονται τόσο σοβαρά λάθη, ό λαός κινητοποιεί τις λεγεώνες του από χρόνο σε χρόνο για πράξεις που του στοιχίζουν περάσιες θυσίες και που δέν έχουν καμιά άπολύτως άξια. Πρόκειται για θέσεις πρόσκαιρες που τις έξουσιάζουν οι σφαίρες του έχθρου.

Όνομαζόνται κοινοβούλιο, νομιμότης νόμιμη οικονομική άπεργία, άξηση των μισθών, άστικό σύνταγμα, άπελευθέρωση ενός λαϊκού ήρωα... και το χειρότερο άπ' όλα είναι πώς, για νά κερδίσεις αυτές τις θέσεις, πρέπει νά μπεις μέσα στο πολιτικό παιχνίδι του άστικού Κράτους και πώς για νά επιτύχεις την άδεια νά παίξεις αυτό το επικίνδυνο παιχνίδι, πρέπει νά άποδειξεις πώς είσαι φρόνιμος, πώς δέν είσαι επικίνδυνος, πώς δέν θά σκεφτόσουν ποτέ νά χτυπήσεις τους στρατώνες ή τά τραίνα, ν' ανατινάξεις γέφυρες, ν' άποδώσεις δικαιοσύνη σε δολοφόνους ή σε βασανιστές, νά ξεστρωθείς στα θουνα ή νά διαδηλώσεις με σίγουρη και άποφασιστική γροθιά τη μοναδική και βίαιη βεβαιότητα της Άμερικής: ό τελικός άγώνας για τη σωτηρία της.

Η Άμερική είναι ένα άνεκφαιτικό πανόραμα: ήγετες

προοδευτικῶν δυνάμεων πού δὲν εἶναι στὸ ὕψος ἐκείνων πού κυβερνοῦν· λαοὶ πού καταφέρνουν νὰ φτάσουν σὲ ἀνυποψία-
σα ὕψη· λαοὶ πού φλέγονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ δράσουν
καὶ ἠγεστές πού ἀνακασιζοῦν αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία. Ἡ σφαγὴ
πού παραμονεύει αὐτὲς τὲς κῶρες πῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ ἄφο-
βος λαὸς πού θέλει νὰ προχωρήσει πρὸς τὴ σφαγὴ πού, παρ'
ὅλα αὐτά, θὰ σηκώνει τὴ σιωπὴν του. Οἱ ἔξυπνοὶ ἄνθρωποι,
οἱ συνετοὶ ἄνθρωποι πού χρησιμοποιοῦν τὸ φρένο πού δια-
θέπουν γιὰ νὰ ἀνακατίσουν τὴν ὀρμὴ τῶν μαζῶν καθιστοῦν
ἀσυγκράτητο τὸν πόθο γιὰ τὲς μεγάλες στρατηγικὲς νίκες·
τὴν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, τὴν ἐξολόθρευση τοῦ
στρατοῦ καὶ τοῦ συστήματος ἐκμετάλλευσης τοῦ ἀνθρώπου
ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Πανόραμα ἀντιφατικὸ ἀλλὰ ἐνθαρρυντικὸ
γιατὶ οἱ μάζες γνωρίζουν πὺς «ὁ ρόλος τοῦ Ἰὼβ εἶναι ἀσυμ-
βίβαστος μὲ τὸν τοῦ ἐπαναστάτη» καὶ ἐτοιμάζονται γιὰ τὸν
ἀγῶνα.

Θὰ συνεχίσει ὁ ἱμπεριαλισμὸς νὰ χάνει τὴν μιὰ κατ'ὲν
τῆς ἄλλης τὲς θέσεις του; Ἡ θὰ ξεσπάσει θάρβαρα μὲ μιὰ
πυρηνικὴ ἐπίθεση —ὅπως μᾶς ἀπειλησε πρόσφατα— πού θὰ
μεταμορφώσει τὸν κόσμον σὲ μιὰ ἀτομικὴ πυρκαϊγὰ; Δὲν ξέ-
ρουμε. Αὐτὸ πού γνωρίζουμε εἶναι πὺς πρέπει νὰ ἀκαλου-
θήσουμε τὸ δρόμον τῆς ἐλευθερίας, ἀκόμα κι ἂν αὐτὸ στοιχί-
σει ἑκατομμύρια ἀτομικὰ θύματα, γιατί μέσα στὸν ἀγῶνα μέ-
χρι θανάτου ἀνάμεσα στὰ δυὸ συστήματα δὲν πρέπει νὰ πε-
ραμένομε παρὰ τὴν ὀριστικὴ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἢ τὴν ὀ-
πισθοχώρησίν του μπροστὰ στὸν πυρηνικὸ θρόμβον τοῦ ἐπιπι-
θεμένου ἱμπεριαλιστοῦ.

Ἡ Κούβα βρισκόσεται στὸ κέϊλος τῆς εἰσβολῆς· ἀπειλεῖ-
ται ἀπὸ τὲς ἰσχυρότερες δυνάμεις τοῦ παγκόσμιου ἱμπερια-
λισμοῦ καὶ κατὰ συνέπεια ἀπειλεῖται ἀπὸ ἀτομικὸ θάνατον.
Ἀπὸ τὴν ἀδιάλλακτη γραμμὴ τῆς καλεῖ ἀποφασιστικὰ σὲ συν-
αγερισμὸ γιὰ τὸν ἀγῶνα. Πρόκειται γιὰ ἕναν ἀγῶνα πού δὲν
θὰ κριθεῖ σὲ μιὰ ὥρα ἢ σὲ λίγα λεπτά μᾶς φοβερῆς μάχης,
ἀλλὰ θ' ἀντιπροσωπεύει γιὰ ὅλες τὲς γωνιὰς τῆς ἠπείρου κρό-
νια ἐξαντλητικοῦ πολέμου μὲ τρομακτικὲς δαιμασίες. Ἡ ἐ-

πίθεση τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων καὶ τῶν συμμάχων τους ἀστῶν θὰ φέρει πολλές φορές τὸ λαϊκὸ ἀγῶνα στὸ χεῖλος τῆς καταστροφῆς. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ἀγῶνας θὰ ξαναρχίζει πάντα, ἀνανεωμένος ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ λαοῦ ὡς τὴν ἀλακλιρωτικὴ ἀπελευθέρωση.

· Αὐτὴ τὴ μοναχικὴ του πορεία ὁ πρωτοπόρος λαὸς μας τραγουδεῖ. Δὲν εἶναι τὸ κίκνειο ὄσση μιᾶς ἀποτυχημένης ἐπανόστασης, ἀλλὰ ὁ ἐπαναστατικὸς ὕμνος ποὺ δὲν θὰ σβήσει ποτὲ ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἔχει ἱστορικοὺς ἀντιδάλους.

II. Ἡ οἰκοδόμησις τοῦ σοσιαλισμοῦ

1. Μέ τούς εργαζόμενους του C.T.C.*

Σύντροφοι αντιπρόσωποι διαφόρων εθνικῶν συνδικάτων και τῆς Διεύθυνσης τῆς Ἐπαναστατικῆς C.T.C.

Σύντροφοι παρόντες ἐδῶ, διαφόρων ὀργανισμῶν τῆς Διοίκησης.

Ὁ κύκλος τῶν συζητήσεων πού κλείνει σήμερα πρέπει νά ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ τὴν εξέλιξη τῆς Ἐπανάστασῆς μας στοὺς ἐπόμενους μῆνες και τὰ ἐπόμενα χρόνια, ἀκριβῶς γιατί οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στοὺς διευθύνοντες ὀργανισμοὺς τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς και στοὺς εργαζόμενους δ-λων τῶν τομέων τοῦ πληθυσμοῦ, ὑπῆρξαν τὸ ἀδύνατο σημεῖο τῆς ὀργάνωσῆς μας.

Στὴν ἀρχὴ αὐτῆ τοῦ 1962 πού ἀρχίζει και ὁ προγραμματισμὸς στὴν Κούβα, πρέπει νά ἐνδιαφεροῦμε ἰδιαίτερα γιὰ τίς σχέσεις ἀνάμεσα στις μάζες τῶν εργαζομένων και στοὺς ὀργανισμοὺς παραγωγῆς κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε αὐτὲς οἱ σχέσεις νά εἶναι ἀπόλυτα ρυθμισμένες και νά συντηθῶσι ὁ κόσμος νά ζεῖ σύμφωνα μὲ τὴ νέα νομοθετικὴ ὀργάνωση πού προήλθε ἀπὸ τὴ νέα κοινωνικὴ τάξη πραγμάτων πού ἀποκαταστάθηκε στὴν Κούβα. Πρέπει ν' ἀγωνιστοῦμε κατὰ τῆς παλιᾶς νοσοτροπίας: νοσοτροπία ἀφεντικῶν σὲ διοικητικοὺς ὀργανισμοὺς: νοσοτροπία ἐργατικῆς τάξης συνηθισμένης στὴν ἐκμετάλλευση και τὴν ἔνδεση, πού δὲν ἀγωνίζεται παρὰ γιὰ τίς οικονομικὰς δεκδικήσεις της, τοῦ τύπου τῶν ἐθνικῶν συνδικάτων. Γιατὶ ἡ βάση τῆς σοσιαλιστικῆς μας Ἐπανάστασης στηρίζεται ἀκριβῶς στὴν ἐργατικὴ τάξη. Ἡ ἐρ-

* Ὁμιλία τοῦ Τσέ ὡς ὑπουργοῦ βιομηχανίας γιὰ τὴν λήξη τοῦ συνεδρίου τῆς C.T.C.—R (Ὁμοσπονδία Κουβανέζων Ἐπαναστατῶν εργαζομένων) ἀντίθετα μὲ τὴν παλιὰ C.T.C. πού βρισκόταν ὑπὸ ἀπόλυτο Ἐλεγχὸ ἀπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ Μπατίστα.

γατική τάξη είναι η κινητήριος δύναμη της 'Επανάστασης και ο λόγος της ύπαρξής της και μιά και επικράτησε η θεμελιώδης απόφαση του λαού μας να οικοδομήσουμε τον σοσιαλισμό, επικρατεί επίσης παράλληλα η δικτατορία του προλεταριάτου, ή δημοκρατική δικτατορία, δηλαδή, της εργατικής τάξης σε όλα τα επίπεδα, για τις χώρες που ξεκινούν για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού.

Σε λίγο περισσότερο από τρία χρόνια προχωρήσαμε και πρακτικά διαλύσαμε τις παλιές σχέσεις της παραγωγής, καταπρέψαμε το έποικοδόμημα του καπιταλιστικού ήμπατισσασκού καθεστώτος του εγκαθιδρυμένου στην Κούβα και αρχίζουμε να ρίχνουμε τα θεμέλια του σοσιαλισμού. 'Αλλά όλη αυτή η εργασία έγινε μέσα σε θύλακους αγώνες και σε άνυπόφορη ένταση με τη μεγαλύτερη ιμπεριαλιστική δύναμη της γης. Πράγμα που συνετέλεσε στο να ξεχαστούν κατά καρούς κάθε είδος σχέσεων, άμεσων, προσωπικών, καθημερινών μεταξύ των εργαζομένων και των διοικητικών οργανισμών.

Είναι άσφαλώς δικό μας λάθος. 'Αναδιοργανώνοντας τους 'Ολοκληρωτικούς 'Επαναστατικούς 'Οργανισμούς είδαμε πώς ένας σύντροφος της 'Εθνικής Διεύθυνσης είχε εγκαθιδρύσει προσωπικές μεθόδους που έγιναν σοβαρότατα εμπόδια στον καλύτερο συντακισμό της εργατικής τάξης και των οργανισμών'.

Για την ικανοποίηση προσωπικών συμφερόντων, έκδηλώθηκε στη χώρα ένα όλέθριο βίτσιο που πρέπει να εξαφανιστεί τελείως: η απομάκρυνση των μαζών, ο δογματισμός και ο σεκταρισμός. 'Εξ αίτιας τους απειληθήκαμε από τη γραφειοκρατία. 'Όλα αυτά μεπαφρόσστηκαν με μιά έκδηλη απομάκρυνση της εργατικής μάζας από τους οργανισμούς παραγωγής.

1. 'Αναφορά στην εκδίση σεκταρισμού του 1961-62 που έφερε την απομάκρυνση του 'Ανιμαλ 'Εσκαλάντε καμισό αγωνιστού του Κ.Κ.Κ. από την οργάνωση των Ο.Ρ.Ι. και την αναδιοργάνωσή τους από την σοσιαλιστική 'Επανάσταση.

Ἀναρωτηθήκαμε συχνὰ σὰ συνέδρια διοικήσεως γιὰ τὶς πραγματικὲς ρίζες αὐτῆς τῆς ἀπάθειας. Γιατὶ μεγάλες, τεράστιες προσπάθειες ποὺ ἀνταναικιοῦν ἀπ' εὐθείας στὴν ἐργατικὴ τάξη πρέπει πάντα νὰ ἐμφανίζονται ὡς γραφειοκρατικὲς πρωτοβουλίες; Γιατὶ τὸ τεχνικὸ μίνιμουμ¹ προέρχοταν πάντα ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο βιομηχανίας καὶ ὄχι ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη, ὡς ἀπάντηση σὲ μιὰ ζωτικὴ ἀνάγκη τῆς ἐργατικῆς τάξης νὰ ἀνεβάσει τὸ τεχνικὸ τῆς ἐπίπεδο; Γιατὶ ἡ πελοιοποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξης δημιουργήσαν πάλι μὲ τὸν ἴδιον τρόπο; Γιατὶ οἱ πρωτοβουλίες προέρχοταν ἐκ τῶν ἄνω γιὰ νὰ κατέβουν στὶς ρίζες, ἀπὸ κεῖ ποὺ στὴν πραγματικότητα ἔπρεπε νὰ γεννιοῦνται, ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη;

Σκεπτόμαστε μερικὲς φορές πῶς τὸ λάθος ἦταν στὴ λειτουργία τῆς C.T.C. ἢ ἀπὸ καθαρὰ δική μας ἀνακανόντητα νὰ καταλάβουμε τὴν ἐποχὴ ποὺ ζούσαμε. Κάνουμε συνέχεια ἀναλύσεις καὶ ἐπιδιώκαμε διαρκῶς νὰ ἀποκαταστήσουμε ὄλο καὶ στενότερους δεσμοὺς μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς. Ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ὑπῆρχε πάντα μιὰ ἀπόστασις. Μιλοῦσαμε συχνὰ γι' αὐτὰ. Μὲ τὸν καιρὸ καταφέραμε νὰ κάνουμε διεισδυκτικότερες ἀναλύσεις καὶ ἀνταλειφτήκαμε πῶς πολλὰ πράγματα ἔπρεπε νὰ ἐπιανορθωθοῦν. Ἀνάμεσα σι' ἄλλα τὸ χρησιμοποιοῦμενο σύστημα γιὰ τὴ δημιουργία ἐνεργητικῶν ἐπινοαστικῶν πυρήνων ἀντιπροσώπων τῆς ἐν ἐνεργείᾳ ἐργατικῆς τάξης ποὺ συμμετέχει στὴν παραγωγή, σὲ κάθε κοσμηραγία, κάθε λαϊκὸ ἀγρόκτημα, κάθε ὀργανισμὸ μεταφορῶν ἢ τοῦ ὑπουργείου Ἐσωτερικοῦ ἢ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου.

Γιατὶ ὀφειλοῦμε μίξις νὰ καταστήσουμε ὅσο τὸ δυνατόν ποδ συνειδητὴ καὶ ποδ ἀποφασιστικὴ τὴ συμμετοχὴ τῆς ἐργατικῆς τάξης στὴ διεύθυνση τῶν ἐργασιασίων καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων;

Δὲν ἐπιδιώκουμε νὰ δημιουργήσουμε ἀντιδικία ἀνάμε-

1. Τὸ μίνιμουμ τῆς τεχνικῆς μόρφωσης ποὺ κάθε ἐργάτης ἔχει δικαίωμα καὶ ὑποχρέωση νὰ κατέχει.

σα στην εργατική τάξη και τη διοίκηση, αλλά αντίθετως έναν απόλυτο συντονισμό, ένα συντονισμό θεμελιωμένο πάνω στα κοινά συμφέροντα, ένα ιδανικό κοινό, ιδέες κοινές και μια ομοαόμορφη θέληση επιτυχίας απέναντι σ' όλες τις δυσκολίες.

Χρειάζεται ακόμη πολύς καιρός, ως πούμε πολλοί μήνες γιά να πραγματοποιήσουμε πράγματι αυτή την ολοκλήρωση. Γιατί; Γιατί περάσαμε μέσα από κάθε είδους αγώνα που δέν ήταν απόλυτα καθορισμένος. Στο υπουργείο όπου ήμουν υπεύθυνος, χρειάστηκε να άτακτασπήσουμε πολύ άποφασιστικά την άρχή της πρωτοβουλίας, της μοναδικής υπεύθυνότητας, προκειμένου να άποφύγουμε τις άδικες παρεμβάσεις όρισμένων συνδικαλιστικών όργανισμών και κάποτε έπαναστασιαών πυρήνων μέσα στην ίδια τη διεύθυνση του έργασαίου.

Στήν πραγματικότητα ή διεύθυνση της εργατικής τάξης δέν έξασκεΐται με άπ' εύθείας διοικητικές άποφάσεις που λαμβάνονται μέσα σ' ένα έργασαίο ή μια έπιχείρηση. Η διεύθυνση της εργατικής τάξης έξασκεΐται με το ένδιαφέρον γιά τα προβλήματα του έργασαίου, με τη ριζική τους άνάλυση, έκει, στο σημείο όπου δημιουργούνται τα γεγονότα, γιά να άκολουθήσει μετά ή πρόταση νέων ιδεών, εισηγήσεων, άποφάσεων των μαζών, που μεταβιβάζονται στη διεύθυνση του έργασαίου.

Άλλά στο στάδιο της άνάπτυξης που περνούμε τώρα, πρέπει να υπάρχει ένας μοναδικός υπεύθυνος από τον όποίο θα μπορούν να ζητηθούν εύθύνες γιά την έργασία του. Αήτη ή προσπάθεια δέν πραγματοποιήθηκε ακόμη έξ ολοκλήρου. Άσκοληθήκαμε συχνά με άύταρκαούς διοικητικούς που παραγνωρίζουν όλους τους όργανισμούς που δημιούργησε ή Έπανάσταση και όρισμένους που, σάν τα συνδικάτα, έχουν μείνει στην παλιά αντίληψη του έργασαίου αγώνα, καθώς και μ' άλλους διοικητικούς που ύπακούουν τυφλά σέ ό,τι τους εισηγούνται πα συνδικάτα ή οι έπαναστασιακοί πυρήνες. Το τονίσαμε σέ κάθε εύκαιρία ότι και οι δυο αυτές συμπεριφο-

ρὲς εἶναι ἐσφαλμένες. Ὁ διοικητικὸς ἔχει ἕναν εἰδικὸ προορισμό, τοῦ πληρεξούσιου τῆς κυβέρνησης σὰν ἀντιπροσώπου ὄλων τῶν ἐργαζομένων καὶ ὄλου τοῦ λαοῦ τῆς Κούβας σὲ ἕνα ἐργοστάσιο καὶ πρέπει νὰ λογοδοτεῖ γὰρ τὶς πράξεις του.

Ἄλλὰ ἡ ἐργατικὴ τάξη, εἴτε ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια προέρχεται ἢ ἀπὸ ἐπιχειρήσεις ἢ ἀπὸ διοικητικὲς ἐνότητες, ἔχει ἐπίσης τὴν ὑποχρέωση, τὸ καθῆκον καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαγρυπνᾷ ὥστε νὰ ἀκολουθοῦνται ὅλες οἱ ἐντολὲς τῆς κυβέρνησης, ὅλες οἱ μεγάλες κατευθύνσεις πού δόθηκαν ἀπὸ τὴν κυβέρνησι, ὅλες οἱ κατευθυντήριες ἰδέες πού διατυπώθηκαν σὲ κάθε διοικητικὴ ἐνότητα. Ἄπ' αὐτὴ τὴ συζήτηση πρέπει νὰ βγοῦν οἱ ἐντολές, καὶ οἱ κατευθύνσεις πού θὰ ἐπατρέψουν νὰ λειτουργήσῃ σωστὰ κάθε ἐνότητα.

Ἐπάρχουν σήμερα ἐπιτακτικὲς ἀρμοδιότητες πού ἡ ἐργατικὴ τάξη πρέπει νὰ πάρει στὰ χέρια τῆς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων, γὰρ νὰ πάρουν τὸ δρόμο τῆς ἐπαγωγίας. Πρέπει νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ χέρια τῆς γραφειοκρατίας ἡ ὁποία ζητᾷ νὰ στηρικθῇ στὶς ἐργατικὲς μάζες.

Πολλὲς προσπάθειες ἔγιναν: ἡ ἑμιλλα, τὸ τεχνικὸν μίνιμουμ, ἡ ἐργατικὴ πελεσοποίηση, τὰ τεχνικὰ συμβουλευτικὰ συμβούλια, ἡ τροποποίηση τῶν μεθόδων γιὰ τὸν ὑπολογισμὸ τῶν μισθῶν, τὰ πειραματικὰ σκαλεῖα νέου τύπου, τὰ λαϊκὰ σκαλεῖα.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι πρωτοβουλίες γραφειοκρατικοῦ τύπου. Δὲν θέλω μ' αὐτὸ νὰ πῶ πὺς εἶναι κακές, ἀλλὰ ἀπλῶς πὺς δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸ γραφειοκρατικὸ ὄργανο, τὸ ὄργανο πού δὲν παράγει, ἐκεῖνο πού εἶναι ἐπιφορτισμένο ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς, καὶ ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες ἀπαιτοῦν τεράστιες προσπάθειες. Θὰ χρειάζομαστε πολὺ καιρὸ γὰρ νὰ τὶς ἀναλύσουμε λεπτομερῶς. Πρέπει ὅμως νὰ μιλήσουμε γιὰ τὶς σημαντικότερες στὶς γενικὲς τους γραμμές.

Θὰ ἀσκαληθοῦμε πρῶτα μὲ τὰ τεχνικὰ συμβουλευτικὰ συμβούλια, ἀκόμα κι ἂν δὲν εἶναι σήμερα τὰ πῶς σημαντικὰ, γὰρ νὰ ὑπενθυμίσουμε μερικὲς παλιὲς ἐμπειρίες.

Αποτελέσανε την πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία ενός αληθινού δεσμού, ανάμεσα στην εργατική μάζα και τη διεύθυνση του εργοστασίου.

Έμφανίστηκαν σε μια έποχή όπου βασιλευε η προκατάληψη απέναντι στην εργατική τάξη για την οποία άμφιβάλλανε αν θα μπορούσε να εκλέξει συνετά αντιπροσώπους. Έπειδή ακριβώς το υπουργείο μας, το υπουργείο βιομηχανίας, αρνήθηκε να σχηματίσει απ' εθείας τεχνικά συμβουλευτικά συμβούλια, με εκλογές εργαζομένων, εγκαθιδρύσαμε το σύστημα των τριμερών ομάδων.

Θέλαμε να τα προστατέψουμε από τον κίνδυνο της κακής εκλογής. Παρ' όλα αυτά ο μηχανισμός των εκλογών ήταν τέτοιος που οι εκλεγέντες αντιπρόσωποι δεν ήταν εκείνοι που ταίριαζαν από πόστο. Θέλω να καταλάβετε πως δεν γενικεύω το θέμα των τεχνικών συμβουλευτικών συμβουλίων, και κυρίως μη φανταστείτε ότι σκέπτομαι ίδιαπέρως ορισμένα πρόσωπα. Περιγράφω απλώς το σύστημα που χρησιμοποιήθηκε: Το σύστημα που συνίστατο εις το να ενδιαφέρεται αποκλειστικά ή ούσιαστικά για την καθαρή πολιτική, τόσο καλά, ώστε δεν εκλέπτηκαν οι πλέον αρμόδιοι από τεχνική άποψη σε κάθε κέντρο εργασίας.

Έξ άλλου η συμμετοχή της μάζας στις εκλογές ήταν αρκετά αδύνατη. Αύτες οι εκλογές ήταν στην κυριολεξία καθαρά γραφειοκρατικές.

Τελικά τα τεχνικά συμβουλευτικά συμβούλια έγιναν ένα παράρτημα της διοίκησης του εργοστασίου και δεν λειτουργήσαν καλά (έκτος από ελάχιστες εξαιρέσεις) παρά εκεί όπου ο διευθύνων ήξερε να τις χρησιμοποιήσει οαν μέσον συμπληρωματικής διεύθυνσης.

Αλλά δεν υπήρχε πραγματική αντιπροσώπευση της εργατικής πάξης γι' αυτό και δεν υπήρχαν ικανές προσωπικότητες για να οδηγήσουν τη διεύθυνση του εργοστασίου.

Αναφερθήκαμε σήμερα στην άμλλα, που αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη σημεία. Και η άμλλα γνώρισε ποικίλες μεταπτώσεις, όφειλόμενες στην άδεξιότητά μας να συγκεκραμε

νοποιήσουμε τις προθέσεις. Τὴν μελετήσαμε καλὸ τὸν περασμένο χρόνο παίρνοντας ἀρχικὰ σὰ βάση τὰ πρῶτα περάματα τῆς ἀμύλλας στὸν τομέα τῆς ζάχαρης. Συζητήσαμε ἐπὶ πολὺ καί, κατὰ τὴ γνώμη μου, σοβαρότατα γιὰ ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ἀμύλλας. Βγάλαμε συμπεράσματα καὶ ἔπειτα ἡ ἀμύλλα ἐξαφανίστηκε μέσα στὸ καρποβασιλεῖο τῆς γραφειοκρατίας.

Σήμερα ἐπανεμφανίστηκε καὶ πρέπει νὰ προσέξουμε, ὥστε τὸ 1982 νὰ ξεκινήσει καλὰ. Ἡ ἀμύλλα πρέπει νὰ εἶναι ἡ κύρια βάση τῆς ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν στὴν παραγωγή καὶ τὴν παραγωγικότητα.

Τί εἶναι ἡ ἀμύλλα; Ἡ ἀμύλλα εἶναι ἀπλούστατα ἕνας συναγωνισμὸς, μὲ τὰ εὐγενέστερα κίνητρα, πού ἀποβλέπει στὴν τελειοποίηση κάθε κέντρου ἐργασίας, κάθε ἐπιχείρησης κάθε ἐνότητας παραγωγῆς, ὀδηγώντας τα στὴν κορυφὴ τῆς οἰκοδόμησής τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι ὁ πέλσον εὐγενεῶς ἀνταγωνισμὸς: πρέπει νὰ ἀναδειξοῦν ἐκεῖνον πού, μέσα σ' ὅλο τὸ ἔθνος, οἰκοδομεῖ καλύτερα, περισσότερο καὶ γρηγορότερα τὸν σοσιαλισμό. Ἡ ἀμύλλα ἀπαιτεῖ νὰ καταφύγουμε ἀναγκαῖα στὶς μάζες. Καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει πρακτικὰ ἄλλη δύναμη, ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς διεύθυνσης τῶν μαζῶν. Ἐμεῖς πρέπει νὰ δίνουμε μόνον τεχνικὲς συμβουλές, ὑποδείξεις ἐκτίμησης, τὰ κριτήρια τοῦ μέτρου τῆς ἀμύλλας, ὥστε οἱ διάφορες ἐργασίες νὰ πραγματοποιοῦνται σύμφωνα μὲ κοινὰ μέτρα πού θὰ ἐπιτρέψουν μετὰ νὰ συγκριθοῦν ἢ μὲ τὴν ἄλλη. Πρέπει νὰ ἐμπνεύσουμε στὴν ἀμύλλα ἠθικὰ ἐλατήρια, τέτοια ὥπως τὴ συνείδηση νὰ εἶναι ἀτομικὰ ἢ μαζικὰ καλύτερος μέσα σιτοῦς καλύτερους σ' ἕνα κέντρο ἐργασίας, καθὼς ἐπίσης καὶ ὑλικὰ κίνητρα προσαρμοσμένα στὶς συνθήκες. Πρέπει νὰ εὐνοηθοῦν τὰ κέντρα ἐργασίας πού ἐπέδειξαν τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Νὰ τοὺς παράσκεινται σπουδαῖα κοινωνικὰ πλεονεκτήματα ὥπως π.χ. ἕνα νοσοκομεῖο, ἐργατικὲς κατοικίες ἢ κέντρα μητρότητας. Ἡ κοινωνικὴ ἐργασία πρέπει νὰ ἐνισχύεται ἀπὸ κοινωνικὰ ἐρεθίσματα μέσα στὸ μέτρο τῶν ὑλι-

κῶν μας δυνατοτήτων, πού εἶναι περιορισμένες ἐξ αἰτίας τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐξ αἰτίας τῆς τεράστιας κατανάλωσης ἐνέργειας πού, ἀπαιτεῖ ἡ ἄμυνα τοῦ "Ἔθνους, καθὼς καί τῆς τεράστιας κατανάλωσης ἐνέργειας καί μέσων πού ἀπαιτοῦν τὰ νέα κέντρα παραγωγῆς. Παρ' ὅλες αὐτές τῆς δυσκολίες πρέπει νά ἀντλήσουμε ἀπὸ κάπου τῆς δυνάμεις καί τὰ ἀναγκαῖα ὑλικά γιὰ νά δώσουμε στοὺς καλύτεροὺς μας ἐργάτες αὐτὸ πού ἀξίζουν.

Τὸ τεχνικὸ μίνιμουμ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ σημεῖα πού ἡ ἐργατικὴ μάζα πρέπει νά ὑποστηρίξει ἀπ' εὐθείας μὲ ὄλο της τὸν ἐνθουσιασμό. Δὲν πρόκειται γιὰ ἓνα ὀτομικὸ σκοπὸ καί δὲν ἀντιπροσωπεύει παρὰ τὸ πρῶτο σκαλοπάτι πού κάθε ἐργάτης ὀφείλει νά περάσει, προκειμένου νά εἶναι ἐν τάξει μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ του συνείδηση, ἀλλὰ καί γιὰ νά κάνει τὸ καθῆκον του ἀπέναντι στὴν Ἐπανάσταση. Αὐτὸ τὸ μικρὸ σκαλοπάτι αὐτὸ τὸ ἐλάχιστο σκαλοπάτι —ὅπως τὸ δείχνει καί τ' ὄνομά του,— συντελεῖ στὴν κατώτατη ἀναγκαῖων γνώσεων γιὰ νά ὑπηρετεῖ σωστὰ τὸ πόστο του. Πρόκειται δηλαδή, γιὰ τίς ἀναγκαῖες γνώσεις μὲ τῆς ὁποῖες θά ἐκπληρώσεις τῆς ὑποχρεώσεις σου ἀπέναντι στὸ Κράτος, πού πληρώνει ἓνα μισθὸ γιὰ νά ἐνισχύσει τὴν προσπάθεια τῆς παραγωγῆς.

Τὸ κουβανέζικο προλεταριάτο πρέπει νά θεωρήσει τὸ τεχνικὸ μίνιμουμ ὡς ἡθικὴ ὑποχρέωση. "Ἄν τὸ 100% τῶν ἐργατῶν τῆς Κούβας δὲν μελετοῦν κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο γιὰ νά τελειοποιήσουν τῆς τεχνικῆς ἴτους γνώσεις, δὲν θά μπορέσουμε νά πούμε πῶς ὁ σκοπὸς μᾶς πέτυχε.

Ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες πού ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Βιομηχανίας (189.514 σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή μας) 65228 εἶναι ἐγγεγραμμένοι στὸ τεχνικὸ μίνιμουμ, δηλαδή 34,4% ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ βιομηχανικὴ δύναμη τῆς Κούβας. Ἔχουμε 7.496 δασκάλους καί 2.714 καθηγητές. Οἱ ἐπαρχίες πού ἔρχονται ἐπὶ κεφαλῆς εἶναι ἡ Χαβάνα καί ἡ Λὰς Βέλλας, μὲ 41% ἐργαζομένων τεχνικοῦ μίνιμουμ, ἢ καθεμιά τους. Ἡ ἐπαρχία πού μένει τελευταία εἶναι ἡ Ματάνιτζας μὲ 19,5% μόνο.

Ἄλλὰ τὸ νά ἐγγραφεῖς στὸ τεχνικὸ μίνιμουμ δὲν εἶναι

παρά'ή πρώτη υποχρέωση. Πρέπει να συνεχίσεις την εκπαίδευση και κατά συνέπεια να αυξήσεις την απόδοση.

Πιστεύουμε ότι αυτή τη στιγμή που μόλις τέλειωσε το «Έτος της Παιδείας» (που κατά τη διάρκειά του εξουδετερώσαμε τον αναλφαριθμητικό στην Κούβα) η έργυτική τάξη έχει πην αναπόφευκτη υποχρέωση να μελετά συνεχώς με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Οι εργάτες θα μπορέσουν, χάρη στο τεχνικό μίνιμουμ να τελειοποιηθούν στον καλύτερο χειρισμό των μηχανών τους, στην απόδοση της εργασίας τους και να επωαστούν να ανέβουν ψηλότερα ακαλοπάτια. Οι ανάγκες της χώρας είναι πράγματι τόσο μεγάλες που δεν μπορούμε να στοματήσουμε ούτε στιγμή. Ούτε και μπορούμε να θγάουμε τεχνικούς, παρά από την ίδια την παραγωγή των εργατών μας.

Σε δέκα χρόνια τα πανεπιστήμιά μας θα θγάζουν πλῆθος τεχνικών κάθε είδους. Άλλά για την ώρα δεν υπάρχει κομιά περίπτωση ν' ανταποκριθούν στις ανάγκες μας. Για τα τέσσερα χρόνια που έρχονται χρειαζόμαστε σαράντα χιλιάδες ειδικευμένους εργάτες που δεν υπάρχουν στην Κούβα, για το στήσιμο και τη λειτουργία καινούριων εργοστασίων που είναι ήδη παραγγεωμένα σε διάφορες φιλικές χώρες. Πρέπει λοιπόν να δουλεύουμε συνεχώς και να τελειοποιούμεσθε καθημερινά.

Το τεχνικό μίνιμουμ αντιπροσωπεύει μιιά βαθμίδα μίνιμουμ, αλλά ύστερα από όρισμένους σταθμούς, δεν μπορεί πιά κανείς να άρκεϊται στη μελέτη των τεχνικών και πρακτικών μορφών. Πρέπει να κοπακτήσει μιιά γενική μόρφωση που θα του έπιτρέψει να μάθει καλύτερα. Γι' αυτό η έργυτική τάξη όφειλε να ένδιαφερθεϊ για την έργυτική τελειοποίηση. Πρέπει να της δώσει την πραγματική της σημασία. Η έργυτική κοινότητα πρέπει ακόμη να πάσει τους συντρόφους που άρνοούνται να μελετήσουν, που κοροϊδεύουν το διάβασμα και έχουν όπισθοδρομικές ιδέες. Όπως άρνόντουσαν μερικοί τον άλφαριθμητικό λέγοντας πως μπορούν και παίρνουν ένα καλό μισθό, πως είναι ήδη σαράντα χρόνων, πως δεν ήξε-

ραν ποτέ τους νά διαβάσουν και δὲν καταλάβαιναν γιατί ἔπρεπε νά μάθουν τώρα. Ἡ κοινότης πρέπει νά φέρεται αὐστηρά σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων, γιατί ἐκαίνοσ πού, αὐτὴ τὴ σπηγμὴ, ἀρνεῖται νά τελειοποιηθεῖ βλάπτει τις μελλοντικὲς δυνατάτητες τῆς χώρας.

Μιλήσαμε ἤδη γὰ τὰ λαϊκὰ σχολεῖα, χωρὶς ὁμως νά διευκρινήσουμε τὴν ἔκταση τοῦ ἐγχειρήματος. Μὲ λίγα λόγια τὰ λαϊκὰ σχολεῖα προσφέρουν ἕνα καινούριο ἔδαφος ἐργασίας γὰ ἀμάδες ἐργατῶν πού πρέπει νά ἐγκαταλείψουν τὴν παραγωγὴ, λόγω ἑλλείψεως πρώτων ὑλῶν, γεγονὸς πού δημιουργεῖ ἕνα πλεόνασμα ἐργατικῶν χεριῶν. Αὐτοὶ οἱ σύντροφοι ἐργάτες θὰ μισθοδοτοῦνται γὰ νά μελετήσουν. Τὸ μέτωπο τῆς ἐργασίας τους θὰ εἶναι ἡ μελέτη τους, οὕτως ὥστε, σὲ λίγους μῆνες, σ' ἕνα χρόνο, σὲ δυὸ ἢ πάντε χρόνια —ἀνάλογα μὲ τὸν τύπο τῶν μελετῶν πού θὰ καταπιαστοῦν— θὰ περάσουν σὲ ἄλλες κατηγορίες, ἄλλα ἐπίπεδα, πού θ' ἀνταποκρίνονται φυσικὰ καὶ σὲ ἀνώτερα ἐπίπεδα μισθῶν.

Πιστεύουμε πῶς αὐτοὶ οἱ σαράντα χιλιάδες εἰδικευμένοι ἐργάτες πού χρειαζόμαστε γὰ τὰ ἐργοστάσιά μας θὰ μπορέσουν νά θγοῦν, ἀπ' αὐτὸ τὸ τεράστιο μεταλλεῖο πού εἶναι ἡ ἐργατικὴ τάξη.

Στὴν ἀρχή, τὰ λαϊκὰ σχολεῖα θὰ εἶναι ἀπλῶς ἕνας τόπος ἐργασίας, ὅπου ὁ ἐργάτης, πού δὲν ἔχει δουλεῖα σὰ ἐργοστάσια, θὰ περνᾷ ἔξη μὲ ὀκτῶ ὥρες τὴ μέρα, μαθαίνοντας γενικὲς γνώσεις. Αὐτὲς οἱ γνώσεις θὰ γίνουν ὀργότερα τεχνικοῦ βαθμοῦ, ἀνάλογα μὲ τις ἀνάγκες τῆς χώρας. Ἐπειτα οἱ ἐργάτες αὐτοὶ θὰ ἐνταχθοῦν ἕνα στὴν παραγωγὴ μὲ νέες ἀρμοδιότητες. Ὅλα αὐτὰ μποροῦμε νά τὰ πετύχουμε στὴν Κούβα γὰ δυὸ λόγους: κατ' ἀρχὴν καὶ κυρίως γιατί βρασκόμεστε σὲ μὰ σοσιαλιστικὴ χώρα. Καὶ κατόπιν γιατί ἡ παραγωγικότης τῶν ἐργοστασίων μας εἶναι ἐπαρκὴς σὲ πολλές περιπτώσεις γὰ νά ἱκανοποιήσει τὴν ἐθνικὴ ἀγορὰ χωρὶς τόσοσ ἐργάτες.

Ἐπάρχει π.χ. ἕνα πλεόνασμα ἐργατικῶν χεριῶν στὴ ζάχαρη. Αὐτὸ τὸ πλεόνασμα ὑπάρχει ἤδη χωρὶς νά γίνει ἡ πα-

Μία από τις χαρακτηριστικές φωτογραφίες του Τοξ.

ραμικρή τεχνολογική τροποποίηση αλλά με μικρές τεχνικές καινοτομίες, και με μέτριες επενδύσεις, μπορούν να πραγματοποιηθούν πρόοδοι που θα παραμερίσουν από την παραγωγή ή μάλλον που θα καταστήσουν περιττούς για την παραγωγή, δεκάδες χιλιάδων εργάτες ζάχαρης.

Η κατάσταση είναι η ίδια για τα καπνά και τον ρουχισμό, το αλεύρι, τα παπούτσια και την ξυλεία. Σ' άλλες περιπτώσεις αυτό όφελεται στην παραγωγικότητα των μηχανών μας και σ' άλλες γιατί, το σύστημα της θιασικίας που υφίσταται σ' αυτούς τους κλάδους, δημιουργούσε με το εργατήριο ένα σύστημα έκμεταλλευσης. Αφού έγινε η Έπανάσταση και υπήρχε δουλειά για όλο το χρόνο, ο χειρόνακτας έγινε περιττός γιατί δεν υπάρχουν πρώτες ύλες. Κατά τρόπο που υπάρχει σήμερα ένα τεράστιο απόθεμα, απ' το οποίο πρέπει να έπωφεληθούμε γρήγορα, γιατί η έποικιασία ενός ειδικευμένου εργάτη δεν είναι υπόθεση ημερών, ούτε μηνών κάποιτε, αλλά χρόνων. Πρέπει ν' άρξουμε τώρα, για να μη μās συμβεί με τα μελλοντικά εργασίαα αυτό που μās συνέβη με τα πρώτα, όπου χρειάστηκε ν' άρξουμε να δουλεύουμε χωρίς να διαθέτουμε τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις και όπου, φυσικά, συναντήσαμε κάποιες δυσκολίες.

Για να πραγματοποιήσουμε εύκολα αυτό το έργο, αλλά και για να αποκτήσει ο καθένας συνείδηση της υπευθυνότητάς του, του καθήκοντος και των δικαιωμάτων του, πρέπει ν' αντιμετώπισουμε το πιο δύσκολο πρόβλημα, αυτό των μισθών.

Χωρίς μια αναδιοργάνωση του μοθοδοτικού συστήματος, δεν μπορούμε να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας. Η θεμελιώδης άρχη για την άρα, είναι να δεχτούμε τις γενικές έθνικές διαβαθμίσεις των πόστων εργασίας στις όποιες ανταπικρίνεται ένας δεδομένος μισθός, καθοριζόμενος σέ μια μένμα νόρμα εργασίας και ποιότητας.

Αυτό σημαίνει ότι ο τονναδόρος Α, π.χ. που εργάζεται σ' ένα άρυχείο δικαιούται τον ίδιο μισθό με κείνον που δουλεύει σέ μια μτυραρία, σ' ένα ήλεκτρικό εργοστάσιο ή σ' ένα μεταλλουργείο.

Είναι ένα μέσον προς αποφυγή σοβαρών αδικιών, κυρίως για τα κατώτατα πόστα εργασίας. Έπιστημόναμε ήδη την αντίθεση ανάμεσα στα δυο άκρα της βιομηχανίας: ένα δρυχείο και μιὰ μπουραρία. Στο καπιταλιστικό σύστημα μιὰ μπουραρία αποδίδει στους ιδιοκτήτες της τὸ χρησιμοποιηθέν κεφάλαιο μέσα σ' ένα χρόνο μόνο. Ὁ μισθὸς τοῦ υπαλλήλου τῆς μπουραρίας εἶναι πολὺ καλύτερος ἀπὸ ἐνὸς μεταλλωρύχου, παρὰ τὸ ὅτι τὸν ἐκμεταλλεύονται κι αὐτὸν ὅπως κάθε ἐργάτη.

Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ κατώτερο πόστο δουλειᾶς σὲ μιὰ μπουραρία, ἐκεῖνου ποὺ ἀκουτίζει π.χ. μπορεῖ νὰ πληρωθεῖ ἐπὶ ὡς ὀκτὼ πέλζος. Ὁ ἴδιος ἐργάτης θὰ κέρδιζε δυὸ πέλζος σ' ἓνα δρυχείο. Οὕτε γὰρ νὰ παῖσει τὴν οὐκογένειά του.

Γιατί; Γὰρ τὸν ἀπλούστατο λόγο ὅτι μιὰ βιομηχανία ἦταν πολὺ ἀποδοτικὴ καὶ οἱ ἐργάτες μποροῦσαν νὰ διεκδικήσουν τὰ δικαιώματά τους καταφεύγοντας στὰ δικαστήρια.

Στὴν Κούβα τὰ δρυχεῖα δὲν ἦταν καθόλου προσοδοφόρα. Οἱ ἐργάτες δὲν μποροῦσαν νὰ πιέσουν τοὺς ιδιοκτήτες γιατί ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος νὰ κλείσουν τὰ δρυχεῖα.

Τώρα εἶναι πολὺ εὐκταλο νὰ ποῦμε πῶς θὰ ἐγκαθιδρύσουμε τὴν ἰδανικὴ δικαιοσύνη, πῶς θὰ προσδιοριστεῖ τοῦ καθενὸς ἡ ἀρμοδιότης καὶ πῶς θὰ ἴμαστε ὅλοι εὐτυχεμένοι. Ἄλλὰ προκύπτουν πολὺ σημαντικὰ πρακτικὰ προβλήματα. Πρόβλημα πρῶτο: Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀρμοδιότητος κάθε πόστου εργασίας εἶναι πολὺ περίπλοκος.

Στὴν ἀρχή, οἱ τεχνικοὶ καὶ μερικοὶ οὐντροφοὶ τῶν συνδικάτων ἐπίσης, νομίζω, εἶχαν ἀναγγελεῖ στὸ Ὑπουργεῖο Ἐργασίας ὅτι ἡ διαβάθμιση ἀρμοδιοτήτων ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν θὰ ἦταν ἔτοιμη τὴν 1η τοῦ Μάη. Ἄλλὰ δὲν θὰ ἴναι δυνατὸν. Εἴμαστε ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ κεῖ. Εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ἔχουν κάνει τὴ διαβάθμιση μερικῶν ἐπιπέδων εργασίας, ὡς τότε. Καὶ τότε πάλι δὲν μπορεῖ νὰ ἴναι ὅλα ἄψογα. Θὰ χρειαστεῖ νὰ κάνουμε τροποποιήσεις καὶ ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἀναγκαῖα πείρα.

Δεύτερο πρόβλημα, ποὺ δὲν εἶναι λιγότερο σημαντικό:

Ἡ ἰσοτιμία τῶν ὑπηρεσιῶν δὲν μπορεῖ νὰ εὐθυγραμμιστεῖ μὲ τοὺς ἀνώτερους μισθοὺς τῆς Κούβας. Δὲν μπορούμε νὰ πάρουμε σὰ βάση μὰ μπυραρία, τὰ ἐργοστάσια ἠλεκτρισμοῦ ἢ ὀριομένους τομεῖς ἀπὸ τοὺς καλύτερα ἰσοτιμωμένους.

Πῶς νὰ θίξουμε τὸ πρόβλημα ἀπέναντι σὲ συνιδρύτους ποὺ πέτυχαν στὴ δουλειὰ τους τὸ δικαίωμα μεγάλων μισθῶν ὕστερα ἀπὸ σκληροὺς ἀγῶνες καὶ πολλές φορές μακροχρόνιους, κατὰ τῶν καπιταλιστῶν, σὲ ἄλλες ἐποχές; Πρακτικῶς διατηρῶντας τὸ ἴδιο ἐπίπεδο τῶν σημερινῶν μισθῶν ἀλλὰ σὲ μὰ διαφορετικῆ κατηγορίας.

Γιὰ νὰ ξαναπάρουμε τὸ παράδειγμα τοῦ τορναδόρου: Ἐνας τορναδόρος ποὺ ἡ εἰδικότητά του ἀνταποκρίνεται σὲ μισθὸ ὀκτῶ πέζος τῆ μέρα καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ κερδίσει δεκαπέντε σὲ τὸ κέντρο ἐργασίας του, κερδίζει δεκαπέντε. Ὁ μισθὸς του διατηρεῖται στὰ δεκαπέντε, ἀλλὰ ἡ θέση του ἀξίζει ὀκτῶ πέζος τῆ μέρα. Πράγμα ποὺ σημαίνει πῶς, ἂν αὐτὸς ὁ σύντροφος ἀποπραβηχτεῖ ἢ πεθάνει, ἢ ἂν τοποθετηθεῖ ἄλλου, ἐκεῖνος ποὺ θὰ τὸν ἀντικαταστήσει θὰ πρέπει νὰ κερδίζει τὸ μισθὸ ποὺ ἀναλογεῖ σὲ τὸ πάτο, ὀκτῶ πέζος δηλαδή. Εἶμαι βέβαιος πῶς μ' αὐτὸ τὸ σύστημα καὶ τὴν πρόοδο τῆς συνείδησης ὄλου τοῦ κουβανέζικου λαοῦ θὰ μπορέσουμε νὰ λύσουμε εὐκολὰ ὅλα τὰ προβλήματα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴ διαφορὰ τῶν μισθῶν ὅπου ἡ ἰσοτιμία εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα.

Ἄλλα παρουσιάζεται ἓνα ἄλλο πρόβλημα: σύμφωνα μὲ τὶς κατηγορίες ἀρμοδιότητων, ποὺ θὰ γίνουν μὲ κάθε δικαιοσύνη, θ' ἀφήσουν μεγάλους ἐργακικοὺς τομεῖς μὲ μισθοὺς πέρα ἀπὸ κείνους ποὺ τοὺς ἀναλογοῦν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ξαναγαυρῶσουμε αὐτόματα αὐτοὺς ποὺς ἐργάτες στὰ κατώτερα ὅρια τῶν μισθῶν ποὺ ἀναλογοῦν στοὺς νέους κανονισμούς; Ἄν ὄχι τότε αὐτὸς ὁ μισθὸς θὰ φέρει νέα συρροὴ χρήματος, πέρα ἀπὸ τὴ μεγάλη ποσότητα ποὺ κυκλοφορεῖ ἤδη στὴν Κούβα, ποὺ περνᾷ τὰ κέρδη μας καὶ δημιουργεῖ τοὺς κινδύνους ἐνὸς πληθωρισμοῦ.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐνεργήσουμε μὲ μεγάλη σύνεση, νὰ

ἀναλύσουμε τὸ πρόβλημα μ' ἓνα σχεδὸν καζουοπικὸ τρόπο, νὰ μελετήσουμε κάθε εἰδικὴ περίπτωση, νὰ συζητήσουμε μὲ κάθε συνδικάτο, κάθε συνδικαλιστικὸ τμήμα. Θὰ ἐπικαλεσθῶμε ἀκόμη τὴ συνείδηση πῶν ἐργαζομένων, γιὰ νὰ γίνουν αὐτὲς οἱ αὐξήσεις βαθμηδόν, κλιμακωπῶς, ἂν εἶναι δυνατόν σὲ ἓνα, δύο, τρία χρόνια, γιὰ νὰ μὴ πέσει ἀπότομα ἀπὸ τὸν ἓνα μῆνα στὸν ἄλλο, τὸ οἰκονομικὸ βάρος πάνω σὲ προϊόντα σπῆνια ποὺ ἔχουμε δῶ, γιὰ νὰ ικανοποιῶμε τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ.

Νομίζω, σύντροφοι, πὺς πρόκειται γιὰ πὸ πῶς δύσκολο σημεῖο καὶ πὺς θὰ μᾶς βασανίσει πάρα πολύ. Ἄλλὰ εἶμαι ἐπίσης σίγουρος πὺς θὰ θριαμβεύουμε.

Τί σημαίνουν αὐτὲς οἱ ἀρμοδιότητες; Σημαίνουν πὺς ὁ ἐργάτης ποὺ ἔχει μὲ ἀρμοδιότητα, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς διάφορους καθιερωμένους τύπους, εἶναι ἱκανὸς νὰ παράγει μὲ καθορισμένη ποσότητα προϊόντος μᾶς καθορισμένης ποιότητας ποὺ θὰ ἀποτελέσει τὴν μῆνιμα νόρμα του ἐργασίας. Γιὰ νὰ ἀξιῶσει αὐτὸ τὸ μισθό, πρέπει νὰ πραγματοποιήσῃ τὴ νόρμα.

Σήμερα ἀκριβῶς, παρατηρήσαμε τὶς διαφορὲς ποὺ παρουσιάζονται σὲ μὲ δουλειὰ τόσο ἀπλὴ ὡς τὸ κόψιμο τῶν καλαμιῶν. Ὑπῆρχε μὲ ἐθελοντικὴ ομάδα ἐργατῶν, μὲ ἄλλη ομάδα ἐργάτες ποὺ δούλευε μὲ πολὺ πῶς συγκρατημένο ρυθμὸ καὶ μὲ ομάδα στρατιωτῶν - ἀνταρτῶν, χωρικοὶ αὐτοὶ ποὺ δούλευαν πολὺ πῶς γρήγορα. Καὶ ξάφνου ἔφτασε ἓνας γκουά-τζερο¹ καὶ ἡ ἀπόδοσή του ὑπῆρξε φανταστικὴ. Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος ἦταν μὲ ἄληθινή μηχανή.

Ὑπάρχουν λοιπὸν τεράστιες διαφορὲς στὴν ἀτομικὴ παραγωγή ποὺ προσέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ καθενὸς γιὰ κάθε δουλειὰ ποὺ κάνει. Ἄν μὲ κατατάξουν στὴν ἀρμοδιότητα «Α» τάξης, γιὰ τὴν κοπὴ τῶν καλαμιῶν καὶ ἂν κάμω ἓνα μικρὸ σωρὸ, ἡ δουλειὰ δὲν θὰ προχωρήσει καὶ θὰ πῶμε στὴν καταστροφή. Ἄν γελάστηκαν πρέπει νὰ μοῦ πῶν, «σεῖς τῆς τάξης «Α» τῆς κοπῆς τῶν καλαμιῶν πρέπει νὰ κόψεις 300

1. Λευκὸς χωρικός τῆς Κούβας.

απρόοιως¹ τή μέρα. "Αν δέν τὸ κάνετε δέν θά πάρετε τὸ μι-
σθὸ τῆς τάξης «Α». Θά πληρωθεῖτε ἀνάλογα μὲ τὴν τάξη
σας».

Μὲ ἄλλα λόγια ἡ διαβάθμιση τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐρ-
γαζομένων εἶναι ἀλληλένδετη μὲ τὴν παραγωγή τους. Ἡ νόρ-
μα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ποιότητος ἀποτελοῦν τὸ καθῆκον
κάθε ἐργαζόμενου ἀπέναντι στὴν κοινότητα πού τοῦ δίνει ἐρ-
γασία, ἐγγυᾶται τὴν τροφή τῶν παιδιῶν του, τὰ ἐλάχιστα ἀ-
γαθά που, τίς ἐλάχιστες ἐξυπηρετήσεις, καὶ ὅλα ὅσα φροντί-
ζει νὰ τελειοποιήσει, ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι θά αὐξηθεῖ ἡ παραγω-
γική μας ἰκανότης.

"Ἐνα σημαντικό πρᾶγμα γιὰ τὸ ὅποιο πρέπει νὰ ἀγωνι-
στοῦμε εἶναι ἡ ποιότητα. Στὸ ὑπουργεῖο Βιομηχανίας δημι-
ουργοῦμε πὸ συμβούλιο τῆς ποιότητος στὶς ἐπιχειρήσεις, μὲ
τὴν πρόθεση νὰ προσπατέψουμε τὴν ποιότητα. Ἄλλὰ ἡ προσ-
τασία τῆς ποιότητος ἀπαιτεῖ ἐπίσης τὴ συνείδηση τῶν ἴδιων
τῶν ἐργαζομένων. Ἡ ποιότητα μπορεῖ νὰ προσέχεται σήμε-
ρα πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅτι μέχρι τώρα. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι
οἱ ἐργάτες παιπουσιῶν τῆς Λᾶς Βῆλλας π.χ. παραδέχτηκαν
πὺς ἡ ποιότητα ἦταν λιγότερο καλή, γιὰτὶ δέν ἦταν ἴδια ἡ
πρώτη ὕλη καὶ ὅτι τὰ δέρματα δέν ἔχουν πάντα τὴν ἴδια ποιό-
τητα.

Ἀσφαλῶς αὐτὸ μπορεῖ νὰ συμβεῖ. Ἄλλὰ ἀκριβῶς, τὸ ἐ-
φευρετικὸ μυαλὸ τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἡ κρίση της, ἡ αἴσθη-
σὴ της γιὰ θυσίες, τὸ ἐνδιαφέρον πού δείχνει γιὰ τὴν ἀνά-
πτυξη τῆς χώρας, ὅλα αὐτὰ μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν στὴ λύση
τῶν προβλημάτων, φτάνει ἡ διοίκηση τοῦ ἐργοστασίου καὶ οἱ
ἐργάτες νὰ ἀποτελέσουν ἓνα μοναδικὸ σῶμα, γὰρ νὰ συγκρα-
τήσουν τουλάχιστον τὴν ποιότητα σ' ἓνα μόνιμο ἐπίπεδο, προ-
σπαθώντας πάντα νὰ τὴν καλυπτεροῦν.

Χωρὶς ποιότητα δέν μποροῦμε νὰ συναγωνιστοῦμε στὴ
παγκόσμια ἀγορά, πού δέν δέχεται παρὰ τὸ καλύτερο σὲ τι-
μὲς συναγωνισμοῦ. Ἄλλὰ ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ δώσουμε καὶ

1. Βάρος: 11 χιλόγρ.

στο λαό μας ποιότητα. Είναι μια υποχρέωση του καθενός μας απέναντι στην κοινότητα. Πρέπει να του προμηθεύουμε το καλύτερο δυνατόν προϊόν για πῆν ἐξυπηρέτησή του, εἴτε γὰρ καταναλωτικό προϊόν πρόκειται ἢ γὰρ μέσον παραγωγῆς.

Πρέπει ν' ἀγωνιστοῦμε ἐπίσης κατὰ τοῦ ἀπαιτετισμοῦ¹ πού ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς μαστίζει. Ὀφείλεται ἀσφαλῶς σὸ γεγονὸς πὺς ὑπάρχουν πολλὰ κρήματα ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν δυνατότητες νὰ ξεδευτοῦν στὴν ἐποχὴ πού ζοῦμε. Ἀλλὰ ὁ ἀπαιτετισμὸς μπορεῖ ἐπίσης νὰ κτυπηθεῖ μὲ μέτρα κοινωνικοῦ χαρακτήρα, μέτρα συλλογικά, μὲ τὴ συζήτηση, μὲ τὴν λογικὴ ἐξήγηση τῶν κακῶν πού προκαλεῖ καὶ τελικά, σὺντροφοί, νομίζω πὺς φτάσαμε σὸ ἀπόδιο ἔπου, ἂν ὄλα αὐτὰ ἀποτύχουν, πρέπει νὰ χρησιμοποιήσουμε ἐπίσης καταναγκαστικὰς μεθόδους.

Γιατὶ ὀφείλομε νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν παραγωγὴ. Ὅπως ἕνας ἐργάτης πού κλέβει σ' ἕνα κέντρο ἐργασίας, πού κλέβει ἕνα σὺντροφο δὲν εἶναι μέλος πῆς ἐργατικῆς τάξης, τὸ ἴδιο ὑπάρχουν καὶ σειρά ἐγκληματίων κοινωνικοῦ τύπου πού ὀφείλομε νὰ δικάσουμε καὶ νὰ τιμωρήσουμε. Ὁ ἐργάτης πού λιποτακεῖ τὴ ἀπγμὴ τοῦ κινδύνου ἀπὸ τὸ πῶστο πού ἀγῶνα — πού εἶναι ἡ μηχανὴ του — δὲν κάνει τὸ καθῆκον του. Καὶ δὲν ὑπάρχουν ὄλλα μέσα γὰρ νὰ πόν παύσεις, ὄφου ἡ συνείδησή του εἶναι τόσο κλειστή πού μένει ἀδιαπέραστη στὶς κριτικὰς τῶν σὺντρόφων του, στὴν ἐκκλησιὰ γὰρ τάξη, στὶς συζητήσεις, δὲν μένει πιά, παρὰ νὰ τὸν παύσεις ἀπὸ κεί πού θὰ πονέσει αἰγούρα, ἀπὸ τὸ πορτοφόλι του: θὰ κερδίζει λιγότερα.

Θὰ ἴπρεπε νὰ μιλήσουμε γὰρ πολλὰ ὄλλα πράγματα. Γὰρ πρωτοβουλίες πού φανερώνονται καθημερινά, πού πραγματοποιοῦνται λίγο - λίγο, πού χωλαίνουν γὰρ ἕνα διάστημα καὶ πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὴ ζεστασιά τοῦ λαοῦ.

Ἀλλὰ νομίζω πὺς εἶναι προτιμότερο νὰ μελετήσουμε τὰ ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων συνεδριάσεων κριτικῆς καὶ αὐτοκριτικῆς πού ἔγιναν σὸ ὑπουργεῖο Βιομηχανίας.

1. Μορφὴ γεωργικῆς ἐκμετάλλευσης, ἔπου ὁ γαιοκτήμονας δὲν ζεῖ στὴν περιοχή ἢ καὶ στὴ χώρα ἔπου ὁ καλλιεργητὴς ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἕναν ἐπιστάτη.

“Ας αφιερωθούμε στο να ενώσουμε όλο και περισσότερο την εργατική τάξη στη διεύθυνση του εργοστασίου, να εξαφανίσουμε την απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σ’ αυτό που μπορεί να ονομαστεί πνευματική εργασία, εργασία διεύθυνσης και χειρωνακτική εργασία, να επιτύχουμε στην ενότητα του εργοστασίου, μια πραγματική αγωνιστική ενότητα, όπου θα υπήρχε μια ενότητα απόψεων, ένας μόνος και ομοιόμορφος τρόπος σκέψης, θεμελιωμένος στην πεποίθηση όλων των μελών και όχι στην καλή θέληση μερικών. Μια πειθαρχημένη αγωνιστική δύναμη της παραγωγής, που θα φέρνει καθημερινά νέες νύξεις, για τον κοινό σκοπό που είναι η οικοδόμηση του σοσιαλισμού.

Σύντροφοι, σήμερα ακριβώς είναι η πρώτη επέτειος, της αεροπορικής επίθεσης κατά της Χαβάνας, του Σαντιάγκο, και μερικών άλλων πόλεων. Αυτές τις μέρες θα είναι και η πρώτη επέτειος της ιμπεριαλιστικής επίθεσης του Πλάγια Γιρόν, ή πρώτη δηλαδή, επέτειος της πρώτης μεγάλης ήττας του Αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Σε λίγες μέρες θα γιορτάσουμε την διεθνή γιορτή των εργαζομένων για τέταρτη φορά στην επαναστατική Κούβα.

“Ας θυμηθούμε απ’ αυτά τα περασμένα χρόνια τις προδες που κάναμε με σύμπνοια και παλιππη συνείδηση. Τώρα μπορούμε να καταλάβουμε ένα βήμα για να κρίνουμε και σκεδόν μόνο για να κρίνουμε. Γιατί; Διότι η εργασία όλων εμάς, ή εργασία του λαού της Κούβας στη διάρκεια τρισήμισι χρόνων Έπανάστασης, τριών χρόνων που πετύχαμε μια Ένωση στην άμυνα κατά των έξωτερικών επιθέσεων, καθώς και στον αγώνα για να καταστρέψουμε την εσωτερική αντίδραση, μας μετέβαλε σε μια μεγάλη πειθαρχημένη αγωνιατική δύναμη. Έχει ακόμη πολλές δυνάμεις, δεν είναι ολοκληρωτικά όμοιογενής, παρουσιάζει σχισμές απ’ όπου ο έχθρος μπορεί να γλυστηρήσει, αλλά τελειοποιεί καθημερινά την οργάνωσή της, την πειθαρχία της, τη συνείδησή της.

“Όταν θα φτάσουμε σ’ αυτή την καινούρια 1η του Μάη,

τὴν τέταρτη μετὰ τὴν Ἐπανάστασή μας, θὰ μπορέσουμε νὰ ποῦμε, κυπώντας αὐτὸ τὸ σύντομο παρελθὸν τῶν τρισημίσιον χρόνων, πὺς ἀκόμη μιὰ φορά, καὶ πάντα, καὶ σίγουρα, νικήσαμε!

2. Τό στέλεχος στήν ἐπανάσταση*

Θά ἦταν περιττό νά ἐπιμείνουμε στά χαρακτηριστικά τῆς Ἐπανάστασής μας, στήν πρωτότυπη μορφή της, μέ κάποια στοιχεῖα αὐθορμητισμοῦ πού κάλυψε τὸ πέρασμα μιᾶς ἐθνικῆς ἀπελευθερωτικῆς ἐπανάστασης πρὸς μιὰ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση καὶ στὴ συσώρευση τῶν γεγονότων πού ἐξήσαν μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα οἱ πρωταγωνιστὲς τῆς ἀποστολῆς τῆς Μονκάντα, περνώντας ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο τῆς Γκράνμα στήν διακήρυξη τοῦ σοσιαλιστικοῦ καρακτῆρα τῆς Κουβανέζικης Ἐπανάστασης. Καινούριοι συμπαθοῦντες, νέα στελέχη, νέες ὁργανώσεις ἦρθαν προοδευτικὰ νά ἐνισχύσουν τὴν ἀδύνατη ὁργανικὴ δομὴ τοῦ ἀρχικοῦ κινήματος, ὥσπου νά ἐδραιωθοῦν οἱ λαϊκὲς βάσεις πού χαρακτηρίζουν σήμερα τὴν ἐπανάστασή μας.

Ὅταν ἐπιβεβαιώθηκε πὺς μιὰ καινούρια κοινωνικὴ τάξη ἔπαιρνε ὀριστικὰ τὴ διακυβέρνηση στήν Κούβα, διαπιστώσαμε τὰ ὄρα μέσα στὰ ὁποῖα θά ἐξασκούσαμε τὴν ἐξουσία, ἐξ αἰτίας τῶν συνθηκῶν πού βρήκαμε τὸ Κράτος ἀπογυμνωμένο ἀπὸ στελέχη γιὰ τὴν πραγματοποιοποίηση γιγαντιαίων προσπαθειῶν πού ἀπαιτοῦσε ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ὀλοκληρωτικὴ ὀικονομικὴ διαοργάνωσή του.

Ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, τὰ γραφειοκρατικὰ πόστα διανεμήθηκαν ὅσο γινόταν καλύτερα. Δὲν ὑπῆρξαν μεγάλα προβλήματα γιὰτὴ ἡ παλιὰ δομὴ δὲν εἶχε κατασφραγεῖ. Ὁ μηχανισμὸς λειτουργοῦσε μέ πὸν ἀργὸ καὶ νωθρὸ ρυθμὸ τῆς παλιᾶς σχεδὸν νεκρῆς μηχανῆς, ἀλλὰ ὑπῆρχε μιὰ ὁργάνωση καὶ στὸ ἐσωτερικὸ της, ἕνας ἐπαρκὲς συντονισμὸς γιὰ νά κινεῖται καλαρά, χωρὶς νά ὀσχολεῖται γιὰ τίς πο-

* Ἄρθρο δημοσιευμένο στήν «Σοσιαλιστικὴ Κούβα» Νο 13. Σεπτέμβριος 1962.

λιτικές μεταρρυθμίσεις που θα επακολουθοῦσαν μετὰ τὴν τροποποίηση τῆς οικονομικῆς δομῆς.

Τὸ κίνημα τῆς 26 Ἰουλίου, βαθιὰ ὑπονομευμένο ἀπὸ τὶς ἐσωτερικὲς διαμάχες ἀνάμεσα στὴν ἀριστερὴ καὶ τὴ δεξιὰ του πτέρυγα, δὲν μπορούσε νὰ ἀφιερωθεῖ σὲ ἀναδιοργανωτικὲς προσπάθειες. Ὅσο γιὰ τὸ Λαϊκὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα, μὲ τὸ νὰ ἔχει ὑποστῆ ἐπὶ χρόντα τὸ θηριώδες κνηγητὸ γιὰ τὴν παρανομία του, δὲν μπόρεσε νὰ διπλασιάσει μεσαῖα σπελέχη γιὰ ν' ἀντιμετωπῆσιν τὶς νέες εὐθύνες που θὰ προκύπτανε.

Ὅταν δημιουργήθηκαν οἱ πρῶτες κρατικὲς παρεμβάσεις στὴν οἰκονομία, ἡ ἀναζήτηση στελεχῶν δὲν παρουσίαζε δυσκολίες καὶ ἡ ἐκλογή μπορούσε νὰ γίνῃ ἀνάμεσα σὲ πολλὰ πρόσωπα που διέθεταν τὰ ἐλάχιστα βασικὰ προσόντα γιὰ τὴν διεύθυνση ἑνὸς πάστου. Ἄλλὰ μὲ τὴν ἐπιτάχυνση τοῦ κινήματος, ἀπὸ τὴ στιγμή που ἐθνικοποιήθηκαν οἱ βορειο-ἀμερικάνικες ἐπιχειρήσεις ὀρθικῶς καὶ κατόπιν οἱ μεγάλες κουβανέζικες ἐπιχειρήσεις, δημιουργήθηκε μιὰ πραγματικὴ ἔνδεση σὲ διοικητικὸς τεχνικούς. Διαπιστώνεται ἐπίσης μιὰ ἀγωνιώδης ἀνάγκη τεχνικῶν στὴν παραγωγή, γιὰτὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν ἐσταπριστεῖ, ἐλκυσόμενοι ἀπὸ τὶς εὐνοϊκότερες προσφορὲς τῶν ἡπεριαλιστικῶν ἐταιριῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἀκόμη. Ὁ πολιτικὸς μηχανισμὸς πρέπει νὰ καταβάλῃ μιὰ τεράστια προσπάθεια, ἐπιπλέον τῶν μεταρρυθμιστικῶν του προσπαθειῶν, προκειμένου ν' ἀπασκοληθεῖ μὲ τὸ ἰδεολογικὸ πρόγραμμα μιᾶς μάζας διψασμένης γιὰ μάθηση που ἀρχίζει τὶς ἐπαφές της μὲ τὴν Ἐπανάσταση.

Ὅλοι παίξαμε τὸ ρόλο μας ὅσο καλύτερα γινόταν, πράγμα που δὲν ἔγινε χωρὶς κόπο καὶ χωρὶς δυσκολίες. Πολλὰ ἀφύληματα γίνανε στὸν ἐκτελεστικὸ διοικητικὸ κλάδο, καὶ τεράστια διαπράχθηκαν ἀπὸ τοὺς νέους διευθυντὲς τῶν ἐπιχειρήσεων που εἶχαν σημαντικώτατες εὐθύνες. Διαπράξαμε ἐπίσης σοβαρὰ καὶ βαριὰ σὲ συνέπειες λάθη στὸν πολιτικὸ μηχανισμό, που ξέπεσε σιγὰ - σιγὰ σὲ μιὰ ἥσυχη καὶ βολικὴ γραφειοκρατία. Μεταβλήθηκε τμηματικὰ σὲ μέσον γιὰ προαγωγές

και γραφειοκρατικες ευθυνες ολοτελα αποκαμενες απο τις μαζες.

Η βασική αιτία των σφαλμάτων μας προέρχεται από την αγνοιά μας για την πραγματικότητα σε μια δεδομένη στιγμή. Γεγονός που άμβλυσε την αντίληψή μας και που μετέβαλε το κόμμα σε γραφειοκρατικό οργανισμό, θέτοντας σε κίνδυνο την διοίκηση και την παραγωγή, όφειλεται στην απουσία μεσαίων ικανών στελεχών. Αυτό το όργανο μας έλεγε. Η πολιτική των στελεχών επηβαλλόταν σαν συνώνυμη με την πολιτική των μαζών. Η έγκοπή ήταν να αποκατασταθεί ή έπαφή με τις μαζες, έπαφή που η επανάσταση είχε διατηρήσει στενά κατά την πρώτη περίοδο της ύπαρξής της. Άλλα η έπαφή έπρεπε να αποκατασταθεί με τη βοήθεια ενός όργάνου που θα απέδιδε με τον καλύτερο τρόπο, τόσο στη διάγνωση όλων των έπιθυμιών των μαζών, όσο και στην μεταβίβαση των πολιτικών κατευθύνσεων που συχνά δεν δίδόντουσαν παρά με την προσωπική παρέμβαση του πρωθυπουργού Φιντέλ Κάστρο ή άλλων ιθυνόντων της Έπανόστασης.

Μπορούμε ν' αναρωτηθούμε τώρα τί είναι ένα στέλεχος. Το στέλεχος είναι ένα άτομο που διαθέτει έπαρκή πολιτική κατάρτηση ικανό να έρμηνεύσει τις μεγάλες κατευθύνσεις τις προερχόμενες από την κεντρική έξουσία, να τις άφομοιώσει και να τις μεταβιβάσει σαν προανατολιστικές στις μαζες, άντελαμβάνόμενο τις έκδηλώσεις των έπιθυμιών τους και τα βαθύτερά τους κίνητρα. Πρόκειται για ένα άτομο πεπαιχμένο στην ιδεολογική γραμμή, αλλά και στην διοικητική, που γνωρίζει και πράττει τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό και είναι ικανό να εκτιμήσει τις ανάγκες της μεθόδου χρησιμοποιώντας με τον καλύτερο τρόπο τις πολύπλοκες λεπτομέρειές της· είναι εκείνος που ξέρει να πραγματοποιήσει, στην παραγωγή, την άρχή της συλλογικής συζήτησης, της αποφασιστικότητας και της άποιακής υπευθυνότητας. Είναι το άτομο με την αποδεδειγμένη πίστη και που το φυσικό και ήθικό του βάρος είναι ταυτισμένο με το ρυθμό της ιδεολογικής του διαμόρφωσης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι πάντα έ-

τοίμο να αντιμετώπισει οποιαδήποτε διαμάχη και να απαντήσει, με αντάλλαγμα της ζωής του αν χρειαστεί, για την πίστη του στην καλή πορεία της Έπανάστασης. Είναι ακόμη ένα άτομο ικανό για προσωπικές αναλύσεις πράγμα που του επιτρέπει να παίρνει αναγκαίες αποφάσεις και να αποδεικνύει μια δημιουργική πρωτοβουλία που δεν είναι ασυμβίβαστη με την πειθαρχία.

Το στέλεχος λοιπόν, είναι ένας δημιουργός. Είναι ένας Ιθύνων μεγάλης ισχύος, ένας τεχνικός ικανοποιητικού πολιτικού επιπέδου που μπορεί, με την διαλεκτική λογική να συντελέσει στην πρόοδο του παραγωγικού του τομέα ή να διαμορφώσει τη μάζα από την πολιτική υπεύθυνη θέση του.

Αυτός ο υποδειγματικός άνθρωπος, προικισμένος με αρετές που δύσκολα καταπατώνται υπάρχει πάντως μέσα στον κουθανέζικο λαό και τον συναντούμε καθημερινά. Το σημαντικό είναι να επωφεληθούμε όλων των ευκαιριών για να τον κάνουμε να αναπτυχθεί όσο γίνεται περισσότερο, να τον διαπαιδαγωγίσουμε, να αξιοποιήσουμε ότι καλύτερο διαθέτει ή προσωπικότητά του, ώστε να την χρησιμοποιήσουμε για το καλό του έθνους.

Η διαπαιδαγώγηση ενός στελέχους πραγματοποιείται με την καθημερινή τριβή. Άλλα πρέπει επίσης να γίνει το αντικείμενο μιας συστηματικής εργασίας σε ειδικά σχολεία, όπου ικανοί καθηγητές, υποδείγματα για τους μαθητές τους, θα προωθήσουν την ιδεολογική τους πρόοδο.

Σε ένα καθεστώς που αρχίζει την οικοδόμηση του σοσιαλισμού, δεν μπορεί να θεωρηθεί κάποιος στέλεχος όταν δεν διαθέτει υψηλή πολιτική κατάρτιση. Άλλα δεν πρέπει να θεωρούμε πολιτική κατάρτιση, μόνο τη γνώση της μαρξιστικής θεωρίας. Πρέπει να απαιτούμε επίσης την υπευθυνότητα του ατόμου για τις πράξεις του, την πειθαρχία που διορθώνει κάθε περαστική αδυναμία και που δεν είναι αντίθετη με μια γενική δόση πρωτοβουλίας και τη διαρκή φροντίδα για όλα τα προβλήματα της επανάστασης.

Για να φτιάξουμε τέτοια στελέχη, πρέπει να ξεκινήσουμε

μέ την άρχή της έπαλογής μέσα από τις μάζες. Έκει πρέπει να αναζητήσουμε έκαλασπόμενες προσωπικότητες, δοκιμασμένες στη θυσία, ή που άρχίζουν να εκδηλώνουν τις άνησυχίες τους και να τις οδηγήσουμε σε είδηκά σκαλεία και άν αυτά δέν υπάρχουν, να τους τοποθετήσουμε ανά πλέον υπεύθυνα πόστα, όπου και θα έκπαιδευτούν πρακτικά.

Μ' αυτό τον τρόπο βρήκαμε μεγάλο αριθμό νέων στελεχών που εκπαιδεύσαμε τα τελευταία χρόνια. Άλλά ή διαμορφωση τους δέν ήταν όμοιόμορφη, γιατί οι νεαροί σύντροφοι βρέθηκαν άντιμέτωποι με την πραγματικότητα της επαναστατικής δημιουργίας χωρίς κατάλληλη προετοιμασία. Μερικοί θριάμβεψαν κυριολεκτικά, άλλα ό μεγαλύτερος αριθμός άπ' αυτούς δέν πέτυχε άπόλυτα κι έμεινε μεσοστρατής. Και άπλώς άλλοι κάθησαν στο γραφειοκρατικό λαβύρινθο, κι άλλοι στον περασμό της έξουσίας.

Γιά να έξασφαλίσουμε τον θρίαμβο και την πλήρη παγίωση της Έπανάστασης, όφείλουμε να διαμορφώσουμε διαφορών ειδών στελέχη: Το πολιτικό στέλεχος που θα πρέπει να άποτελέσει πη βάση στις οργανώσεις μας των μαζών, έκείνος που κατευθύνει τις μάζες με τη δράση του Ένωμένου Κόμματος της Σοσιαλιστικής Έπανάστασης (αυτές οι βάσεις άρχίζουν να δημιουργούνται με τα έθνηκά και έπαρχιακά σχολεία Έπανάστατικής Έκπαίδευσης και με τις μελέτες και τους κύκλους μελετών σε όλα τα επίπεδα). Χρειαζόμαστε επίσης στρατιωτικά στελέχη· για να τα δημιουργήσουμε, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την έπιλογή, άνάμεσα στους νέους άγωνιστές που έλαβαν μέρος στον πόλεμο. Έχουν έπιζήσει πολλοί, χωρίς μεγάλες θεωρητικές γνώσεις, άσφαλώς, άλλα δοκιμασμένοι στη φωτιά, άτρωτοι στις σκληρές στιγμές του αγώνα και που είναι μιάς, χωρίς άμφισβήτηση, δοκιμασμένης πίστης άπέναντι στο επαναστατικό καθεστώς, γιατί δέθηκαν άδιάρηκτα με την γέννηση και την άνάπτυξη της Έπανάστασης από τις πρώτες άντάρτικες εκδηλώσεις στη Σιέρρα. Πρέπει επίσης να δημιουργήσουμε οικονομικά στελέχη που θα άφηρεωθούν στο δύσκολο έργο του προγραμματισμού και της

όργάνωσης του σοσιαλιστικού κράτους τούτη τη στιγμή της δημιουργίας. Πρέπει να εργαζοῦμε με επαγγελματίες, να παρακινήσουμε τους νέους να ακολουθήσουν τις πιο σημαντικές τεχνικές σταδιοδρομίες, προσπαθώντας να δώσουμε στην έπισημη τὸν τόνο τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ποὺ ἐξασφαλίζει μὰ ταχυτάτη ἐξέλιξη. Είναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ δημιουργήσουμε τὴ διοικητικὴ ομάδα ποὺ θὰ ξέρει νὰ ἐπιωφεληθεῖ ἀπὸ τις ἰδιαίτερες τεχνικὲς γνώσεις τῶν ἄλλων νὰ τις συγκεντρώσει νὰ προσανατολίσει τις ἐπιχειρήσεις καὶ τις ὑπάλλητες ὀργανώσεις τοῦ Κράτους, προσαρμόζοντάς τες στὸν ρυθμὸ τῆς Ἐπανάστασης. Γιὰ ὅλα τὰ διαβήματα, ὁ κοινὸς παρανομαστικὸς εἶναι ἡ πολιτικὴ σαφήνεια. Καὶ αὐτὴ δὲν συνίσταται στὸ νὰ ὑποστηρίζεις ἀνεύθυνα τὰ ἀξιώματα τῆς Ἐπανάστασης, ἀλλὰ στὸ νὰ τὰ ὑποστηρίζεις μὲ λογικὰ ἐπιχειρήματα, νὰ εἶσαι ἱκανὸς γιὰ θυσίες, ἱκανὸς γιὰ διαλεκτικὲς ἀναλύσεις, ποὺ θὰ συμπλέσουν στὸ νὰ γίνεται μὰ συνεχῆς προοφρά, ἐπὶ ὅλων πᾶν ἐπιπέδων, τόσο στὴ πλούσια θεωρία δόξαι καὶ στὴν πρακτικὴ τῆς Ἐπανάστασης. Αὐτοὺς τοὺς συντρόφους πρέπει νὰ τοὺς διαλέξουμε μέσα ἀπὸ τις μάζες, σύμφωνα μὲ τὴ μοναδικὴ ἀρχὴ πὺς ὁ καλύτερος πάντα ξεχωρίζει καὶ νὰ τοὺς δώσουμε τις μεγαλύτερες εὐκαιρίες γιὰ ἀνάπτυξη.

Ὁ προορισμὸς τοῦ ἀτελέκτους, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εἶναι τοποθετημένος μένει παντοῦ ὁ ἴδιος. Τὸ στέλεχος ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνναῖο λίθο τοῦ ἰδεολογικοῦ κινητήρος ποὺ εἶναι τὸ Ἐνωμένο Κόμμα τῆς Ἐπανάστασης. Είναι αὐτὸ ποὺ θὰ μπορούσαμε νὰ ὀνομάσουμε δυναμικὴ βίβα αὐτοῦ τοῦ κινητήρος. Καὶ τὴ λέμε βίβα γιατί ἐξασφαλίζει τὴ λειτουργία του καὶ δυναμικὴ, γιατί δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα ἀπλὸ ὄργανο μετακίνησης πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω ἐντολῶν ἢ αἰτημάτων, ἀλλὰ γιὰ ἕνα δημιουργὸ ποὺ θὰ συνεργασεῖ μὲ τις μάζες γιὰ τὴν ἀνάπτυξή τους καὶ μὲ τοὺς ἰθύνοντες γιὰ τὴν κατὰπόπισή τους, χρησιμεύοντας ὡς ὁδὸν σημεῖο ἐπιπέδου. Ἐχει τὴ σημαντικὴ ἀποστολὴ τῆς φροντίδας γιὰ νὰ μὴ σβήσει τὸ θαυμαστὸ πνεῦμα τῆς Ἐπανάστασης, νὰ μὴν ἀ-

πακοιμηθεί, να μη χαλαρώσει. Είναι ένα εύαίσθητο σημείο: μεταβιβάζει ότι δρῶνται από τη μάζα και της μεταφέρει τον προσανατολισμό του Κόμματος.

Ἡ διαμόρφωση στελεχῶν ἀποτελεῖ λοιπὸν μιὰ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη. Ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση ἀνέλαβε μὲ ἐνθουσιασμὸ τὴν ἐκπαίδευση τῶν στελεχῶν. Μὲ τὸ πρόγραμμα τῶν ὑποτροφιῶν ποὺ παραχωρήθηκαν σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιλογῆς, μὲ τὰ προγράμματα μελετῶν τῶν ἐργαζομένων, ποὺ προσφέρουν ποικίλες δυνατότητες τεχνολογικῆς ἐπιμόρφωσης, μὲ τὴν ἐπέκταση πῶν εἰδικῶν τεχνικῶν σχολῶν, μὲ τὴ μέση ἐκπαίδευση, καὶ μὲ τὰ πανεπιστήμια ποὺ ἀνοίγουν νέες ἀποδιοδρομίες, κάνοντας τέλος σύνθημα τῆς πατρίδας μας τὴ μελέτη, τὴν ἐργασία καὶ τὴν ἐπαναστατικὴ ἐπαγρύπνηση, θασιζόμεστε οὐσιαστικὰ στὴν "Ἐνωση τῶν Κομμουνιστικῶν Νεολαῶν ἀπ' ὅπου θὰ βγοῦν μελλοντικὰ στελέχη ὅλων τῶν εἰδῶν, ἀκόμα καὶ ἰθύνοντα ἀτελέχη τῆς Ἐπανάστασης.

Ἡ σημασία τοῦ «στελέχους» εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ἔννοια τῆς θυσίας, τοῦ ρόλου τοῦ παραδείγματος γὰρ τὴν ἔκφραση τῆς ἀλήθειας καὶ πῶν ἐντολῶν τῆς Ἐπανάστασης. Τὸ στέλεχος ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ πολιτικοῦ ἰθύνοντος πρέπει μὲ τὴ συμπεριφορὰ του νὰ κερδίζει τὸ σεβασμὸ τῶν ἐργαζομένων. Εἶναι ἀποραίτητο νὰ τὸ ἐκτιμῶν καὶ νὰ τὸ πιστεύουν οἱ σύντροφοι ποὺ θὰ ὀδηγήσει στὴν πρωτοπορία.

Δὲν θὰ ὑπάρχει λοιπὸν καλύτερο στέλεχος ἀπὸ κείνον ποὺ θὰ διαλέγεται ἀπὸ τὴ μάζα, κατὰ τὴς συναλεύσεις ποὺ ὑποδεικνύουν τοὺς ὑποδειγματικὰ ἐργαζομένους, αὐτοὺς ποὺ θὰ μποῦν στὸ P.U.R.S. ἀφοῦ περάσουν ὅλες τὴς ἀπαιτούμενες δοκιμασίες τῆς ἐπιλογῆς. Θὰ ἀποτελέσουν στὴν ἀρχὴ ἓνα περιορισμένο κόμμα ἀλλὰ ἡ ἐπαρροή του στοὺς ἐργαζόμενους θὰ εἶναι τεράστια. Μὲ πὸν καιρὸ θὰ μεγαλώσει ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι ἡ πρόοδος τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης θὰ κόμει σκοπὸ τῆς πῆν ἐργασία καὶ τὴν ολοκληρωτικὴ τῆς ἀφοσίωση γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ. Μὲ μεσσία στελέχη αὐτῆς τῆς κατηγορίας τὸ δύσκολο ἔργο ποὺ μᾶς περιμένει θὰ πραγματοποιηθεῖ παλὺ εὐκολότερα.

Μετὰ ἀπὸ μιὰ περίοδο συγκύσεως καὶ κακῶν μεθόδων, φτάσαμε σὴ σωστὴ πολιτικὴ ποὺ δὲν θὰ ἐγκαταλείψουμε πιά ποτέ. Μὲ τὴν διαρκῶς ἀνανεωμένη ἀνάταση τῆς ἐργατικῆς τάξης ποὺ θὰ πλουτίσει ἀπὸ τὶς ἀνεξάντλητες πηγές τῆς τῆς γραμμῆς τοῦ Ἐνωμένου Κόμματος τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης ἀπὸ μέλλον καὶ μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ κόμματός μας, κατακτήσαμε πὸν τρόπο τῆς δημιουργίας στελεχῶν, ποὺ ἐγγυῶνται γιὰ τὴ ρωμαλέα ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασής μας. Πρέπει νὰ θριαμβέψουμε.

3. Ὁ λόγος στό Ἀλγέρι*

Ἀγαπητά ἀδέλφια,

Ἡ Κούβα συμμετέχει σ' αὐτή τὴ Συνεδρίαση, πρῶτα γιὰ ν' ἀκουστεῖ μὲ τὴν παρουσία τῆς ἡ μοναδικῆ φωνῆ τῶν λαῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά τῆς σὸν ὑποανάπτυκτη χώρα πού παράλληλα οἰκοδομεῖ τὸν σοσιαλισμό.

Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ ὅτι ἐπιτρέπεται σὴν ἀντιπροσωπεῖα μας νὰ ἐκφέρει τὴ γνώμη τῆς, ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἕνας καινὸς πόθος μᾶς ἐνώνει σὴν πορεία μας πρὸς τὸ μέλλον: ἡ κατάλυση τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ. Ἕνα καινὸ παρελθὸν ἀγώνα κατὰ τοῦ ἴδιου ἐχθροῦ μᾶς ἔνωσε κατὰ τὴ διαδρομῆ.

Αὐτὴ ἡ συνέλευση εἶναι μὰ συγκέντρωση ἀγωνιζόμενων λαῶν. Αὐτὸς ὁ ἀγώνας διεξάγεται σὲ δυὸ μέτωπα ἐξ ἴσου σημαντικὰ, καὶ ἀπαιτεῖ ὅλες μας πὶς προσπάθειες. Ὁ ἀγώνας κατὰ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ γιὰ νὰ σταθούμε τὰ ἀποικιοκρατικὰ καὶ ἡμιοικιοκρατικὰ δεσμὰ, εἶτε μὲ πολιτικὰ διπλα γίνεται, εἶτε μὲ πραγματικὰ ἢ καὶ μὲ τὰ δυὸ ταυτόχρονα, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὸν ἀγώνα κατὰ τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς καθυστέρησης. Καὶ τὰ δυὸ εἶναι σταθμοὶ σὴν ἴδια διαδρομῆ πού ὀδηγεῖ σὴ δημιουργία μᾶς καινούριας κοινωνίας, πλούσιας καὶ δίκαιας συγχρόνως.

Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας καὶ ἡ ἐξουδετέρωση τῶν καταπιεστικῶν ἀποτελοῦν μὲν ἐπιταγή. Ἀλλὰ ὕστερα ἀπ' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀντιμετωπιστεῖ τὸ δεῦτερο στάδιο πού πὰ προβλήματά του εἶναι ἀκόμα δυσκολότερα, ὅσο κι ἂν φαίνεται ἀδύνατον, ἀπὸ τὰ τοῦ πρώτου.

Ἀπὸ τότε πού τὰ μονοπωλικὰ κεφάλαια κατέκτησαν τὸν

* Οἰκονομικὸ Σεμινάριο τῆς Ἀφροασιατικῆς ἀλληλεγγύης, 22-27 Φεβρουάριος 1965.

κόσμο κρατούν το μεγαλύτερο μέρος της ανθρωπότητας μέσα στην άθλιότητα και μοιράζονται όλα τα όφελή ανάμεσά τους, μια ομάδα από τις ισχυρότερες χώρες. Το επίπεδο ζωής εκείνων των χωρών στηρίζεται στην άθλιότητα των δικών μας. Για να ανεβάσουμε, λοιπόν, το επίπεδο των υποανάπτυκτων χωρών πρέπει να αγωνιστούμε κατά του ιμπεριαλισμού. Κάθε φορά που μια χώρα ξεκορμίζει από το ιμπεριαλιστικό δέντρο, δεν πρόκειται μονάχα για μια μερική νίκη στη μάχη κατά του κυριότερου εχθρού· η νίκη αυτή συντελεί ταυτόχρονα στην πραγματική του εξασθένηση, και ένα ακόμη βήμα προς την τελική επιτυχία.

Σ' αυτό τον θανάσιο αγώνα δεν υπάρχουν σύνορα. Ούτε και μπορούμε να μείνουμε αδιάφοροι για δτι μπορεί να συμβαίνει κάπου άλλου στον κόσμο, γιατί κάθε νίκη μιας χώρας κατά του ιμπεριαλισμού, είναι μια νίκη για μας, όπως και κάθε αποτυχία ενός άλλου έθνους είναι και μια αποτυχία για μας. Η πραγματοποίηση του διεθνούς προλεταριάτου, δεν είναι μονάχα ένα καθήκον για τους λαούς που αγωνίζονται για ένα καλύτερο μέλλον· είναι και μια αναπόφευκτη αναγκαιότητα. "Αν ο ιμπεριαλιστής εχθρός αμερικανός ή οποιοσ άλλος ξεκυθεί έναντίον μας ή έναντίον των σοσιαλιστικών χωρών, ή άπλη λογική απαιτεί την ανάγκη μιας ένωσης ανάμεσα στα υποανάπτυκτα κράτη και τις σοσιαλιστικές χώρες. Κι αν ακόμη δεν υπάρχει άλλος συντελεστής για την ένωση, θα άρκοῦσε ο κοινός εχθρός.

Αυτές οι συμμαχίες δεν μπορούν άσφαλώς να πραγματοποιηθούν αὐθόρμητα, χωρίς συζήτηση· πρέπει να γεννηθοῦν μέσα από συνθήκες όδυνηρές κάποτε.

Κάθε φορά που μια χώρα άλευθερώνεται, είναι, όπως είπαμε μια ήττα για το παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό σύστημα, αλλά πρέπει να αναγνωρίσουμε πως αυτή η ήρξη δεν επιδιώκει σαν μοναδικό αποτέλεσμα τη διακύρηξη της λευτεριάς μας, ή τη νίκη μας στον ένοπλο αγώνα μιας επανάστασης. Η έλευθερία έρχεται όταν στοματήσσει η οικονομική κυριαρχία του ιμπεριαλισμού πάνω σ' ένα λαό.

Είναι λοιπόν ζωπικό θέμα για τις σοσιαλιστικές κώρες αυτές οι ρήξεις να δημιουργούνται θετικά. Και είναι διεθνές καθήκον μας, καθήκον που μās υπαγορεύεται από την ιδεολογία που μās οδηγεί, να συντελέσουμε με τις προσπάθειές μας στην ταχύτερη και ριζική απελευθέρωση.

Άπ' αυτά όλα πρέπει να βγάλουμε ένα συμπέρασμα: ή ανάπτυξη των χωρών που παίρνουν τὸ δρόμο τῆς λευτεριάς πρέπει να πληρώνεται από τις σοσιαλιστικές κώρες. Τὸ λέμε χωρίς καμιά πρόθεση ἐκβιασμοῦ, ἢ γὰρ να ἐντυπωσιάσουμε, οὔτε και ζητώντας ένα εὔκολο τρόπο προσέγγισης με όλους τοὺς ἀφρικο - ασιατικούς λαούς, ἀλλὰ γιατί είναι μιὰ βαθιά μας πεποίθηση και μόνο.

Ὁ σοσιαλισμός δὲν μπορεί να ὑπάρξει, ἂν δὲν δημιουργηθεῖ μέσα στις συνειδήσεις μιὰ διαφοροποίηση που θα προκαλέσει μιὰ νέα συμπεριφορά ἀδελφoσύνης ἀπέναντι στην ἀνθρωπότητα, τόσο στον ἀτομικό πομέα γὰρ τὴν κοινωνία που οἰκοδομεῖ ἢ που ἔχει οἰκοδομήσει πὸ σοσιαλισμό, ὅσο και στον παγκόσμιο, ἀπέναντι σ' ἄλους πoὺς λαούς που ὑποφέρουν κάτω ἀπὸ πὴν πῆσση τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

Πιστεύουμε πὺς μέσα σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα πρέπει ν' ἀναλειφθεῖ ἡ εὐθύνη τῆς βοήθειας γὰρ τις ὑποκείμενες κώρες και ὅπὶ δὲν τίθεται θέμα ν' ἀναπτυχθεῖ ἕνα ἐμπόριο ἀμοιβαίου κέρδους ἐπὶ πῆ βάσει νοθευμένων τιμῶν εἰς βάρος τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν με τὸ νόμο τῶν ἀξιῶν και τις ἀνιστες διεθνείες σχέσεις ἀνταλλαγῶν που εἶναι τὸ συνεπακόλουθο αὐτοῦ ποῦ νόμου.

Πὺς μπορεί να ὀνομάσει κανείς «ἀμοιβαῖο κέρδος» τὴν πῶληση σὲ τιμές παγκοσμίου ἀγορῆς προϊόντων μὴ ἀφαιρουμένων τῶν ἐξόδων τους που στοικίζου στῆς ὑπανάπτυκτες κώρες ἀνυπαλόγιστους μόχθους και βάσανα και τὴν ἀγορὰ μηχανῶν που κατασκευάζονται σὰ μεγάλα αὐτόματα ἐργαστῶσα που ὑπάρχουν σήμερα, πάλι σὲ τιμές παγκόσμιας ἀγορῆς;

Ἄν θεωρήσουμε σὸν δεδομένο αὐτὸ τὸν τύπο τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στῆς δυὸ ὀμάδες τῶν ἔθνῶν, πρέπει να συμπε-

ράνουμε πώς οι σοσιαλιστικές χώρες, είναι κατά κάποιο τρόπο συνένοχες της ιμπεριαλιστικής εκμετάλλευσης.

Θά προφασιστούν πώς ό όγκος τών ανταλλαγών με τις υπανάπτυκτες χώρες δέν αποφέρει παρά ένα ασήμαντο ποσοστό από τό έξωτερικό εμπόριο αύτών τών χωρών. Είναι άπόλυτα άληθινό, άλλα αυτό δέν αλλάζει καθόλου τόν αντίθετο χαρακτήρα τών ανταλλαγών.

Οί σοσιαλιστικές χώρες έχουν τήν ήθική ύποχρέωση νά διαλύσουν τήν χειροπιαστή συνενοχή τους με τις εκμεταλλεύτριες χώρες της Δύσης. Τό γεγονός ότι τό εμπόριο έχει περιοριστεί γιά τήν ώρα δέν σημαίνει τίποτα. Στα 1959 ή Κούβα πουλούσε ζάχαρη σέ μία χώρα του σοσιαλιστικού μπλόκ διά μέσου άγγλων μεσιτών ή άλλων έθνικοτήτων.

Σήμερα τό 80% του εμπορίου της γίνεται με τό σοσιαλιστικό μπλόκ. Όλα τά ούσιαστικά προϊόντα της έρχονται από τό σοσιαλιστικό μπλόκ και πράγματι, τώρα συμμετέχει. Δέν μπορούμε νά πούμε ότι τά εισοδήματά της προέρχονται από μία άπλή ανάπτυξη του εμπορίου, ούτε και πώς τό εμπόριο αύξήθηκε έξ αίτίας της καταστροφής τών παλιών συστημάτων και της εφαρμογής μιας σοσιαλιστικής μορφής ανάπτυξης· τά δυό άκρα έφάπτονται και συνδέονται μεταξύ τους.

Δέν άκολουθήσαμε στο δρόμο του κομμουνισμού προβλέποντας δια τά στάδια σάν τό λογικό αποτέλεσμα μιας ιδεολογικής εξέλιξης, που θα προχωρήσει προς ένα προκαθορισμένο σκοπό. Οί σοσιαλιστικές αλήθειες ένωμένες με τις άμελικτες αλήθειες του ιμπεριαλισμού σφυριλάτησαν τό λαό μας και του υπέδειξαν τό δρόμο που υιοθετήσαμε μετά, με άπόλυτη συνείδηση. Οί λαοί της Άφρικής και της Άσίας που θα πάνε προς τήν όριστική τους έλευθερία πρέπει νά πάρουν τόν ίδιο δρόμο. Θα τόν άκολουθήσουν άργά ή γρήγορα, έστω κι αν ό σοσιαλισμός τους συνοδεύεται σήμερα από διάφορα έπίθετα.

Δέν ύπάρχει γιά μας άλλος όρισμός του σοσιαλισμού, παρά ή κατάργηση της εκμετάλλευσης του ανθρώπου από τόν άνθρωπο. Όσο αύτή ή κατάργηση δέν πραγματοποιείται, μέ-

νουμε στο στάδιο της οικοδόμησης της σοσιαλιστικής κοινω-
νίας και ἄν, ἀντὶ νὰ δημιουργηθεῖ αὐτὸ τὸ φαινόμενο, στα-
ματήσει ἢ προσπάθεια γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ἐκμετάλλευ-
σης καὶ μάλιστα ἀνασταλεῖ ἔπειτα δὲν μπορούμε οὔτε νὰ μι-
λοῦμε πιά γιὰ τὴν οικοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Πρέπει νὰ ἐτοιμάσουμε τὶς συνθήκες ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν
στ' ἀδελφία μας νὰ πάρουν κατ' εὐθείαν καὶ μὲ ἀπόλυτη συν-
είδηση τὸ δρόμο γιὰ τὴν ὀρατικὴ κατάργηση τῆς ἐκμετάλλευ-
σης, ἀλλὰ δὲν μπορούμε νὰ τοὺς ζητήσουμε νὰ πάρουν αὐτὸ
τὸ δρόμο, ἂν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε συνένοχοι αὐτῆς τῆς ἐκ-
μετάλλευσης. "Ἄν μᾶς ρωτοῦσαν ποιὲς εἶναι οἱ μέθοδοι ποὺ
πρέπει νὰ ἐφαρμοστοῦν γιὰ νὰ ἀπωστασταθοῦν δίκαιες τα-
μές, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἀπαντήσουμε, γιατί δὲν γνωρίζο-
με τὰ πρακτικὰ δεδομένα τοῦ θέματος. Ξέρουμε μόνο πῶς,
μετὰ ἀπὸ πολιτικὲς συζητήσεις ἢ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ ἡ
Κούβα ὑπέγραψαν σύμφωνα ἐπισηφελῆ γιὰ μᾶς, χάρις στὰ ὁ-
ποῖα θὰ πούλησουμε πέντε ἑκατομμύρια τόννους ζάχαρη πά-
νω ἀπὸ τὴν τιμὴ τῆς δῆθεν ἐλεύθερης παγκόσμιας ἀγορᾶς
ζάχαρης. Ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Κίνας πληρώνει τὴν ἴδια
τιμὴ.

Αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ οἱ βάσεις τῆς ἐργασίας: ἡ πραγμα-
τικὴ προσπάθεια ἔγκειται στὸ νὰ ἐπιτύχουμε τιμὲς ποὺ θὰ ἐ-
πιτρέψουν τὴν ἀνάπτυξη. Μιὰ τελειῶς καινούρια ἰδέα θὰ ἦ-
ταν, ν' ἀλλάξει ἡ μέθοδος τῶν διεθνῶν σχέσεων. Τὸ ἐξωτερικὸ
ἐμπόριο δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καθορίζει τὴν πολιτικὴ, ἀλ-
λὰ ἀντίθετα νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ μιὰ πολιτικὴ ἀδελφικῆς ἀλλη-
λεγγύης σὲ σχέση μὲ τοὺς λαοὺς. "Ἄς ἀναπτύξουμε σύντομα
τὸ πρόβλημα τῶν μακροπρόθεσμων πιστώσεων ποὺ προορι-
ζονται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν. Διαπα-
σώνουμε συχνὰ ὅτι οἱ χρηματοδοτούμενες κῆρες θέλουν νὰ
ἐγκαταστήσουν δυσανάλογες βιομηχανικὲς βάσεις σὲ σχέση
μὲ τῆς σημερινῆς τους δυνατότητας, ποὺ τὰ προϊόντα τους
δὲν θὰ καταναλώνονται στὴ δική τους ἀγορὰ καὶ ποὺ τὰ ἀ-
ποθέματά τους θὰ μπλοκάρονται μ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια. Ὁ
συλλογισμὸς μας εἶναι ὁ ἀκόλουθος: οἱ ἐπενδύσεις τῶν σο-

σιαλιστικῶν χωρῶν στὸ δικό τους ἔδαφος στήρίζονται ἀπ' εὐ-
θείας στὸν προϋπολογισμό τοῦ Κράτους καὶ δὲν ἀποσβένονται
παρὰ μὲ τὴ χρησιμοποίηση τῶν προϊόντων ποὺ παράγονται
ὡς τὴν ἐξάντληση τῆς παραγωγῆς. Προτείνουμε λοιπὸν νὰ
ἀντιμετωπιστεῖ ἡ πραγματοποίηση τῆς δυνατότητας νὰ γίνον-
ται ἐπενδύσεις αὐτοῦ τοῦ τύπου στὶς ὑπανάπτυκτες κῶρες.

Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ τεράστια λανθάνουσα ἐνέργεια
τῶν ἠπειρῶν μας, ποὺ τὶς ἐκμεταλλεύονται ἀπληστα καὶ δὲν
τὶς βοήθησαν ποτὲ γιὰ τὴν ἀνάπτυξή τους, θὰ μπορούσε τότε νὰ
μπεῖ σὲ κίνηση καὶ θὰ ἐπακειρήσουμε μὴ νέα μορφή διεθνούς
διανομῆς ἐργασίας ποὺ δὲν θὰ βασίζεταν στὴν ἱστορία τοῦ ὄ,τι
ἔγινε μέχρι σήμερα, ἀλλὰ στὴ μελλόντακη ἱστορία αὐτοῦ ποὺ
εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ.

Τὰ κράτη ποὺ σὰ ἐδάφη τους θὰ γίνουν οἱ νέες ἐπενδύ-
σεις θὰ διατηροῦν ὅλα τὰ ἀδιαμφισβήτητα δικαιώματα τῆς ἀ-
πολύτου ἰδιοκτησίας, χωρὶς καμιά ὑποχρέωση ὀφειλῆς ἢ πί-
στωσης. Οἱ ἐπακορηγούμενοι θὰ ἔχουν τὴ μοναδικὴ ὑποχρέω-
ση νὰ προμηθεύουν στὴ χώρα ποὺ ἔκαμε τὶς ἐπενδύσεις, μὴ
προκαθορισμένη ποσότητα προϊόντων γιὰ ὀρισμένα χρόνια
καὶ σὲ καθορισμένη τιμῇ.

Ἡ χρηματοδότηση τῶν κατὰ τόπους δαπανῶν ποὺ πρέ-
πει νὰ διασυνδνεύσει μὴ χώρα ποὺ πραγματοποιεῖ τέτοιου
τύπου ἐπενδύσεις πρέπει ἐπίσης νὰ μελετηθεῖ. Μιὰ μορφή
βοήθειας ποὺ δὲν θὰ σήμαινε τὴν ἐλεύθερη διάθεση ἀσταθῶν
ἀξιών θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἡ προμήθεια ἐμπορευμάτων στὶς
ὑπανάπτυκτες κῶρες εὐκαλῶν πρὸς πώληση, μὲ μεγάλες
προθεσμίες πληρωμῆς. Ἐνα ἄλλο πρόβλημα ποὺ ἡ λύση του
παρουσιάζει δυσκολίες εἶναι ἡ κατάκτηση τῆς τεχνικῆς. Ὁ-
λος ὁ κόσμος γνωρίζει πόσο πάσχουν οἱ ὑπανάπτυκτες κῶ-
ρες ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκεια τεχνικῶν. Σπερούμεθα σχολείων καὶ
στελεχῶν. Συχνὰ ἐπίσης μᾶς λείπει μὴ πραγματικὴ ἐπίγνω-
ση τῶν ἀναγκῶν μας καὶ δὲν εἴμαστε πάντα σὲ θέση νὰ ἀπο-
φασίσουμε ποῦ νὰ δώσουμε τὴν προτεραιότητα, ἀνάμεσα στὴν
πολιτικὴ τῆς τεχνικῆς ἀνάπτυξης, πῆς μορφωτικῆς ἢ τῆς ἰ-
δεολογικῆς.

Οι σοσιαλιστικές χώρες όφειλουν νά προμηθέψουν τήν αναγκαία βοήθεια γιά τή διαμόρφωση όργανισμών τεχνικής εκπαίδευσης, νά έπιμείνουν στήν κεφαλαιώδη σημασία αυτού του προβλήματος και νά μάς έφοδιάσουν με τά στελέχη που μάς λείπουν γιά τήν ώρα.

Θά έπιμείνουμε περισσότερο σ' αυτό τό τελευταίο σημείο: Οί τεχνικοί που έρχονται στίς χώρες μας πρέπει νά είναι ύποδειγματικοί. Πρόκειται γιά συντρόφους που θά συναντήσουν ένα άγνωστο περιβάλλον, συχνά έχθρικό στήν τεχνική, που μιλάει μιá γλώσσα διαφορετική από τή δική τους και που έχει τελείως διαφορετικές συνήθειες. Οί τεχνικοί που θ' αναλάβουν αυτή τή δύσκολη προσπάθεια πρέπει νά είναι κατά πρώτο λόγο κομμουνιστές, με τή βαθύτερη και εύγενέστερη σημασία τής λέξης. Καί μόνη αυτή ή ιδιότητα μαζί με μιá ελάχιστη γνώση όργάνωσης και ελαστικότητας, θά έμπρέψει νά γίνουν θαύματα.

Γνωρίζουμε πώς αυτό είναι δυνατόν, γιατί μερκοί τεχνικοί που μάς έστειλαν όρισμένες αδελφές χώρες πέτυχαν γιά τήν ανάπτυξη τών χωρών μας περισσότερο απ' ότι δέκα ίνστιτούτα και συντελέσανε πολύ πιο άποτελεσματικά στή φιλία ανάμεσα στους δύο μας λαούς, απ' ότι δέκα πρεσβευτές ή έκατό διπλωματικές δεξιότητες.

Αν όντως πραγματοποιηθούν τά αίτήματα που αναφέρουμε και οί αναπτυγμένες χώρες θέσουν τελικά στή διάθεση τών υπανάπτυκτων χωρών δλη τους τήν τεχνολογία χωρίς νά χρησιμοποιηθεί ή σύγχρονη μέθοδος τής πατέντας που προστατεύει τίς ανακαλύψεις στήν κάθε χώρα, θά κάνουμε μιá τεράστια πρόοδο στήν καινή μας προσπάθεια.

Ο ήμπεριαλισμός νικήθηκε σε πολλές τμηματικές μάσες. Άλλά πρόκειται γιά μιá σημαντική δύναμη και δέν μπορούμε νά έλπίζουμε στήν όριστική του κατάλυση παρά με τήν προσπάθεια και τή θυσία όλων μας.

Δέν θά πρέπει πάντως νά πάρουμε μονόπλευρα τά προτεινόμενα μέτρα. Έξυπακούεται πώς οί σοσιαλιστικές χώρες πρέπει νά πληρώσουν γιά τήν ανάπτυξη τών υπανάπτυκτων

χωρών. Ἄλλὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐνταθοῦν οἱ προσπάθειες τῶν ὑπανάπτυκτων χωρῶν καὶ νὰ πάρουν ἀποφασιστικὰ τὸ δρόμο τῆς οἰκοδόμησῆς μιᾶς καινούριας κοινωνίας — ὅποια κι ἂν εἶναι τὰ ἐμπόδια— ὅπου ἡ μηχανή, τὸ ἐργαλεῖο ἐργασίας, νὰ μὴν εἶναι ἐργαλεῖο ἐκμετάλλευσῆς τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτε καὶ μπορούμε νὰ φιλοδοξοῦμε γιὰ τὴ φιλία τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, ἂν παίζουμε τὸ παιχνίδι τῆς ἰσοροπίας τῶν οἰκείων ἀνάμεσα καπιταλισμοῦ καὶ σοσιαλισμοῦ, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε τὸν συναγωνισμό τῶν δυὸ δυνάμεων καὶ νὰ ἐπιωφεληθοῦμε γιὰ λογαριασμό μας. Ἀνάμεσα στὶς δυὸ κοινωνικὰς ομάδες πρέπει νὰ κυριαρχήσει μιὰ καινούρια πολιτικὴ ἀπάλυτης σοβαρότητος. Πρέπει ἀκόμη νὰ τονίσουμε πὺς τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς εἶναι προτιμότερο νὰ παραμείνουν στὰ χέρια τοῦ Κράτους οὕτως ὥστε νὰ ἐξαφανιστοῦν μὲ τὸν καιρὸ τὰ ἴχνη τῆς ἐκμετάλλευσῆς.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀνάπτυξη δὲν μπορεῖ νὰ ἀφεθεῖ σὲ αὐτοσχεδιασμούς. Πρέπει νὰ προγραμματιστεῖ ἡ οἰκοδόμησις τῶν νέων κοινωνιῶν. Ὁ προγραμματισμὸς εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού χωρὶς αὐτὸν δὲν θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρξει. Χωρὶς σωστὸ προγραμματισμὸ δὲν ὑπάρχει ἐπαρκὴς ἐγγύηση πὺς θὰ ἐνωθοῦν πράγματι ἀρμονικὰ ὅλοι οἱ οἰκονομικοὶ τομεῖς μιᾶς χώρας, γιὰ νὰ κἀμουν τὸ ἄλμα πρὸς τὰ ἔμπροσ πού ἀπαιτεῖ ἡ ἐποχὴ μας.

Ὁ προγραμματισμὸς δὲν εἶναι ἕνα μεμονωμένο πρόβλημα σὲ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς μικρὰς χώρες μας· αὐτὲς τὶς χώρες μὲ τὴν παραμορφωμένη ἀνάπτυξη ποὺ διαθέτουν τὶς πρῶτες ὕλες ἢ ποὺ παράγουν κάποια βιομηχανικὰ ἢ ἡμι-βιομηχανικὰ προϊόντα, ἀλλὰ ποὺ σπεροῦνται ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα. Ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὁ προγραμματισμὸς πρέπει νὰ τείνει σὲ καθορισμένο διαχωρισμὸ περιοχῶν, ὥστε νὰ συντονιστοῦν οἱ οἰκονομίες τῶν χωρῶν καὶ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ὁλοκλήρωσις ἑνὸς ἀληθινὰ ἀμοιβαίου κέρδους.

Πισπεύουμε ὅτι ὁ δρόμος εἶναι γεμῆτος κινδύνους γιὰ τὴν ὥρα. Ὅχι κινδύνους φανταστικοὺς ἢ προβλεπόμενους ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ κάποιο ἀνώτερο πνεῦμα, ἀλλὰ κινδύ-

νους απ' αυτούς που είναι φανερές συνέπειες της πραγματικότητας που μας περιβάλλει. Ο αγώνας κατά του αποικιακοκρατισμού πέτυχε τελείως, αλλά στην εποχή μας ο αποικιακός νόμος δεν είναι παρά μια συνέπεια της ηπικριαλιστικής κυριαρχίας. "Όσο ο ηπικριαλισμός θα υπάρχει συγκεκριμένα, θα εξασκεί την κυριαρχία του στις άλλες χώρες. Αυτή η κυριαρχία ονομάζεται σήμερα νεο-αποικιακοκρατισμός.

Ο νεο-αποικιακοκρατισμός άναπύχθηκε άρχικά στη Νότιο Αμερικη, σε μια ολάκληρη ηπικρο. Σήμερα άρχκει να εκδηλώνεται όλο και έντονότερα στην Αφρικη και την Ασία. Οί τρόποι της άνάπτυξης και της διεόδουσης του είναι ποικίλοι. "Ένας απ' αυτούς είναι η θίαη μορφή που είδαμε στο Κογκό. Η καθαρή και ξεοκέπαστη θία χωρίς ίχνος προσήμματος και ύπολογισμού τών άλλων, άποτελεί τó μεγαλύπερό του όπλο. Υπάρκει και μια άλλη μορφή στο έπιτήδεια: η διεόδουση σε χώρες που άπελευθερώνονται πολιτικά ή ένωση με τις καινούριες έθνικες άστικες τάξεις, ή άνάπτυξη μιας άστικής παρασιακής κοινωνίας στενά συνδεομένης με τα συμφέροντα της μητρόπολης, όλ' αυτά καλυπτόμενα με εύνοϊκές παραχωρήσεις ή με μια προσωρινή άνοδο του βιοτικού έπιπέδου τών λαών. Πράγματι, τó άπλό πέραςμα από τó φεουδαρχικό σύστημα στο καιταλιστικό, για πολύ καθυστερημένες χώρες, παρουσιάζει μια μεγάλη πρόοδο, άνεξάρτητα τών συνεπειών που θα 'χει για τούς έργαζόμενους.

Ο νεο-αποικιακοκρατισμός έδειξε τα νύκια του στο Κογκό. Δέν είναι ένα σημάδι δύναμης, αλλά αδυναμίας. Χρειάστηκε να άνατρέξει στον καιταναγασμό, τó έσοατο όπλο του, με οίκονομικά έπιχειρήματα, πράγμα που δημοούργησε μεγάλης έντασης αντίδράσεις στην άντιπαλίτευση. Αυτή η διεόδουση έπικτείνεται και σ' άλλες χώρες της Αφρικης και της Ασίας κάτω από μια πολύ συγκεκριαυμένη μορφή που δημοουργεί γρήγορα αυτό που ονόμασαν «νοσιαμερικανοποίηση» αυτών τών ηπείρων, την άνάπτυξη δηλαδή, μιας παρασιακής άστικής τάξης που δέν προσθέτει τίποτα στον έθνικό πλούτο, αλλά που, αντίθέτως, συσσωρεύει έξω από τη χώρα

οὐ καπιταλιστικές τράπεζες τὰ τεράστια καὶ ἀνέντιμα κερδῆ της καὶ διαπραγματεύεται μὲ τὸ ἔξωπτερόν της γιὰ νὰ ἐπιτύχει ἀκόμη περισσότερα ὄφελη, μὲ ἀπόλυτη περιφρόνηση γιὰ τὴν εὐημερία τοῦ λαοῦ.

Ἐπὶ τοῦ ἑξῆς καὶ ἄλλος κίνδυνος: ὁ συναγωνισμὸς π.χ. ἀνάμεσα σὲ δυὸ κῶρες ἀδέλφια, πολιτικὰ φίλους, κάποτε μάλιστα καὶ γείτονες ποὺ προσπαθοῦν νὰ κάνουν τὶς ἴδιες ἐπενδύσεις, στὴν ἴδια στιγμή καὶ γιὰ ἀγορὰς ποὺ συνήθως δὲν ἀποροφοῦν. Αὐτὸς ὁ συναγωνισμὸς ἔχει τὸ δυσάρεστο ἀποτέλεσμα νὰ σπαταλιέται ἐνέργεια ποὺ θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ σὲ μιὰ πολὺ πλαγίτερη οἰκονομικὴ συνεργασία καὶ ἐπὶ πλέον ἐξυπηρετεῖ τὸ παιχνίδι τῶν ἡμεριαλιστικῶν μονοπωλίων.

Σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις ὅταν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ γίνει μιὰ ὀρισμένη ἐπένδυση μὲ τὴ βοήθεια τοῦ σοσιαλιστικοῦ στρατοπέδου, τὴν πραγματοποιοῦν μὲ τὴ βοήθεια συμφωνιῶν μὲ τοὺς καπιταλιστὰς. Αὐτὲς οἱ καπιταλιστικὲς ἐπενδύσεις ἔχουν τὰ αἰώνια μειονεκτήματα τοῦ τρόπου ποὺ κορηγοῦνται οἱ πιστώσεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλα, πολὺ σημαντικὰ, ὅπως τὴ σύσταση μικτῶν ἐταιριῶν, ὅπου συνεταιρίζονται ἐπικίνδυνοι γείτονες. Καθὼς οἱ ἐπενδύσεις εἶναι γενικὰ παράλληλες μὲ ἐκεῖνες τῶν ἄλλων κρατῶν δημιουργεῖται ὁ κίνδυνος νὰ δυσανεστηθοῦν φιλικὲς κῶρες γιὰ οἰκονομικὲς διαφορὰς. Ἐξ ἄλλου ἡ διαφθορὰ ἢ προερχομένη ἀπὸ τὴ συνεχῆ παρουσία τοῦ καπιταλισμοῦ, πεπειραμένου σὲ ἐπιδείξεις ἀνάπτυξης καὶ εὐημερίας γιὰ νὰ ἀναστατώνει τὰ πλήθη, ἀποτελεῖ ἓνα συνεχῆ κίνδυνο.

Λίγο ἀργότερα ὁ ὑπερκορεσμὸς τῆς ὁμοιόμορφης παραγωγῆς ἐπιφέρει πίεση τῶν τιμῶν στὶς ἀγορὰς. Οἱ ζημιωμένες κῶρες βρίσκονται τότε ὑποχρεωμένες εἴτε νὰ ζητήσουν νέα δάνεια, ἢ νὰ ἐπιτρέψουν συμπληρωματικὲς ἐπενδύσεις γιὰ νὰ παραμείνουν ἀνταγωνίστριες. Μιὰ τέτοια πολιτικὴ καταλήγει τελικὰ στὸ ν' ἀναλάβουν τὴν οἰκονομία τὰ μονοπώλια καὶ ξαναγυρίζουμε ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ στὸ παρελθόν. Κατὰ τὴ γνώμη μας, γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν χωρὶς κινδύ-

νους επενδύσεις, με τη συμμετοχή ημεγεαλιστικῶν δυνάμεων, πρέπει τὸ κράτος νὰ συμμετέχει ἀπ' εὐθείας σὸν μοναδικὸς ἀγοραστής τῶν ἀγαθῶν, περιορίζοντας τὴν ημεγεαλιστικὴ δρᾶση με τὴν ὑπογραφή συμφώνων προμηθειῶν κωρὶς νὰ τοὺς ἀφήσει νὰ περάσουν πὸ μέσα ἀπὸ τὴν πόρτα της. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση εἶναι νόμιμο νὰ ἐπιφεληθοῦμε τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ημεγεαλισμοῦ γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε λαγότερο ἐπαχθεῖς δρους.

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ ξεκνοῦμε τις οἰκονομικὲς βοήθειες, μορφωτικὲς... κλπ., τις ἀπαικούμενες «ἀνιδιοτελεῖς» πὸ ὁ ημεγεαλισμὸς κορηγεῖ μόνος του, ἢ διὰ μέσου Κρατῶν μαριονεττῶν πὸ εἶναι ἰδιαίτερα εὐπρόδοικτα σὲ ὀρισμένα μέρη τοῦ κόσμου.

Ἄν ὅλοι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι δὲν ἐπισημανθοῦν ἐγκαίρως, ὁ δρόμος γιὰ τὸ νεοσποικιοκρατισμὸ εἶναι ἀνοικτός, γιὰ κῶρες πὸ ἐπιχειρήσαν γεμάτες πίστη καὶ ἐνθουσιασμὸ τὴν προσπάθειά τους γιὰ τὴν ἐθνική τους ἀπελευθέρωση: ἡ κυριαρχία τῶν μονοπωλίων ἐγκαθίσταται διακριτικὰ καὶ τόσο προοδευτικὰ πὸ εἶναι πάλι δύσκολο νὰ διακρίνεις τὰ συμπτώματα ὡς τὴ στιγμή πὸ ἐκδηλώνονται θάνασσα.

Ὅλοι μας ἔχουμε πολλὴ δουλειὰ νὰ κάνουμε. Τεράστια προβλήματα ἀπασχολοῦν τοὺς δυὸ μας κόσμους: τὸν κόσμο τῶν σοσιαλιστικῶν κωρῶν καὶ αὐτὸν ἐδῶ πὸ ὀνομάζουν κριτο κόσμο. Προβλήματα ἄμεσα συνδεόμενα με τὸν ἀνθρωπιο καὶ τὴν εὐημερία του καὶ τὸν ἀγῶνα μας κατὰ τοῦ κύριου ἐνόκου τῆς καθυστέρησῆς μας. Μπροστὰ σ' αὐτὰ τὰ προβλήματα ὀλες οἱ κῶρες καὶ ὀλοι οἱ λαοὶ με πλήρη ἐπίγνωση τῶν καθηκόντων τους, τῶν κινδύνων πὸ μᾶς περιβάλλουν, τῶν θουσιῶν πὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάπτυξη πρέπει νὰ πάρουν σταθερὰ μέτρα γιὰ νὰ ἐνωθοῦν οἱ δεσμοὶ μας σὲ δυὸ τομεῖς: σπὸν οἰκονομικὸ καὶ τὸν πολιτικὸ, πὸ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ διαλυθοῦν, καὶ ν' ἀποτελέσουν ἕνα μεγάλο συμπαγὲς μπλόκ πὸ θὰ μπορέσει με τὴ σειρά του νὰ βοηθήσει ἕανὰ ὀλλες κῶρες νὰ ἐλευθερωθοῦν ταυτόχρονα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἐξουσία τοῦ ημεγεαλισμοῦ.

Ἡ μορφή τῆς ἔνοπλης ἀπελευθέρωσης ἀπὸ μιά πολιτική καταπιεστική δύναμη πρέπει νὰ εἶναι πλοσιωμένη σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τοῦ διεθνοῦς προληπταράτου: ἂν εἶναι παράλογο νὰ σκεφτοῦμε πῶς ἕνας διευθυντῆς ἐπαξίωσης σὲ μιά ἐμπόλεμη σοσιαλιστική χώρα, θὰ διατάσει νὰ σταλεῖ τὰ τόνας ποὺ παράγει σ' ἕνα μέτωπο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ δώσει ἐγγυήσεις πληρωμῆς, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθεῖ λιγότερο παράλογο τὸ νὰ θέλουμε νὰ ἐξακριβώσουμε τὴ φερεγγυότητα ἑνὸς λαοῦ ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του ἢ ποὺ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ὅπλα γιὰ νὰ ὑπεραστίσει τὴν ἐλευθερία του.

Στὸ δικό μας κόσμο τὰ ὅπλα δὲν θὰ 'πρεπε νὰ εἶναι ἐμπορεύματα. Θὰ πρέπει νὰ κορηγοῦνται ἀπαλύτως δωρεάν στὶς ἀναγκαῖες ποσότητες —καὶ τίς δυνατὲς— στοὺς λαοὺς ποὺ τὰ ζητοῦν, γιὰ νὰ πὰ χρησιμοποίησουν ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα μᾶς παρακώρησαν τὴ στρατιωτικὴ τους βοήθεια ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Κίνας. Ἐφ' ὅσον εἴμαστε σοσιαλιστὲς ἀποτελοῦμε καὶ τὴν ἐγγύηση τῆς χρησιμοποίησης αὐτῶν τῶν ὄπλων, ἀλλὰ δὲν εἴμαστε οἱ μόνον καὶ πρέπει νὰ συμπεριφέρονται σὲ ὅλους μας μὲ τὸν ἴδιον τρόπο.

Γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε στὴν ἀποτρόπαιη ἐπίθεση τοῦ ἀμερικάνικου ἱμπεριαλισμοῦ ἐναντίον τοῦ Βιετνάμ καὶ τοῦ Κογκό, πρέπει νὰ προμηθεύουμε σ' αὐτὲς τίς χώρες ἀδελφία, δὲλα τὰ μέσα τῆς ἀμυνας ποὺ χρειάζονται, προσφέροντάς τους τὴν ἀνευ ὀρων συμπάραστάσή μας.

Στὸν οἰκονομικὸ τομέα, ἔχουμε ἀνάγκη νὰ ὑπερηγήσουμε τίς δυσκολίες τῆς ἀνάπτυξης μὲ τὴ βοήθεια τῆς πρὸ προχωρημένης δυνατὸν τεχνικῆς. Δὲν μπορούμε νὰ ἐπιχειρήσουμε τὴ μακρὰ ἀνάβαση ποὺ ἔκανε ἡ ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴ φεουδαρχία ὡς τὸν αἰῶνα τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς αὐτοματοποίησης. Θὰ ἦταν ἕνας δρόμος ἀσύλληπτων θυσιῶν καὶ κατὰ ἕνα τρόπο μάταιος. Πρέπει νὰ πάρουμε τὴν τεχνικὴ ἀπὸ καὶ ποὺ βρίσκεται κόνοντας τὸ μεγάλο ἀναγκαῖο ἔλμα, γιὰ νὰ ἐλαττώσουμε λίγο λίγο τὴ διαφορά ἀνάμεσα στὶς ἐξελι-

γμένες χώρες και τις δικές μας. Αύτη ή τεχνική πρέπει να εφαρμοστεί στα μεγάλα εργοστάσια καθώς και σε μιὰ γεωργία ανάλογα αναπτυγμένη, αλλά πού θα βασίζεται κυρίως σε μιὰ τεχνική και ιδεολογική κουλτούρα πολὺ γερή και ριζωμένη στις μάζες για να συντηρούνται συνέχεια οί οργανισμοί και τὰ εργαστήρια ἐρευνῶν πού πρέπει να δημιουργηθοῦν σε κάθε χώρα, ὥστε οί σημερινοί τεχνικοί να εἶναι σε θέση να παρακολουθοῦν και να εφαρμόζουν τις τρέχουσες ἐξελιξεις τῆς τεχνολογίας.

Αὐτὰ τὰ στελέχη πρέπει να ἔχουν ἀπόλυτη ἐπίγνωση τοῦ καθήκοντός τους πρὸς τὴν κοινωνία πού ζοῦν. Καὶ δὲν μπορεί να ὑπάρξει σωστὴ τεχνικὴ κουλτούρα ἀν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀνάλογη ιδεολογική. Καὶ στις περισσότερες ἀπὸ τις χώρες μας δὲν θὰ δημιουργηθεῖ μιὰ σωστὴ βάση βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης —ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ σύγχρονη κοινωνία— ἀν δὲν ἀρχίσουμε μὲ τὸ να ἐξασφαλίσουμε στὸ λαὸ τὴν ἀναγκαία τροφή, τὰ πρὸ ἀπαραίτητα καταναλωτικὰ ἀγαθὰ και μιὰ εὐπρεπὴ μόρφωση.

Πρέπει να ἀφιερῶσουμε ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος στις ἐπενδύσεις τις λεγόμενες μὴ παραγωγικές, τῆς παιδείας και πρέπει να ἐνδιαφεροῦμε ἰδιαίτερα για τὴν ἀνάπτυξη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Αὐτὴ ἡ τελευταία ἔφτασε σε πολλές καπιταλιστικὲς χώρες σε ἀπόσπυτα ἐπίπεδα και προκάλεσε παράλογες κρίσεις ὑπερπαραγωγῆς, ξεχειλίσματα σιτηρῶν και ἄλλων προϊόντων διατροφῆς, ἢ πρώτων βιομηχανικῶν ὑλῶν σε προηγμένες χώρες, τὴ στιγμή πού ἔνας ἀλόκληρος κόσμος πεινᾷ και παρ' ὄλο πού διαθέτει μεγάλες ἐκτάσεις γῆς και ἀνθρώπους για να παράγει πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ πού χρειάζεται ὁ κόσμος για να τραφεῖ.

Ἡ γεωργία πρέπει να θεωρεῖται ὡς στύλος τῆς ἀνάπτυξης και γι' αὐτὸ εἶναι οὐσιώδης ἡ τροποποίηση τῆς γεωργικῆς δομῆς και ἡ προσαρμογὴ τῆς στις νέες τεχνικὲς δυνατότητες καθώς και στις νέες ὑποχρεώσεις για τὴν κατάργηση τῆς ἀνθρώπινης ἐκμετάλλευσης.

Πρὶν πάρουμε ἀποφάσεις πού θά μπορούσαν νά μᾶς στοιχίσουν ἀκριθὰ καί νά προκαλέσουν ἀνεπανόρθωτες βλάβες, πρέπει νά κάνουμε μιὰ προσεκτικὴ ἐξερεύνηση τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους· εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ προκαταρκτικὰ στάδια γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀναζήτηση καί μιὰ στοιχειώδης ἀνάγκη γιὰ ἕνα σωστὸ προγραμματισμό.

Ὑποστηρίζουμε ἀνεπιφύλακτα τὴν πρόταση τῆς Ἀλγερίας πού προτείνει νά νομιμοποιήσουμε τὶς συμφωνίες μας. Θά θέλαμε μόνο νά προτείνουμε μερικὲς συμπληρωματικὲς παρατηρήσεις.

1) Προκειμένου ἡ ἔνωσή μας νά γίνει ἕνα ὄργανο ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἡγεμονισμοῦ ἢ συμπαράσταση τῶν λαῶν τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καί ὁ συνασπισμὸς μὲ τὶς σοσιαλιστικὲς χώρες εἶναι ἀναγκαῖα.

2) Πρέπει νά ἀγρυπνοῦμε στὸν ἐπαναστατικὸ χαρακτήρα τῆς ἔνωσης ἀπαγορεύοντας τὴν ἐπέμβαση σὲ κυβερνήσεις καί σὲ κινήματα πού δὲν παυτίζονται μὲ τὶς γενικὲς ἐπιδιώξεις τῶν λαῶν καί δημιουργώντας μηχανισμοὺς πού θά μᾶς ἐπιτρέψουν νά χωριστοῦμε ἀπ' ὅποιονδήποτε πού θά ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴ σωστὴ γραμμὴ, εἴτε γιὰ κυβέρνηση πρόκειται ἢ γιὰ λαϊκὸ κίνημα.

3) Πρέπει νά ἐπιτύχουμε τὴν ἀποκατάσταση νέων σχέσεων μὲ ἕνα μέτρο ἰσότητος ἀνάμεσα στὶς χώρες μας καί τὶς καπιταλιστικὲς, συνομολογώντας μιὰ ἐπαναστατικὴ νομοθεσία πού θά μᾶς προστατέψει στὴν περίπτωση σύρραξης καί νά δώσουμε ἕνα νέο περιεχόμενο στὶς σχέσεις ἀνάμεσα σὲ μᾶς καί τὸν ὑπόλοιπο κόσμο.

Μιλᾶμε μιὰ ἐπαναστατικὴ διάλεκτο καί ἀγωνιζόμαστε τίμια γιὰ τὸ θρίαμβο αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, ἀλλὰ μπερδεύομαστε συχνὰ στοὺς βρόγχους ἑνὸς διεθνοῦς δικαίου προερχόμενου ἀπὸ τὴν ἀντιπαράσταση τῶν ἡγεμονιστικῶν δυνάμεων καί δχι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῶν λαῶν.

Οἱ λαοί μας π.χ. καταπιέζονται ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς ἐγκατάστασης ξένων βάσεων στὸ ἔδαφός τους, ἢ ἀκόμη ὑποχρεώ-

νονται να σηκώσουν τὸ πολὺ μεγάλο βάρος πολὺ ὑψηλῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν.

Ὁλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὴν ἱστορία αὐτῶν τῶν ἀσκημιῶν: κυβερνήσεις μαριονετῶν, κυβερνήσεις ἐξασθενημένες ἀπὸ μακροὺς ὀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες ἢ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀγορᾶς βάσει τῶν καπιταλιστικῶν νόμων, δέχτηκαν τὴν ὑπογραφή συμφωνιῶν ποὺ ἀπειλοῦν τὴν ἐσωτερικὴ μας σταθερότητα καὶ βάζουν σὲ κίνδυνο τὸ μέλλον μας.

Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ ἀποτινάξουμε τὸ ζυγὸ, νὰ ἐπιβάλουμε τὴν ἀναθεώρηση τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν ποὺ μᾶς πνέζουν καὶ νὰ ἀναγκάσουμε τοὺς ἡγεμονιστὲς νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς πολεμικὲς βάσεις.

Δὲν θὰ ἔθελα νὰ τελεώσω αὐτὴ τὴν ὁμιλία, μὲ τὴν ὑπενηθίμιση τῶν ἀρχῶν ποὺ βλοῖ γνωρίζετε, χωρὶς νὰ ἐπιτάξω τὴν προσοχὴ αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης, στὸ γεγονός ὅτι ἡ Κούβα δὲν εἶναι ἡ μοναδικὴ χώρα τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ἀπλῶς ἡ Κούβα ἔχει τὴν τύχη νὰ μαλεῖ σήμερα μπροστὰ σας. Θέλω νὰ θυμίσω πῶς κι ἄλλοι λαοὶ κύνουν τὸ αἷμα τους γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸ ἴδιο δικαίωμα μὲ μᾶς. Καὶ ἀπὸ δῶ, ὅπως καὶ σὲ ὅλες τὶς ἄλλες ὁμιλίες, ὅπου κι ἂν ἔγιναν, χαιρετοῦμε τὸν ἥρωϊκὸ λαὸ τοῦ Βιετνάμ, τοῦ Λάος, τῆς Γουϊνέας, τῆς λεγόμενης πορτογαλικῆς, τῆς Νότιας Ἀφρικῆς καὶ τῆς Παλαιστίνης. Πρέπει ἀκόμα ν' ἀκουστεῖ ἡ φωνὴ μας σὲ ὅλες τὶς χώρες ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τους καὶ ν' ἀπλώσουμε τὸ χέρι προσφέροντας τὴν ἐνθάρρυναή μας, στοὺς ἀδελφοὺς λαοὺς τῆς Βενεζουέλας, τῆς Γουατεμάλας, καὶ τῆς Καλομβίας ποὺ μὲ τὸ δριλο στὸ χέρι σήμερα λένε ἀμετάκλητα «ὄχι» στὸν ἡγεμονιστὴ ἐχθρό.

Γιὰ μὰ παρόμοια δήλωση καμιά σκηνὴ δὲν εἶναι τόσο συμβολικὴ ὅσο τὸ Ἀλγέρι μὰ ἀπὸ τὶς πλέον ἥρωϊκὲς πρωτεύουσες τῆς λευτεριάς. Ὁ ἀξιοθαύμαστος Ἀλγερινὸς λαός, διαποτισμένος ὅσο λίγοι λαοὶ στὶς δδύνες τῆς ἀνεξαρτησίας, κᾶτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ κόμματός του, μὲ τὸν ἀγαπητὸ μας συνάδελφο Ἀμέντ Μπέν Μπελλά ἐπὶ κεφαλῆς, νὰ μᾶς ἐμπνέει πάντα σ' αὐτὸ τὸν χωρὶς ἔλεος ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἡγεμονισμοῦ τῶν γιάνγκηδων.

4. Ο σοσιαλισμός και ο άνθρωπος στη Κούβα*

Άκοϋμε συνήθως από τὸ στόμα τῶν πληρεξουσίων τῶν καπιταλιστῶν αὐτὴ τὴν ἰδεολογικὴ μορφή διὲν ἡ περίοδος τῆς οἰκοδόμησις τοῦ σοσιαλισμοῦ ποὺ ἀναλάβαμε χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ θυσία τοῦ ἀτόμου στὸ βωμὸ τοῦ Κράτους.

Δὲν θὰ προσπαθήσω νὰ ἀνασκευάσω αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα βασίζομενος μόνον σὲ θεωρίες, ἀλλὰ θὰ ὑποκαταστήσω τὰ γεγονότα ὅπως πράγματι συμβαίνουν στὴν Κούβα, προσθέτοντας συμπληρωματικὰ ἐπεξηγήσεις.

Κατ' ἀρχὴν θὰ σκιαγραφήσω σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν ἱστορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ μας κινήματος πρὶν καὶ μετὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας.

Τὴν 28ῃ Ἰουλίου τοῦ 1953 ξέσπασαν οἱ ἐπαναστατικοὶ ἀγῶνες ποὺ τέλειωσαν μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τῆς 1ης τοῦ Γενάρη τοῦ 1959. Μιὰ ὁμάδα ἀντάρτες ὀδηγούμενη ἀπὸ τὸν Φιντέλ Κάστρο ἐπιτέθη πρὶν αὐγὴ ἑκαίνης τῆς μέρας στὸ στρατώνα τῆς Μονκάντα στὴν ἀνατολικὴ ἐπαρχία. Ἡ ἐπίθεση στάθηκε μιὰ ἀποτυχία· ἡ ἀποτυχία μεταβλήθηκε σὲ καταστροφή, οἱ ἐπικείμενοι ξαναβρέθηκαν στὴ φυλακὴ, ἀλλὰ μόλις ἀμνηστεύθηκαν ξανάρχισαν τὴν ἐπαναστατικὴ δρᾶση.

Στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς διεργασίας ὅπου ὁ σοσιαλισμὸς δὲν βρισκόταν παρὰ ἐν δυνάμει, ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἕνας βασικὸς συντελεστὴς. Σ' αὐτόν, μοναδικὴ ὕπαρξη, μ' ἕνα ὄνομα καὶ ἕνα ἐπίθετο, στηριζόμενος ἢ ἐμπιστοσύνη καὶ ἀπὸ τὴν ἀγωνιστικὴ του ἐπιδεξιότητα ἐξαρτιόταν ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία τοῦ ἀγῶνα.

Ἐπειτα ἦρθε ἡ περίοδος τοῦ ἀντάρτικου. Αὐτὸ ἀναπεύχθηκε σὲ δυὸ διαφορετικὰ περιβάλλοντα, τὸν λαὸ, μάζα ἀκό-

* Ἐπιστολὴ στὸν διευθυντὴ τῆς «Μάρσας», ἑβδομαδιαίου ἐντύπου τοῦ Μοντεβίντεο. Μάρτης 1965.

μα αποκοιμισμένη που έπρεπε να κινητοποιηθεί και την πρωτοπορία του, τους γκουεραλλιέρος που εκπροσωπούσαν την επαναστατική συνείδηση και την ένθουσιώδη μαχητικότητα. Αυτή η πρωτοπορία στάθηκε ο μεσάζων καταλύτης που δημιούργησε τις αντίκειμενικές αναγκαίες συνθήκες για τη νίκη. Και με την προϋπόθεση πως κάναμε δικά μας τα ιδανικά του προλεταριάτου, γινόταν κατά συνέπεια και μια επανάσταση στις συνήθειες και στο πνεύμα μας· εξακολουθούσε λοιπόν το άτομο να είναι πάντα ένας βασικός συντελεστής.

Κάθε αγωνιστής της Σιέρρα Μαέστρα που είχε πάρει ένα ανώτερο βαθμό στις επαναστατικές δυνάμεις είχε από ενεργητικό του ένα μεγάλο αριθμό άνδραγαθημάτων.

Στη διάρκεια αυτής της πρώτης ήρωικης περιόδου συνέβαινε να τσακώνονται για το ποιός θα αναλάβει τις πιο υπεύθυνες και πιο επικίνδυνες αποστολές, χωρίς καμιά άλλη ικανοποίηση παρά την εκπλήρωση του καθήκοντος.

Στις εργασίες μας για την επαναστατική εκπαίδευση επανερχόμαστε συχνά σ' αυτό το πολύ διδακτικό γεγονός. Ή συμπεριφορά των συναγωνιστών μας έδειχνε ήδη πόν μελλοντικό άνθρωπο. Ή ολοκληρωτική προσφορά στον αγώνα επαναλεφτίμασε σε πολλές περιπτώσεις στην ιστορία μας. Κατά την κρίση του 'Οκτώβρη και κατά το ξέσπασμα του κυκλώνα «Φλόρα» είδαμε πράξεις θαυμαστές, πράξεις θάρρους και θυσίας από έναν ολοκληρω λαό.

Μια από τις βασικές μας προσπάθειες, από ιδεολογική άποψη, είναι να βρούμε τον τρόπο που θα διασωνίζει αυτή την ήρωική συμπεριφορά και στην καθημερινή ζωή.

Τόν Γενάρη του 1959 συγκροτήθηκε η επαναστατική κυβέρνηση με τη συμμετοχή διαφόρων μελών της αντιδραστικής άστικής τάξης. Ή παρουσία του αντίρτακου στρατού, δυναμικού παράγοντος, έγγυόταν για την έξουσία. Άλλά άμέσως ξεπήδησαν σοβαρές αντιθέσεις που ξεπεράστηκαν έν μέρει, όταν το Φλεβάρη του 1959 ανάλαβε τη διεύθυνση της κυβέρνησης ο Φιντέλ Κάστρο σαν πρωθυπουργός. Αυτά τα γεγονότα έμελλαν να καταλήξουν τον 'Ιούλιο του ίδιου χρό-

νου στην παραίτηση του Προέδρου Ούρουσια κάτω από την πίεση της μάζας. "Ετσι θα εμφανιστεί καθαρά στην Ιστορία της Κουβανέζικης Έπανάστασης ένα στοιχείο που θα εκδηλώνεται συστηματικά: η μάζα.

Μιά σωστή έρμηνεία των έπιθυμιών του λαού

Αυτή η ύπαρξη με τις πολυάριθμες μορφές δεν είναι, βέβαια Ισχυρίζονται ένα σύνολο ομοιόμορφων στοιχείων, που δρούν σαν υπάκουο κοπάδι (όρισμένα καθεστώτα το μεταβάλλουν σ' αυτό). Είναι αλήθεια πως ακολουθεί χωρίς δισταγμό τους άρχηγούς του, κυρίως τον Φιντέλ Κάστρο. 'Αλλά ο βαθμός της έμπιστοσύνης που αυτός κέρδισε, αντανακλώνεται ακριβώς, στη σωστή έρμηνεία των έπιθυμιών και των προσδοκιών του λαού και στον ειλικρινή άγώνα που έδωσε για την πραγματοποίηση των υποσχόμενων.

Οι μάζες συμπετείχαν στην άγροτική μεταρύθμιση και στη δύσκολη προσπάθεια της διοίκησης των κρατικών επιχειρήσεων. Έζησαν την πλούσια ήρωική πείρα του Πλάγια Γιρόν και σφυρηλατήθηκαν στις μάκες κατά των διαφόρων ένοπλων συμμοριών της C.I.A. "Έζησαν ακόμη, μια από τις πλέον σημαντικές στιγμές της σύγχρονης Ιστορίας, κατά την κρίση του 'Οκτώβρη και συνεχίζουν σήμερα να εργάζονται για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού.

Με την πρώτη ματιά θα μπορούσε κανείς να πιστέψει αυτούς που μιλούν για την υποδούλωση του άτόμου στο Κράτος. Οι μάζες έκτελούν μ' ένα ένθουσιασμό και ασύγκριτη πεθαρξία, τις προσπάθειες που καθορίζει η κυβέρνηση είτε για οικονομικές ένταλές πρόκειται ή μορφωτικές, άμυντικές, άθλητικές κλπ. 'Η πρωτοβουλία προέρχεται γενικά από τον Φιντέλ και από την 'Ανώτατη διοίκηση της Έπανάστασης, που ο λαός την κάνει δική του άφου του την έξηγήσουν. Κατά καιρούς γίνονται τοπικά πειράματα από το Κόμμα και την

Κυβέρνηση, γιά νά γενικευθοῦν μετά, μὲ τὴν ἴδια διαδικα-
σία.

Παρ' ὅλα αὐτὰ τὸ Κράτος κάποτε γελιέται. "Ὅταν σφάλ-
λει κάπου, παρατηρεῖται ἀμέσως ἡ ἔλλειψη ἐνθουσιασμοῦ
τῶν μαζῶν, μὲ τὴν πτώσιμ τῆς δραστηριότητος τοῦ καθενὸς
καὶ ἡ ἐργασία παραλύει ὡς πρὸς μειώνεται σὸ ἐλάχιστο· ἐ-
κείνη τῆ στιγμή ἡ μέθοδος ἀλλάζει. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη
τὸ Μάρτιο τοῦ 1982 μὲ τὴν ἀίρετὴ (σκιταριστικὴ) πολιτι-
κὴ πρὸς ἐπέβαλε ὁ "Ανιμπάλ Ἐσκαλιάντε.

Ἡ διαλεκτικὴ ἐνότης μεταξὺ Φιντέλ καὶ τῶν μαζῶν

Εἶναι φανερὸ πὺς αὐτὸς ὁ μηχανισμὸς δὲν ἀρκεῖ γιά νά
ἐδρακωθοῦν ἀποτελεσματικῆς ἀποφάσεις καὶ ὅτι λείπει ἕνας
πρὸ σέραςος σύνδεσμος μὲ τίς μάζες.

Ὅφειλομε νά τὸν τελειοποιήσουμε στὰ προσεχῆ χρό-
νια, ἀλλὰ γιά τίς πρωτοβουλίες πρὸς ἔρχονται ἀπὸ τὰ ἀνώτε-
ρα στρώματα τῆς κυβέρνησης, χρησιμοποιοῦμε, γιά τὴν ὥ-
ρα, τὴ μέθοδο σχεδὸν τῆς διαίσθησης, πρὸς συνίσταται σὸ νά
ἀκροῦμεθα τίς γενικῆς ἀντιδράσεις στὰ προβλήματα πρὸς πι-
ρουσκάζονται. Ὁ Φιντέλ εἶναι ἕνας μαῖτρ τοῦ εἴδους καὶ δὲν
μπορεῖ νά ἐκτιμηθεῖ ὁ ἰδιαιτέρος τρόπος πρὸς ταυτίζεται μὲ τὸ
λαὸ πρὸς μόνον βλέποντός τον στὴν πράξη. Στὶς μεγάλες δη-
μόσιες συγκεντρώσεις παρατηρεῖται ἕνα φαινόμενὸ ἀνάλογο
μὲ τὴν ἀνιήχηση δυὸ διαπασῶν· ὁ Φιντέλ καὶ ὁ λαὸς ἀρχίζουν
νά πάλλονται σ' ἕνα διάλογο μῆς ἀνιούσας ἔντασης, ὡσπρὸς
φτάνουν σὸ ἀπόγειον μὲ τὴν τελικὴ κραυγὴ γιά τὸν ἀγῶνα
καὶ τὴ νίκη μας. Αὐτὸ πρὸς εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κά-
ποιος πρὸς δὲν ζεῖ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐπανάστασης, εἶναι αὐ-
τὴ ἡ στενὴ διαλεκτικὴ πρὸς ὑφίσταται, ἀνάμεσα σὸς κάθε ἀτο-
μο καὶ τὴ μάζα, εἶναι ἡ ἀμοιβαία ἐπρροὴ μεταξὺ τῆς μάζας
καὶ τῶν ἰθυόντων της.

Στὴν καπιταλιστικὴ κοινωνία μποροῦν νά παρατηρηθοῦν

μερικά φαινόμενα τέτοιου τύπου, όταν εμφανιστούν πολιτικοί άντρες ικανοί να προκαλέσουν το λαϊκό ξεσηκωμό. Ἄλλὰ τότε δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα αὐθεντικὸ κοινωνικὸ κίνημα καὶ τὸ κίνημα δὲν θὰ διαρκέσει παρὰ τὸ διάστημα ποὺ θὰ ζήσει αὐτὸς ποὺ δίνει τὴν παρόρμηση, ἢ ὡς τὸ τέλος τῶν λαϊκῶν ψευδαισθήσεων, ποὺ ὑποβάλλονται ἀπὸ τὴν καπιταλιστικὴ κοινωνία. Σ' αὐτὴν, ὁ ἄνθρωπος κατευθύνεται ἀπὸ ἕνα οὐκληρὸ νόμο, ποὺ συνήθως, δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴν κατανόηση. Τὸ ἀλλοτριωμένο ἄτομο εἶναι δεμένο μὲ τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἀπὸ ἕναν ἀόρατο ὀμφάλιο λῶρο: τὸν νόμο τῶν ἀξιών. Αὐτὸς ἐπιδρᾷ σὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς ζωῆς του καὶ ρυθμίζει τὸ πεπερωμένο του.

Οἱ ἀόρατοι νόμοι τοῦ Καπιταλισμοῦ

Οἱ τυφλοὶ νόμοι τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀόρατοι γιὰ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους, ἐπιδρῶν πάνω στὸ ἄτομο χωρὶς αὐτὸ νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται. Δὲν βλέπει παρὰ ἕναν ἀπέραντο ὀρίζοντα ποὺ τοῦ φαίνεται ἀτέλειωτος. *Ἔτσι προσπαθεῖ νὰ παρουσιάσει ἢ καπιταλιστικὴ προπαγάνδα τὴν περίπτωση Ροκφέλλερ —ἀληθινὴ ἢ ὄχι— ὡς ἕνα δίδαγμα στὶς δυνατότητες τῆς ἐπιτυχίας. Τὴν ἀθλιότητα ποὺ πρέπει νὰ συσσωρεύσεις γιὰ νὰ προκύψει ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς φουλότητας ποὺ προϋποθέτει μὰ περιουσία τόσο περᾶστια, αὐτὰ δὲν ἐμφανίζονται στὸν πῖνακα καὶ δὲν εἶναι πάντα εὐκόλο γιὰ τὶς λαϊκὲς δυνάμεις νὰ διακρίνουν καθαρὰ τὰ φαινόμενα. (Θά 'πρεπε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ μελετηθεῖ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο οἱ ἐργάτες χάνουν στὶς ἱμπεριαλιστικὲς κῶρες τὴ διεθνοποιή τους συνειδήση, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιπορὴ ἑνὸς εἰδους συννεοκῆς στὴν ἐκαμετάλλευση τῶν ἐξηρητημένων χωρῶν καὶ πῶς, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἡ μαχητικότητά τους ἐξασθενεῖ μέσα στὴν ἴδια τους τὴ χώρα, ἀν καὶ αὐτὸ βγαίνει ἀπὸ τὸ κείμενό μας).

Πάντως σὲ μὰ τέτοια κοινωνία, ἡ διαδρομὴ εἶναι γεμά-

τη εμπόδια καί, προφανώς, μόνο ένα άτομο που διαθέτει ορισμένες ικανότητες μπορεί να τα υπερπηδήσει* και να φτάσει στο τέρμα· οραματίζονται τη μακρυνή ανταμασθή αλλά ο δρόμος είναι μοναχικός· επί πλέον ισχύει ο νόμος της ζούγκλας: μόνο η άποτυχία των άλλων επιτρέπει την άπυτυχία.

Θά προσπαθήσω τώρα να προσδιορίσω τὸ άτομο, πρωταγωνιστή αὐτοῦ τοῦ παράξενου καὶ παθιασμένου δράματος, πού εἶναι ἡ οὐκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, στή διπλή του ὑπόσταση σά μοναδικῆς ὑπαρξῆς καὶ σάν· μέλους τῆς κοινότητος.

Νομίζω πὺς τὸ ἀπλούστερο εἶναι νά τοῦ ἀναγνωρίζουμε τὴν ιδιότητα τοῦ ἡμιτελοῦς ὄντος. Τὰ ἐλαττώματα τῆς παλιᾶς κοινωνίας παραμένουν στήν ἀτομική συνείδηση καὶ πρέπει νά γίνεται μιὰ ἀκατάπαυστη προσπάθεια γὰ νά ἐξαφανιστοῦν. Ἡ διεργασία εἶναι διπλή: ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ εἶναι ἡ κοινωνία πού ἐπιδρᾷ μὲ τὴν ἄμεση καὶ ἔμμεση διαπαιδαγώγησή τῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι τὸ ἴδιο τὸ άτομο πού ὑποβάλλεται σὲ μιὰ ἐνσυνείδητη αὐτο-διαπαιδαγώγηση.

Νά καταπολεμηθεῖ σκληρὰ τὸ παρελθόν

Ἡ διαμορφωμένη νέα κοινωνία ὀφείλει νά καταπολεμήσει πολὺ σκληρὰ τὸ παρελθόν πού ἀντανაკλᾶται ὄχι μόνον στήν ἀτομική συνείδηση ὅπου βαραίνουν τὰ καπάλαιτα μιᾶς ἀγωγῆς συστηματικὰ προσανατολισμένης πρὸς τὴν ἀπομόνωση τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ στὸν ἴδιον τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς τῆς μεταβατικῆς περιόδου ὅπου ὑπερισχύουν οἱ ἐμπορικὲς σχέσεις. Τὸ ἐμπόρευμα εἶναι ὁ οἰκονομικὸς πυρήνας τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Ὅσο θὰ ὑπάρχει, οἱ συνέπειές τῆς θὰ γίνονται αἰσθητὲς στήν ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς καὶ κατὰ συνέπεια στή συνείδηση.

Σύμφωνα μὲ τὴς ἀπόψεις τοῦ Μάρξ ἡ μεταβατικὴ περίοδος θὰ εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὸν ἐκρηκτικὸ μετασχηματισμὸ τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος τοσακισμένου ἀπὸ τὴς ἀντιθέσεις του· ἀργότερα, εἶδαν στήν πραγματικότητα, πὺς ἀποκω-

ρίζονται από τὸ ἱμπεριαλιστικὸ δέντρο μερικὲς κῶρες ποὺ ἀποτελοῦν τοὺς ἀδύνατους κλάδους του, φαινόμενο ποὺ εἶχε προβλέψει ὁ Λένιν.

Σ' αὐτὲς τὶς κῶρες ὁ καπιταλισμὸς εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένος γιὰ νὰ γίνῃ ἀρκετὰ αἰσθητὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο ἀπὸ τὸ λαό, ἀλλὰ ἡ ἔκρηξη τοῦ οὐσιμίματος δὲν προέρχεται ἀπὸ τὶς δικές του ἀντιθέσεις στὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς. Ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἀγώνας κατὰ τοῦ ξένου καταπιεστή, ἡ ἀθλιότητα ποὺ προκαλοῦν ἐξωτερικὰ συμβάντα, σὸν τὸν πόλεμο, ποὺ ἔχει σὰ συνέπεια νὰ κάνει ἀκόμη βαρύτερη τὴν πίεση τῶν προνομιούχων τάξεων πάνω στοὺς ἐκμεταλλευομένους, τὰ ἀπελευθερωτικὰ κινήματα τὰ προοριζόμενα γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῶν νεο-ἀποικιοκρατικῶν καθεστώτων, αὐτοὶ εἶναι οἱ συντελεστὲς ποὺ ξεσποῦν συνήθως σὲ ἐπαναστασιακὰ κινήματα. Ἡ συνειδητὴ δράση κάνει τὰ ὑπόλοιπα.

Σ' αὐτὲς τὶς κῶρες δὲν ὑπάρχει ἀκόμη μιὰ πλήρης ἀγωγή προασανατολισμένη στὴν κοινωνικὴ ἐργασία καὶ τὸ φαινόμενο τῆς ἰδιοκτησίας δὲν διανοεῖται πῶς θὰ τεθοῦν τὰ πλοῦτη στὴ διάθεση τοῦ συνόλου.

Τὸ γεγονός τῆς ὑπανάπτυξης ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ ἡ συνηθισμένη ἐξαγωγή τῶν κεφαλαίων στὶς «πολιτισμένες» κῶρες ἀπὸ τὴν ἄλλη, κάνουν ἀδύνατη μιὰ γρήγορη καὶ χωρὶς θυσίες ἀλλαγὴ. Ἔχουμε ἀκόμη νὰ περάσουμε πολλὰ πρὶν νὰ φτάσουμε σ' ἕνα ἐπαρκὲς ἐπίπεδο οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης καὶ ὁ πειρασμὸς νὰ περπατᾶμε σὲ κτισμένους δρόμους καὶ νὰ χρησιμοποιοῦμε τὰ ὑλικά μέσα σὸν μοχλὸ μιᾶς γρήγορης οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης εἶναι πολὺ μεγάλος.

Διατρέχουμε λοιπὸν τὸν κίνδυνο νὰ κρῦψουν τὰ δέντρα τὸ δάσος: ἀκολουθώντας τὴ χίμαιρα νὰ πραγματοποιήσουμε τὸ σοσιαλισμὸ μὲ τὴ βοήθεια σάπιων ὕλων, κληρονομημένων ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ, κινδυνεύουμε νὰ καταλήξουμε σὲ ἀδιέξοδο. Καὶ στὴν πραγματικότητα, καταλήγει, ἀφοῦ ἔχεις διατρέξει μιὰ μεγάλη ἀπόσταση, ποὺ κατὰ τὴ διάρκειά της οἱ δρόμοι διασταυροῦνται πρᾶγμα ποὺ σὲ δυσκολεῖ νὰ ξέρεις σὲ ποιά στιγμή γελάστηκες ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνση.

Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἡ οἰκονομικὴ βάση πού εἶχε υἰοθετηθεῖ ἔχει ὑπονομεύσει τὴν ἀνάπτυξη τῆς συνειδήσης. Γιὰ νὰ οἰκοδομήσεις τὸν κομμουνισμό πρέπει ν' ἀλλάξεις τὸν ἄνθρωπο ταυτόχρονα μὲ τὴν οἰκονομικὴ βάση.

Γι' αὐτὸ κι ἔχει μεγάλη σημασία ἡ σωστὴ ἐκλογή τοῦ ὄργανου τῆς κινητοποίησης τῆς μάζας. Βασικὰ αὐτὸ τὸ ὄργανο πρέπει νὰ εἶναι ἠθικῆς τάξεως, χωρὶς νὰ παραγνωρίζουμε καὶ μιὰ σωστὴ χρησιμοποίηση τονωτικοῦ ὕλικου, κυρίως κοινωνικῆς φύσης.

Ἡ κοινωνία πρέπει νὰ εἶναι ἓνα γιγάντιο σχολεῖο

Ὅπως τὸ ἔχω ἤδη πεῖ στις στιγμὲς τοῦ μεγάλου κινδύνου, εἶναι εὐκόλο νὰ δραστηριοποιήσεις τὰ ἠθικὰ κίνητρα. Ἄλλὰ γιὰ νὰ διατηρηθοῦν ἀκμαῖα, πρέπει νὰ ἀναπτύξεις στις συνειδήσεις καινούριες ἀξίες. Ἡ κοινωνία πρέπει νὰ γίνεῖ σὲ σύνολό της ἓνα γιγαντιαῖο σχολεῖο. Οἱ μεγάλες γραμμὲς αὐτοῦ τοῦ φαινομένου μοιάζουν μὲ κείνες τῆς διαμόρφωσης τῆς καπιταλιστικῆς συνειδήσης, κατὰ τὴν πρώτη της περίοδο. Ὁ καπιταλισμὸς χρησιμοποιεῖ τὴ δύναμη, ἀλλὰ διδάσκει ἐπὶ πλέον τὴν ἰδεολογία τῆς ἄρχουσας τάξης. Ἡ ἄμεση προπαγάνδα γίνεται ἀπὸ κείνους πού ἔχουν ἀναλάβει νὰ ἐξηγήσουν τὸ ἀναπόδραστο ἐνὸς ταξικοῦ καθεστώτος εἴτε θεϊκῆς προέλευσης εἶναι εἴτε ἐπιβεβλημένο ἀπὸ τὴ φύση κατὰ μηχανικὸ τρόπο. Αὐτὸ ἀφοπλίζει τὴς μάζες πού νοιώθουν καταπεζόμενες ἀπὸ ἓνα κακὸ ἐναντίον τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδύνατον ν' ἀντιδράσουν.

Γιὰ ὀρισμένους τὸ σύστημα τῆς κἄστας διατηρεῖ τὴν ἀξία του: ἡ ἀμοιβὴ γιὰ κείνους πού ὑπακούουν εἶναι ἡ μετὰ θάνατον μετάβαση σ' ἄλλους θαυμαστοὺς κόσμους, ὅπου οἱ καλὰ ἀμοιβόνται· καὶ ἡ παλιὰ παράδοση συνεχίζεται. Γιὰ ἄλλους ὑπάρχει ἓνας νεωπεριακός: ὁ διαχωρισμὸς τῶν τάξεων εἶναι μοιραῖος ἀλλὰ τὰ ὅτιμα μποροῦν νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν τά-

ξη που ανήκουν με την εργασία, την πρωτοβουλία κλπ. Αυτή ή αυτο-διαπαιδαγωγή με την προοπτική της επιτυχίας είναι βαθιά ύποκριτική : έκθεκάζουν ύστερόβουλα αυτό το ψέμμα, πως τάχα η άτομική επιτυχία είναι εύκολη για τον καθένα.

Για μας η άμεση άγωγή έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία. 'Η έξήγηση είναι πειστική γιατί είναι αληθινή· δεν έχει ανάγκη από ύπεκφυγές. Έξασκεΐται από το εκπαιδευτικό οργανο του Κράτους, με τη λειτουργία της γενικής, τεχνικής και ιδεολογικής κουλτούρας, δια μέσου οργανισμών σαν το 'Υπουργείο Παιδείας και το οργανο προπαγάνδας του Κόμματος. 'Η άγωγή ριζώνεται στις μάζες κι αυτή ή νέα μελετημένη συμπεριφορά τείνει να γίνει μια συνήθεια· ή μάζα την κάνει δική της και άσκει πίεση σε κείνους που δεν έχουν άκόμη ανάλογα εκπαιδευτεί. Αυτός είναι ο έμμεσος τρόπος να διαπαιδαγωγήσεις τις μάζες, έξ Ισου ίσχυρος με τον άλλο.

'Η αυτοδιαπαιδαγωγή του άτομου

'Αλλά αυτή ή άγωγή είναι συνειδητή. Το άτομο δέχεται συνεχώς την έπρση της νέας σοσιαλιστικής έξουσας και αντιλαμβάνεται πως δεν είναι άπόλυτα προσαρμοσμένο. Δια της έμμεσης άγωγής προσπαθεί να προσαρμοστεί με μια κατάσταση που θεωρεί δίκαιη, πράγμα που δεν είχε κατορθώσει να κάμει μέχρι τότε, έξ αιτίας της ανεπάρκειας της προσωπικής του ανάπτυξης. Διαπαιδαγωγείται μόνο του.

Σ' αυτή την περίοδο της οικοδόμησης του σοσιαλισμού, μπορούμε να παραβρεθούμε στη γέννηση του νέου ανθρώπου. 'Η εικόνα του δεν είναι άκόμη άπόλυτα συγκεκριμένη, και δεν θα μπορέσει να είναι δεδομένου ότι αυτή ή εξέλιξη είναι παράλληλη με την ανάπτυξη της νέας οικονομικής δομής. Έκτός από κείνους που ή ανεπαρκής άγωγή τους τους ώθει προς ένα μοναχικό δρόμο, προς την έγκριστική ικανοποίηση των φιλοδοξιών τους, υπάρχουν εκείνοι που, άκόμα

και στο εσωτερικό πλαίσιο της μαζικής εξέλεξης, τείνουν να προχωρήσουν απομονωμένοι από τη μάζα που συνοδεύουν.

Το σημαντικό είναι πως οι άνθρωποι κατακτούν καθημερινά μια μεγαλύτερη συνείδηση της ανάγκης της ενσωμάτωσης τους στην κοινωνία και συγχρόνως της σημασίας τους σαν κινητήριες δυνάμεις της. Δεν προχωρούν πια απόλυτα μόνοι, από περίπλοκους δρόμους, προς τα μακρινά τους όνειρα. Ακολουθούν την πρωτοπορία τους που την εκπροσωπεί το Κόμμα, τους εργάτες της πρωτοπορίας, άντρες πρωτοπόρους που προχωρούν ενωμένοι με τις μάζες και σε στενή επαφή μαζί τους.

Οι πρωτοπόροι έχουν καρφωμένα τα βλέμματα στο μέλλον και στην επιβράβευσή τους· μόνο που δεν την βλέπουν σε μια άτομική υπόθεση· ή ανταμοιβή γι' αυτούς είναι η καινούρια κοινωνία όπου οι άνθρωποι θα είναι διαφορετικοί· ή κοινωνία του κομμουνιστή ανθρώπου.

Ένας μακρύς δρόμος γεμάτος δυσκολίες

Ο δρόμος είναι μακρύς και γεμάτος δυσκολίες. Μερικές φορές όταν πάρουμε ένα δειξάδο πρέπει να ξαναγυρίσουμε, άλλοτε προχωρούμε πάλι γρήγορα και χωρίζομαστε από τις μάζες· σε μερικές περιπτώσεις πάλι πάμε πολύ σιγά κι αισθανόμαστε πολύ κοντά μας την άνοσα εκείνων που αγκομαχούν. Σαν φιλόδοξοι επαναστάτες, προσπαθούμε να προχωρήσουμε όσο πιο γρήγορα μπορούμε ανοίγοντας το δρόμο, αλλά ξέρουμε πως από τη μάζα άντλούμε την υπόστασή μας και ότι αυτή δεν θα μπορέσει να προχωρήσει γρηγορότερα παρά αν την ενθαρρύνουμε με το παράδειγμά μας.

Παρά τη σημασία που δόθηκε στα ήθικα κίνητρα, το γεγονός ότι υπάρχει μια διαίρεση σε δυο κύριες ομάδες (εξαρουμένων βέβαια εκείνων που για τον ένα ή τον άλλο λόγο δεν συμμετέχουν στην οικοδόμηση του σοσιαλισμού) δείχνει

τή σχετική ανεπάρκεια τῆς ανάπτυξης τῆς κοινωνικῆς συνείδησης.

Ἡ ομάδα τῆς πρωτοπορίας εἶναι πῶς προχωρημένη ἰδεολογικά ἀπὸ τὴ μάζα, πὺ γνωρίζει τὶς καινούριες ἀξίες, ἀλλὰ ἀνεπαρκῶς. Ἐνῶ, λοιπὸν στοὺς πρώτους δημιουργεῖται μὴ ποιοτικὴ ἀλλαγὴ πὺ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ θυσιαστοῦν, ὑπὸ τὴν ἰδιότητά τους ὡς πρωτοπόρων, οἱ δεύτεροι εἶναι λιγότερο ἐνσυνείδητοι καὶ πρέπει νὰ πιεστοῦν κάπως ἔντονα. Εἶναι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου πὺ ἐξασκεῖται ὄχι μονάχα στὴν ἡττημένη τάξη ἀλλὰ καὶ στὴ νικητρία τάξη. Αὐτὸ πὺ ἐπιβάλλει, γιὰ νὰ εἶναι ἡ ἐπιτυχία καθολικὴ, τὴν ἀνάγκη μᾶς σειρᾶς μηχανισμῶν: τὰ ἐπαναστατικὰ θεμέλια — ἁρμονικὸ σύνολο ἀγωγῶν, βαθμίδων καλὰ λαδομένων γραναζιῶν — πὺ θὰ ἐπιτρέπουν τὴ φυσικὴ ἐπιλογὴ ἐκείνων πὺ εἶναι προορισμένοι νὰ προχωρήσουν στὴν πρωτοπορία καὶ τὴν ἐπαναφορὰ τῶν ἐπιβραβεύσεων καὶ τῶν τιμωριῶν κατὰ πὺ ἀξίζει στὸν καθένα.

Μιά τέλεια ταύτιση τῆς κυβέρνησης καὶ τῆς κοινότητας

Δὲν πετύχαμε ἀκόμη νὰ ὀργανώσουμε τὰ θεμέλια τῆς Ἐπανάστασης. Ἀναζητοῦμε κάτι τὸ καινούριο πὺ θὰ ἐπιτρέψει μὴ τέλεια ταύτιση τῆς κυβέρνησης καὶ τοῦ συνόλου τῆς κοινότητας (θεμέλια προσαρμοσμένα στὶς ἰδιάζουσες συνθηκες τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ ὅσο τὸ δυνατόν ἀπομακρυσμένα ἀπὸ κοινὸς τόπους τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας). Κάνουμε κάποιες προσπάθειες μὲ πὸν σκοπὸ νὰ δημιουργήσουμε προοδευτικὰ τὶς βάσεις τῆς Ἐπανάστασης, ἀλλὰ χωρὶς βιασύνη. Αὐτὸ πὺ μᾶς ἀνακαίτισε ἦταν ὁ φόβος μήπως μὴ τυποποίηση τῶν σχέσεων γίνεαι ἀφορμὴ νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τὶς μάζες καὶ τὸ ἄτομο καὶ κυρίως μὴ μᾶς κᾶνει νὰ χάσουμε ἀπὸ τὰ μάτια μας τὴν τελευταία καὶ τὴν πὺ σημαντικὴ ἐπαναστατικὴ φιλοδοξία πὺ εἶναι νὰ δοῦμε τὸν ἄνθρωπο ἔλευ-

θερωμένο από την άλλοτρίωσή του. Παρ' όλη την έλλειψη βάσεων που πρέπει να υπερπηδήσουμε βαθμηδόν, οι μάζες κάνουν τώρα την ιστορία σαν ένα συνειδητό σύνολο άτομων που αγωνίζονται για τον ίδιο σκοπό.

Στο σοσιαλιστικό καθεστώς, παρά τη φαινομενική του ομοιομορφία, ο άνθρωπος είναι υπό πλήρη παρ' όλη την απουσία ενός μηχανισμού απόλυτα προσαρμοσμένου, ή δυνατότητας του να εκφράζεται και να βαραίνει στο σοσιαλιστικό όργανο είναι πολύ μεγαλύτερη.

Είναι ακόμη αναγκαίο να τονίσουμε τη συνειδητή συμμετοχή του, άτομική και συλλογική, σ' όλους τους μηχανισμούς διεύθυνσης και παραγωγής και να τη συνδέσουμε με την τεχνική και ιδεολογική του εκπαίδευση, ώστε να νιώσει πόσο αυτά τα προσιές είναι αλληλοεξαρτόμενα με παράλληλη πρόοδο. Μιά κι έσπασαν λοιπόν οι αλυσίδες της άλλοτρίωσης, θα αποκτήσει καθολική συνείδηση της ύπαρξής του και την ολοκλήρωσή του σαν ανθρώπινο όν.

Αυτό θα γίνει συγκεκριμένα αντιληπτό με την επανακατάκτηση της καθαρής του προσωπικότητας μέσα από την απελευθερωμένη εργασία και με την έκφραση και της ανθρωπίνης του υπόστασης μέσα από την καλλιέργεια και την τέχνη.

Η εργασία πρέπει να αποκτήσει έναν καινούριο χαρακτήρα

Για να ξανακατακτήσει ο άνθρωπος την υπόστασή του, πρέπει να πάψει να υπάρχει ο άνθρωπος έμπόρευμα και να του χορηγήσει η κοινωνία ένα μέρος σε αντάλλαγμα της εκτέλεσης του κοινωνικού του καθήκοντος. Τα μέσα παραγωγής ανήκουν στην κοινωνία και η μηχανή είναι σαν το όργανο όπου εκτελείται το καθήκον. Ο άνθρωπος αρχίζει να λευτερεύει τη σκέψη του από το άγχος με την ικανοποίηση των ήμεσων αναγκών του από την εργασία. Αρχίζει να αναγνω-

ρίζεται μέσα στο έργο του και να καταλαβαίνει το ανθρώπινο μεγαλείο του μέσα από το αντικείμενο που δημιουργεί και την πραγματοποιούμενη εργασία. Η εργασία του δεν προϋποθέτει πια την εγκατάλειψη ενός μέρους της υπαρξής του στη μορφή μιας πουλημένης δύναμης, που δεν του ανήκει, αλλά εκφράζει μια δική του εκδήλωση, μια προσφορά στην κοινή ζωή, την εκπλήρωση του κοινωνικού του καθήκοντος.

Κάνουμε όλοι ό,τι μας είναι δυνατόν για να δώσουμε στην εργασία αυτή την καινούρια διάσταση του κοινωνικού καθήκοντος και για να τη συνδέσουμε από τη μια με την τεχνολογική ανάπτυξη και από την άλλη, με την έθελοντική εργασία. Αυτοί οι δυο συντελεστές απαντούν στη μαρξιστική εκτίμηση σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος δεν κατακτά πραγματικά την πλήρη ανθρωπινή του υπόσταση παρά μόνο όταν παράγει χωρίς τον καταναγκασμό της φυσικής ανάγκης να πουληθεί σαν εμπόρευμα.

Φυσικά υπάρχουν και τώρα καταναγκαστικές μορφές στην εργασία ακόμα κι όταν είναι έθελοντική. Ο άνθρωπος δεν πέτυχε ακόμη να κάνει την εργασία που του ταιριάζει μια αυτόματη λειτουργία κοινωνικής φύσης και παράγει ακόμα, πολύ συχνά, κάτω από την πίεση του περιβάλλοντος (είναι αυτό που ονομάζει ο Φεντέλ ήθικό καταναγκασμό). Δεν μπορεί να καρεί απόλυτα το έργο του μέσα στα πλαίσια των νέων συνθηκών χωρίς την πίεση του κοινωνικού περιγυρου. Αυτό δεν θα μπορούσε να το κάνει παρά μέσα στον κομμουνισμό.

Η αλλαγή δεν δημιουργείται αυτόματα στη συνείδηση, όπως ούτε και στην οικονομία. Οι διακυμάνσεις είναι άργες και ακανόνιστες, και υπάρχουν περίοδοι έντασης, διακοπής, ακόμα και αποθωacώρησης.

Το έγκουεβάρα: Κανένας δεν θάρηκε τὰ μάτια νά τού κλείσει.
Βλέποντάς τον μιά γυναίκα φώναζε! «Μοιάζει μέ τό Χριστό».
Περιοδικό Paris Match

Ἡ πρώτη μεταβατική περίοδος πρὸς τὸν Κομμουνισμό

Ὅπως τὸ σημειώσαμε ἤδη, πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε πὺς δὲν θριακυμάστε μπροστὰ σὲ μιὰ περίοδο καθαρὰ μεταβατικὴ ὅπως ἐκείνη πού περιγράφει ὁ Μάρξ στὸ «Κριτικὴ τοῦ προγράμματος τοῦ Γκότα καὶ τῆς Ἑρφούρτης», ἀλλὰ μπροστὰ σὲ μιὰ καινούρια φάση, πού ἐκεῖνος δὲν ἐπρόβλεψε: τὴν πρώτη περίοδο μετάβασης πρὸς τὸν κομμουνισμό, ἢ τὴν περίοδο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Αὐτὴ κυλᾷ μέσα σὲ ἄγριους ἀγῶνες τῶν τάξεων καὶ τῶν στοιχείων τοῦ καπιταλισμοῦ πού συνεχίζουν νὰ σιαάζουν τὴν πραγματικότητά της.

Ἄν προσθέσουμε σ' αὐτὰ τὸν σχολαστικισμό πού ἀνέκοψε τὴν ἀνάπτυξη τῆς μαρξιστικῆς φιλοσοφίας καὶ ἐμπόδισε συστηματικὰ τὴ μελέτη αὐτῆς τῆς περιόδου τῆς ὁποίας δὲν μελετήθηκαν τὰ οἰκονομικὰ κίνητρα, πρέπει νὰ συμπεράνουμε πὺς εἴμαστε ἀκόμα στὴν κούνια καὶ ὅτι πρέπει νὰ ξαναρχίσουμε τὴν ἔρευνα ὅλων τῶν πρωταρχικῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῆς τῆς περιόδου, πρὶν νὰ ἐπιξεργαστοῦμε μιὰ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ θεωρία μεγαλύτερης προοπτικῆς.

Αὐτὴ ἡ θεωρία θὰ δώσει μιὰ καθολικὴ ὑπεραχὴ στοὺς δυὸ στυλοὺς τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ: τὴ διαμόρφωση τοῦ καινούριου ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς τεχνικῆς.

Σ' αὐτὲς τὶς δυὸ περιοχὲς μᾶς μένουν ἀκόμη νὰ κάνουμε πολλά, ἀλλὰ ἡ καθυστέρηση αὐτῆς τῆς θεμελιώδους βάσης πού εἶναι ἡ τεχνικὴ, εἶναι λίγο πὺδ δικαιολογημένη, δεδομένου ὅτι ἐμεῖς δὲν πρόκειται νὰ προχωρήσουμε στὰ τυφλά, ἀλλὰ ν' ἀσφαλίσουμε τὴν κατάλληλη στιγμή τὸ δρόμο πού ἔχουν χαράξει οἱ πλεόν προχωρημένες χώρες τοῦ κόσμου. Γι' αὐτὸ ὁ Φιντέλ ἐπιμένει τόσο στὴν ἀνάγκη τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐπιμόρφωσης τῆς χώρας μας κι ἀκόμη περισσότερο γιὰ τὴν πρωτοπορία της.

Υλική και ήθικη αναγκαιότητα

Μέσα στην περιοκή τῶν μὴ παραγωγικῶν δραστηριοτήτων, εἶναι πρὸ εὐκόλου νὰ διακρίνουμε τὴν ὑλικὴ ἀναγκαιότητα ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ἀναγκαιότητα. Ἀπὸ πολὺ παλιὰ ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀλλοτρίωση μὲ τὴν κουλτούρα καὶ τὴν τέχνη. Πεθαίνει καθημερινὰ ἐπὶ ὀκτῶ ὥρες παίζοντας τὸ ρόλο τοῦ ἐμπορεύματος γιὰ ν' ἀνασπῆθῆι μετὰ τὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ φάρμακο φέρει τὸ σπέρμα αὐτῆς καθαιρέτης τῆς ἀρρώστειας: ἐκεῖνος ποὺ ζητᾷ τὴν ἐνότητα μὲ τὴ φύση εἶναι μὰ μοναχικὴ ὑπαρξή. Ὑπερασπίζεται τὴν ἀτομικότητά του ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ ἀντιδρᾷ μπροστὰ στὶς αἰσθητικὰ ἰδέες σὰν ἕνα μοναδικὸ ὄν, ποὺ ὁ πῶθος του εἶναι νὰ μείναι ἄσυλος. Δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ μὰ ἀπώτερη φυγῆς.

Ὁ νόμος τῆς ἀξίας δὲν εἶναι πιά ἡ ἀπλὴ ἀντανάκλαση τῶν αἰδέσεων παραγωγῆς· οἱ καπιταλιστὲς μονοπωλητὲς τὴν περικλείουν σὲ μὰ περίπλοκη κεναλογία, καθιστώντας τὴν μὰ ὑπάκουη ὑπηρετρία, ἀκόμα κι ὅταν οἱ χρησιμοποιούμενες μέθοδοι εἶναι καθαρὰ ἐμπειρικῆς.

Ὁ ὑπεροργανισμὸς ἐπιβάλλει ἕναν τύπο τέχνης ποὺ ἀπατεῖ μὰ ἐργασία καλλιτεχνῶν πολὺ προχωρημένης παιδείας. Οἱ ἀντιδραστικοὶ κυριαρχοῦνται ἀπὸ τὴν τεχνικὴ καὶ μόνον τὰ ἐξαιρετικὰ ταλέντα μποροῦν νὰ δημιουργήσουν προσωπικὸ ἔργο. Οἱ ἄλλοι καταντοῦν θλιβεροὶ μισθωτοὶ ἢ ἀποτυγχάνουν. Ἐπικαλοῦνται τὴν καλλιτεχνικὴ ἀναζήτηση ποὺ τὴν θεωροῦν σὰν τὴν ἔκφραση τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ «ἀναζήτηση» ἔχει τὰ δριὰ της, ἀδιόρατα, μέχρι ποὺ νὰ τσακιστεῖ ἀπὸ πάνω τους, ὡς τὴ στιγμὴ δηλαδὴ, ποὺ τίθεται τὸ πραγματικὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀλλοτρίωσής του. Τὸ ἀδικαιολόγητο ἄγχος καὶ ἡ κοντρακομένη ψυχαγωγία ἀποτελοῦν τὶς βολικὰς δικλείδες γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ἀνησυχία. Ὅποιος σεβαστεῖ τοὺς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ ἀπολαμβάνει δῶλες τὶς τμιές, ὁμοίες μὲ κείνες ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἐπιτύχει ἕνας πῆθρος ποὺ θὰ ἐπανοοῦσε τὶς λιρροῦπτες. Ὁ μόνος

δρος είναι να μην προσπαθήσεις να ξεφύγεις από το άδρατο κλουβί.

Μιά νέα τάση καλλιτεχνικής αναζήτησης

Όταν η Έπανάσταση πήρε την έξουσία οι τελείως εξημερωμένοι πήραν το δράμα της έξοχας. Οι άλλοι, επαναστάτες και μη δραματίστηκαν ένα καινούριο δράμα. Η αναζήτηση δέχτηκε κι αυτή μια νέα έκτίναξη. Πάντως οι δρόμοι ήταν, λίγο πολύ, παραγμένοι και η ιδέα της φυγής κρύφτηκε κάτω από τη λέξη «λευτεριά». Οι επαναστάτες κράτησαν συχνά αυτή τη στάση, κοπάλωτο του άστικου ιδεαλισμού στις συνειδήσεις τους.

Στις χώρες που πέρασαν από μια παρόμοια εξέλιξη επιχείρησαν να καταπολεμήσουν αυτές τις τάσεις με έναν υπερβολικό δογματισμό. Η γενική εκπαίδευση μεταβλήθηκε σχεδόν σε ένα τομπού και ανακήρυξαν σαν το ύψιστο σημείο εκπαιδευτικής φιλοδοξίας μια τυπικά πιστή εικόνα της φύσης, που μεταβάλλεται εν συνεχεία σε μια μηχανική εικόνα της κοινωνικής πραγματικότητας όπως ήθελαν να την βλέπουν, μᾶς σχεδόν ιδανικής κοινωνίας χωρίς συγκρούσεις ούτε αντιθέσεις που έπθυμοῦσαν να πραγματοποιήσουν.

Ο σοσιαλισμός είναι νέος και έχει τὰ ἐλαττώματά του. Ἐμᾶς, τῶν ἐπαναστατῶν, μᾶς λείπουν συχνὰ οἱ ἀναγκαῖες γνώσεις καὶ τὸ πνευματικὸ θάρρος γιὰ νὰ ἀντιμετωπῶσουμε τὴν προσπάθεια νὰ ἀναπτύξουμε τὸν καινούριο ἄνθρωπο, μὲ διαφορετικὲς μέθοδοι ἀπ' αὐτές, τὲς πολὺ συμβατικὲς ποὺ εἶναι σηματοδεδεμένες ἀπὸ τὴ σφραγίδα τῆς κοινωνίας ποὺ τὲς δημιούργησε (γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἐμφανίζεται τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα μορφῆς καὶ περιεχομένου). Βρισκόμαστε σὲ μεγάλη ἀναστάτωση καὶ μᾶς ἀπορροφοῦν τὰ ὑλικά προβλήματα. Δὲν ὑπάρχουν μεγάλοι καλλιτέχνες ποὺ νὰ ἐξασκοῦν ταυτόχρονα μεγάλη ἐπαναστατικὴ ἐπιρροή. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κόμματος πρέπει ν' ἀναλάβουν αὐτὴ τὴν προσ-

πάθεια και να ψάξουν να βρουν τον αντικειμενικό στόχο: πώς θα καλλιεργηθεί ο λαός.

Ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός θεμελιώθηκε στην τέχνη του περασμένου αιώνα

Ζητούν λοιπόν την απλοποίηση, ώστε να φτάσουν στο επίπεδο εκείνου που όλος ο κόσμος θα καταλαβαίνει, εκείνου δηλαδή που καταλαβαίνουν οι υπάλληλοι. Καταργούν την αυθεντική καλλιτεχνική αναζήτηση και το πρόβλημα της γενικής κουλτούρας περιορίζεται στο σφετερισμό του σοσιαλιστικού παρόντος και του νεκρού παρελθόντος (άκίνδυνου κατά συνέπεια). Έτσι γεννιέται ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός πάνω στις βάσεις του περασμένου αιώνα.

Άλλα η ρεαλιστική τέχνη του ΧΙΧου αιώνα είναι μια ταξική τέχνη κι αυτή ίσως πιο καπιταλιστική από την παρακμαϊκή του ΧΧου αιώνα, όπου διαφαίνεται η άγωνία του άλλοτριμμένου ανθρώπου. Στην περιοχή της κουλτούρας ο καταπαλισμός έδωσε όλο του τον έαυτο και δε μένει πια παρά ένα δυσώδες πτώμα που εκδηλώνεται στην τέχνη με τη σημερινή της παρακμή. Άλλα γιατί να φιλοδοξούμε να ψάχνουμε στις ξεθυμασμένες φόρμες του σοσιαλιστικού ρεαλισμού τη μοναδική αξιόλογη συνταγή;

Δεν μπορούμε να αντιτάξουμε στον ρεαλισμό την «ελευθερία», γιατί αυτή δεν υπάρχει ακόμη και δεν θα υπάρξει όσο η ανάπτυξη της καινούριας κοινωνίας δεν ολοκληρωθεί. Άλλα και να μην τολμήσουμε να καταδικάσουμε όλες τις προγενέστερες μορφές τέχνης του πρώτου μισού του ΧΙΧου αιώνα, από το ύψος του παλιού θρόνου ενός άμείλικτου ρεαλισμού, γιατί θα υποπέσουμε σ' ένα προυντοννακό σφάλμα έπιστροφής στο παρελθόν, και θα βάζαμε έτσι ένα ζουρλομανδύα στην καλλιτεχνική έκφραση του ανθρώπου που γεννιέται και δημιουργεί σήμερα.

Λείπει η ανάπτυξη ενός ιδεολογικο-μορφωτικού μηχανι-

ομοῦ πού θά ὀδηγήσει στήν ἔρευνα καί θά ξεριζώσει τὰ ζιζάνια πού πολλαπλασιάζονται τόσο εὐκόλα, στή γόνιμη γῆ τῆν ἐπιχορηγούμενη ἀπό τὸ Κράτος.

Ὁ ἄνθρωπος πού πρέπει νά δημιουργήσουμε

Στὴν χώρα μας δὲν πέσαμε σιὸ σφάλμα ἑνὸς τειριμένου ρεαλισμοῦ, ἀλλὰ σιὸ ἀντίθετο σφάλμα. Κι αὐτὸ γιατί δὲν καταλάβαμε πόσο ἀναγκαία ἦταν ἡ δημιουργία ἑνὸς νέου ἀνθρώπου, πού δὲν θά ἔναι, οὔτε κείνος τοῦ ΧΙΧου αἰῶνα οὔτε καὶ τοῦ δικοῦ μας τοῦ παρακμασμένου καὶ σάπιου. Τὸν ἄνθρωπο τοῦ ΧΧΙου αἰῶνα πρέπει νά δημιουργήσουμε ἂν καὶ δὲν εἶναι γιὰ τὴν ὥρα, παρὰ μιὰ ὑποκειμενικὴ ἰδέα καθόλου συστηματοποιημένη. Αὐτὸ εἶναι ἐξ ἄλλου ἓνα ἀπὸ τὰ θεμελιώδη σημεῖα τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας μας. Στὴν περίπτωση πού θά ἔχουμε συγκεκριμένες ἐπιτυχίες σὲ μιὰ βάση θεωρητικὴ, ἀπ' ὅπου, ἀντιστρόφως θά ἀντιλήσουμε θεωρητικὰ συμπεράσματα γενικοῦ χαρακτήρα, σπὴ βάση τῶν πρακτικῶν μας ἐρευνῶν, τότε θά ἔχουμε κάμει μιὰ πολύτιμη προσφορά σιὸ μαρξισμό - λενινισμό γιὰ τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἀντίδραση κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ΧΙΧου αἰῶνα μᾶς ἐσπρωξε ξανά σπὴν παρακμὴ τοῦ ΧΧου· δὲν πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺ σοβαρὸ σφάλμα, ἀλλὰ πρέπει νά τὸ ἐπανορθώσουμε μὲ τὸν κίνδυνο ν' ἀνοίξουμε τὸ δρόμο σιὸ ρεβιζιονισμό.

Οἱ μεγάλες μάζες πού ἡ συνείδησή τους ἀναπτύσσεται, οἱ νέες ἰδέες πού προσδεύουν παράλληλα σιὸς κόλπους τῆς κοινωνίας καὶ οἱ ὑλακὲς δυνατότητες μιᾶς πλήρους ἀνάπτυξης ὄλων τῶν μελῶν τῆς, συντελοῦν σιὸ νά γίνεται ἡ ἐργασία πολὺ πὸ γόνιμη. Τὸ παρὸν εἶναι καμωμένο ἀπὸ ἀγῶνες· τὸ μέλλον μᾶς ἀνήκει.

Τό προπατορικό ἀμάρτημα τῶν διανοουμένων

Μὲ λίγα λόγια ἡ ἔνοχὴ πολλῶν ἀπὸ τοὺς διανοοῦμενους καὶ τοὺς καλλιτέχνες μας εἶναι συνέπεια τοῦ προπατορικοῦ τοῦ ἀμαρτήματος: δὲν εἶναι αὐθεντικοὶ ἐπαναστάτες. Μπορεῖς νὰ προσπαθήσεις νὰ μπολιάσεις μὰ φτελιὰ γιὰ νὰ κάμει ἀκλάδια, ἀλλὰ συγχρόνως πρέπει νὰ φυτέψεις ἀκλαδίς. Οἱ νέες γενιὲς θὰ γεννηθοῦν ἐλευθερωμένες ἀπὸ τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα. Πρέπει μὲ κάθε προσπάθεια νὰ ἐμποδίσουμε τὴ σύγχρονη γενιά, πὺ σπαράσσεται ἀπὸ τὶς διαμάχες της, νὰ διαφθαρεῖ, γιὰ νὰ μὴ διαφθεῖρει καὶ τὶς καινούριες γενιὲς. Δὲν πρέπει νὰ δημιουργήσουμε μισθωτοὺς ὑποταγμένους σὴν ἐπίσημη ἀκέψη, οὔτε καὶ ὑπότροφους πὺ θὰ ζοῦν ὠραῖα στὴ ἀκέψη τῆς ὑποτροφίας τους ἐξασκώντας μὰ λευτεριά σὲ εἰσαγωγικά. Οἱ ἐπαναστάτες πὺ θὰ τραγουδήσουν τὸν καινούριο ἄνθρωπο μὲ τὴν αὐθεντικὴ φωνὴ τοῦ λαοῦ θὰ ῥθοῦν. Εἶναι μὰ προετοιμασία πὺ χρειάζεται καιρό.

Στὴν κοινωνία μας ἡ νεολαία καὶ τὸ Κόμμα παίζουν ἕνα μεγάλο ρόλο. Ἡ νεολαία εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικὴ, γιὰτὶ εἶναι ὁ εὐπλαστός ἀργιλος μὲ τὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ κατασκευαστεῖ ὁ καινούριος ἄνθρωπος ἀπαλλαγμένος ἀπ' ὄλα τὰ κατὰλοιπα τοῦ παρελθόντος. Μποροῦμε νὰ τὴν μεταχειριστοῦμε σύμφωνα μὲ τὶς φιλοδοξίες μας. Ἡ ἐκπαίδευσή της εἶναι κάθε μέρα καὶ πληρέστερη καὶ δὲν ξεχνοῦμε νὰ τὴν προτρέπουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὴν ἐργασία. Οἱ ὑπότροφοί μας ἐργάζονται χειρονακτικὰ κατὰ τὶς διακοπές τους ἢ ἀκόμα καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν σπουδῶν τους.

Σ' ἄλλες περιπτώσεις ἡ ἐργασία εἶναι μὰ ἐπιβράβευση καὶ σ' ἄλλες ἕνα μορφωτικὸ ὄργανο, δὲν εἶναι ποτὲ μὰ τιμωρία. Μὰ καινούρια γενιά γεννιέται.

Τό κόμμα, όργάνωση τής πρωτοπορίας

Τό Κόμμα είναι μιά όργάνωση πρωτοπορίας. Οί καλύτεροι δουλευτάδες προτείνονται από τούς συναδέλφους τους γιά νά ένταχθοῦν. Είναι μειοψηφία, αλλά έπιβάλλεται αρκετά χάρη στην ποιότητα τῶν στελεχῶν του. Έπιθυμοῦμε νά γίνει τό Κόμμα ένα μαζικό κόμμα, αλλά όταν οί μάζες θά έχουν κατακτήσει τό επίπεδο τής ανάπτυξης τής πρωτοπορίας, όταν δηλαδή θά έχουν εκπαιδευτεῖ γιά τόν κομμουνισμό. Όλες μας οί προσπάθειες τείνουν πρὸς τὰ ἐκεῖ. Τό Κόμμα είναι ένα ζωντανό παράδειγμα, τὰ στελέχη του πρέπει νά δίνουν μαθήματα δραστηριότητας στή δουλειά τους καί θυσίας καί όφειλουν μέ τή δράση τους νά οδηγήσουν τίς μάζες στό τέρμα τῶν επαναστατικῶν τους προσπαθειῶν. Γεγονός πού απαιτεῖ χρόνια σκληροῦ αγώνα έναντίον τῶν δυσχερειῶν τής οίκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, τῶν ταξικῶν ἐχθρῶν, τοῦ σκυλαλογιοῦ τοῦ παρελθόντος καί τοῦ ημιεραλισμοῦ. Θά ήθελα τώρα νά ἐξηγήσω τό ρόλο πού παίζει ἡ προσωπικότητα, ὁ άνθρωπος, σάν ἰθύνων νοῦς τῶν μαζῶν πού κάνουν τήν ἱστορία. Πρόκειται γιά τήν ἐμπειρία μας καί ὄχι γιά κομμά συναπαγή.

Ὁ Φιντέλ ἔδωσε τήν πνοή του στην Έπανάσταση κατά τὰ πρῶτα χρόνια καί τήν κατηύθυνε πάντα, δίνοντάς της τόν χαρακτήρα. Ἄλλά ὑπάρχει μιά ομάδα επαναστατῶν πού ἐξελλίσσεται μέ τόν ἴδιο τρόπο πού ἀνώτατου ἰθύνοντος καί μιά μεγάλη μάζα πού ἀκολουθεῖ τούς ἰθύνοντες γιατί αὐτοί ήξεραν νά ἐρμηνεύσουν τίς προσδοκίες της.

Γιά νά αισθάνεται τό ἄτομο πιά πλούσιο

Δέν πρόκειται γιά τό ποσό τῶν κιλῶν τοῦ κρέατος πού τρώς, οὔτε γιά τίς πόσες φορές θά πάει κανείς στην πλάζ, οὔτε γιά τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα πολυτελείας πού μπορεῖ κάποιος ν' ἀγοράσει μέ τόν σημερινό του μισθό. Σημασία ἔχει

τὸ πῶς θὰ νοιώθει τὸ ἄτομο πρὸ πλούσιου ἐσωτερικὰ καὶ πρὸ ὑπεύθυνου. Ὁ ἄνθρωπος τῆς χώρας μας γνωρίζει πῶς ἡ ἔνδοξη ἐποχὴ τοῦ ἔλακε εἶναι μιὰ ἐποχὴ θυσῶν, καὶ τὴν ξέρει τὴ θυσία. Οἱ πρῶτοι βαφτίστηκαν στὴν πείρα τῆς στῆ Σιέρρα Μαδρότρα, ὕστερα τὴ γνωρίσαμε σ' ἀλόκληρη τὴν Κούβα. Ἡ Κούβα εἶναι ἡ πρωτοπόρος τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐπειδὴ ἔχει αὐτὴ τὴν πρωτοπορικὴ θέση καὶ ἐπειδὴ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀληθινὴ λευτεριά γιὰ τὴς μάζες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ὀφείλει νὰ κάνει θυσίες. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας οἱ ἰθύνοντες πρέπει νὰ ἐκπληρώνουν τὸν προορισμὸ τους πῶν πρωτοπόρων, καὶ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε μὲ κάθε εὐκρίνευα πῶς, σὲ μιὰ ἀληθινὴ ἐπανάσταση στὴν ὁποία προσφέρεις τὰ πάντα χωρὶς καμιά ὑλικὴ ἀνταπόδοση, τὸ ἔργο τοῦ ἐπαναστάτη εἶναι ταυτόχρονα ὑπέροχο καὶ ἀγωνιώδες. Ἐπιτρέψτε μου νὰ τὸ πῶ, μὲ τὸν κίνδυνο νὰ φανῶ γελοῖος, πῶς ὁ ἀληθινὰ ἀύθεντικός ἐπαναστάτης καθοδηγεῖται ἀπὸ μεγάλα αἰσθήματα γενναιοφροσύνης καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ φαντασθεῖς ἕναν ἀύθεντικὸ ἐπαναστάτη χωρὶς αὐτὴ τὴν ιδιότητα. Ἦταν αὐτὸ νὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα δράματα τοῦ ἰθύνοντος πρὸς πρέπει νὰ συνδυάζει ἕνα παθιασμένον ταμπεραμένον μὲ μιὰ ψυχρὴ ἐξυπνάδα (καὶ νὰ παίρνει ὀδύνηρὲς ἀποφάσεις χωρὶς νὰ συσπᾶται ἕνας μῦς τοῦ προσώπου του). Οἱ ἐπαναστάτες μας τῆς πρωτοπορίας ὀφείλουν νὰ ἐξιδανικέψουν αὐτὴ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ, νὰ τὴν κάνουν τὸν πρὸ ἱερό τους σκοπὸ, μοναδικὸ καὶ ἀδιαχώριστο. Δὲν μποροῦν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν εὐακοθησαί τους στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἡ προλεταριακὸς διεθνισμὸς εἶναι ἕνα καθήκον

Οἱ ἰθύνοντες τῆς Ἐπανάστασης ἔχουν παιδιὰ πρὸς τὰ πρῶτα τους ψελλίσματα, δὲν μαθαίνουν τὸ ὄνομά τους καὶ γυνῶκες πρὸς εἶναι κι αὐτὲς ἐπίσης ταγμένες στὸ θρίαμβο τῆς

Ἐπανάστασης. Τὸ περιβάλλον πῶν φίλων ἀναποκρίνεται ἀκριβῶς σὲ κεῖνο τῶν συντρόφων τῆς Ἐπανάστασης. Ἐξω ἀπ' αὐτὴν δὲν ὑπάρχει ζωὴ. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθήκες πρέπει νὰ ἔχεις πολλὴ ἀνθρωπιά καὶ μεγάλη συναίσθησι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀλήθειας γιὰ νὰ μὴν πέσεις σ' ἓνα υπερβολικὸ δογματισμὸ, σ' ἓνα ψυχρὸ σκολαστικισμὸ, καὶ νὰ μὴν ἀπομονωθείς ἀπὸ τὶς μάζες.

Πρέπει νὰ ἀγωνίζεσαι καθημερινὰ ὥστε, αὐτὴ ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ ἐκδηλώνεται θετικὰ καὶ νὰ χρησιμεύει ὡς παράδειγμα καὶ ὡς κίνητρο.

Ἡ Ἐπαναστάτης —μέσα στὸ Κόμμα του— ἰδεολογικὴ κινήτρια δύναμις τῆς Ἐπανάστασης, καταναλώνεται σ' αὐτὴ τὴν ἀέναη προσπάθεια ποὺ δὲν τελειώνει παρὰ μὲ τὸν θάνατο, ἐφ' ὅσον ἡ οἰκοδόμησι τοῦ σοσιαλισμοῦ δὲν ἀλοκληρωθεῖ σ' ὅλο πὸν κόσμον.

Ἄν ἡ ἐπαναστατικὴ του δραστηριότητα χαλαρώσῃ μιὰ φορὰ τὶς προσπάθειες ποὺ ἀπαιτοῦν ταπεινὰ διεκπεραίωσι στὴν τοπικὴ κλημάωσι καὶ ἂν ξεκάσῃ τὸν προλεταριακὸ διεθνιασμὸ, ἡ Ἐπανάστασι ποὺ διευθύνει ποιεῖ νὰ εἶναι μιὰ κινήτρια δύναμις καὶ βουλιάζει σὲ μιὰ ἀνετη ἀποκαύνωσι, ποὺ ἐπιμεταλλεύονται οἱ προσιώνιοι ἐχθροὶ μας, οἱ ἰμπεριαλιστές, κερδίζοντας τότε ἕδραφοι. Ὁ προλεταριακὸς διεθνιασμὸς εἶναι ἓνα καθῆκον, ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης καὶ μιὰ ἐπαναστατικὴ ἀναγκαιότης. Αὐτὸ μαθαίνουμε ἀπὸ λαὸ μας.

Οἱ κίνδυνοι τοῦ δογματισμοῦ καὶ οἱ ἀδυναμιεὶς μας

Εἶναι σίγουρο πὼς ἡ παρούσα κατάστασι περιχελεῖ κινδύνους. Ὅχι μόνο ἐκεῖνον τοῦ δογματισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ νὰ σκληρύνουν οἱ σχέσεις μας μὲ τὶς μάζες κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μεγάλης προσπάθειας, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ὑποπέσομε σὲ ἀδυναμιεὶς. Ἐνας ἄνθρωπος ποὺ ἀφιερώνει τὴ ζωὴ του ὀλόκληρη στὴν Ἐπανάστασι δὲν μπορεῖ νὰ ἀπασχολεῖται μὲ τὴ

σκέψη για τὸ τί λείπει στὸ παιδί του, γιὰ τὰ καλασμένα του παπούτσι καὶ γιὰ τὰ στοιχειώδη πράγματα ποὺ στερεῖται ἡ οἰκογένειά του. Ἄν ἀφήσει πὸν ἑαυτό του νὰ βασανίζεται ἀπ' αὐτὲς τὶς σκέψεις δημιουργεῖ ἕνα ἔδαφος εὐνοϊκὸ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς φθορᾶς.

ὑποστηρίξαιμε πάντα, πῶς τὰ παιδιά μας πρέπει νὰ ἔχουν τὰ ἴδια πράγματα μὲ τὰ ἄλλα παιδιά, ἀλλὰ καὶ πῶς πρέπει νὰ στεροῦνται ἐπίσης αὐτὰ ποὺ τὰ ἄλλα παιδιά στεροῦνται. Ἡ οἰκογένειά μας πρέπει νὰ τὸ καταλάβει καὶ ν' ἀγωνιστεῖ γι' αὐτό. Ἡ Ἐπανάσταση γίνεται διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ σφυρηλατεῖ, μέρα μὲ τὴ μέρα, τὸ ἐπαναστατικὸ του πνεῦμα.

Ἔτσι προχωροῦμε. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μεγάλης πορείας —δὲν ντρεπόμαστε νὰ τὸ ποῦμε— περπατᾷ ὁ Φιντέλ, πῶς του ἀκαλουθοῦν τὰ καλύτερα στελέχη τοῦ Κόμματος καὶ, ἀμέσως μετὰ, τόσο κοντὰ ποὺ αἰσθάνεσαι τὴν τεράστια δύναμή του, ἔρχεται τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ ποὺ περπατᾷ σταθερὰ πρὸς τὸν κοινὸ σκοπὸ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄτομα ποὺ ἀπέκτησαν τὴ συνείδηση τοῦ τί πρέπει νὰ πράξουν, ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίζονται νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ βασίλειο τῆς ἀνάγκης καὶ νὰ μπουῦν σὲ κεῖνο τῆς λευτεριάς.

Αὐτὴ ἡ τεράστια μάζα ὑπακούει πειθαρχεῖ, ἀνταποκρίνεται σὲ μιὰ ἀνάγκη κατανοητὴ ἀπ' ὄλους, δὲν εἶναι μιὰ ἕνα πλῆθος διασκορπισμένο, διαλυμένο στὸ κενό, μέσα στὸ ὁποῖο προσπαθεῖ ὁ καθένας, μὲ ὁποιοδήποτε μέσον, νὰ βρεῖ ἕνα στήριγμα γιὰ τὸ ἀθέβαιο μέλλον, σὲ μιὰ λυσσασμένη διαμάχη μὲ τοὺς δμοιοὺς του.

Ξέρουμε πῶς ἔχουμε νὰ κάνουμε ἀκόμη θυσιᾶς καὶ πῶς πρέπει νὰ πληρώσουμε γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ μας ὑπόσταση τοῦ πρωτοποριακοῦ ἔθνους. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι, οἱ ἰθύνοντες, πρέπει νὰ πληρώσουμε, γιὰ νὰ ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ λέμε πῶς εἴμαστε οἱ πρωτοπόροι τοῦ λαοῦ ποὺ βρίσκεται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

Πληρώνουμε ὄλοι, κανονικὰ, τὸ μερικὸ μας στὶς θυσιᾶς, ἔχοντας τὴν ἐπίγνωση πῶς θὰ ἀνταμειφθοῦμε μὲ τὴν ἱκανο-

ποίηση πώς εκπληρώσαμε τὸ καθήκον μας καὶ πώς προχωρήσαμε ὅλοι μαζί πρὸς τὸν καινούριο ἄνθρωπο ποὺ ἐμφανίζεται στὸν ὄριζοντα.

Ἐπιτρέψτε μου κάποια συμπεράσματα.

Ἐμεῖς οἱ σοσιαλιστὲς εἴμαστε πρὸ ἐλεύθεροι γιατί εἴμαστε πρὸ πλούσιοι καὶ εἴμαστε πρὸ πλούσιοι γιατί εἴμαστε πρὸ ἐλεύθεροι.

Ὁ σκελετὸς τῆς ἀπόλυτης λευτεριάς μας εἶναι ἔπιμος. Δὲν τοῦ λείπουν παρὰ ἡ σάρκα καὶ τὰ ἐνδύματά του, θὰ τὰ δημιουργήσουμε.

Ἡ λευτεριά μας καὶ τὸ ψυμὶ μας ἔχουν τὸ χρώμα τοῦ αἵματος καὶ εἶναι διογκωμένα ἀπὸ θυσίες.

Ἡ θυσία μας εἶναι ἐνσυνείδητη, αὐτὸ εἶναι τὸ τμήμα τῆς λευτεριάς ποὺ οικοδομοῦμε.

Ὁ δρόμος εἶναι μακρὸς καὶ ἐν μέρει ἄγνωστος. Ζέρομε τὸ στόχο μας. Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ φτιάξουμε τὸν ἄνθρωπο τοῦ ΧΧΙου αἰῶνα.

Θὰ σφυρηλατηθοῦμε στὴν καθημερινὴ δράση δημιουργώντας τὸν καινούριο ἄνθρωπο μὲ μὰ νέα τεχνική.

Ἡ προσωπικότητα παίζει τὸ μεγάλο ρόλο τῆς κινήσεως καὶ κατευθυντήριας δυνάμεις ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἐναρκεῖται τις πρὸ ὑψηλὲς ἀρετὲς καὶ τις προσδοκίες τοῦ λαοῦ ἀκαλοθώντας σταθερὰ τὸ δρόμο τῆς.

Ἐκεῖνη ποὺ ἀνοίγει τὸ δρόμο, εἶναι ἡ ὁμάδα τῆς πρωτοπορίας, οἱ καλύτεροι ἀνάμεσα στοὺς καλοὺς, τὸ Κόμμα.

Τὸ βασικὸ ὑλικὸ τοῦ ἔργου μας εἶναι ἡ Νεολαία. Σ' αὐτὴν τοποθετοῦμε ὄλες μας τις ἐλπίδες καὶ τὴν ἐτοιμάζουμε γὰ νὰ πάρει τὴ σημαία ἀπὸ τὰ χέρια μας.

Ἄν αὐτὴ ἡ ἐπιστολή φωτίζει κάτι, θὰ 'χει ἐκτελέσει τὸν προορισμὸ τῆς.

Δεχθεῖτε τὸν χαιρετισμὸ μου, εὐλογημένο σὰν χειραψία ἢ σὰν ἓνα «Ἄθε Μαρία» :

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ἢ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

5. Τό μαρξιστικό λενινιστικό κόμμα*

Αυτό το βιβλιαράκι έχει προορισμό να εισαγάγει τους όπαδούς του κόμματος στον πλατύ και πολύ πλούσιο χώρο των μαρξιστικών - λενινιστικών ιδεών

Τα θέματα που επιλέχτηκαν είναι απλά και χρήσιμα. Πρόκειται για ένα κεφάλαιο από το Έγχειρίδιο Μαρξισμού - Λενινισμού του Otto V. Kuusinen και διάφορους λόγους του Φιντέλ Κάστρο. Η επιλογή που έγινε είναι καλή γιατί το κεφάλαιο από το Έγχειρίδιο συνοψίζει την εμπειρία των αδερφών κομμμάτων και δίνει το σχήμα το οποίο πρέπει να έχει και σύμφωνα με το οποίο πρέπει να ενεργεί ένα μαρξιστικό - λενινιστικό κόμμα από την άλλη μεριά οι λόγοι του σύντροφου Φιντέλ που παρατίθενται κάνουν να ξεδιπλώνεται η πολιτική ιστορία της χώρας μας μέσα από τα λόγια εκείνου που διεύθυνε την επανάσταση λόγοι που καμιά φορά είναι άναμνήσεις προσωπικών εμπειριών.

Αιτές οι δυο πλευρές —δηλαδή από τη μια η γενική θεωρία σαν έκφραση των εμπειριών του κομμουνιστικού κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης και των μαρξιστικών - λενινιστικών κομμμάτων όλου του κόσμου, και από την άλλη η πρακτική εφαρμογή αυτών των γενικών ιδεών στα δικά μας ιδιαίτερα χαρακτηριστικά —συνδέονται στενά. Από τις ιδιομορφίες που παρουσιάζουν τα κοινωνικά συμβάντα σ' αυτή την περιοχή του κόσμου, δεν θα πρέπει να θγάζουμε το συμπέρασμα ότι υπάρχουν ιστορικές εξαιρέσεις απλούστατα ή ειδική περίπτωση

* Εισαγωγή στο βιβλίο *El Partido Marxista - leninista* που εκδόθηκε το 1968 από το Ένταίο Κόμμα της Σοσιαλιστικής Έπανάστασης της Κούβας.

της κουβανέζικης κατάστασης τοποθετείται στο γενικό πλαίσιο της θεωρίας, που θγήκε από την πείρα, και φέρνει καινούριες εμπειρίες στο παγκόσμιο εργατικό κίνημα.

Το έγχειρίδιο μας μαθαίνει με μεγάλη σαφήνεια τί είναι ένα μαρξιστικό - λενινιστικό κόμμα: «Ατομα που τα συνδέει μια κοινότητα ιδεών, που μαζεύονται για να πραγματοποιούν τις μαρξιστικές αντιλήψεις, για να επιτελέσουν δηλαδή την ιστορική αποστολή της εργατικής τάξης». Έξηγγεί ακόμα ότι ένα κόμμα δεν μπορεί να ζήσει ξεκομμένο από τη μάζα, ότι πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή επαφή μαζί της, ότι πρέπει να άσκει κριτική και αυτοκριτική, και να δείχνεται πολύ αυστηρό για τα δικά του λάθη· ότι δεν πρέπει να στηρίζεται μόνο σε αρνητικές αντιλήψεις πάλης έναντα σε κάτι, αλλά και σε θετικές αντιλήψεις πάλης για κάτι· ότι τα μαρξιστικά κόμματα δεν μπορούν να περιμένουν με σταυρωμένα τα χέρια να αναποσηθούν όλες οι προϋποθέσεις από τις αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες που πραγματώνονται με τον σύνθετο μηχανισμό της πάλης των τάξεων, έτσι που να πέσει ή έξουσία στα χέρια του λαού σαν ώριμο φρούτο. Το έγχειρίδιο δείχνει τον Ιθύνοντα και καταλυτικό ρόλο αυτού του κόμματος που, όντας πρωτοπορία της εργατικής τάξης, ηγήτης της τάξης του, ξέρει να της δείξει το δρόμο για τη νίκη και να επιταχύνει την πορεία προς καινούριες κοινωνικές συνθήκες. Έπιμένει στο γεγονός ότι, ακόμα και σε στιγμές κοινωνικής παλινδρόμησης, το κόμμα πρέπει να ξέρει να υποχωρεί και να κρατάει σταθερά πλαίσια για να στηριχτεί στο επόμενο κύμα και να προχωρήσει πιο μακριά, ως τον βασικό του στόχο κατά το πρώτο επαναστατικό στάδιο, που είναι η ανάληψη της έξουσίας.

Είναι λογικό αυτό το κόμμα να είναι ταξικό. Ένα μαρξιστικό - λενινιστικό κόμμα δεν θα μπορούσε να είναι τίποτα άλλο· η αποστολή του είναι να βρει τον πιο σύντομο δρόμο που οδηγεί στη δικτατορία του προλεταριάτου, και οι πιο πολύτιμοι όπαδοί του, τα Ιθύνοντα στελέχη του και η τακτική του προέρχονται από την εργατική τάξη.

Είναι αδιανόητο να άρχισαι ή οίκοδόμηση του σοσιαλισμού με ένα κόμμα της άστικής τάξης, ένα κόμμα που θα είχε ανάμεσα στα μέλη του άρκετούς έπιμεταλλευτές έπιφορτισμένους να χαράζουν την πολιτική του γραμμή. Είναι πρόδηλο ότι μί τέτοια ομάδα δεν μπορεί να διευθύνει τον άγώνα παρά μόνο κατά το στάδιο της έθνικης άπελευθέρωσης, ως ένα όρισμένο σημείο και μέσα σε καθορισμένες συνθήκες. Στο επόμενο στάδιο, ή επαναστατική τάξη θα γινόταν άντιδραστική και θα έγκαθίδρυε καινούριες συνθήκες που θα καθιστούσαν ύποχρεωτική την εμφάνιση του μαρξιστικού - λενινιστικού κόμματος στην ήγεσία του επαναστατικού άγώνα. "Ήδη είναι πρακτικά άδύνατο, στην Άμερική τουλάχιστο, να μιλάμε για άπελευθερωτικά κινήματα διευθυνόμενα από την άστική τάξη. Ή Κουβανέζικη Έπανάσταση έπέφερε πόλωση των δυνάμεων μπροστά στο δίλημμα λαός ή ημπεριαλισμός, οι άδύναμες έθνικες άστικές τάξεις διαλέγουν τον ημπεριαλισμό και προδίνουν όριστικά τις χώρες τους. Γίνεται σχεδόν άόλοπελα άδύνατο να γίνει σ' αυτό το μέρος του κόσμου ειρηνική μετάβαση προς το σοσιαλισμό.

"Αν το μαρξιστικό - λενινιστικό κόμμα είναι ικανό να προβλέπει τα μελλοντικά ιστορικά στάδια, και αν είναι ικανό να γίνει ή σημαία και ή πρωτοπορία ενός λαού πριν ακόμα ξεπεράσει το στάδιο της έθνικης άπελευθέρωσης —προκειμένου για τις άποικιοκρατούμενες χώρες μας— τότε αυτό το κόμμα θα έχει έπιτελέσει διπλή ιστορική άποστολή και θα μπορεί να άντημετωπίσει τα καθήκοντα της οίκοδόμησης του σοσιαλισμού με περισσότερη δύναμη, με περισσότερο κύρος άπέναντι στις μάζες.

Στή συνέχεια έρχεται ή κουβανέζικη έμπειρία: έμπειρία πλούσια σε ότι καινούριο φέρνει, σε ότι σθεναρό έχει σ' αυτή τη στιγμή της ανάπτυξης της άμερικάνικης επανάστασης, και ακόμα πλούσια σε διδάγματα από τα λάθη της που αναλύθηκαν και διορθώθηκαν δημόσια, σε έπαφή με τις μάζες και έκτεθειμένα στην κρίση της δημόσιας γνώμης.

Οί λόγοι του σύντροφου Φιντέλ, στούς άποίους μιλάει για

τὸ Ἐνιαῖο Κόμμα τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης καὶ γιὰ τὶς μέθοδοις ἐργασίας ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὶς ΟΡΙ (Ἐνωματωμένες Ἐπαναστατικὲς Ὄργανώσεις), σημαδεύουν δυὸ βασικὰ στάδια τῆς ἐπανάστασός μας καὶ ἔχουν ἰδιαίτερη σπουδαιότητα. Στὸ πρῶτο στάδιο ἐκφράζεται ἡ εἰλικρινὴς δήλωση ἐνὸς ἀλοκληρωμένου ἐπαναστάτη ποὺ ἡ σκέψη του ἐξελισσόμενη ἔχει φτάσει στὸ ψηλότερο σημεῖο καὶ ποὺ διακηρύσσει σταθερὰ μπροστὰ στὸν κόσμο τὴν μαρξιστικὴ - λενινιστικὴ ιδιότητά του. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται γιὰ ἀπλὴ λεκτικὴ διαβεβαίωση: δείχνει τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, τὰ πῶ σημαντικὰ γεγονότα στὴν ἐξέλιξη τοῦ ἡγέτη, στὴν ἐξέλιξη τοῦ κινήματος καὶ τοῦ κόμματος πρὸς μιὰ συζυγία ποὺ ἐμελλε νὰ ἐπιφέρει τὴ σύσταση τοῦ Ἐνιαίου Κόμματος τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης.

Αὐτοαναλυόμενος, ὁ σύντροφος Φιντέλ ἀναγνωρίζει τὴν πληθώρα ὀρθοδρομηκῶν ἰδεῶν ποὺ τοῦ εἶχε ἐμφυσησθεῖ τὸ περιβάλλον· ἀφηγεῖται πῶς ἀγωνίστηκε ἐνστικτώδως ἐνάντια σ' αὐτὲς τὶς ἀντιλήψεις καὶ σφουρηλατήθηκε μέσα στὸν ἀγῶνα, ἀφηγεῖται τὶς ἀμφιβολίες του, ἐξηγεῖ τὰ αἰτίά τους καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὶς ἔλυσε.

Τὸ κίνημα τῆς 26 Ἰουλίου ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μιὰ καινοτομία δυσκολοπροοδιόριστη. Ὁ Φιντέλ Κάστρο, ἥρωας τῆς Μονκάντα, αἰχμάλωτος τῆς Νήσου τῶν Πεύκων, γυμνάζει μιὰ ομάδα ἀνθρώπων ποὺ ἔχει σὰν ἀποστολὴ νὰ φτάσει στὶς ἀκτὲς τοῦ Ὀριέντε, νὰ ἀνάψει τὴν ἐπαναστατικὴ φλόγα τῆς ἐπαρχίας καὶ νὰ τὴν χωρίσει κατ' ἀρχὴν ἀπὸ τὴν ὑπάλαιτη χώρα ἢ νὰ προχωρήσει ἀκαταμάχητα, ἀνάλογα μὲ τὶς ἀντικειμενικὲς συνθῆκες, καὶ μέχρι τὴν Ἀβάνα, μὲ μιὰ σειρά ὀπὸ λίγο - πολὺ σήματηρὲς νύκτες.

Ἡ πραγματικότητα μᾶς ἔδωσε ἕνα γερὸ χτύπημα. Δὲν ὑπῆρχε ὁ ἀπαραίτητος συνδυασμὸς τῶν ὑποκειμενικῶν συνθηκῶν γιὰ νὰ πάρει μορφή αὐτὴ ἡ προσπάθεια· δὲν εἶχαμε ἀκολουθήσει ὅλους τοὺς κανόνες τοῦ ἐπαναστατικοῦ πολέμου ποὺ ἐμελλε νὰ τοὺς μάθουμε ἀργότερα μὲ τὸ αἷμα μας καὶ τὸ αἷμα τῶν ἀδερφῶν μας σὲ δυὸ χρόνια δύσκολου ἀγῶνα. Νικη-

θήκαμε, και τότε είναι που άρχισε η σπουδαιότερη Ιστορία του κινήματός μας. Τότε έδειξε την άληθινή του δύναμη, την άληθινή που Ιστορική αξία: κατανοήσαμε τα λάθη τακτικής που είχαμε διαπράξει και καταλάβαμε ότι έλλειπαν άρισμένοι σημαντικοί ύποκειμενικοί παράγοντες: ο λαός είχε συνείδηση της αναγκαιότητας για άλλαγή αλλά του έλλειπε ή βεβαιότητα ότι αυτό είναι δυνατό να γίνει. Ήπρεπε λοιπόν να δημιουργηθεί αυτή η βεβαιότητα, και στη Σιέρρα Μαέστρα άρχίζει ή μακροχρόνια δουλειά που χρησιμεύει σαν καταλύτης σε όλόκληρο το κίνημα της χώρας και προκαλεί άδιάκοπες θύελλες, άδιάκοπες έπαναστατικές έκρήξεις σε όλη την περιοχή.

Τα γεγονότα άρχίζουν να αποδεικνύουν ότι ο Έπαναστατικός Στρατός, χάρη στη με σύνεση κατευθυνόμενη έμπιστοσύνη και τον ένθουσιασμό του λαού, μπορεί να αύξησει τη δύναμή του χρησιμοποιώντας σωστά τα όπλα και να καταστρέψει κάποτε τον έχθρικό στρατό. Πρόκειται για ένα μεγάλο μάθημα που δίνει ή Ιστορία μας. Πριν από το θρόμβο της επανάστασης, ο συσχετισμός των δυνάμεων άλλαξε σιγά - σιγά ώσπου έγινε έξαρστικά εύνοϊκός για το επαναστατικό κίνημα: δημιουργήθηκαν οι ύποκειμενικές συνθήκες οι άπαραίτητες για την πραγματοποίηση της άλλαγής, και προκλήθηκε ή κρίση της έξουσίας, πράγμα βασικό για την άλλαγή. Πραγματώθηκε στην Άμερική με νέα επαναστατική έμπειρία: αποδείχτηκε ότι οι μεγάλες αλήθειες του μαρξισμού - λενινισμού επαληθεύονται πάντα: σ' αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση αποδείχτηκε ότι ή άποστολή των ήγετών και των κομμάτων είναι να δημιουργούν όλες τις άπαραίτητες συνθήκες για την άνάληψη της έξουσίας και όχι να γίνονται καινούριοι θεατές του επαναστατικού κύματος που γεννιέται στους κόλπους του λαού.

Ταυτόχρονα, αποδεικνύοντας ότι ύπάρχει άνάγκη να προστατεύονται οι ένοπλοι πυρήνες, που υπερασπίζονται τη λαϊκή κυριαρχία, από αιφνιδιασμούς, έπιθέσεις, έκιμηδένιση, ή κουβανέζικη έμπειρία δέχεται πίσση σημασία. Έχει το να γίνεται ο ένοπλος άγώνας στα έδάφη τα που εύνοϊκά για τον

πόλεμο των γκουερίλλας, δηλαδή στα πιο δυσπρόσιτα μέρη των αγροτικών περιοχών. Αυτό είναι μια ακόμα προσφορά της Κουβενέζιμας Έπαναστασης στον αγώνα της Άμερικής για χειραφέτηση: πηγαίνουμε από την ύπαιθρο στις πόλεις, από τις πιο μικρές στις πιο μεγάλες, δημιουργώντας το επαναστατικό κίνημα που κορυφώνεται στην Άθάνα.

Σε άλλο σημείο, ο Φιντέλ εξηγεί καθαρά ότι η βασική ιδιότητα του επαναστάτη είναι να ξέρει να ερμηνεύει την πραγματικότητα. Μιλώντας για την άπριλιανή άπεργία εξηγεί ότι δεν είμαστε αν σε θέση εκείνη τη στιγμή να την ερμηνεύσουμε και ότι γι' αυτό πάθαμε καταστροφή. Γιατί κηρύχτηκε η άπριλιανή άπεργία; Έπειδή υπήρχε μέσα στο κίνημα ένα σύνολο αντιφάσεων που τις ονομάσαμε «του βουνού και της πεδιάδας» και που τις έκανε εκδηλές μια ανάλυση των στοιχείων εκείνων που θεωρούνταν βασικά προκειμένου να αποφασιστεί ένα πλοίο αγώνας, στοιχείων που ήταν διαμετρικά αντίθετα σε κάθε μια από τις δυο κατηγορίες.

Το βουνό ήταν έτοιμο να καταδώσει το στρατό όποτε χρειαζόταν, να κερδίζει μάχες τη μια πάνω στην άλλη, να αρπάζει τον εξοπλισμό και να φτάσει κάποτε στην πλήρη κατάληψη της εξουσίας, στηρίζόμενο στον αντίρροπο στρατό του. Η πεδιάδα εννοούσε τον ένα πλοίο αγώνα που θα γεννηκούταν σε όλη τη χώρα, με κορύφωμα μια επαναστατική άπεργία που θα έδιωχνε τη δικτατορία του Μπατίστα και θα έδραίωνε στην κυβέρνηση την εξουσία των «παλιτών» κάνοντας τον κανόριο στρατό αполιτικός.

Η σύγκρουση ανάμεσα σ' αυτές τις δυο θέσεις είναι μόνιμη και δεν εννοεί καθόλου τη διοικητική ένότητα που απαιτείται σε τέτοιες στιγμές. Η άπριλιανή άπεργία (του 1958) προετοιμάστηκε και κηρύχτηκε από την πεδιάδα με τη συγκατάθεση της διοίκησης του βουνού που ναίονθε ότι δεν είναι σε θέση να την εμποδίσει, αν και έχει σοβαρές αμφιβολίες για το αποτέλεσμα της, και με τις ρητές επιφυλάξεις του P.S.P. (Λαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος) που βλέπει εγκαιρα τον κίνδυνο. Οι άρχηγοί των επαναστατών κατεβαίνουν

στην πεδιάδα για να τη βοηθήσουν, και τότε είναι που αρχίζει ο άξεστος αρχηγός του στρατού μας Καμίλλιο Σιενφουέγκος τις πρώτες του επιδρομές στην ζώνη του Μπαγιάμο.

Η αιτία των παραπάνω αντιφάσεων βρίσκεται πού βαθεί από τις διαφωνίες σε ζητήματα τακτικής: ο αντάρτικος στρατός είναι ήδη ιδεολογικά προλεταριακός και σκέφτεται σαν στερημένη τάξη· η πεδιάδα παραμένει ακόμα μικρο - αστική, με μέλλοντες προδότες στη διοίκησή της, και επηρεασμένη κατά πολύ από το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται.

Έπρόκειτο για μιὰ σε μικρότερη κλίμακα πάλι για έσωτερικό έλεγχο, μέσα από πλαίσιο της μεγάλης επαναστατικής πάλης για την έξουσία. Τα πρόσφατα γεγονότα της Άλγερίας εξηγούνται πολύ καλά σε αναλογία με την Κουβανέζικη Έπανάσταση: η επαναστατική πτέρυγα δεν έννοει να απομακρυνθεί από την έξουσία και αγωνίζεται για να την κατακτήσει ολοκληρωτικά, και ο Άπελευθερωτικός Στρατός είναι ο άληθινός εκπρόσωπος της Έπανάστασης που θριαμβεύει.

Οι συγκρούσεις επανέρχονται περιοδικά, και η διοικητική ένότητα δεν πραγματοποιείται παρά μόνο (και πάλι χωρίς να αναγνωριστεί από όλους) όταν ο Φιντέλ ονομάζεται Πρωθυπουργός, μερικούς μήνες μετά το θρίαμβο της Έπανάστασης. Μέχρι τότε τί είχαμε κάνει; Είχαμε αποκτήσει, όπως θα έλεγε ο Φιντέλ, το δικαίωμα να αρχίσουμε. Δεν είχαμε καλύψει παρά ένα μόνο στάδιο που βασιζόταν στην πάλι μέχρι θανάτου έναντια στο σύστημα που είχε εγκαθιδρυθεί στην Κούβα και που ένουματωνόταν στον δικτάτορα Μπατίστα· αλλά για να ακολουθήσουμε μιὰ συνετή επαναστατική γραμμή με σκοπό την καλύτερη της κοινωνίας μας και την, όσο το δυνατό, άπελευθέρωσή της από τα οικονομικά εμπόδια, είχαμε στην ύποκρευμένη να παλαίψουμε κατά μέτωπο έναντια στον ημπεριαλισμό.

Ο ημπεριαλισμός υπήρξε ένα στοιχείο πολύ σπουδαίο για την ανάπτυξη και το βάθος της ιδεολογίας μας· σε κάθε χτύπημα που μας έδινε έπρεπε να υπάρχει άμεση άπάντηση· κάθε φορά που οι γιάνκηδες με τη συνηθισμένη ύπεροψία τους,

ἀντιδρούσαν παίρνοντας ένα μέτρο ἐνάντια στήν Κούβα ἔπρεπε ἀμέσως νά παίρνομε ἀπαραίτητα ένα ἀντι-μέτρο, καί ἔτσι ἡ Ἐπανάσταση βαθμιαία γινόταν πιά ριζοσπαστική.

Τό Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα μπήκε σ' αὐτό τό μέτωπο, καί οἱ σύντροφοι πού παλιότερα ὑπῆρξαν ἐπαναστάτες ἀγωνιστές ἄρχισαν νά συγκωνεύονται μέ ἐκείνους πού ἔφτασαν στήν ἐξουσία μετά τή μάχη τῆς Σιέρρα. Ὁ Φιντέλ πρόβλεπε ἤδη μερικούς κινδύνους σεπταρισμοῦ· ἐπέκρινε ἐκείνους πού ἔφερνε σάν ἐπακείρημα ἀπέναντι σέ ἕναν ἄλλο τὰ 15 ἢ 20 χρόνια πού ἦταν ἀγωνιστής, καθώς ἐπίσης ἐπέκρινε τόν σεπταρισμό τῶν γενειοφόρων τῆς Σιέρρα ἢ τοῦ τραμοκράτη τῆς πόλης.

Τήν ἐποχή τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα ὑπῆρχε μία ομάδα συντρόφων πού ἐπιθυμοῦσαν νά προστατέψουν τὸ κίνημα ἀπὸ τὸν προφανῆ «προσωπικεντρισμό» τοῦ Φιντέλ καί πού διάπραξαν τὸ λάθος — πού ἔμελλε νά ἐπαναληφτεῖ ἀργότερα τῇ στιγμῇ τοῦ σεπταρισμοῦ— νά συγκέουν τίς μεγάλες ἡγετικές ἀρετές του, τίς μεγάλες ἀρετές του σάν ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπανάστασης καί τὰ ἀνομιμοσθέντα διοικητικά του χαρίσματα, μέ τὸ ἄτομο πού μόνη του φροντίδα ἦταν νά ἐξασφαλίσει τὴν ἀνευδρὼν ὑποστήριξη τῶν δικῶν του καί νά ἐγκαθιδρύσει ἕνα σύστημα προσωπικεντρικό. Αὐτὸν τὸν ἀγώνα, πού ξεκινούσε ἀπὸ ψεύτικες βάσεις, τὸν διεξήγαγε μὴ ομάδα συντρόφων καί δὲν σταμάτησε οὔτε τὴν 1η τοῦ Γενάρη, οὔτε ὅταν ὁ Φιντέλ ἀνέλαβε πρωθυπουργός· δὲν σταμάτησε παρὰ μόνον πολὺ μετά, ὅταν νικήθηκε ἡ δεξιὰ πτέρυγα τῆς 28 Ἰουλίου. Τότε εἶναι πού ἔπεσαν ὁ Οὐρούτια, ὁ Μιρώ, ὁ Καρντόνα, ὁ Ραίη, ὁ Χουμπερτ Μάτος, ὁ Νταθίντ Σαλβαντόρ καί τόσοι ἄλλοι προδότες πού εἶχαν ἐναντιωθεῖ στὴ λαϊκὴ θέληση.

Μετά τὴν πλήρη νίκη ἐνάντια στὴ δεξιὰ πτέρυγα ἐμφανίστηκε ἡ ἀνάγκη νά συσταθεῖ ἕνα κόμμα τὸ Ἐνιαῖο Κόμμα Ἐπανάστασης, ἔκφραση τοῦ μαρξισμοῦ - λεννισμοῦ μέσα στὶς καινούργιες συνθήκες τῆς Κούβας. Ἐπρεπε νά εἶναι ἕνας ὁργανισμὸς πού νά συνδέεται μέ τίς μάζες μέ στελέχη αὐστηρὰ ἐπιλεγμένα, ἢ ὁργάνωσή του νά εἶναι συγκεντρωτικὴ

και εν τούτοις εύλύγιστη, και για να γίνει αυτό εμπιστευτήκαμε απόλυτα στην αύθεντία που αποκτήθηκε από το Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα κατά τον πολύχρονο αγώνα παραμερίζοντας σχεδόν τα δικά μας οργανωτικά κριτήρια. Και έτσι δημιουργήθηκαν παντοειδείς συνθήκες που επέτρεψαν να ώριμάσει ο σεχταρισμός.

Στη δουλειά για τη σύσταση αυτού του κόμματος, ο σύντροφος "Αντιπαλ Έσκαλάντε είχε επαφορτιστεί με την εργασία και άρχισε μιὰ μαύρη εποχή που εύτυχώς υπήρξε πολύ σύντομη. Οι διευθυντικές μέθοδοι ήταν άσχημες: το κόμμα έχανε τις βασικές ιδιότητές του —σύνδεσμος με τις μάζες, δημοκρατικός συγκεντρωτισμός και πνεύμα θυσίας. Συνέβαινε, με άλληνες άκροβασίες, άτομα χωρίς πείρα και χωρίς άξια να βρίσκονται σε θύνουσες θέσεις μόνο και μόνο επειδή είχαν προσαρμοστεί στην κατάσταση.

Οι ORI* έχασαν τον ιδεολογικό κινητήριο ρόλο τους— και τον ρόλο έλέγχου του όλου μηχανισμού παραγωγής— και έγιναν διοικητικός μηχανισμός. Κάτω από αυτές τις συνθήκες τα σήματα κινδύνου που θα έπρεπε να έρχονται από την έπαρσία για να εξηγούν τα προβλήματα που εμφανίζονται εκεί, χάνονταν στο δρόμο επειδή εκείνοι που όφειλαν να έμποπτεύουν την εργασία των διοικητικών υπαλλήλων ήταν άκριβώς οι θύνοντες που έπιτελούσαν διπλή άποστολή — του κόμματος και της δημόσιας διοίκησης.

Εύτυχώς, η έπαρσία των λαθαρμένων αντιλήψεων, των μηχανικωδών σφαλμάτων και των μηχανιστικών μεταφυτεύσεων, πέρασε. Έχουν καταρρεύσει τα παλιά θεμέλια πάνω στα όποια είχε στηθεί το σεχταριστικό πνεύμα.

Άπέναντι σε όλα αυτά τα προβλήματα, η άπόφαση της Έθνικης Διοίκησης, στην όποια πρόεδρος είναι ο Φιντέλ, ήταν να στραφεί προς τις μάζες, να ανατρέξει στις μάζες: και έτσι έγινε μορετό να καθιερωθεί το σύστημα παρότρυνσης όλων των κέντρων εργασίας για την έκλογή των υποδειγματικών

* ORI. Ένσωματωμένες επαναστατικές οργανώσεις, πρώτο στάδιο του Έναίου Κόμματος.

ἐργαζομένων ἀπὸ τῆ μάζα, καὶ ἡ δυνατότητα ἐπιλογῆς γιὰ συμμετοχὴ στοὺς πυρῆνες τοῦ κόμματος, ἐνὸς κόμματος στενὰ ἐνωμένου μὲ τὴ μάζα.

Μὰ ἀπὸ τὴ ἀλλαγὴ πού ἔγιναν στὸ κόμμα, ἦταν καὶ ἡ μεταρύθμιση τοῦ συστήματος ἐκπαίδευσης, πού ἀνταμείβει ὀχι πὰ τοὺς φίλους, τοὺς «διπλωματούχους τοῦ μαρξισμού», ὅπως γινόταν πρὶν, ἀλλὰ τοὺς καλύτερους ἐργαζόμενους, τοὺς ἀνθρώπους πού ἔχουν ἀποδείξει μὲ τὴ συμπεριφορὰ τους, μὲ τὴν καθημερινὴ ἐργασία τους, μὲ τὸν ἐνθουσιασμό τους καὶ τὸ πνεῦμα θυσίας, ἀνώτερες ιδιότητες μέλους τοῦ ἰθύνοντος κόμματος.

Εἶναι μιὰ νέα ἐποχὴ ἀναζωογόνησης τοῦ κόμματος καὶ τῶν μεθόδων του. Ἄνοίγεται μπροστά μας ἕνας πλατὺς καὶ φωτεινὸς δρόμος πρὸς τὴν οἰκοδόμησι τοῦ σοσιαλισμοῦ, δρόμος στὸν ὁποῖον τὸ κόμμα ἔχει ἀναλάβει νὰ μᾶς ὀδηγήσει. Καὶ δὲν ὀδηγοῦμαστε ἐκεῖ μὲ τὴ μηχανικὴ καὶ γραφειοκρατικὴ εὐταξία, μὲ τὸ στενὸ καὶ σεχταριστικὸ ἔλεγχο, μὲ τὴν ἀδιάφορην εὐταξία, μὲ τὴ συμβουλὴ πού θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθεῖται χωρὶς νὰ συνιστᾷ παράδειγμα, μὲ τὸ προνόμιο τῶν παλιῶν ἰδεῶν καὶ τῆς παλιᾶς ἱστορίας.

Τὸ κόμμα πού μέλλει νὰ γίνῃ θὰ εἶναι στενὰ δεμένο μὲ τὴ μάζα καὶ θὰ παίρνει ἀπὸ αὐτὴ τὴς μεγάλες ἰδέες πού στὴ συνέχεια θὰ μορφώνονται σὲ συγκεκριμένες νηρεκτίβες· θὰ εἶναι ἕνα κόμμα πού θὰ ἐφαρμόζει αὐστηρὰ τὴν πειθαρχία σύμφωνα μὲ τὸν δημοκρατικὸ συγκεντρωτικὸ καὶ πού ταυτόχρονα θὰ ἔχει περιθώρια γιὰ ἀνοικτὴ συζήτηση, κριτικὴ καὶ αὐτακριτικὴ ὅσοι πού ἡ δουλειὰ νὰ καλύτερεῖται ἀδιάκοπα. Θὰ εἶναι σ' αὐτὸ τὸ στάδιο ἕνα κόμμα στελεχῶν τῶν καλύτερων, καὶ αὐτοὶ θὰ πρέπει νὰ παίζουν τὸ δυναμικὸ ρόλο πού συνίσταται στὸ νὰ βρίσκονται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ λαὸ τους, νὰ μεταφέρουν τὴς ἐμπειρίες του στὴς ἀνώτερες σφαῖρας, νὰ μεταφέρουν στὴ μάζα τὴς συγκεκριμένες νηρεκτίβες καὶ νὰ μπαίνουν ἐπακεφαλῆς τῶν μαζῶν. Τὰ στελέχη τοῦ κόμματός μας πρέπει νὰ εἶναι οἱ πρῶτοι στὴ μελέτη, οἱ πρῶτοι στὴ δουλειά, οἱ πρῶτοι στὸν ἐπαναστατικὸ ἐνθουσιασμό, οἱ πρῶτοι στὴ

θυσία· πάντα καλύτεροι, πὸ ἀγνοί, πὸ ἀνθρώπινι ἀπὸ ὄλου τοὺς ἄλλους.

Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνῶμε ὅτι ὁ μαρξιστὴς δὲν εἶναι μιὰ αὐτόματη καὶ φανατικὴ μηχανὴ ποὺ κατευθύνεται σὰν τορπίλλη ἀπὸ ἓνα σερβομηχανισμὸ πρὸς ἓνα συγκεκριμένο ἀντικείμενο. Ὁ Φιντέλ καταπάνεται ξεκάθαρα μ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα σὲ μιὰ ἀπὸ τίς παρεμβάσεις του: «Ποιὸς εἶπε ὅτι ὁ μαρξισμὸς εἶναι ἀποποίηση τῶν ἀνθρώπινων συναισθημάτων, τῆς συναδελφοσύνης, τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν πληθόν, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς φροντίδας γιὰ τὸν σύντροφο; Ποιὸς εἶπε ὅτι μαρξισμὸς εἶναι νὰ μὴν ἔχει ψυχὴ, νὰ μὴν ἔχει συναισθήματα; Ἄφ' οὗ ἀκριβῶς ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ποὺ γέννησε τὸν μαρξισμό· ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ πόθος γιὰ καταπολέμηση τῆς δυστυχίας, τῆς ἀδικίας, τῶν μαρτυρίων καὶ τῆς ἐκμετάλλευσης ποὺ ὑφίσταται τὸ προλεταριάτο — αὐτὰ εἶναι ποὺ ἔκαναν νὰ ξεπεταχτεῖ ὁ μαρξισμὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Κάρλ Μάρξ, καὶ αὐτὸ ὅταν ἀκριβῶς ἦταν μπορετὸ νὰ ξεπεταχτεῖ ὁ μαρξισμὸς, ὅταν ἀκριβῶς ἦταν μπορετὸ νὰ ἐμφανιστεῖ μιὰ πραγματικὴ δυνατότητα, καὶ ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ μιὰ πραγματικὴ δυνατότητα, ἡ ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης τῆς ὁποίας ὁ Κάρλ Μάρξ ὑπῆρξε διερμηνευτὴς. Ἄλλὰ τί τὸν ἔκανε νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ διερμηνευτὴς ἂν ὄχι τὸ κύμα ἀνθρώπινων συναισθημάτων ἀνθρώπων σὰν τὸν ἴδιο, σὰν τὸν Ἐνγκελς, σὰν τὸν Λένιν;».

Ἡ παραπάνω παρατήρηση τοῦ Φιντέλ εἶναι βασικὴ γιὰ τὸν μαχητὴ τοῦ καινούργιου κόμματος νὰ τὴν θυμόμαστε πάντα, σύντροφοι· καράξτε τὴν στὴ μνήμη σας σὰν τὸ πιὸ ἀποτελεσματικὸ ὄπλο ἐνάντια σ' ὅλες τίς παρεκλίσεις. Ὁ μαρξιστὴς πρέπει νὰ εἶναι ὁ καλύτερος, ὁ πὸ ὀλακληρωμένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ πάντοτε καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ εἶναι ἄνθρωπος· μαχητὴς ἐνὸς κόμματος ποὺ ζεῖ καὶ πάλλεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τίς μάζες· ἓνας καθοδηγητὴς ποὺ μεταφράζει σὲ συγκεκριμένες ντιρεκτίβες τίς καμιά φορὰ θολὲς ἐπιθυμίες τῆς μάζας· ἓνας ἀκόματος δουλευτὴς ποὺ τὰ δίνει ὅλα στὸ λαὸ του· ἓνας ἐπίμονος δουλευτὴς ποὺ δίνει στὴν ἐπανάσταση τίς ἐλεύθερες

ύρες του, την προσωπική του ήουκία, την οακογένεά του ή τη ζωή του, αλλά πού δέν μένει ποτέ ζένος στη ζεστασιά της ανθρώπινης έπαφής.

Στό διεθνές επίπεδο, τό Κόμμα μας θά έχει έξαιρετικά σπουδαία καθήκοντα· είμαστε ή πρώτη σοσιαλιστική χώρα της 'Αμερικης, ένα παράδειγμα πού μπορούν να οαλούθισουν οί άλλες χώρες, μιá ζωντανή έμπειρία πού πρέπει να την καταλάβουν τα άδερφα κόμματα· μιá ζωντανή έμπειρία πού έπαναλαμβάνεται και αλλάζει, πού δείχνει άνοιχτά σε όλους τις έπιτυχίες της και τα σφάλματά της. Μ' αυτό τον τρόπο τό παράδειγμά της περιέχει περισσότερα διδάγματα και δέν επιδιώκει να άγγίξει μόνο εκείνους πού έχουν δηλώσει πίστη στον μαρξισμό - λεννισμό, αλλά και στις λαϊκές μάζες της 'Αμερικης.

Η Δεύτερη Διακήρυξη της 'Αβάνας είναι οδηγός για τό προλεταριάτο, την άγροτιά και τους έπαναστάτες διανοούμενους της 'Αμερικης· ή στάση μας θά είναι ένας διαρκής οδηγός. Πρέπει να φανούμε αντίξιοι της θέσης πού κατέχουμε, πρέπει να δουλεύουμε κάθε μέρα με τη σκέψη στην 'Αμερική και να έδραιώνουμε όλο και καλύτερα τις βάσεις του κράτους μας, την οικονομική όργάνωσή του και την πολιτική ανάπτυξη του για να μπορούμε, προχωρώντας έσωτερικά όλο και περισσότερο, να πείθουμε και τους λαούς της 'Αμερικης όλο και περισσότερο για την πρακτική δυνατότητα πού ύπάρχει να πάρουν τό δρόμο της σοσιαλιστικής ανάπτυξης, στο επίπεδο πού βρίσκεται σήμερα ό συσχετισμός των διεθνών δυνάμεων.

Όλα αυτά χωρίς να ξεχνάμε ότι ή ευαισθησία μας άπέναντι στις άδικες των έπιτιθέμενων και τις δυστυχίες των λαών δέν θα μπορούσε να περιοριστεί στο πλαίσιο της 'Αμερικης, ούτε στο πλαίσιο πού περιλαμβάνει μαζί την 'Αμερική και τις σοσιαλιστικές χώρες· πρέπει να εφαρμόζουμε τον άληθινό προλεταριακό διεθνισμό, να νοιώθουμε σαν προσωπική προσβολή κάθε πράξη πού έναντιώνεται στην άξιοπρέπεια του ανθρώπου, στην εύτυχία του, σε όποιοδήποτε μέρος του κόσμου.

Έμείς πού είμαστε μαχητές ένός καινούργιου κόμματος,

σὲ μιὰ νέα ἀπελευθερωμένη περιοχή τοῦ κόσμου, καὶ μέσα σὲ μιὰ νέα κατάσταση, πρέπει νὰ κρατῶμε πάντα ψηλὰ τὴ σημαία τῆς αξιοπρέπειας ποὺ σήκωσε ὁ Μαρτί, ὁδηγὸς πολλῶν γενεῶν, ποὺ εἶναι καὶ σήμερα παρῶν σὴν κουβανέζικη πραγματικότητα μὲ τὴν αἰώνια φρεσκάδα του: «κάθε ἀληθινὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ νοιώθει στὸ πρόσωπό του τὸ κτύπημα ποὺ δίνεται σὲ ὁποιονδήποτε ἄνθρωπο».

